

Απομνημονεύματα

Δημήτριος Ράπτης 1909-2001

Φωτεινές και μαύρες σελίδες μιας εποχής

Αφιερώνεται στον εγγονό μου
Δημήτρη Ράπτη και τη γενιά του
με την ευχή τα παθήματά μας να
γίνουν μαθήματα για πιο
ώριμους και λιγότερο μάταιους
αγώνες.

Δημήτριος Ράπτης 1909-2001

Έφυγε από τη ζωή ο Δημήτρης Ράπτης

Απομνημονεύματα
Δ. Ράπτη

Φωτεινές και
μαύρες σελίδες
μιας εποχής

Ένας γνωστός αντιστασιακός και αγωνιστής της δημοκρατίας, έφυγε από τη ζωή. Πρόκειται για το Δημήτρη Ράπτη, τον Μπαρμπαμήτσιο με τη δυναμική του παρουσία επί δεκαετίες στους λαϊκούς αγώνες. Πέθανε σε ηλικία 92 χρόνων και κηδεύτηκε χτες το μεσημέρι στην ιδιαίτερή του πατρίδα του, το χωριό Σταγιαδες Καλαμπάκας.

Υπήρξε από τους πρώτους πατριώτες, που πήρε μέρος στον αγώνα της Εθνικής Αντίστασης, μέσα από τις γραμμές του ΕΛΑΣ, ενώ μετά την κατοχή και τον εμφύλιο γνώρισε περιπέτειες και δοκιμασίες για αυτή του τη δράση. Ήταν άνθρωπος με περγαμηνές προσφοράς στον αγώνα για την αποκατάσταση της πραγματικής δημοκρατίας στη χώρα μας και υπήρξε ο πρώτος πρόεδρος της οργάνωσης δημοκρατικών αντιστασιακών ΠΟΑΕΑ στα Τρίκαλα. Μέσα απ' την οποία έδινε δυναμικό παρών σ' όλες τις πολιτικές μάχες, χωρίς ποτέ να πάψει να διακηρύσσει αυτό που αισθάνονταν προς κάθε κατεύθυνση.

Χθες λίγοι σύντροφοί του μαζί με τους συγγενείς και συγχωριανούς του, βρέθηκαν γύρω από το φέρετρό του, κι ο Μπαρμπαμήτσιος έφυγε αθόρυβα, υπερήφανα, τιμημένα.

Τα «Τρικαλινά Νέα» των οποίων ο Δημήτρης Ράπτης υπήρξε φίλος και συνεργάτης, συλλυπούνται τους δικούς του και ιδιαίτερα το γιό του, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, για το χαμό ενός ταπεινού κι αθόρυβου αγωνιστή και ανθρώπου.

Τρικαλινά Νέα 2/3/2001

Δημήτριος Ράπτης 1909-2001

Δυο λόγια για το συγγραφέα

Απομνημονεύματα

Φωτεινές και μαύρες
σελίδες μια εποχής

Ο συγγραφέας είναι απόφοιτος μόλις της τετάρτης του Δημοτικού σχολείου και γεννήθηκε το 1909 στο χωριό Κακοπλεύρι Καλαμπάκας.

Η μεθοδολογία που ακολουθείται από το συγγραφέα είναι μια απλή αφήγηση προσωπικών βιωμάτων και περιπετειών με ελάχιστα σχόλια. Αποφεύγει να κάνει πολιτικές αναλύσεις γιατί τα γεγονότα μιλούν από μόνα τους. Τα συμπεράσματα τα αφήνει για τους αναγνώστες. Οι δύσκολες στιγμές της ζωής του είναι πολύ ειλικρινείς και ανθρώπινες.

Ο ίδιος δεν ήξερε από πολιτικές ιδεολογίες. Μόνο η διαίσθησή του και οι περιστάσεις διαμόρφωσαν τη στάση του.

Ο αγώνας ενάντια στον “ξένο και ντόπιο κατακτητή” όπως ο ίδιος συνήθιζε να λέει - προδόθηκε πρώτα από εκείνους που τον κατηύθησαν.

Τα πολιτικά του δικαιώματα αποκαταστάθηκαν για πρώτη φορά το 1977. Μετά το 1981 δικαιώθηκε με την αποκατάσταση της Εθνικής Αντίστασης. Σε μια δημοσίευσή του σε εφημερίδα των Τρικάλων αναφέρει συγκεκριμένα

“Όλοι μας σήμερα είμαστε πια πάνω από τα γεγονότα, πάνω από τις προσωπικές αντιθέσεις. Οι κυβερνήσεις του κόμματος του ΠΑΣΟΚ (ένα μη εμφυλιακό κόμμα) βοήθησαν να αμβλυθούν αυτές οι αντιθέσεις και μεις οι αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης να νιώσουμε πολίτες αυτής της χώρας δικαιωμένοι για τους αγώνες μας εναντίον του κατακτητή και όχι “κατσαπλιάδες” και περιθωριακοί. Αν οδηγηθήκαμε στον εμφύλιο πόλεμο δεν είμαστε μεις οι υπεύθυνοι. Οι ευθύνες καταλογίζονται σε ποικιλόμορφες “σκοτεινές δυνάμεις” που ήλεγχαν τους αγώνες μας. Θα πρέπει να τονίσω με έμφαση πως όταν παραδώσαμε τα όπλα μας αντιλήφθηκα πως η ενέργεια αυτή ήταν ύποπτη από κάθε άποψη και αποφάσισα να απομακρυνθώ από το χωριό μου και να μεταβώ στην Αθήνα. Αυτό στάθηκε αδύνατο. Κάποιοι μας οδηγούσαν στα βουνά για να σωθούμε και να μετέχουμε στο παιχνίδι όλων αυτών που ήθελαν τον εμφύλιο σπαραγμό.”

Για την έκδοση αυτών των απομνημονευμάτων δεν αλλάξαμε καθόλου το γλωσσικό ύφος του συγγραφέα, εκτός από ελάχιστα ορθογραφικά λάθη, έτσι ώστε να διατηρηθεί το ιδιόμορφο, αυθόρμητο και ζωντανό γράψιμο ενός απλού λαϊκού αγωνιστή. Διαβάζοντας το βιβλίο αυτό θα ζήσει κανείς απλά αλλά συγκλονιστικά γεγονότα που δίνουν το στίγμα μιας εποχής και ενός γνήσιου μικρόκοσμου βγάζοντας πολλά συμπεράσματα. Ανάμεσα σ’ αυτά είναι και το συμπέρασμα το ότι οι ιδεολογίες είναι συχνά το πρόσχημα για να δικαιολογούνται τα προσωπικά συμφέροντα, οι φιλοδοξίες και η επιθυμία για φυσική εξόντωση των αντιπάλων.

Ο εγγονός του Δημήτρη Αριστοτέλης Ράπτης

Δημήτριος Ράπτης 1909-2001

Προλεγόμενα

Απομνημονεύματα

Φωτεινές και μαύρες
σελίδες μια εποχήςΧαράλαμπος Μπαμπούνης
Επίκ. Καθηγητής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Δεν είναι μονοπώλιο ο αγώνας της Εθνικής Αντίστασης. Ο δυναμικός ρεαλισμός είναι εκείνος που ανοίγει δρόμους και πορείες».

Ο Δημήτριος Ράπτης στα «Απομνημονεύματά» του τονίζει προεξαγγελτικά ότι τα αφιερώνει στη νέα γενιά, ευχόμενος «τα παθήματά μας να γίνουν μαθήματα για πιο ώριμους και λιγότερο μάταιους αγώνες». Αν η προσδοκία του αυτή συνδυαστεί με την, άλλοτε, δημοσιοποιημένη πεποίθησή του ότι «όλοι σήμερα είμαστε πιο πάνω από τα γεγονότα, πάνω από τις προσωπικές αντιθέσεις», προκύπτει –νομίζω αβίαστα– ότι οι πικρές εμπειρίες κάθε άλλο παρά αποτρεπτικά λειτουργούν ή μπορούν να λειτουργήσουν στην έννοια της κοινωνικής εξέλιξης. Με νηφαλιότητα (πλέον) και χωρίς ιδεοληπτική προδιάθεση υποδεικνύουν το ειδικό βάρος της προσωπικής, της δημοκρατικής, της πατριωτικής και πολιτικής συνειδητοποίησης και επίγνωσης.

Ο συγγραφέας δεν χωρίζει τις γραπτές του σημειώσεις σε Μέρη, επειδή, κατά τη γνώμη μου, αφενός μεν έχει την αίσθηση του αδιάσπαστου του χρόνου και αφετέρου προτιμά να τιτλοφορεί τα επιμέρους θέματα στα οποία αναφέρεται από τα πρόσωπα (και ενίοτε τους τόπους) γύρω από τα οποία αυτά περιστρέφονται· ζητήματα, δηλαδή, που προέκυψαν και στα οποία ως εκ της θέσεώς του αναμίχθηκε ή κατηγορήθηκε (για ευνόητους λόγους όπως ο ίδιος λέγει) ότι αναμίχθηκε, κακοπιστίας ή σκευωρίας ένεκεν. Ωστόσο, έχω την αίσθηση ότι θα ήταν δυνατόν να θεωρηθεί το βιβλίο αυτό –που είναι γραμμένο με ένα ύφος το οποίο συχνά θυμίζει το Μακρυγιάννη και τον Καζαντζάκη (ενδεχομένως για διαφορετικούς λόγους)– εκτείνεται σε τρεις θεματικές ενότητες. Στο Α΄ Μέρος, το οποίο είναι το πλέον εκτενές (σ. 5-71), γίνεται η αναφορά (κατατοπιστική, πληροφορική και συχνά πρωτόλεια) σε όσα συνέβησαν σε αυτόν και στην περιοχή της «δραστηριοποίησής» του κυρίως από τον Οκτώβριο του 1940 έως την υπογραφή της συμφωνίας της Βάρκιζας [«Εγινε η βρώμικη συμφωνία της Βάρκιζας να αφοπλιστεί το ΕΛΑΣ» (σ. 71)]: Η επίθεση των Γερμανών, η κατοχή, η ανάληψη της ευθύνης της Οργάνωσης ΕΑΜ Σταγιάδων από τον ίδιο με το αξίωμα του «καπετάνιου» (15.2.1943), η μάχη της «Οξύνειας» (10.2.1943) – η πρώτη αντιστασιακή νίκη, τα λαϊκά δικαστήρια και οι Αθανασουλαίοι, οι εκκαθαριστικές επιχειρήσεις των Γερμανών και επιδρομές των κατακτητών στην περιοχή του τον Ιούνιο του 1944, η απόπειρα δολοφονίας Γ. Αθανασούλα, οι συλλήψεις, ένθεν και ένθεν (με όποια κακοπάθεια ακολουθούσε αυτές), «ανταρτοδικεία» κ.ά. Στο Β΄ Μέρος, που εκτείνεται από την επαύριο της συμφωνίας της Βάρκιζας έως την τελική κλήτευσή του, στην κατά του προσώπου του [εκ]δίκη[ση], ο Δ. Ράπτης αναφέρεται σε ό,τι ακολούθησε στην Ελλάδα, στον τόπο του και στον ίδιο από την πρώτη Η ιστορία του νεότερου ελληνισμού είναι η πορεία ενός λαού που εξελίσσεται και αναπτύσσεται μέσα στην πολυμορφία και εγγενή δυναμική των αντιστάσεών του, της αταλάντευτης, δηλαδή, στάσης του που αίρεται πάνω από κάθε μορφή ψυχικής, κοινωνικής και πολιτισμικής υπαγωγής και εξάρτησης. Γιαυτό και η ελληνική ιστορία με τις μεταπτώσεις και διακυμάνσεις της, τις δυσχέρειες και τις κορυφώσεις της εμφορείται από τη δύναμη και την επαναστατική, με την ευρεία έννοια του όρου, πρόθεση και πράξη της Αντίστασης.

Είναι, όπως θάγραφε ίσως και ο G. Gardiner, «η ιστορία του αιώνιου [θάλεγα καλύτερα: *αναγεόμενου*] παρόντος». Μιλώντας κανείς για την Αντίσταση δεν ταιριάζει να χρησιμοποιεί παρατατικό, παρακείμενο ή υπερσυντέλικο. Αν το έπραττε, θα ανήγαγε την ιστορική συγκυρία σε ένα είδος «μουσειακής πρότασης» και όχι σε ζώσα πραγματικότητα, όπως αυτή προκύπτει και από τα του Δημητρίου (Μήτσου) Ράπτη *Απομνημονεύματα (φωτεινές και μαύρες σελίδες μιας εποχής)*. Ο εντοπισμός, η συγκέντρωση και η αξιολόγηση των ιστορικών πηγών επαφίεται στην κρίση όχι βέβαια μόνο της επιστημονικής κοινότητας, αλλά και της κοινής γνώμης η οποία οφείλει να διαμορφώνεται με δείκτη κοινωνικό και γνώμονα πατριωτικό.

Η έννοια της φιλοπατρίας, όπως τέθηκε ειδικότερα από τη Γαλλική και την Ελληνική Επανάσταση δεν αναφέρεται στον εθνικισμό αλλά στη διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας, κάτι που είναι απαραίτητο πλέον στοιχείο ισοτιμίας σε μια πολυπολιτισμική εποχή όπως η σημερινή. Πρόκειται για μια ταυτότητα που δεν βασίζεται σε πρόσκαιρες εντυπώσεις και πρόχειρες «συγχρονικότητες» αλλά που σταθεροποιείται σε δράσεις και μνήμες, εμπειρίες προσωπικές και βιώματα συλλογικά. Η διάσωση των εμπειριών αυτών είναι όρος απαραίτητος και προϋπόθεση *sine qua non* για την αποτίμηση του τι έγινε και, κυρίως, για την προοπτική της προσωπικής ευθύνης του τι θα γίνει, του τι έπεται.

Στη δυναμική της Εθνικής Αντίστασης δεν αρμόζει εγχείρημα αγιογραφίας· αυτή καθ' εαυτή η ύπαρξή της δηλώνει και περιγράφει την οντότητά της. Ωστόσο, όπως είναι γνωστό, κοινωνικά από και ιδεολογικά φορτισμένο (καθ' όλα, πάντως, λυπηρό), η συνείδηση (μάλλον η εξέγερση των συνειδήσεων) αντιμετώπιστηκε – υπό το βάρος μεταγενέστερων δραματικών εξελίξεων και μετεμφυλιακών συνδρόμων – ως μη όφειλε. Αντίσταση έκανε κάθε έλληνας και ελληνίδα που αγωνίστηκε οργανωμένα εναντίον των κατοχικών στρατευμάτων ή έδρασε ατομικά με οποιονδήποτε τρόπο εναντίον αυτών και των συνεργατών τους.

Η Αντίσταση ξεκινά μέσα σε ιδιαίτερα αντίξοες και ρητές στην τραγικότητά τους συνθήκες, όταν, καθώς γράφει ο Δημήτρης Γληνός «μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα ό,τι αγαθό είχε δημιουργήσει ο ελληνικός λαός από τα χρόνια της ανεξαρτησίας, αφαιρέθηκε από τα χέρια του». Το Σεπτέμβριο του 1941 ιδρύθηκε ο ΕΔΕΣ και γνωστοποιήθηκε η ίδρυση, με πρωτοβουλία στελεχών του ΚΚΕ, η ίδρυση του ΕΑΜ – της μαζικότερης, πιο οργανωμένης και αποτελεσματικότερης αντιστασιακής οργάνωσης. Αργότερα, το Νοέμβριο του 1942 συστάθηκε και η ΕΚΚΑ. Ήδη από τις αρχές του 1942 η Αντίσταση θα γίνεται εντονότερη, καθώς με την ίδρυση, κυρίως, του ΕΛΑΣ αρχίζει και ο ένοπλος αγώνας κατά των κατακτητών και των ενεργούμενων τους. Κατά την περίοδο της Αντίστασης επιβεβαιώθηκε ο πατριωτισμός που δεν συμβιβάζεται, που αντιτάσσεται, ο πατριωτισμός που αντιστέκεται, που ορθώνεται και που αντιπροτάσσει. Είναι εκείνο ακριβώς που χαρακτηριστικά τόνιζε το 1959 ο Κώστας Σωτηρίου, στη Βουλή των Ελλήνων: «Υπάρχουν δύο είδη ρεαλισμού, ο στατικός και ο δυναμικός. Ο στατικός ρεαλισμός εξουθενώνει και ταπεινώνει. Αν ο ελληνικός λαός είχε παραδεχτεί τέτοια κηρύγματα και είχε απαρνηθεί τα κυριαρχικά του δικαιώματα, θα είχε συμβιβαστεί με τους κατακτητές και δεν θα είχαμε το έπος της Αλβανίας ούτε τον υπέροχο αγώνα της Αντίστασης. σχεδόν στιγμή του αφοπλισμού του ΕΛΑΣ: συλλήψεις, λαιωρίες και εξευτελισμοί, διωγμοί, βιαιότητες, «Μπουραντάδες», φυγή στο Βουνό, ένοπλος αγώνας και μάχες, επιστροφή κακήν – κακώς («τρομοκρατικό και τρομακτικό»), η μεταγωγή του στα Τρίκαλα, τα βασανιστήρια, η «μεταφορά» του στο Τρίκερι, κ.ά. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συνάντηση του Ράπτη στις 15 Μαΐου του 1945 στις Σταγιάδες Τρικάλων με τον Άρη Βελουχιώτη για τον οποίο έμμεσα δέχεται πως δεν «ήταν φθαρμένος αντεπαναστατικά» (Ν. Ψυρούκης). Ο Δ.Ρ. αποφαινεται μιλώντας για τη δράση του Βελουχιώτη μετά την αποκήρυξή του από το ΚΚΕ πώς «αυτή είναι η πραγματικότητα του Άρη και όχι αυτή που γράφουν πως ο Άρης πέρασε τα Τρίκαλα και κατευθύνθηκε προς το Κόζιακα. Ο Άρης σκοτώθηκε ή αυτοκτόνησε, δε γνωρίζω. Γνωρίζω πως το πρώτο παλικάρι της ΕΛΛΑΔΟΣ δολοφονήθηκε, αλλά από ποιούς, βγάλτε μόνοι σας το συμπέρασμα» (σ. 75).

Στο Γ' Μέρος (σ. 99-125) ο απομνημονευματικός λόγος του Δ. Ράπτη ξετυλίγεται καταρχάς στα σχετικά με τη δίκη του (κλίμα διεξαγωγής, μάρτυρες κατηγορίας, υπεράσπιση, απολογία, αγόρευση Βασ. Επιτρόπου) και την επιβολή σε αυτόν της ισόβιας κάθειρξης που ο ίδιο θεωρεί «μεγάλη

ήττα των Αθανασουλαίων και Παπαθανασιάδη» (σ. 108). Επακολουθεί στην αφήγησή του η μεταφορά του (Ιούλιος 1948) στο κολαστήριο σωμάτων, ψυχών και ιδεών στη Γιάρο, το τέλος του εμφυλίου και τα συμπαράμαρτούντα του, τα μέτρα της Κυβέρνησης Ν. Πλαστήρα, το πνεύμα, το γράμμα και το πνεύμα υπογραφής των «δηλώσεων», η στάση και νοοτροπία ατόμων και προσώπων, η αποφυλάκισή του (Οκτώβριος 1950) μετά από τρία χρόνια και οκτώ μήνες, η εναντίον του ενέδρα στις Σταγιάδες και η διάσωσή του, η εν γένει συμπεριφορά των εμπαθών. Περαιώνοντας το αυθόρμητο κείμενό του (κείμενο που συχνά δίνει την εντύπωση μιας «αυτόματης γραφής») ο Δ. Ράπτης ευχαριστεί όσους έπαθαν (όχι από εκείνον) και όμως δεν ήλθαν να τον κατηγορήσουν στη δίκη του (παρότι ενίοτε ασκήθηκαν πιέσεις) αλλά και όσους δεν τον σκότωσαν παρότι θα μπορούσαν να το πράξουν όταν ήταν στα χέρια τους. Ο ακροτελεύτιος λόγος του ενέχει την κάθαρση: «Τους ευχαριστώ διότι και 'γω έζησα και αυτοί έχουν την συνείδησή τους αναπαυμένη».

Χάρης Μπαμπούνης
Επίκουρος Καθηγητής Νεότερης Ελληνικής
Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΡΑΠΤΗΣ 1909-2001

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

Φιλολογική επιμέλεια
ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΟΥΚΑΦΩΤΕΙΝΕΣ ΚΑΙ ΜΑΥΡΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Ο Αλβανικός πόλεμος είναι γνωστός ακόμα και στα μικρά παιδιά του δημοτικού σχολείου. Σ' εκείνους που δεν είναι γνωστός είναι οι γεννηθέντες μετά το 1940 που σήμερα είναι 40 και 50 χρόνων οικογενειάρχες και δε γνωρίζουν την πραγματική αλήθεια. Για να μάθουν την αλήθεια πρέπει να διαβάσουν τώρα που κάπως είναι ελεύθερα τα βιβλία που έγραψαν πολλοί συγγραφείς. Μέσα σε αυτούς που γράφουν τόμους θα γράψουμε κι εμείς λίγα από αυτά θυμόμαστε.

Θα γράψω για την Εθνική Αντίσταση 1942-44 και θα περιορισθώ στην επαρχία Καλαμπάκας. Έγραψαν πολλοί όπως ο *Αρσενείου*, ο οποίος κατάγεται από την Καλαμπάκα. Αυτοί έγραψαν κατά πληροφορίες και σε ευρεία κλίμακα ενώ εγώ γράφω συγκεκριμένα και γνωστά.

Με αποδείξεις μαρτύρων τιμούμε τους ήρωας του 1821 κατόπιν εορτής. Όταν οι αρματολοί και κλέφτες, καπεταναίοι όπως ο Κολοκοτρώνης και άλλοι πολλοί δεν απόλαυσαν τις θυσίες τους αλλά απόλαυσαν τα βαριά σίδηρα των σπηλιών ή φυλακών. Βασανίσθηκαν ως οι μεγαλύτεροι εγκληματίες. Όσον αφορά την περιφέρειά μας και ολόκληρο το έθνος, αγωνίσθηκα για τους ανθρώπους και την ελευθερία τους. Ολόκληρο το έθνος, όλος ο ελληνικός λαός αδιακρίτως τάξεων και παρατάξεων ένοπλοι και άοπλοι εξετέλεσαν το υπέρτατο καθήκον τους. Με ηρωισμό και αυτοθυσία. Χιλιάδες είναι οι νεκροί της Εθνικής Αντίστασης και αμέτρητες οι θυσίες του ελληνικού λαού. Ούτε και τα επακολούθησαντα μετά την απελευθέρωση δεινά αλλά ούτε οι μελανές κηλίδες αυτής ταύτης της αντίστασης μπορούν να την αμαυρώσουν στο σύνολό της, ούτε και να τη διαγράψουν όπως υπάρχουν προθέσεις και κίνδυνος να διαγραφεί. Όχι δε θα το κατορθώσουν να διαγράψουν τα θύματα και τις θυσίες του ελληνικού λαού που με κάθε μέσο προπαγάνδας να διαστρεβλώσουν και να συσκοτίσουν την αλήθεια. Δεν είναι δυνατόν μια μέρα θα λάμψει η αλήθεια.

Λέγαμε ότι το μέτωπο έχει δύο εχθρούς το ξένο και το ντόπιο. Το ξένο εχθρό μη το φοβάσαι, το ντόπιο να φοβάσαι και όχι τόσο τους ντόπιους που πήραν φανερά μέρος υπέρ του ξένου, περισσότερο ο τρίτος εχθρός ο καμουφλαρισμένος που κατέχει και θέση μέσα στο κίνημα. Ηγετικά στελέχη στη κορυφή της πυραμίδας και όλοι αυτοί οι πράκτορες, είχαν θέσεις κλειδιά. Ένα παράδειγμα μόνον να καταλάβετε, στη «Συμφωνία της Βάρκιζας» πήραν μόνο αυτοί αμνηστία και καταδίκασαν τον αγώνα του Ελληνικού λαού. Αυτός ήταν ο μεγάλος μας εχθρός τον οποίον λατρεύαμε και του τραγουδούσαμε ύμνους. Και η μόνη αδυναμία αντικειμενικότητας θα υπάρξει για τη μνήμη εκείνων που έπεσαν με ηρωισμό στον υπέρτατο αγώνα για την ελευθερία των γνωστών αλλά και αγνώστων ηρώων της «Εθνικής Αντίστασης», που ούτε τα ονόματα δεν μπορέσαμε να αποθανατίσουμε εμείς οι επι-

ζώντες. Σ' εκείνους που κανείς δεν έπλεξε γι' αυτούς ΣΤΕΦΑΝΙ, κανείς δεν έκαψε γι' αυτούς ΛΙΒΑΝΙ και ούτε έκλαψε κανείς γι' αυτούς με πόνο. Έσβησε η μνήμη τους σαν μια γόπα τσιγάρο.

Ό,τι γράφω, μόνον με γνώμονα την αλήθεια, όσα η μνήμη μου κράτησε. Για να μπούμε καλύτερα στο νόημα. Επειδή οι γραμματικές μου γνώσεις είναι λίγες μετά βίας έβγαλα την τετάρτη δημοτικού σχολείου και χωρίς τετράδια, μόνο με μια πλάκα και αν τη σπάσαμε κρατούσαμε τα κομμάτια στις τσέπες και γράφαμε όχι με κονδύλια κατασκευασμένα αλλά με ειδικές πέτρες που ψάχναμε να βρούμε στα ρυάκια. Δεν είχαμε να αγοράσουμε τετράδια, πένες και καλαμαριές. Γι' αυτό με συγχωρείτε αν το συντακτικό δεν είναι αυτό που έπρεπε να είναι, νομίζω πως θα είναι κατανοητό σε εγγράμματους και αγράμματους, γιατί τα λόγια αυτά είναι λόγια της καρδιάς μου, ανόθευτα. Πάντως για μένα η αρχή είναι λίγο δύσκολη έως ότου μπω στα θέματα.

Θα αρχίσω λίγο πριν τον πόλεμο από το έτος 1936.

1936 «Δικτατορία Μεταξά»

Λόγου του επαγγέλματός μου ένας μικρός εμποράκος ανακατεύθηκα με διάφορους ανθρώπους, εμπόρους, δασκάλους, δικηγόρους κ.λ.π. παρακολουθούσα πολιτικές συζητήσεις, διάβαζα εφημερίδες έπαιρνα κι εγώ μέρος σε ορισμένα θέματα. Στην περιφέρειά μας δεν υπήρχαν αριστεροί ούτε καλάκιά δε γνώριζαν τη λέξη κομμουνιστής. Ακούγαμε κομμουνιστή και λέγαμε τι άνθρωπος να είναι αυτός. Μας έλεγαν πως σκότωναν τους παπάδες, χαλάν τις εκκλησίες, σου παίρνουν της περιουσίες, είναι άθεοι και πολλά άλλα. Ο *Μεταξάς* έπιασε όλους τους κομμουνιστές τους έκλεισε μέσα και τους έστειλε σε εξορία, τους έδινε ρετσινόλαδο βασανιστήρια, πολλά λέγανε. Επί το πλείστον η περιφέρειά μας ήταν χωρισμένοι σε δυο κόμματα, «βασιλικοί» και «βενιζελικοί», «αγγλόφιλοι» και «γερμανόφιλοι» εκτός από τους «λεγεώνας», άλλοι αυτοί. Εκείνοι που κάτι γνώριζαν ήταν οι γραμματισμένοι από δάσκαλο και πάνω. Η πρώτη δουλειά της δικτατορίας ήταν να οργανώσει τη νεολαία. Όρισαν επιτροπές νομαρχιακές περιφερειακές κ.τ.λ. Στην Καλαμπάκα ανέλαβαν ο Γυμνασιάρχης και Δάσκαλος *Ζάχος Ψήρας*. Ειδοποιήθηκα από τον κ. *Ψήραν* να κατέβω στην Καλαμπάκα. Κατέβηκα συναντηθήκαμε με τον *Ψήρα*, πηγαίνουμε στο Γυμνάσιο, συναντηθήκαμε με τον Γυμνασιάρχη, μου είπαν για το λόγο που με έφεραν. Θα αναλάβεις να οργανώσεις τα χωριά Κακοπλεύρι, Αγναντιά, Σταγιάδες. Θα κάμουμε την Ε.Ο.Ν., «Εθνική Οργάνωση Νέων», εσύ θα αναλάβεις τον στρατιωτικό Τομέα. Ο *Νίκος Μιγδάνης* ως διαφωτιστής. θυμάμαι ότι μου έδωσαν και 30 στολές, με τον βαθμό του λοχαγού ανέλαβα. Επειδή ως κλη-ρωθείς στο στρατό ήμουν υπαξιωματικός (λοχίας).

«Λεγεώνας» των Ρουμανοβλάχων

Τότε ιδρύθηκε και η λεγεώνα με αρχηγούς τους *Διαμάντη* και *Ματούση*, αμφότεροι κάτοικοι Σμαρίνας Γρεβενών. Η οργάνωση αυτή πέτυχε. Έκαμαν σχολεία. Στα χωριά Σαμαρίνα, Περιβόλι, Κρανιά, Λαβανίτσα, παλιά Κουτσούφλιανη περιφέρειας Γρεβενών, Νέα Κουτσούφλιανη, Μαλακάση, Αμπελοχώρι περιφέρειας Καλαμπάκας. Δάσκαλους Ρουμάνους διάλεκτο Ρουμανική. Δωρεάν συσσίτια βιβλία, ρούχα κ.τ.λ. Στους χωριάτες άρεσε αυτό πολύ, και έγιναν πολλοί μέλη της οργάνωσης.

Στο χωριό Κακοπλεύρι κάθε καλοκαίρι παραθέριζαν πολλοί βλάχοι από το περιβόλι, οι οποίοι έμεναν στα Τρίκαλα. Έβγαине ο δάσκαλός μας *Ιωάννης Νασίκας* από το περιβόλι και αυτός έκαμε πολλά χρόνια δάσκαλος στο Κακοπλεύρι. Από αυτόν έμαθα τα λίγα γράμματα, τον ενοχλούσα πάντοτε για να μαθαίνω κάτι περισσότερο. Η δικτατορία του *Μεταξά* δεν του άρεσε αλλά δεν τολμούσε να πει τίποτε. Οι *Αθανασουλαίοι* είχαν πάρει όλα τα ηνία στα χέρια και μαζί τους δεν τα πήγαινε καλά. Τον ρώτησα πως βλέπεις την οργάνωση της Λεγεώνας, Μου λέγει μη μιλάς πουθενά. Την Ελλάδα την πουλάν στους Ιταλούς και Γερμανούς είναι οργάνωση προδοτική, πρόσεχε μου λέγει πάμε χαμένοι.

«28 Οκτώβρη 1940» Επίθεση των Γερμανών

Οι Ιταλοί μας κηρύσσουν τον πόλεμο. Πολλοί που είχαν εγγραφεί στη «Λεγεώνα», αλλά στον πόλεμο τους εγκατέλειψαν και πολέμησαν ενάντια στον επιδρομέα ενώ ο Λεγεώνας πήρε μέρος υπέρ των Ιταλών και κατά της Ελλάδος. Σας είναι γνωστά τα σχετικά με τον Αλβανικό πόλεμο.

6 Απρίλη 1941, ημέρα Κυριακή, στις 7-8

Οι Γερμανοί κατέλαβαν τη Θεσσαλονίκη, προχωρούσαν προς Λάρισα. Έγινε συνθηκολόγηση, ο Στρατός διατάχθηκε να οπισθοχωρήσει. Με μεγάλες ταλαιπωρίες φτάσαμε στην Αμφισσα. Για να μη πολυλογούμε έγινε διά-λυση του στρατού. Από όποιο σημείο βρίσκονταν ο καθένας προσανατολίζονταν πως θα φτάσει ζωντανός στο σπίτι του. Και στην οπισθοχώρηση είχαμε πολλές απώλειες πολλοί έπεσαν στα χέρια των Γερμανών και Ιταλών.

Από αυτούς που ήταν Γερμανόφιλοι από τη πρώτη μέρα άρχισαν να υποστηρίζουν τους κατακτητές. Έπαιρναν ότι ήθελαν και επί το πλείστον τα ζώα, για ένα κομμάτι ψωμί. Στην Αμφισσα, στην Ιτέα ορφανέσαμε, χάσαμε τους αξιωματικούς. Έφευγαν νύχτα με υποβρύχια, για την Μέση Ανατολή. Το διαλύσαμε και εμείς σε ομάδες, ομαδούλες κατά περιφέρεια που ανήκει ο καθένας. Εγώ και τρεις άλλοι Λοχίες μείναμε τελευταίοι πήραμε τα βουνά για να μη πέσουμε στους Γερμανούς Περάσαμε από τα βουνά στο Καρπενήσι. Κατεβήκαμε στον κάμπο της Θεσσαλίας Καρδίτσας στη γέφυρα Χαραμπρέζι, συναντούμε πολίτες μας λένε πετάτε τα όπλα, γιατί θα σας πιάσουν οι Γερμανοί, θα σας σκοτώσουν. Το πιστέψαμε πετάμε τα όπλα. Συναντάμε μια παράγκα σαν κέντρο εξοχικό ήταν συγκεντρωμένοι περί τους 30 άνδρες. Κατεβήκαμε από τα άλογα ρωτήσαμε αν έχει τίποτε για φαγητό, μας είπαν αν έχουμε λεφτά. Λεφτά είχαμε. Καθίσαμε για να φάμε. Μας ρωτούσαν, από που ερχόμαστε. Εμείς θέλαμε να μάθουμε νέα από αυτούς, έως ότου να γίνει η παραγγελία να μας φέρουν για φαγητό. Νηστικοί μόλις αρχίσαμε το φαγητό βλέπουμε ύποπτες κινήσεις. Μας λέγει ένας τα άλογα σας τα πήραν, τα είχαμε δεμένα και εμείς πήγαμε μέσα να φάμε. Σηκωνόμαστε, πιανόμαστε να πάρουμε τα άλογα. Μας αποκάλεσαν προδότες, αφήσατε τους Γερμανούς και μας κατέλαβαν την πατρίδα. Το αποτέλεσμα ήταν να μας αρχίσουν στο ξύλο με τις γκλίτσες. Μας χτύπησαν όπου εξαναγκασθήκαμε να τα εγκαταλείψουμε μαζί με τις κουβέρτες, χλαίνες. Το χωριό λέγεται Καληφώνη Καρδίτσας.

Αυτήν την παρένθεση την έκαμα για να δείτε τι τράβηξε στην οπισθοχώρηση ο στρατός.

Έγινε η κατοχή

Ο τόπος άλλαξε όλα σου φαίνονταν μαύρα, δεν ήταν εύκολο να πας από χωριό σε χωριό, δεν γνώριζες τι θα συναντήσεις στο δρόμο. Δεν ήταν εύκολο να κατέβεις στην πόλη. Άρχισε να δρα η Λεγεώνα, θέσεις κλειδιά από Έλληνες τα πάντα διοικούνταν από τη Λεγεώνα. Νομάρχηδες, διοικητές παρουσιάστηκαν στο χωριό για να παρακολουθούν τους πολίτες τι λένε και ποιοι έχουν όπλα. Όλα τα 'σκιαζε η φοβέρα. Δεν υπήρχε χωριό και πόλη να μην έχει πράκτορες των Ιταλών και τα «Ες-Ες» Γερμανών. Όσο οι μέρες περνούσαν τόσο πιο δύσκολα γίνονταν. Τοποθέτησαν ανθρώπους στο κάθε χωριό. Για την είσπραξη το δέκατο σε τρόφιμα και ζώα. Ότι σου έριχναν να δώσεις σε τρόφιμα και ζώα έπρεπε να τα δώσεις και αυτά τα κανόνιζε επιτροπή διορισμένη από τους κατακτητές ντόπιους και ξένους.

Άρχισε η πείνα '41-42, από το φθινόπωρο του '41 είναι σε όλους γνωστό και στους νέους ακόμη όπως τους τα λένε οι γονείς τους. Τα χωριά δεν υπέφεραν τόσον όσον οι πόλεις. Στα χωριά λίγες οικογένειες από το κάθε χωριό, αλλά δεν πέθανε κανείς.

Με την ευκαιρία της ανωμαλίας βγήκαν και ληστές. Μία ομάδα από πέντε άτομα δρούσε από Καστανιά Καλαμπάκας έως το Μέτσοβο Ιωαννίνων. Οι δύο αδελφοί Μπαμπάνα αρβανιτόβλαχοι,

ένας *Μούσιος* από τη Καστανιά Καλαμπάκας. Ήταν γαμπρός στην Καστανιά καταγόταν από την περιφέρεια Σαμαρίνας Γρεβενών και ένας από τη μεγάλη Κερασιά Καλαμπάκας το όνομά του *Ζήκος*. Αυτός ήταν πολύ καλός άνθρωπος όπως το λέει το χωριό του, ίσως τον παρέσυραν για να ζήσει τα παιδιά του. Ενώ ήταν ένας καλός οικογενειάρχης και σήμερα τα παιδιά του είναι υπόδειγμα της κοινωνίας.

Ο δε *Μούσιος* το '42 φθινόπωρο ήρθε στο σπίτι μου δεν τον γνώριζα. Ακούσαμε πως βγήκαν κλέφτες όταν τον είδα θηρίο ανδρός υποψιάστηκα. Μου είπε πως είναι από την Καστανιά και λέγεται *Μούσιος*. Μου λέγει έχω την οικογένεια κλεισμένη και θέλω να μου δώσεις σιτάρι, καλαμπόκι ότι έχεις και θα σου το πληρώσω. Δεν έχω πολύ αλλά απ' αυτό που έχω θα δώσω και σένα. Του έδωσα περί της 10 οκιάς σιτάρι και καλαμπόκι. Έβγαλε κάτι ασημικά να μου δώσει, δεν γνωρίζω τι ήταν και αν είχαν αξία. Του λέγω δεν παίρνω ούτε χρυσαφικά, ούτε λεφτά δεν έχω πάρει από κανένα μέχρι τώρα. Του έδωσα έφαγε, έμεινε ευχαριστημένος έφυγε.

Στο παρακάτω κεφάλαιο θα γράψω πως πιάστηκαν και πως εκτελέστηκαν.

Το 1942 έγινε ο αφοπλισμός

Σε όλα τα χωριά υπήρχαν καταδότες. Αν είχες προσωπικά με έναν από αυτούς ήταν πολύ εύκολο να σε εκδικηθεί. Έλεγαν ότι κατείχες όπλα. Σε όλα τα χωριά χτυπήθηκαν βασανίστηκαν, εκτός από το χωριό Οξύνεια όπου δε βασανίστηκε κανείς χάρις στον ιεροδιδάσκαλο *Χρήστο Μπατσογιάννη*, αλλά δεν είχε και καταδότες.

Το Νοέμβρη Δεκέμβρη 1942 πληροφορηθήκαμε πως παρουσιάστηκαν αντάρτες στον Όλυμπο, στην Ήπειρο και στα βουνά της Λαμίας. Οι ηλικιωμένοι έλεγαν πως αν είναι αλήθεια εμείς τα χωριά θα την πληρώσουμε. Όσο οι μέρες περνούσαν και βεβαιώνονταν πως πραγματικά βγήκαν αντάρτες, ακούσαμε έφτασαν στα Χάσια εκτελούν όσους συνεργάζονται με τους Ιταλούς και Γερμανούς. Πήρα μια πληροφορία πως ανατινάζουν οι αντάρτες μια γέφυρα στη Λαμία (**Γοργοπόταμος**).

Στις 7 Γενάρη 1943

Ήρθε μια ομάδα αντάρτες με επικεφαλής τον ταγματάρχη *Κωστόπουλο*. Αυτή η ομάδα ήταν της Ηπείρου, ήταν του *Ζέρβα* χωρίς να γνωρίζουμε ότι υπάρχουν δύο διαφορετικές ομάδες. Ήρθαν στο χωριό Κακοπλεύρι μίλησε ο *Κωστόπουλος* για τους σκοπούς που βγήκε το αντάρτικο. Μίλησε να οργανώσουμε πολιτικώς και στρατιωτικώς και να αναλάβουν κάπως οι πιο δυναμικοί για να οργανώσουν τα γύρω χωριά. Είπαν στον *Κωστόπουλο* να φέρουμε και έναν χωριανό μας αλλά μένει σε άλλο χωριό διπλανό, Σταγιαδες. Αν μπορείτε να τον φέρετε φέρτε τον. Έστειλαν σύνδεσμο και μου λέγει στο χωριό ήρθαν αντάρτες και σε ζητούν να έρθεις και με πήγαν. Συστηθήκαμε με τον *Κωστόπουλο* μου είπε και μένα ότι είχε πει στο χωριό προηγούμενα, αναλάβαμε μια επιτροπή. Εγώ ο *Στέργιος Μάνθος* και *Ιωάννης Γκιορσάνης*. Μας άφησε μόνον πηλίκια, εγώ φεύγω λέγει ο *Κωστόπουλος* σας είπα τι θα κάμετε και ότι θελήσετε από πληροφορίες θα ζητάτε από τα χωριά Κορυδαλλό και Κοτσούφλιανη, εκεί έχει οργάνωση ο *Κωστόπουλος*.

Δεν προχώρησε πιο πέρα από το Κακοπλεύρι επέστρεψε πάλι προς Κορυδαλλό. Τα καπέλα τα πήραν οι νέοι τα έβαλαν στο κεφάλι άρχισε χορός και τραγούδια. Το έμβλημα ήταν αρχικά γράμματα ΕΔΕΣ.

Όπως ήμασταν συγκεντρωμένοι χόρευαν και τραγουδούσαν, βλέπουμε τον χωριανό μας *Γεώργιο Παπακώστα* που έρχονταν από τα Τρίκαλα. Αυτοί φυσικά γνώριζαν πως αν προχωρούσαν οι άλλοι αντάρτες προχωρούσαν μπροστά. Καλεί εμένα και τον *Ν. Μάνθο* στο σπίτι του μας και ρωτά. Τι κάματε εδώ; Ποιος ήρθε, του λέμε. Ήρθε ο ταγματάρχης *Κωστόπουλος* και μας είπε να οργανώσουμε αντάρτικο. Σε απάντηση ο *Παπακώστας* και με αυστηρό ύφος: και ποιόν ρωτήσατε εσείς; Και ποιόν να ρωτήσουμε μήπως γνωρίζουμε τίποτε. Μας λέγει ότι ο *Κωστόπουλος* είναι με την οργάνωση του

Ζέρβα, αυτοί είναι Αγγλόφιλοι και δεν θα ακολουθήσουμε αυτούς, πετάξετε τα καπέλα. Ήρθα επειγόντως να προλάβω έρχομαι από τα Τρίκαλα, με έστειλαν από τη Νομαρχιακή επιτροπή του ΕΑΜ και με εντολή του *Ηρακλή Παπαθανασιάδη* - Δικηγόρος και Κακοπλευρίτης. Του λέμε τι θα πει ΕΑΜ. Μας εξήγησε ολόκληρος ο Ελληνικός λαός είναι στο Ε.Α.Μ. Θα ενταχθούμε στην επαναστατική οργάνωση του ΕΑΜ, όλοι οι επιστήμονες Τρικάλων εί-ναι με το ΕΑΜ. Εγώ θα παραμείνω εδώ και θα παίρνω πληροφορίες και θα σας ενημερώνω. Πέστε στα παιδιά να διαλυθούν, είπαμε στα παιδιά να διαλυθούν. Τα καπέλα μη τα πετάξετε μόνο τα γράμματα να βγάλετε που γράφουν ΕΔΕΣ και φοράτε τα.

Τα πράγματα είναι διαφορετικά, εντολή του *Ηρακλή Παπαθανασιάδη* να μη οργανωθούμε στον *Κωστόπουλο*.

ΣΤΙΣ 15 του Γενάρη '43

Μας καλεί ο *Παπακόστας* εμένα και τον *Δημ. Τζίμα* Καθηγητή. Μας λέγει θα πάμε στο χωριό Αγνατιά, το απόγευμα θα έρθουν οι αντάρτες, να τους γνωρίσουμε. Πήγαμε. Τους αντάρτες τους βρήκαμε εκεί. Καπετάνιος ο *Αδαμάντιος Ηλίας ή Καφαντάρης* μαζί με τον *Νικόλαο Ζαραλή ή Χασιώτη* από το Αγιοφύλλο και περίπου 50 αντάρτες. Εκεί βλέπω δύο αντάρτες από την Οξύνεια, το *Γιαννούλα Τασίκα* και τον *Παντελή Τασίκα*. (Θα κάμω μια παρένθεση- πριν φανερωθούν οι αντάρτες δημοσίως, κάλεσαν τον ιερέα *Χρήστο Μπατζογιάννη* από την Οξύνεια στην τοποθεσία Ξηροπόταμος της περιφέρειας του ιδίου χωριού. Εκεί έκαμαν αγιασμό δηλαδή ευλόγησε τα όπλα. Τα παιδιά που αναφέρω παραπάνω είναι από τους πρώτους αντάρτες της περι-φερείας μας).

Ο *Παπακόστας* και *Τζίμας* και *Αριστείδης Πατσιγιάννης* δικηγόρος από Αγναντιά συναντήθηκαν με τους καπεταναίους. Εμένα με άφησαν απ' έξω και μου λένε ότι εσύ θα παραμείνεις εδώ, εμείς θα φύγουμε. Έφερα τις αντιρρήσεις μου, γιατί να μείνω εγώ και εσείς να φύγετε, μαζί δεν ήρθαμε, η γυναίκα μου θ' ανησυχεί, θα περάσουμε από το σπίτι και θα της το πούμε. Με καλεί ο *Αδαμάντιος* και με ρωτά εάν θέλω να μείνω. Του είπα έχω δικούς μου να μείνω. Αύριο πρωί θα είσαι εδώ. Στο λόγο που μίλησε στο χωριό ανέφερε και το θέμα της Δικτατορίας του Μεταξά, εγώ που ήμουν στην ΕΟΝ Μεταξά.

Την άλλη μέρα το πρωί ξεκινήσαμε για το χωριό Σταγιάδες. Καμιά συζήτηση στο δρόμο δεν έγινε. Φτάσαμε στο χωριό. Χτύπησε η καμπάνα συγκεντρώθηκε το χωριό, όλοι φοβισμένοι. Μίλησε ο *Αδαμάντιος*, για τους σκοπούς της επανάστασης, τον αγώνα που διεξάγουμε είναι διπλός. Τόσο για το ξένο κατακτητή αλλά περισσότερο για το ντόπιο κατακτητή, διότι η Δικτατορία του Μεταξά έχει αφήσει τα τσιράκια της οι οποίοι συνεργάζονται με τον κατακτητή. Δεν πρέπει να λυπηθούμε θα τους χτυπήσουμε οπουδήποτε τους βρούμε. Και όλος ο δημοκρατικός λαός να καθαρίσει τα αγκάθια από μέσα. Για να γίνουν όλα αυτά χρειάζεται οργάνωση. Και το χωριό σας πρέπει να οργανωθεί. Πρώτον θέλουμε ένα υπεύθυνο του ΕΑΜ, δεύτερον έναν στρατιωτικό υπεύθυνο κλπ.

Ποιος θέλει να αναλάβει υπεύθυνος του ΕΑΜ. Βγαίνει ο *Ευθύμιος Τριαχάνας*, εγώ λέει. Θυμάμαι ο γέρο *Χρήστος Πούλιος* του λέγει, φύγε εσύ να αναλάβει άλλος. Λέγει ο *Αδαμάντιος* εφόσον δεν θέλετε αυτόν ποιον θέλετε. Τότε όλο το χωριό είπε το *Δημήτριο Ράπη*, ποιος είναι αυτός.

-Εγώ του λέγω.

-Α! εσύ είσαι. Εφόσον σε θέλει το χωριό θα αναλάβεις.

Του λέγω ίσως δεν τα καταφέρω να αναλάβει κάποιος άλλος. Αυτό θα πει άρνηση της Επανάστασης. Τι να έκαμα, δέχθηκα.

Στο χωριό «Οξύνεια»

Το απόγευμα έφυγαν προς Οξύνεια. Την άλλη μέρα με καλούν στην Οξύνεια, πήγα.. Η πρώτη μας δουλειά ήταν να ανταμώσω τον ιεροδιδάσκαλο *Μπατζογιάννη* να πληροφορηθώ πως αυτός βλέπει τα πράγματα. Ήταν στο σχολείο του χωριού συγκεντρωμένοι όλοι οι χωριανοί. Ο παπάς τους μι-

λούσε, ήταν πολύ μορφωμένος γιατί ήταν και δάσκαλος. Μόλις με είδε έκοψε την ομιλία με χαιρετά και μου λέγει. Έμαθα πως ανέλαβες το πόστο του ΕΑΜ, ωραία και 'γω είμαι υπεύθυνος του ΕΑΜ. Τον ερωτώ πως τα βλέπεις τα πράγματα. Πρέπει όλος ο λαός να οργανωθεί στο ΕΑΜ. Το ΕΑΜ είναι γνήσιο ελληνικό κίνημα. Φτερούγιζαν τα ράσα του από τον μεγάλο ενθουσιασμό. Του λέγω με ζητάν οι αντάρτες, τι να με θέλουν. Να πας, ο *Αδαμάντιος* είναι καλός. Έμεινα σε ένα σπίτι του *Μέλιου*.

Πήγα στον *Αδαμάντιο*.

-Γελαστός ήρθες μου λέει.

- Ήρθα εφόσον με καλέσατε...

- Προτού να πάμε για φαγητό θα τα πούμε λιγάκι...

Η Μάχη της «Οξύνειας»

Στις 10 του Φλεβάρη 1943 εφόσον πληροφορήθηκαν οι Ιταλοί ότι στα χωριά μας παρουσιάστηκαν αντάρτες απαγόρευσαν τους πολίτες να πηγαίνουν στην Καλαμπάκα. Με τους έλληνες πράκτορες τους έστειλαν μήνυμα να τους παραδώσουν τρόφιμα και ζώα. Οι αντιστασιακές οργανώσεις απήντησαν με το «μολών λαβέ». Ξεκίνησε τότε ένα τάγμα προς το χωριό Οξύνεια οι κάτοικοι φύγανε από το χωριό ουδείς έμεινε.

Μαθαίνουμε τη διαταγή από τον *Αδαμάντιο* προς όλους τους υπευθύνους των χωριών. Άπαντες οι κάτοικοι των χωριών εφεδρικός κ.τ.λ. θα είστε εν επιφυλακή μέχρι νεωτέρας μας διαταγής, υπογραφή *Καπετάν Αδαμάντιος*.

Στις 10 του μηνός την επομένη ημέρα το πρωί. Διαταγή. Άπαντες έτοιμοι. Οι Ιταλοί έκαμαν εκβιασμό εάν δεν επιστρέψουν οι κάτοικοι στο χωριό θα το κάψουμε. Έκαψαν το πρώτο σπίτι πολλοί φοβήθηκαν και ένας-ένας επέστρεψαν. Τα μεσημέρι λαβαίνουμε διαταγή όλα τα γύρω χωριά να κινηθούν προς Οξύνεια, φυσικά όχι οι γέροντες όλοι οι νέοι. Θα χτυπήσουμε τους Ιταλούς. Τις ενέδρες τις είχαν στήσει. Σε δύο ώρες όλοι βρισκόμασταν στις θέσεις στα γύρω υψώματα με τσεκούρια, μαχαίρια και καραμπίνες. Εμπροσθοφυλακή οι αντάρτες και πλαγίως ήταν από τα χωριά η οπισθοφυλακή. Ο *Αδαμάντιος*, *Ζαχαλός*, *Παπαθανάσης* ή *Πούλιος* τη δεξιά πλαγιά. Κόνισμα βρύση Κανάρη, διότι στη θέση αυτή έγινε η μεγαλύτερη μάχη κράτησε πάνω από τρεις ώρες. Τα πάντα έτοιμα.

Οι Ιταλοί ξεκίνησαν περί τις τρεις το απόγευμα αφού πρώτα έκαψαν 6-7 σπίτια, προς Καλαμπάκα. Το σύνθημα ήταν μόλις ακουστεί η πρώτη τουφεκιά να βάλουμε από όλες τις πλευρές να τους αιφνιδιάσουμε και να τα χάσουν.

Προχωρούσε η εμπροσθοφυλακή των Ιταλών. Μπροστά είχαν τους αγωγιάτες χωριάτες με τα ζώα που τα είχαν λάφυρα φορτωμένα. Στο χωριό δεν άφησαν τίποτε. Ζώα σκότωσαν τα βαρέλια με τα κρασιά τ' άνοιξαν. Ήταν δε και μεθυσμένοι από τσίπουρο και κρασί. Έλεγε ο υπαξιωματικός Ιταλός *Φερεντίνος* όπως μας τα είπαν οι αγωγιάτες. Ο *Φερεντίνος* ήταν γαμπρός του *Βασίλη Παπαφιλίππου* από Καλαμπάκα. Που Παρτιζιάνο, Παρτιζιάνο ε Παρτιζιάνο, έλεγαν τους αγωγιάτες. Εκεί που έλεγαν παρτιζιάνο ειρωνικά δίνετε η διαταγή πυρ, με την πρώτη ομοβροντία σκοτώθηκε ο *Φερεντίνος*, δεν τελείωσε τη λέξη «παρτιζιάνο» οι αγωγιάτες εγκατέλειψαν τα ζώα και κρύφτηκαν όπου ο καθένας να φυλαχτεί από τα πυρά ουδείς αγωγιάτης έπαθε τίποτε.

Η εμπροσθοφυλακή των Ιταλών δεν κράτησε ούτε ένα τέταρτο. Ρίχτηκαν οι αντάρτες πιάσανε αιχμαλώτους, εκεί πιάστηκε ο *Βασ. Παπαφιλίππου* ζωντανός κουριάδος του *Φερεντίνου*, ήταν με στολή ιταλική και δύο άλλοι της αυτής ράτσας.

Η οπισθοφυλακή των Ιταλών περίπου 300 μέτρα, εκεί βρίσκονταν ο ταγματάρχης Ιταλός ο οποίος έστησε τους όλμους και πολυβόλα και θέριζαν προς όλες τις κατευθύνσεις, επειδή ήμουν οπισθοφυλακή και γνωρίζω τα πυρά των Ιταλών πήγαιναν βροχή εκεί πάθαμε ζημιά σκοτώθηκαν περί τους επτά δικοί μας και η βροχή άρχισε να δυναμώνει. Μας πήρε η νύχτα, το πολυβόλο των Ιταλών

και οι όλμοι βάλανε συνέχεια, τα πυρά τα δικά μας άρχισαν να αραιώνουν διότι δεν είχαμε σφαίρες, από τα αριστερά η οπισθοφυλακή η δική μας νεκρώθηκε. Η δεξιά με τον Αρχηγό *Αρισ. Μπλούτσο* προχωρούσε προς κατάληψη του τελευταίου πολυβόλου, φωνάζουν «τους φάγαμε αέρα απάνω τους, μην φοβάσθε».

Τότε βλέπω διότι πέταξαν και φωτοβολίδες τον *Ευάγγελο Αγγέλη* από το χωριό μου Σταγιάδες ορμητικός και φωνές πέφτει απάνω στο πολυβόλο με μια χειροβομβίδα. Σταμάτησαν τα πυρά, νύχτα βροχή δεν βλέπαμε τίποτε ο δε ταγματάρχης Ιταλός σκοτώθηκε εκεί στην ομάδα του *Αρισ. Μπλούτσο* εκεί τον σκότωσε ο *Βαγ. Αγγέλης*, σκοτώθηκε και ο χωριανός μου **ΔΗΜΟΣ ΖΗΣΗΣ**.

Τέλος η μάχη. Αιχμάλωτοι Ιταλοί 184 νεκροί 120, περί τους 15 Ιταλούς έφυγαν και γλίτωσαν. Ακριβώς έτσι έγινε η μάχη. Πήραν μέρος σ' αυτή τη μάχη τα χωριά Γαύρογο με επικεφαλής το Μάνδρα Βουρλοχώρι νυν Αχλαδαία, Κερασιά Θεοτόκος, Αγίοφυλλο επικεφαλής *Αθαν. Πούλιος* ιερέυς. Αγναντιά Σταγιάδες, Κακοπλεύρι (Πριόνια, Καταφύγι Γρεβενών περιφέρειας) (Οξύνεια), το πρώτο χωριό της περιφέρειας Καλαμπάκας που υπέστη την πρώτη επιδρομή του κατακτητή, παρά την αντίρρηση του αρχηγείου των Χασίων να μη χτυπηθούν οι Ιταλοί. Ο *Αδαμάντιος* δε πειθάρχησε και έφερε τα ωραία αποτελέσματα εκτός από άλλα εφοδιάστηκε το αντάρτικο από οπλισμό και ρούχα κ.τ.λ.

Στη μάχη αυτή σκοτώθηκε και ο *Ιωάννης Λάμπρου* από Οξύνεια. Τους αιχμαλώτους Ιταλούς τους πήγαν το βράδυ στο Ξηροπόταμο. Την επομένη 12 του μηνός συγκεντρωθήκαμε στο χωριό Αγναντιά, εκεί φέρανε και τους αιχμαλώτους. Τους δώσανε φάγαμε τους έβγαλαν τα ρούχα τους έδωσαν παλιά χωριάτικα και τους άφησαν ελεύθερους - πήγαν στην Καλαμπάκα. Γράφει ο *Αρσενίου* στο βιβλίο του για τη μάχη Οξύνειας και φέρει τον *Ζαραλή* ως ενέργεια δική του. Ναι, ο *Ζαραλής* δε γνώριζε πολλά πράγματα ακολουθούσε πιστά τον *Αδαμάντιο* ως προς τη μάχη έδειξε ανδρισμό. Αλλά ως προς τα σχέδια και την απόφαση είναι του *Αδαμάντιου* αυτή είναι η αλήθεια. Δεν γνωρίζω αν στα αρχικά σχέδια στρατηγικής που συμμετείχε και ο Ανθυπολοχαγός *Αριστείδης Μπλούτσος*.

Σ τ ο χ ω ρ ι ό « Α γ ν α ν τ ι ά » Κ α λ α μ π ά κ α ς

Με καλεί ο *Αδαμάντιος* μου λέγει. Δεν μπορώ να είμαι σίγουρος σε άλλον. Θα πας στην Οξύνεια να συναντηθείς με τον *Παπαχρήστο* ιερέα. Να κανονίσετε να βάλετε φυλάκια να παρακολουθούν το δρόμο μη τυχόν οι Ιταλοί κάμουν επιδρομή, να ειδοποιηθούν τα χωριά να φύγουν και να πιάσουν τα βουνά.

Πήγα στην Οξύνεια ο παπάς ήταν στο σπίτι του *Δουρούση Ηλία* κα-θώς και άλλοι του χωριού συζητούσαν την εκδοχή επιδρομής των Ιταλών. Το χωριό ήταν πανικοβλημένο.

Με ρωτά ο παπάς, τι νέα Μήτσιο.

- Τίποτε παπά μου, αλλά με έστειλε ο *Αδαμάντιος* να σου πω να κανονίσουμε φυλάκιο να ειδοποιηθούμε να αδειάσουν τα χωριά σε περίπτωση επιδρομής. Μου λέγει όλα είναι τακτοποιημένα βάλουμε και φυλάκια λάβαμε τα μέτρα.

Θ έ μ α Γ ε ω ρ γ ί ο υ Π α π α κ ώ σ τ α

Μετά από την ομάδα *Αδαμάντιου-Ζαραλή* πέρασε μια ομάδα αντάρτες από το Κακοπλεύρι πήγα να συναντήσω τον *Παπακώστα*. Εκείνη η ομάδα δεν έδειξε χαρακτήρα ήπιο και μίλησαν νύχτα.

Μου λέγει ο *Παπακώστας* τι κατάλαβες.

-Τι να καταλάβω. Σαν κομμουνιστές φαίνονται. Μήπως ξέρω Γιώργο, μα δεν άκουσες περί λαοκρατίας. Κομμουνιστές και τι θα γίνει, τον ρωτάω.

-Εσύ, μου λέγει, μη μιλάς καθόλου.

Από τότε ο *Γεώργιος Παπακώστας* εξαφανίστηκε. Στις 12-2-43 παρουσιάστηκε στην Οξύνεια, ήρθε εκεί που ήμασταν συγκεντρωμένοι στο σπίτι του *Ηλία Δουρούση* με αδιάβροχο μπερέ στο κεφάλι. Τον ερωτά ο *Παπαχρήστος*:

- Από πού έρχεσαι Γιώργο;
- Από τα Τρίκαλα.
- Και πως πέρασες; Δεν μάθατε για την μάχη; Οι Ιταλοί όποιον πιάνουν στο δρόμο τον σκοτώνουν.
- Όσοι πηγαίνουν προς Καλαμπάκα. Όσοι βγαίνουν προς τα έξω δεν τους πειράζουν. Αυτό δεν ήταν πιστευτό ίσως να ήταν προ της μάχης, εδώ κάπου θα πρέπει να ήσουν κρυμμένος
- Μας λέγει:
- Έρχομαι από τα Τρίκαλα. Η μάχη έγινε δεν γνωρίζουμε τι συνέπειες θα έχουμε. Έρχομαι εκ μέρους του *Ηρακλή Παπαθανασιάδη*, στενός φίλος του *Παπαχρήστου* και *Δουρούση*. Περιμέναμε τι νέα θα μας φέρει.
- Λοιπόν για πες μας για τον Ηρακλή πως τα βλέπουν αυτοί τα πράγματα.
- Ναι ο Ηρακλής μας έστειλε να οργανώσουμε μια ομάδα αντάρτες η οποία θα είναι ανεξάρτητη, θα έχουμε όμως συνεργασία και με τους εδώ αντάρτες του ΕΑΜ σε περίπτωση επιδρομής του εχθρού, από κοινού θα λάβουμε μέρος.
- Δηλαδή; λέγει ο παπάς, η ομάδα αυτή θα έχει ξεχωριστό οργανισμό και από που θα διοικείται;
- Παπά, λέγει, θα είναι ομάδα εθνική, θα συνεργάζεται με όλες τις εθνικές ομάδες παράλληλα και με τις ομάδες του ΕΑΜ σε περίπτωση μάχης με τον εχθρό.
- Κατάλαβα, λέγει, ο *Παπαχρήστος*.
- Αυτό αγαπητέ Γιώργο δε γίνεται είναι κατόπιν εορτής, έπρεπε να γίνει πριν οργανωθούν οι εαμίτες. Όπως τα βλέπεις τα χωριά να έχουν οργανωθεί.
- Τα ίδια είπε και ο *Ηλίας Δουρούσης* και μερικοί άλλοι του χωριού που ήταν παρόντες. Φεύγει καταστενοχωρημένος και από μας που πήγε; Την ιδέα που βάλανε ότι θα πήγε στον Αριστείδη και ο παπάς δεν τα είχε καλά με τον Αριστείδη.
- Θα πήγε στο «κωλόπαιδο» αυτό.
- Παραξευέντηκα που είπε τη λέξη αυτή για τον Αριστείδη, τότε δεν του είπα τίποτα, άλλη φορά του είπα. Γιατί είπες αυτή την βρισιά για τον Αριστείδη και λέγει μη τον βάζεις στο στόμα σου, το τι διαφορές είχαν δεν το γνωρίζω.
- Επέστρεψα στην Αγνατιά να ενημερώσω τον *Αδαμάντιο*. Τον ενημέρωσα σχετικά για τα φυλάκια κ.λ.π. περί *Παπακώστα* δεν είπα τίποτα - έμεινα στην Αγνατιά το βράδυ.
- Γιατί δεν πήγα στο χωριό μου;
- Προνοούσα κάτι, ότι το παιδάκι ο Δήμος που σκοτώθηκε στην μάχη της Οξύνειας τα βάρη τα' έριξαν σε μένα, ότι εγώ επιστράτευσα τα παιδιά από το χωριό.
- Στην Αγνατιά ήρθε ο *Βαγγέλης Αγγέλης* και ο *Ζήσης Τσιάτσιος*. Μου λένε:
- Μην πας στο χωριό διότι οι *Δημαίοι*, τα έχουν με μας και ιδιαίτερα με σένα, για τον φόνο του Δήμου στη μάχη της Οξυνείας. Καλύτερα που δεν ήσουν στην κηδεία όλο το χωριό έκλαψε.
- Το κατάλαβα και γι' αυτό δεν ήρθα επειδή ήμουν ξένος στο χωριό, γαμβρός από το Κακοπλεύρι.
- Είπα στον *Αδαμάντιο*:
- Ηλία εγώ θα έρθω αντάρτης. Όχι, όχι μου λέγει εσύ πρέπει να μείνεις εδώ, διότι έχουμε μεγαλύτερη ανάγκη να οργανώσουμε τα χωριά. Εσύ και ο *Παπαχρήστος*.
- Δεν μπορώ να μείνω ως υπεύθυνος του ΕΑΜ.
- Ε! τότε θα αναλάβεις την οργάνωση τα εφεδρικά και θα βγάλω διαταγή ότι θα συνεργάζεσαι με τον *Παπαχρήστο* και τον *Κώστα Γαλάνη* από τον *Αγιόφυλλο*.
- Του λέγω:
- Το παιδί που σκοτώθηκε από το χωριό μου, όσον οι γονείς του και όλο το σόι είναι εναντίον μου.
- Μείνε ήσυχος θα τα κανονίσω εγώ.
- Έπειτα μου λέγει όποιος θα τολμήσει να σε θίξει θα αντιμετωπίσει τον *Αδαμάντιο* και *Ζαράλη*, αλλά και όλους τους αγωνιστές.

Την επομένη ημέρα έπιασε ένα κρύο, φρικτό αέρας με ψιλό χιονάκι. Στον κεντρικό δρόμο του

χωριού Αγνατιά στο σπίτι του Μπίτα είχαν δεμένους τρεις άνδρες γυμνούς, τον Βασίλειον Παπαφιλίππου, τον Κων/νο Λυρίτση και έναν άλλο που συνελήφθησαν στην μάχη Οξύνειας. Τον Κώστα Λυρίτση από Οξύνεια - δεν γνωρίζω καλά την κατηγορία του. Εκείνο που έμαθα όταν μπήκαν οι Ιταλοί στο χωριό του αυτός κάθισε μαζί με τους Ιταλούς. Επειδή το χιόνι με κτυπούσε από μπροστά τα μάτια τα είχα χαμηλωμένα και δεν τους είδα, διότι ήταν ένας τοίχος 2 μέτρα, ήταν από πάνω όταν άκουσα φωνές

-Μήτσιο, Μήτσιο...

Κοιτάω τι να δω; Τρόμαξα.

-Σώσε μας - σώσε μας.

Ήταν η φωνή του Κώστα Λυρίτση. Η καρδιά μου ράγισε. Δεν μπορώ Κώστα μου δεν είναι στο χέρι μου.

Την άλλη μέρα φύγανε οι αντάρτες προς τα χωριά Γρεβενών. Αυτούς τους εκτέλεσαν μεταξύ Αγνατίας και Διάκου Γρεβενών θέση Τσιαμούνα.

Όλο το μήνα Φλεβάρη οι κάτοικοι των χωριών ιδιαιτέρως η Οξύνεια βρίσκονταν στις καλύβες μονδριά, στα χωριά Σταγιάδες Αγνατιά και Κακοπλεύρι. Έπειτα από 20 ημέρες ήρθαν οι Ιταλοί στο μέρος της μάχης, πρώτα βγήκαν στο χωριό Οξύνεια το έκαμαν όλο ούτε κοτέτσι έμεινε, μεγάλη δύναμη και μάσαν τους Ιταλούς νεκρούς που βρίσκονταν σε αποσύνθεση. Τα γουρούνια έτρωγαν σκυλιά, όρνια βρωμούσε όλη η γύρω περιοχή. Άλλη επιδρομή των Ιταλών δεν έγινε.

Ο μ α δ α «Β λ α χ ά β α»

Δεν ενθυμούμε ακριβώς ημερομηνία, το μήνα Μάρτη πήγα στο Κακο-πλεύρι. Ήταν μερικοί χωρικοί συγκεντρωμένοι. Ήταν και τα παιδιά του Γεωργίου Αθανασούλα - Κώστας, Νίκος, Τάκης. Όταν με βλέπει ο Κώστας μου λέγει:

-Έλα εδώ μου λέει, εσύ θα τα πληρώσεις όλα.

Είχαν ξυλεία από πεύκα στη θέση Τσατσαλικά Σταγιάδων. Μετά τη μάχη Οξύνειας οι κάτοικοι κρύβονταν στα δάση και έβαζαν τα ξύλα σαν τσαντούμια, να φυλαχτούν από τον αέρα και βροχή και ανάβανε φωτιά και καπνίστηκαν.

-Μας καπνίσατε όλη την ξυλεία τώρα θα δεις.

Έρχεται η ομάδα Βλαχάβα και θα τα πούμε:

- Ουρέ και αλίμονο εάν αναλάβετε εσείς. Τι θα γίνει ο κοσμάκης;

Τότε άκουσα για την ομάδα Βλαχάβα. Μου λέγει ο Γιάννης Γκιωρσάνης:

- Καλά δεν έμαθες τίποτα;

- Του λέγω όχι

-Ο Παπακώστας μαζί με τον Αριστείδη Μπλούτσο, έκαμαν ομάδα αντάρτες, και περιμένετε να 'ρθει. Γι' αυτό σήκωσαν κεφάλι και σε απειλούν στο λέω να το ξέρεις.

Σκέφθηκα τι να κάνω να φύγω ή να μείνω. Πήρα την απόφαση να μη φύγω. Άλλωστε ούτε ο Παπακώστας ούτε ο Αριστείδης έχουν τίποτε μαζί μου. Βλέπουμε απάνω από το χωριό, Καγγέλια το λένε, επειδή ήταν ορισμένοι, έδειχναν πως ήταν πολλοί, σημαίες σάλπιγγες τραγούδια, φαίνονταν πολλοί όταν πλησίασαν στην πλατεία. Εγώ πήγα από πίσω από την εκκλησία καθόμουν μόνος μου. Κατάλαβα εκείνα που μας είπε ο Παπακώστας στην Οξύνεια για ομάδα.

Άκουσα τα χειροκροτήματα - είπαν στον Γ. Παπακώστα ότι ο Ράπτης είναι εδώ.

-Έφυγε ή είναι εδώ; του είπαν πίσω από την εκκλησία είναι.

Έρχεται ο φίλος μου ο Γιώργος. Μου λέγει :

- Γιατί κάθισα εδώ;

- Είπαν του λέω οι ανιψιοί σου Αθανασούλα ότι τώρα που θα έρθει η ομάδα Βλαχάβα θα δεις τι θα πάθει. Έμεινα να δω τι θα μου κάνετε.

Αρχίζει να φωνάζει:

-Τα χαμένα τα σκυλιά, τα καθάρματα, τα ακούς εσύ; Μη τους δίνεις σημασία. Τώρα θα τα πούμε μαζί μας. Βλέπεις κάναμε ομάδα και πρέπει να μας ακολουθήσεις.

Του λέγω:

- *Γιώργο* μου, το σκέφτηκες καλά, εδώ δεν πρόκειται να ζήσετε παραπάνω από τρεις ημέρες μπήκατε στου λύκου τη φωλιά εδώ φλούμπουσε το Εαμίτικο αντάρτικο, το καλό που σας θέλω μην προχωρείτε πιο πέρα από εδώ, γυρίστε όπως ήρθατε θα σας αποπλίσουν.

- Είσαι καλά; μου λέγει, θα έρθεις μαζί μας ή όχι;

- Του λέγω έπρεπε πριν δύο μήνες τώρα είναι αργά.

Φωνάζει τον Αριστείδη - του λέγει:

- Άκου από αυτόν δε το περιμέναμε, δε θέλει να έρθει μαζί μας.

Μου λέγει ο Αριστείδης, γιατί Μήτσο δε θέλεις να έρθεις μαζί μας;

Του λέγω, όπως είπα και στον Γιώργο δε θα ζήσετε περισσότερο από τρεις ημέρες να γυρίσετε πίσω.

- Λέγει ο *Παπακόστας* αυτός μωρέ πανικοβλήθηκε αυτός. Εφόσον δε θέλεις να έρθεις μαζί μας, αύριο θα μας δεχθείς στο χωριό σου;

- Βεβαίως του λέγω θα σου κάμω και τραπέζι.

- Ε! να μας περιμένεις.

Σ τ ο χ ω ρ ι ό «Σ τ α γ ι ά δ ε ς»

Την επομένη μέρα στο χωριό μου τους δεχθήκαμε εγκάρδια τον *Παπακόστα* και τον Αριστείδη. Τους πήρα εγώ στο σπίτι μου.

Τους αντάρτες τους κάναμε συσσίτιο στο σχολείο φάγαμε στο σπίτι μου επειδή φοβόμουν μήπως τους παρακολουθούν οι αντάρτες του ΕΑΜ και γίνει κανένα κακό στο χωριό. Λέγω στο *Χαράλαμπο Αμερι-κάνο* από την Οξύνεια ότι ήταν πολλές οικογένειες στο χωριό μας από τον φόβο των Ιταλών.

- *Χαράλαμπε*, πολύ φοβάμαι μη γίνει καμιά μάχη στο χωριό - μαζευ-τείτε μερικοί στο δωμάτιο- θα προσπαθήσουμε να γλιτώσουμε τον Αριστείδη - γιατί φοβάμαι. Άκουσα τον *Παπαχρήστο* να τον κατηγορεί - αυτό με βάζει σε ιδέα. Με τον *Παπακόστα* τα έχουν καλά. Πράγματι ο *Χαράλαμπος* πήρε την νύφη του *Γεώργινα* - είπα στην νύφη του πάρε και άλλες γυναίκες. Εγώ θα παρακολουθώ έξω. Κατά η ώρα 12 βλέπω δύο καβαλάρηδες έρχονταν. Βλέπω τον *Ζαραλή*.

- Γεια σου Μήτσιο.

- Γεια σου, του λέγω, αστέρι των Χασίων. Οι αντάρτες παίζανε πηδούσαν κ.λ.π.

-Μου λέγει, τι είναι αυτοί Μήτσιο;

Του λέγω:

-Κατεβείτε από τα άλογα και θα τα πούμε.

Του λέγω:

-Νίκο σε παρακαλώ θέλω μια χάρη.

-Τι θέλεις;

-Τον *Αριστείδη* μη τον πειράξετε είναι ορφανό παιδί, ο πατέρας του σκοτώθηκε στην Μικρά Ασία δεν τον γνώρισε.

- Ε! Μήτσιο αύριο θα μας σκοτώσουν.

- Όχι Νίκο είναι καλό παιδί ε, απλά παρασύρθηκε.

- Άκουσε Μήτσιο στην Οξύνεια δεν μας είπαν καλά λόγια. Μετά την μάχη της Οξύνειας έφυγε και δεν παρουσιάστηκε. Δε μας ακλούθησε έμεινε στην Οξύνεια να μας βοηθήσει.

- Τα γνωρίζω από την Οξύνεια κάτι προηγούμενα έχει ο παπάς, δεν είναι τώρα με την επανάσταση, ήταν από πριν παρεξηγημένοι. Μου το είπε ο παπάς ότι είναι πολύ παλιόπαιδο.

- Εφόσον το επιμένεις δε θα τον κάμω τίποτε, έχεις τον λόγο μου.

Τότε γνώρισα και τον *Δημήτριο Καραμήτρον* από τον Κορυδαλλό. Μου λέγει ο *Ζαραλής*:

- Που είναι οι καπεταναίοι;

- Τους έχω εγώ στο σπίτι.

- Πάμε μου λέγει στο σπίτι.

Πήγαμε στο σπίτι. Λέγει ο *Zaralής*:

- Γεια σας, σηκώθηκαν ο Αριστείδης και Γιώργος χαιρετήθηκαν δια χειραψίας το δωμάτιο ήταν γεμάτο μέσα.

- Μήτσο έχουμε τίποτα για φαγητό πεινάμε;

-Ναι έχω.

Τους βάλαμε να φαν εμείς είχαμε φάει πρωτύτερα. Εφόσον τελείωσαν από το φαγητό τους ρωτά ο *Zaralής*:

- Δεν μου λέτε, τι κάμετε εσείς;

- Λέγει ο *Παπακώστας* εμείς κάναμε ομάδα και από κοινού θα κτυπάμε τον κατακτητή. Τότε ο καθένας θα διαλέξει και το πολίτευμά του.

Ερωτά ο *Zaralής*:

-Από που πήρατε την εντολή;

Παπακώστας:

-Από την Καστανιά

- Γιατί πήγατε στην Καστανιά και δεν ερχόσασταν στο δικό μας Αρχηγείο;

- Μα το ίδιο είναι.

- Εφόσον είναι το ίδιο έπρεπε να έρθετε στο δικό μας.

- Ξέρεις όταν έγινε η επανάσταση της Γαλλίας από την διαίρεση έχασε η επανάσταση.

-Ου! τα εκείνα και τ' άλλα δεν ξέρω εγώ - εγώ ξέρω τούτο ποιος από τους δύο θα με ακολουθήσει μέχρι το τρία. Ένα ... επικράτησε σιγή, δύο ... στο τρία σηκώνεται ο *Zaralής* βουτά από τους ώμους τον *Παπακώστα* του λέγει σήκω επάνω, εσύ είσαι υπεύθυνος για όλα. Μπες μπροστά.

Λέγω το *Zaralή*,

- Νίκο που τον πας; Δεν μπορεί να βαδίζει.

- Πάψε Μήτσιο θα τον βάλω καβάλα.

Τον παίρνουν μπροστά από τους αντάρτες ούτε κουνήθηκε κανένας να πουν που τον πας. Μένει ο Αριστείδης του λέγω:

-Αριστείδη τι θα κάμεις εσύ;

-Μου λέγει:

- Έχω διαταγή να πάω στην Αγνατιά και σε άλλα χωριά.

- Αριστείδη μου, του λέγω, γύρισε όπως ήρθες. Εάν προχωρήσεις πιο πέρα, θα πάθεις κακό, θα σε αφοπλίσουν.

-Έχω διαταγή επέμενε πάλι ο Αριστείδης.

Του λέγω, το ότι πάθεις το κρίμα στο λαιμό σου.

Σηκώθηκε πήρε τους αντάρτες πήγε στην Αγνατιά την άλλη ημέρα. Δεν γνωρίζω ακριβώς Γεωργίτσα Πριότια Γρεβενών, μεταξύ Πριόνια και Καταφύγη μπήκαν σε ενέδρα. Ήτο ο *Αδαμάντιος*, τους λένε πετάζτε τα όπλα να μην χύσουμε αίμα αδελφικό. Τα πέταξαν τα όπλα. Ένας *Αθανάσιος Γηγής* από το Κακοπλεύρι ήρθε στο χωριό μου, όταν τον είδα ξαφνιάστηκε.

- Τι συμβαίνει βρε Θανάση;

- Μη τα ρωτάς, μας αφόπλισαν.

- Ο Αριστείδης τι έγινε;

- Ο Αριστείδης της ανήλες του. Ξύλο του ρίχνανε το καπέλο του το πατούσαν. Είμαι πολύ φοβισμένος ήρθα να σου πω να ξέρεις. Μήπως γνωρίζεις προς τα που πήγαν οι αντάρτες;

- Δεν γνωρίζω τίποτα.

- Που έγινε η αφόπλιση;

- Από κάτω από τον Αηλιά πηγαίναμε στο Μπάλτινο.

Τον ευχαρίστησα που ήρθε και με ενημέρωσε ο κακομοίρης, για τον Αριστείδη ήρθε. Τι να κά-

μω εγώ τώρα;

Είμαστε τα εφεδρικά επιφυλακή. Τέλος πληροφορήθηκα ότι βρίσκεται εν ζωή αλλά είχε κακοποιηθεί πολύ. Το τι μπόρεσα και έκαμα ας τα πουν οι κάτοικοι του χωριού Καταφύγη. Ο *Μιχάλης Σακοράφας*, *Τάκης Ευθυμίου*, *Κων/νος Χανιώτης* δάσκαλος, *Δημ. Σακοράφας* και *Δημ. Μέκρος*. *Ευθυμίου Τάκης* τον φέρανε στο χωριό Σταγιάδες, από εκεί εστάλη στο Αρχηγείο Χα-σίων. Έκτοτε πήρε μέρος με το ΕΛΑΣ πολέμησε μέχρι τέλος τα Δεκεμβριανά στο Μέτσοβο κατά του *Ζέρβα*. Ο δε *Γ. Παπακώστας* και αυτός έζησε με την διαφορά όμως να πηγαίνει σε χωριά, όπου είχε περάσει, να πει τα αντίθετα από ότι είχε πει πριν, επειδή φοβόταν να πηγαίνει μόνος του, με παρακάλεσε να του κάμω παρέα. Πήγαμε μαζί όταν έφυγε για να πηγαίνει στο ΕΛΑΣ. Τη μόνη παράκληση που μου έκαμε να προσέχω τον γιο του τον *Κωστάκη* - ας τα πει μόνος του ο *Κωστάκης* - νυν δικηγόρος. Από το ΕΛΑΣ πήγε διερμηνέας με τους Εγγλέζους.

Για τους Κλέφτες – Ληστές

Μπαμπάνηδες, *Μούσιος Ζήκος* κ.λ.π. αυτό ήταν μεγάλο κατόρθωμα και έργο του *Αδαμάντιου*. Τους κατάφερε να παρουσιασθούν στο τμήμα του *Αδαμάντη* στο χωριό Κουτσούφλιανη Καλ/κας. Χωρίς να τους αποπλίσσει τους ανακήρυξε αρχηγούς. Από την Κουτσούφλιανη τους φέρανε στο χωριό Κακοπλεύρι. Μόνο να τους έβλεπες φοβόσουν. Ζωηροί άνδρες, τα σβέρκια σαν δαμάλια, γενειάδες στο γκραν, οπλισμένοι τους πήγαν στο χωριό Κονισκό Χασίων. Εκεί τους έβαλαν αρχηγούς ομάδων και σε ορισμένους τομείς. Αφού πήραν τις κατευθύνσεις και απομακρύνθηκαν ήταν τόσο ζωηροί που ήταν αδύνατον να τους βάλεις στο χέρι και να τους εκτελέσεις, γι' αυτό είπαν στους αντάρτες να τους εκτελέσουν ύπουλα και όπως βιάζαν τους ρίξαν από πίσω. Όπως είπαν ο *Μπαμπάνης* σαν θηρίο χτυπιόταν παρά που τον είχε θερίσει το πολυβόλο.

Η ιστορία του *Αδαμάντιου* μέχρι εδώ. Ούτε έδωσε σημεία ζωής, ούτε το όνομά του ακουγόταν. Λάβαμε διαταγή όπου βρεθεί ο *Αδαμάντιος* ή *Καφαντάρης* να συλληφθεί. Από τότε 1943 την άνοιξη ανταμώσαμε στις φυλακές Τρικάλων τον Μάρτιο 1948 έως τον Ιούλιο οπότε εγώ ξορίσθηκα στο νησί Γιούρα.

Τα πράγματα έπαιρναν διαστάσεις. Ο *Παπανικολής* και άλλοι παράγοντες σκέφθηκαν να κάμουν Λαϊκό Δικαστήριο και αυτοί να βγουν από μία σοβαρή κατάσταση και κανένας δεν περιμέναμε ότι θα δικάσσει. Το λαϊκό Δικαστήριο αποτελούνταν από ηλικιωμένους ανθρώπους και καλούς. Πρόεδρος ο Δημοδιδάσκαλος *Κ. Τζήμας*. Εξετάστηκαν μάρτυρες κατηγορίας. Τον κατηγορήσαν όπως και ο μπακάλης. Το Δικαστήριο το έριξε στο χωριό δια ψήφου. Διότι η ποινή ήταν ή εις θάνατον ή απαλλαγή. Έγινε ψηφοφορία. Εγώ κάθισα μακριά της υποθέσεως, ούτε υπέρ ούτε κατά, ούτε στο δικαστήριο πήγα μέσα. Το Δικαστήριο το έριξε στο χωριό δια ψήφου. Ενθυμούμε καλά ψήφοι 190. Έγινε η καταμέτρηση 120 εις θάνατον και 70 όχι. Πράγμα απίστευτο κανείς δεν το περίμενε, τέτοια απόφαση του χωριού. Βρήκε μια φορά και το χωριό να τον εκδικηθεί. Ο *Παπανικολής* ξαφνιάστηκε. Με φονάζει ο *Παπανικολής* τρομαγμένος:

- Έλα βρε Μήτσιο τι θα γίνει;

Του λέγω τι στενοχωρείσαι; Μα δεν πρέπει να γίνει αυτό να σκοτωθεί ο άνθρωπος. Λέγω στον *Παπανικολή* αντίο.

Από τον Φλεβάρη 1943 μετά τη μάχη της Οξύνειας οι Ιταλοί περιορίστηκαν στα κέντρα, οι αντάρτες είχαν πολλές επιτυχίες σε διάφορα μέρη, όπως στα Γρεβενά διέλυσαν ολόκληρο τάγμα. Το αντάρτικο δυνάμωσε από οπλισμό, τρόφιμα, ρούχα κ.λ.π. Δυνάμωσε και σε έμπυχο υλικό τόσο στο μόνιμο ΕΛΑΣ όσο και στο εφεδρικό και την περιφέρειά μας και τ' άλλα χωριά ήταν ελεύθερα.

Οι Ιταλοί κρατούσαν τις πόλεις Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Καρδίτσα. Η Καλαμπάκα χτυπήθηκε από τους αντάρτες οπότε οι Ιταλοί την εγκατέλειψαν και συγκεντρώθηκαν στα Τρίκαλα.

Τον Ιούλιο του '43 συνθηκολόγησαν με τους αντάρτες και παραδόθηκαν πολλοί Ιταλοί, ακολούθησαν το αντάρτικο, άλλοι και πολλοί χάθηκαν, όσους έπιαναν οι Γερμανοί τους σκότωναν, ο ΕΛΑΣ

δυνάμωσε από πολεμικό υλικό.

Δίκη Γ. Αθανασούλα – Λαϊκό Δικαστήριο

Στο χωριό Κακοπλεύρι ένα τάγμα αντάρτες με ταγματάρχη τον Παπανικολή (ψευδώνυμο). Ο Γεώργιος Αθανασούλας ήταν ευκατάστατος είχε μαγαζί στο Κακοπλεύρι Καλαμπάκας και όλα τα γύρω χωριά διοικούνταν από αυτόν μια ολόκληρη ζωή. Οξύνεια - Αγνατιά - Σταγιάδες. Με μία λέξη Δικτάτορας. Αγροφύλακα, δασικό διόριζε όποιον αυτός ήθελε. Αστυνομία, Δασαρχεία, Νομαρχίες όλα εξαρτιόνταν από αυτόν και όποιος δε τον ακλουθούσε και δε του έδινε τα προϊόντα, τους κυνηγούσε με τους αγροφύλακες, Δασικούς, Αστυνομία κ.λ.π.. Με την κατοχή ενίσχυσε τους κατακτητές Ιταλούς σε επιτάξεις ζώων, τροφίμων. Στο Κακοπλεύρι πολλοί χωριανοί φάγανε ξύλο με τον αφοπλισμό.

Μια περίπτωση: όταν έκαμαν επιτάξεις ζώων διαλέγανε τα καλύτερα και τα πιο νέα. Ο Γεώργιος Μπακάλης είχε όλα-όλα 9 πρόβατα. Του λέγει ο Αθανασούλας:

- Μπακάλη θα φέρεις ένα πρόβατο.

- Κ. Γιώργο 9 έχω τι να δώσω;

- Θα φέρεις πρόβατο.

Τι να κάμει; έφερε το ένα το βλέπει.

- Όχι αυτό είναι μικρό.

- Μα μικρό ένα μανάρι έχω. Θα στενοχωρηθούν τα παιδιά.

- Τίποτε θα φέρεις την μανάρα.

Ο μεγαλύτερος γιος του Μήτσιο, λέει θα πάω να τον παρακαλέσω μήπως και δεν μας το πάρει. Πήγε το παιδί.

- Μπάρμπα άφησέ μου την μανάρα και πάρε από τα άλλα 8 όποιο θέλεις.

-Σας είπα θα φέρετε την μαυρομάτα.

Το παιδί έφερνε αντιρρήσεις. Φωνάζει έναν караμπινιέρο. Κλείστο μέσα γρήγορα. Το έκλεισαν το παιδί.

Μαθαίνει ο πατέρας του πιάνει την μανάρα και την φέρνει.

Όταν έγινε το αντάρτικο η μανάρα βρέθηκε στο κοπάδι του Αθανασούλα, το κατήγγελλαν πήγαν και το πήραν.

Από τα πολλά αποφασίστηκε να γίνει το Λαϊκό Δικαστήριο. Συνέπεσε αυτήν την ημέρα να είμαι στο Κακοπλεύρι.. Τον έβλεπα ζορίζονταν. Πως ο μηχανισμός κινήθηκε δε το πήρα είδηση. Η δίκη έγινε το πρωί. Το απόγευμα έρχεται ο Ζαραλής. Συναντήθηκαν με τον Παπανικολή και βγήκαν στην πλατεία που βλέπει ο Ζαραλής έρχεται και με χαι-ρετά.

- Τι γίνεται Μήτσιο, εδώ με τον Αθανασούλα;

Του λέγω, είναι υπόθεση του χωριού και του Λαϊκού Δικαστηρίου, δεν έχουμε θέση να επέμβουμε.

Αν επέμβετε θα είναι εις βάρος του αγώνα. Δηλαδή λέμε ότι μέσα δεν περνάν και χρησιμοποιούμε μέσα. Συναντώνται πάλι με τον Παπανικολή. Λέγει και ο Ζαραλής και ο Παπανικολής μου λένε εμείς λέμε να γίνει ξανά η δίκη και να παρευρε-θούμε και εμείς. Γιατί μήπως μετρήθηκαν ψέματα;

Του είπα καθαρά ότι εγώ δεν αναμιγνύομαι ούτε συμβάλλω για την ακύρωση της απόφασης. Σαν άτομο δεν το θέλω αλλά εφόσον η πλειοψηφία το θέλει; Με άφησαν.

Χτύπησαν την καμπάνα μαζεύτηκε το χωριό. Να συγκεντρωθείτε στο σχολείο, θα γίνει επανάληψη της δίκης του Αθανασούλα. Άκουγες το ψιθύρισμα τα ίδια Γιάννη μου τα ίδια Γιαννάκη μου.

Μίλησε ο Ζαραλής σάμπως ήξερε τι να πει ότι του είπαν ο Παπανικολής επανελήφθη η ψηφοφορία 120 όχι - 70 ναι.

Το Ζαραλή τον πήραν στο σπίτι οι Αθανασουλαίοι έφαγε ότι ήθελε κοιμήθηκε στα λευκά σεντόνια. Το απόγευμα βασιλέμα ήλιου κατέβηκε ήρθε πάλι σε μένα.

-Α! Μήτσιο πέρασα ωραία.

-Καλά πέρασες αλλά καλά δεν έκαμες, άκουσες το χωριό τι λέει; Εν πάσει περιπτώσει του λέω δε φταις εσύ. Είναι άλλοι, ο φίλος μου *Γιάννης Γκιωρσάνης* μου λέγει τα βλέπεις; τα ίδια Παντελή μου τα ίδια Παντελάκη μου, παντού το μέσο θα υπάρχει και δεν ακούω τι λεν και τι λες εσύ.

**Θέμα Συμφιλίωσης: *Αθανασούλα, Κων/νου Τζίμα,*
*Δημ. Ράπτη***

Ο *Παπανικολής* μαζί με τον *Αθανασούλα* σκέφθηκαν να κά-μουν τραπέζι και να καλέσουν τον *Τζίμα* Δάσκαλο και μένα, να παρευρεθούμε στο τραπέζι για μια συμφιλίωση.

Ο *Παπανικολής* μεσάζον, πιάνει τον *Τζίμα* του λέγει ότι έγινε. Απόψε θα πάμε στο σπίτι του *Αθανασούλα*, μας έχει τραπέζι θα έρθεις και συ και ο *Ράπτης*. Ο Δάσκαλος δεν γνωρίζω αν έφερε τις αντιρρήσεις του. Έρχεται σε μένα μου λέγει τα ίδια.

Του λέγω εγώ δεν έρχομαι πάτε εσείς.

-Μα ο Δάσκαλος θα έρθει.

-Ας έρθει ο Δάσκαλος, εγώ όχι. Αν γίνει αυτό το χωριό θα μας κατακρίνει.

Άρχισαν να μαζεύονται αντάρτες κ.λ.π. Βλέπω και τον Δάσκαλο μαζί με τον γιο του Μήτσιο, καθηγητής. Ο *Παπανικολής* επέμενε, εγώ αρνιόμουν η ώρα περνούσε. Φαγητό δεν βάζανε έλεγε ο *Αθανασούλας*, τον βλέπετε δεν έρχεται αυτός έχει κακό σκοπό επέμεναν. Βγήκε ο Δάσκαλος μου λέγει έλα επιτέλους. Να μη λες για μας.

Του λέγω, Δάσκαλε, μας βάλανε το γάιδαρο καβάλα, τι δουλειά έχουμε εμείς στο τραπέζι; Ο *Παπανικολής* δεν έφευγε αν δεν πήγαινα. Μερικοί χω-ριανοί παρακολουθούσαν. Τι θα κάμω εγώ.

Μου λέγει ο *Παπανικολής* αν δεν έρθεις, θα είναι πανικοβλημένοι.

-Κάνε μου την χάρη εμένα θα το κάμεις, εγώ έδωσα τον λόγο μου για σένα.

Από τα πολλά υποχώρησα. Σάμπως να πήγαινα κρεμάλα. Η ώρα ήταν περασμένη. Μόλις πάτησα το πόδι μου στην καμάρα σηκώθηκαν όλοι όρθιοι και άρχισαν τα χειροκροτήματα. Άρχισαν τα κορίτσια του *Αθανασούλα* επαναστατικά τραγούδια. Βάλανε τραπέζι, ψητά διάφορα φαγητά. Μετά το φαγητό άρχισε το γλέντι. Ο *Παπανικολής* όρθιος φώναζε ζήτω η συμφιλίωση. Το τι έγινε αντάρτες με τις γυναίκες από τα τραγούδια επαναστατικά δεν μπορώ να τα περιγράψω. Ο *Αθανασούλας* τα μάτια σε μένα. Εγώ παρ' όλα που ήθελα να φανώ πως το χαίρουμε, να γελάσω δεν μπορούσα. Φρόντισα να φέρω του εαυτού μου τίποτε. Όχι ότι είχα μίσος και ούτε το κακό σκεπτόμουν, αλλά μου φαίνονταν ταπεινωτικό. Και σκεπτόμουν τι θα πει αύριο το χωριό. Τέλος τελείωσε αργά μετά τα μεσάνυχτα.

Το πρωί την άλλη μέρα βγήκαμε στην πλατεία. Έρχεται πάλι το πρωί την άλλη μέρα ο φίλος ο *Γιάννης Γκιωρσάνης*. Μου λέγει επί λέξει: στους άλλους δεν δώσαμε σημασία αν πήγαν. Εσύ δεν ντράπηκες που πήγαινες; Σε σένα είχαμε εμπιστοσύνη, τα 'καμες μούσκεμα.

Ο *Γιάννης* είναι τολμηρό παιδί, τον παραδέχθηκα ας με έβρισε. Είχε δίκιο να με βρίσει όσο αυτός που ήταν και πολύ φίλος μου αλλά και όλο το χωριό δεν με έβλεπαν με μάτι καλό. Έτσι την πάτησα να χάσω την εμπιστοσύνη του χωριού.

Ο *Γιάννης Γκιωρσάνης* στάθηκε συνεπής και κύριος. Κανέναν δεν έθιξε ούτε δια λόγων ούτε δια έργων σε κανέναν. Όταν ο *Αθανασούλας* τον πίεζε να καταθέσει εις βάρος μου ως μάρτυρας κατηγορίας στη δίκη μου δε δέχθηκε. Προτιμώ τους είπε να με στείλετε και μένα εξορία παρά να πάω μάρτυρας κατηγορίας στον *Μήτσιο Ράπτη*.

- Δεν πηγαίνω - και δεν ήρθε ούτε κατάθεση έδωσε.

Από τον Φλεβάρη 1943 που ήρθαν οι Ιταλοί με μια μεγάλη δύναμη στην θέση της μάχης Οξύνειας και έκαψαν ολόκληρο το χωριό Οξύνεια και πήραν τα πτώματα ξανά δε μας ενόχλησαν. Χτυπήθηκε η Καλ/κα ελευθερώθηκε μαζεύτηκαν στα Τρίκαλα.

Το Ιούλιο 1943 έγινε η συνθηκολόγηση. Οι Ιταλοί παραδόθηκαν στους αντάρτες του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ. Επειδή οι Γερμανοί μείνανε μόνοι τους στην Ελλάδα διαδίδονταν πως θα ξανακατα-

λάβουν τις πόλεις Καρδίτσα, Τρίκαλα, Καλαμπάκα. Ο λαός από φόβο των Γερμανών και ιδίως η Καλαμπάκα έφυγαν από την πόλη. Πήγαιναν ο καθένας εκεί που συμπαθούσε.

Στον Κόζιακα υπήρχαν τμήματα του ΕΔΕΣ από το χωριό Βανακού-λια, Περλιάγκα. Ο λαός ήταν διαιρεμένος στο ΕΑΜ και ΕΔΕΣ. Οι μεν Εαμίτες προς τα Χάσια στον ΕΛΑΣ, οι Ζερβικοί προς το Κό-ζιακα.

Οι δύο αντίπαλες οργανώσεις ήρθαν σε παρεξήγηση, άρχισε ο πόλεμος αναμεταξύ. Οι Ελασίτες τους κυνηγούσαν και τους πήγαν στα σύνορα της Ηπείρου όσοι από τους πολίτες συλλαμβάνονταν τους έπαιρναν στα βουνά και άλλοι δραπέτευαν και εγκατέλειπαν τις οικογένειες τους. Μετά έγινε μία συνθηκολόγηση στην θέση ΠΛΑΚΑ στα σύνορα Θεσσαλίας Ηπείρου - αλλά ο ΕΛΑΣ τους ομήρους που συλλάβανε τους κρατούσαν και πολλούς λένε εκτελέσανε. Εγώ θα πω αυτά που είδαν τα μάτια μου.

Αρχές Αυγούστου '43

Ένα πρωινό χτυπάει η πόρτα. Νόμισα πως ήταν επιδρομή των Γερμανών. Βλέπω κάποιον με ξεσχισμένα τα ρούχα, αζύριστος πέφτει απάνω μου.

-Μήτσο μου σώσε με πεθαίνω.

Ήταν νύχτα και δεν τον αναγνώρισα. Μου λέγει, εγώ είμαι Μήτσιο ο Παπαδόπουλος.

Τον γνώρισα μετά από τη φωνή. Τον παίρνω μέσα ανάβουμε το φως του δίνω δικά μου ρούχα, άλλαξε. Τον ερωτώ:

-Πώς βρέθηκες εδώ; και από που έρχεσαι με αυτά τα χάλια;

Μου λέγει, όλη η Καλαμπάκα βγήκε έξω, πολλοί Καλαμπακιώτες πήγανε προς τα χωριά του Κόζιακα. Εκεί ήταν ομάδες του Ζέρβα και εμείς οργανωθήκαμε στο Ζέρβα. Πιάστηκαν οι Ελασίτες με τους Ζερβικούς αντάρτες. Πολλοί από εμάς συνελήφθησαν και όσοι κατορθώσαμε φύγαμε. Παρ' όλο που σ' όλα τα χωριά της Καλ/κας έχω γνωστούς, εμπιστοσύνη δεν είχα, μόνον σε σένα έχω. Έλεγα θα φθάσω στον Μήτσο; Έτρεμε ολόκληρος.

Του λέγω, εφόσον έφτασες εδώ μη φοβάσαι. Το μόνο επικίνδυνο είναι ότι στο μοναστήρι έχει αντάρτες ούτε να ουρήσεις δε θα βγεις. Εδώ όλα.

Νηστικός ήταν του δώσαμε έφαγε, του λέγω αν τυχόν και μας πάρουν χαμπάρι πάμε και οι δύο. Το πρωί του λέγω εγώ θα φύγω θα πάω στα χωριά να μην είμαι εδώ. Έπειτα από δύο ημέρες επέστρεψα. Μόλις έφτασα στο σπίτι μου λέγει η γυναίκα μου. Σε ζητούν στο μοναστήρι οι αντάρτες. Δεν είπα τίποτα στην γυναίκα μου να μη φοβηθεί. Εγώ φοβήθηκα μήπως πήραν είδηση που έχω τον Παπαδόπουλο.

Πήγα στο μοναστήρι με την καρδιά κρύα.

Αθανάσιος Παπαιωάννου Δικηγόρος από Καστράκι.

Μόλις μπήκα στο προαύλιο του μοναστηριού βλέπω τον Δικηγόρο. Με φω-νάζει:

-Μήτσιο, λέγει ο καπετάνιος, τον γνωρίζεις τον Θανάση; Α! καλούς φίλους έχεις;

- Γιατί τι έγινε; Τι έκαμε;

- Τι έκαμε; πάει να μας πολεμήσει με τον Ζέρβα.

- Τι έγινε Θανάση ρωτώ.

-Όχι δεν πήγαμε στο Ζέρβα, είπα, φύγαμε από τον φόβο των Γερμανών.

Μου λέγει ο άλλος καπετάνιος Κλεάνθης:

-Τι θα κάμουμε τώρα; θα τους φυλάγουμε και να τους δίνουμε να τρων;

Λέγει ο Φιλόσοφος.

- Άκουσε Μήτσιο: εμείς δεν μπορούμε να τους φυλάμε εδώ. Η σκότωμα ή απόλυση. Μας είπε πως γνωρίζει καλά εσένα, γι' αυτό σε φέραμε εδώ.

Του λέγω, ε! όχι Φιλόσοφε σκότωμα. Το μυαλό που έχεις εσύ, αύριο αυτός θα σε σκοτώσει.

- Τώρα για να τελειώνουμε, μου λέγει ο Φιλόσοφος, εμείς δεν μπορούμε να τον κρατήσουμε. Τον παίρνεις εσύ;

- Το παίρνω λέγω.

-Για να τον πάρεις θα μας υπογράψεις μία υπεύθυνη δήλωση να φύγουμε εμείς από την ευθύνη.

-Υπογράφω του λέγω και αναλαμβάνω εγώ.

Πήγαμε στο γραφείο έκαμε τη δήλωση και υπέγραψα. Του λέγει ο Φιλόσοφος. Ήσουν τυχερός, τη γλίτωσες άντε στο καλό. Μέρος στο σπίτι δεν είχα. Είχα τον άλλον. Λέγω στον ηγούμενο, μπορείς να τον κρατήσεις κάνα δυο ημέρες έως ότου βρω σπίτι να τον βάλω; Πρόθυμος ο ηγούμενος τον κράτησε. Έπειτα από δύο ημέρες τον πήρα και αυτόν. Σήμερα που τα γράφω βρίσκεται εν ζωή, έγινε εισαγγελεύς.

Η συμφωνία της «Πλάκας» μεταξύ ΕΛΑΣ-ΕΔΕΣ

Συμφωνήσαμε ομάδες του ΕΛΑΣ θα πηγαίνουν στα κατεχόμενα μέρη του ΕΔΕΣ και ομάδες του ΕΔΕΣ στα κατεχόμενα του ΕΛΑΣ. Δεν κράτησε. Για τον λόγο οι ομάδες του ΕΔΕΣ στα χωριά που περνούσαν τα τρόφιμα που παίρνανε τα πλήρωναν με λίρες. Οι λίρες ήταν γλυκές και παρέσυραν τον λαό.

Έλεγαν πως οι Ελασίτες είναι κατσκοκλέφτες, ετούτοι είναι νοικοκυραίοι. Είδε ο ΕΛΑΣ ότι με τις λίρες έχανε το λαό. Διετάχθησαν τα αντάρτικα σε εφεδρικά να αποπλίσουν τις ομάδες του Ζέρβα. Πάλι το χωριό Οξύνεια πρώτο.

Στο χωριό Οξύνεια, ήρθε μία ομάδα περί τους 20 αντάρτες με λοχαγό τον *Γαλάνη*. Ήρθαν το απόγευμα μέρα Σάββατο πολύ πρωί της Κυριακής με καλούν στο μοναστήρι. Ο Φιλόσοφος *Κλεάνθης*, μου διαβάζει τη διαταγή από το Αρχηγείο για τον αποπλισμό των ομάδων του *Ζέρβα*. Μου λεν, θα πάρεις και συ την ομάδα «Σταδιώτες» να πάτε στην Οξύνεια. Τους λέγω τι να κάνουμε όλοι θα σας δώσω έναν και ένα έγγραφο να πάρετε το εφεδρικό της Οξύνειας είναι περίπου 40 άτομα. Έμειναν σύμφωνοι. Έπιασαν θέσεις. Επειδή οι Ζερβικοί είχαν πιάσει το προαύλιο της εκκλησίας και ο κόσμος ήταν στην εκκλησία παρέμειναν να τελειώσει η εκκλησιά. Μόλις τελείωσε καλούν τους Ζερβικούς να παραδοθούν. Είχαν μείνει μερικοί από το χωριό μαζί στο προαύλιο της εκκλησίας. Οι Ζερβικοί δεν παραδίδονταν έλαβαν θέση μάχης, άρχισε η μάχη, οι χωριανοί που έμειναν μέσα πήδησαν από την μάνδρα.

Ο δε *Χαράλαμπος Λάμπρου* ήταν κουτσός τραυματισμένος από την Μικρά Ασία, προσπάθησε να βγει από την πόρτα αλλά τον βρήκε σφαίρα και σκοτώθηκε. Η μάχη συνεχίστηκε όπου εξαναγκάστηκαν οι Ελασίτες να πηδήσουν μέσα. Τους πιάσανε στα χέρια.

Σκοτώθηκαν επτά Ζερβικοί και 14 αιχμάλωτοι μαζί και ο λοχαγός *Γαλάνης* από τον ΕΛΑΣ, ουδείς έπαθε ούτε το εφεδρικό Οξύνειας πήρε μέρος, μόνον η διμοιρία το μόνιμο ΕΛΑΣ πολέμησε. Τον *Γαλάνη* Λοχαγό και τους 14 αντάρτες τους πήγαν στο χωριό Κακοπλεύρι, ο *Γαλάνης* δραπέτευσε ή τον δραπέτευσαν μάλλον ο *Παπανικολής* - ο οποίος ήταν και αυτός από τις τάξεις του στρατού - τους αντάρτες τους απέλυσαν.

Ερχόμαστε στον *Παπαδόπουλο* και *Παπαιωάννου*. Οι οικογένειες βρίσκονταν στα χωριά του Κόζιακα. Ο *Παπαδόπουλος* ανησυχούσε πολύ. Διότι είχε τέσσερα κορίτσια και ένα αγόρι 13-14 ετών. Πήγα στο Κακο-πλεύρι έστειλα 7-8 ζώα και τους έφερον μαζί και η οικογένεια *Παπαιωάννου* έμειναν περί τους δύο μήνες.

Μου λέγει ο *Παπαδόπουλος* να τους διώξω για το χωριό Κονισκό Χασίων. Τους έδωσα άδεια να φύγουν - πως κατέβηκαν στα Τρίκαλα δεν γνωρίζω.

Επίθεση των Γερμανών.

Κατά τον Σεπτέμβριο 1943 οι Γερμανοί κατέλαβαν τις πόλεις Καρδίτσα, Τρίκαλα, Καλ/κα και το δημόσιο δρόμο Καλ/κα- Γιάννινα. Παρ' όλες τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ μόνιμα και εφεδρικά δεν κατορθώσαμε να τους εμποδίσουμε. Σκόρπισαν τον πανικό, φωτιά και σίδηρο. Τα χωριά του δρόμου τα έκαψαν όλα από Καλ/κα, Ορθοβούνι, Τρυγώνα Πεύκη, Κορυδαλλό, οι κάτοικοι όλων των χωριών έπιασαν τα βουνά, όσους συλλάμβαναν, πολλούς εκτελούσαν και πολλούς έπαιρναν ομήρους και τους έστειλαν στο Νταχάου της Γερμανίας, ιδίως πολλοί όμηροι από το χωριό Πεύκης. Τα φυλάκια τα εγκατέστησαν κοντά στα χωριά. Ζητούσαν τους κατοίκους να γυ-ρίσουν στα χωριά με την υπό-σχεση δε θα τους πειράξουν.

Από το χωριό Τρυγώνα αποφάσισε ο παπάς *Αθανάσιος Παπαγιάννης* και ο Πρόεδρος *Γεώργιος Ρουστάνης* να γυρίσουν. Τους είπαν οι Γερμανοί να παν στο χωριό και δεν έχει να τους πειράξει κά-νένας.

Εκείνοι που ήταν υπεύθυνοι, κατέβηκαν στα χωριά Κακοπλεύρι Αγναντιά Σταγιάδες, όπου είχε ο καθένας συγγενείς και φίλους. Αυτό έκαναν και τα άλλα χωριά.

Τα γνωρίζω διότι είχαμε την οροσειρά μεταξύ χωριά Τρυγώνα - Πεύκη, συνορευόμενα με Κακο-πλεύρι, όσον για να φυλάμε τις οικογένειες και για πληροφορίες της κίνησης των Γερμανών.

Έπιασαν τα κρύα και οι βροχές, άρχισε ο χειμώνας.

Μετά την επιδρομή των Γερμανών

Έφεραν στο Κακοπλεύρι πολλούς Ζερβικούς που πιάστηκαν αιχμάλωτοι. Εκτός από τους Γερμα-νούς τμήματα του ΕΛΑΣ και τμήματα του ΕΔΕΣ, χτυπιόντουσαν. Ο *Ζέρβας* αφόπλισε ομάδες του ΕΛΑΣ, ο δε ΕΛΑΣ του *Ζέρβα*. Τα τμήματα του *Ζέρβα* οπισθοχώρησαν μέχρι τον Άραχθο ποταμό, έφεραν αιχμαλώτους στο Κακοπλεύρι, τους είχαν μέσα στην εκκλησία. Λίγο κοιτάζα από την πόρτα είδα πολλούς ξαπλωμένους δεμένους, τους είχαν λιώμα στο ξύλο. Μία κατάσταση φρίκης. Έλληνα στον Έλληνα, ούτε τους εχθρούς αιχμαλώτους κάναμε τέτοια βάρβαρα κακουργήματα.

Από όλους που είχαν στην εκκλησία Αγ. Νικόλαο, άκουσα το όνομα του Ταγματάρχη *Μπάρδα*, τον οποίο εκτέλεσαν με το ξύλο, ήταν από το Καστράκι Καλ/κας. Είχε προσχωρήσει τόσο το μίσος. Δεν φοβόμασταν τον κατακτητή όσον φοβόμασταν αναμεταξύ μας.

Εκκαθαριστικές επιχειρήσεις των Γερμανών

Στο χωριό Καστανιά Καλ/κας ήταν εγκατεστημένο το επιτελείο των Άγγλων και τμήματα του ΕΛΑΣ.

Έγινε επιστράτευση - όλα τα εφεδρικά των χωριών αγωγιάτες με ζώα, καιρός βροχερός. Οι Γερ-μανοί ξεκίνησαν με δύναμη μεγάλη με αεροπλάνα προς την κατεύθυνση Καστανιά, κάψανε το χωριό σκότωσαν πολίτες, προχώρησαν προς τα χωριά Ασπροποτάμου. Διέλυσαν του ΕΛΑΣ τα εφεδρικά και αγωγιάτες όπου φύγε-φύγε.

Στο χωριό Λεπινίτσα Καλλιρόη, ο *Δημ. Θάνος* και γιος του Γεώργιος συνελήφθησαν από τους Γερμανούς και εκτελέστηκαν. Ο γιος ήταν στο εφεδρικό ΕΛΑΣ, ο δε πατέρας του κάτοικος του χω-ριού Σταγιά-δες, ως αγωγιάτης. Για να μπορέσουν να κρατήσουν την απογοήτευση του λαού, άρχισαν να εκτελούν αθώους ανθρώπους.

Ένας *Χρήστος Τσίτας* από Αγναντιά συνελήφθη από ομάδα ανταρτών μεταξύ Αγναντιάς - Σταγιά-δων. Αυτός είχε βρει ένα πιστόλι φωτοβολίδα χωρίς να ξέρει τι είναι. Τον ενοχοποίησαν δήθεν ως κατάσκοπο και τον εκτέλεσαν. Εκτελούσαν από κανέναν για να πανικοβληθεί ο λαός.

Άρχισε εκ νέου η ανασυγκρότηση τόσο στο μόνιμο όσο και στα εφεδρικά. Μπήκαν πάλι τα πράγματα στην τάξη. Επανήλθε το ηθικό. Εκεί σκοτώθηκε και ο *Γεώργιος Στάγιας*. Το χωριό μας εί-χε τρία θύματα. Από Νοέμβρη '43 μέχρι τον Μάιο '44 επικράτησε μία ηρεμία, οι Γερμανοί περιορί-

σθηκαν στα φυλάκιά τους κάπου - κάπου και αντάρτες τους ενοχλούσαν χωρίς όμως κανένα αποτέλεσμα.

Αρχές 1944 μας ήρθε ένας δήθεν κομμουνιστής ή ήταν κομμουνιστής στην περιφέρειά μας. *Παναγιώτης Έγρυπος* το ψευδώνυμο, *Οδοντόπουλος* το πραγματικό. Μαύρος στη φάτσα αλλά και μαύρος στην καρδιά. Πελλοπονήσιος εγκληματικής φύσεως άνθρωπος. Όταν μιλούσε σε συγκεντρώσεις, έλεγε σύντροφοι ο αγώνας μας τον οποίο διεξάγουμε έχει θυσίες. Δεν θα λυπηθούμε, θα κτυπήσουμε κάθε αντιδραστικό στοιχείο.

Ναι, σε όλα τα χωριά υπήρχαν μυστικές οργανώσεις του ΕΔΕΣ αλλά ακίνδυνες. Όλες αυτές οι οργανώσεις ήταν ακίνδυνες. Ζημιά δεν μπορούσαν να κάμουν, άλλοι από ζήλια και άλλοι από συμφέρον. Από την αρχή της εθνικής αντίστασης στην περιφέρεια κατά το έτος '43 είχαμε 1ο τον μακαρίτη *Ευθύμιο Τριαχάνα*, 2ο τον *Κων/νο Λυρίτση* από την Οξύνεια, 3ο *Παλάσκα* από Αγιοφύλλον. Τον *Παλάσκα* τον εκτέλεσε ο *Ζαραλής*, από προσω-πικά δικά τους. Ο *Έγρυπος* ή *Οδοντό-πουλος* με έδρα το Αγιοφύλλο εκεί βρήκε τους ανθρώπους και τους παρέσυρε να διαπράξουν εγκλήματα.

Τον Μάιο '44 το 1ο θύμα ο *Βλησάρης Δριτσέλης* από Αγνατιά, χωρίς να υπάρχουν σοβαροί λόγοι, 2ο θύμα τον ιατρό *Παπασωτηρίου* εξ Ασπροκλησιάς. Εάν φανταστείτε αυτός ο άνθρωπος που τόσα προσέφερε στον ταλαιπωρημένο και εγκαταλειμμένο λαό της περιφέρειας, μιας και δεν υπήρχε άλλος γιατρός κι αυτός έτρεχε από χωριό σε χωριό να βοηθά τους αρρώστους, τους έδινε και φάρμακα δωρεάν.

Ναι, δεν θα διστάσω να το πω. Είμαι γνώστης όλων των πραγμάτων διότι η Ασπροκλησιά ήταν στην διοίκηση του εφεδρικού ΕΛΑΣ και τα γνωρίζω όλα όταν περνούσα από την Ασπροκλησιά. Ένα βράδυ παρέμενα στο χωριό αυτό. Μου λεν πως υπάρχει αντίδραση ο τάδε, τάδε. Τους λέγω θα με πάτε να μείνω απόψε στο σπίτι αντιδραστικού. Δεν θυμάμαι το όνομα πάντως πήγα στο σπίτι του, δεν με έβλεπε με τόσο καλό μάτι, μάλλον φοβήθηκε. Εγώ γελαστός του μίλησα διαφορετικά, κατηγορήσα για τα εγκλήματα οπότε τον κατάφερα να μου ομολογήσει. Με εχεμύθεια του λέγω μην φοβάσαι. Μου λέγει ότι το χωριό μας, αν πάθει κακό θα το πάθει από τους *Μαλικοπουλαίους*. Το δάσκαλο *Νικόλαο* και τους γιους του *Βασίλειον*, τον άλλον δεν το θυμάμαι. Συζητήσαμε γενικότερα πήρε θάρρος και μου έλεγε πράγματα αληθινά. Αυτός είχε παντοπωλείο. Θέλω να γνωρίσετε ότι τα περισσότερα θύματα έγιναν από προσωπικά των χωριών και όπως ο *Έγρυπος* ή *Οδοντόπουλος* ήταν της Ιντελιτζετ-σέρβις πράκτορας. Ας μην ρίχνουμε τα βάρη στον αγώνα.

Αυτά όπως θέλουν να τα δικαιολογήσουν ως λάθη δεν είναι λάθη ήταν κακή επιλογή στελεχών.

Το έτος 1944 ήταν χρόνος δολοφονιών

Θύμα ο Δημοδιδάσκαλος *Δριτσέλης* του χωριού Αγνατιά η κατηγορία του, αυτό φυσικά δεν είναι ψέματα, ανήκει στην οργάνωση του ΕΔΕΣ. Μα ο ευλογημένος και ήταν εγγράμματος δεν καταλάβαινε πως παρακολουθιόταν; τον είχαν υπό παρακολούθηση.

Ένα βράδυ θέλησε να συγκεντρώσει τους ομοϊδεάτες του να τους ανακοινώσει τα τρέχοντα των εξελίξεων γεγονότα. Στο σπίτι που κάμανε την συγκέντρωση, τους συλλάβανε. Και σαν πρώτο αίτιο κρατάν το δάσκαλο. Το κατάλαβε ότι η ζωή του κινδυνεύει. Τον συνέλαβαν αντάρτες. Ζητούσε τη χάρη του λοχαγού, να με πάτε στο *Δημ Ράπη*, τον έκαμαν τη χάρη. Ήταν να τον πηγαίνανε στο Κηπυργιό Γρεβενών. Τον φέρανε σε μένα με συνοδεία δύο αντάρτες. Ρίχτηκε στην αγκαλιά, Μήτσιο μου σώσε με. Είπα στους αντάρτες να τον αφήσουν σ' εμένα. Έχουμε εντολή να τον πάμε στο Κηπυργιό. Παίρνω τηλέφωνο το Λοχαγό για να τον αφήσουν να τον κρατήσω, όχι μου λέγει θα πηγαίνει στο Κηπυργιό. Δεν μπορούσα να κάμω τίποτα. Στο Κηπυργιό ήταν Ταγματάρχης ο *Φουρκιώτης*. Την επομένη ημέρα επικοινωνώ με τον *Φουρκιώτη* είχαμε καλές σχέσεις. Είχα πάει στο Κηπυργιό και γνωριστήκαμε καλά. Ρώτησα τι γίνεται ο *Δριτσέλης*. Μου λέγει εγώ δεν ασχολούμαι με τέτοιες υποθέσεις, θα τον παν στο Αγιοφύλλο. Όταν μου είπαν για το Αγιοφύλλο, δεν πρόκειται να την γλιτώσει είπα μέσα μου.

Στο Αγιόφυλλο ήταν το σφαγείο. Τον εκτέλεσαν.

Επιδρομή Γερμανών μήνας Ιούνιος '44

Ειδοποιηθήκαμε ότι οι Γερμανοί ετοιμάζονται για επιδρομή προς τα χωριά Καταφύγη, Πριόνα, Κρανιά, Κηπυργιό, Γρεβενών. Εγώ βγήκα στη θέση στα όρια Κακοπλεύρι, Καταφυγίου, Κορυδαλλό. Οι αντάρτες αποσύρθηκαν. Εντολή που πήραμε ήταν να ειδοποιήσουμε τους κατοίκους να φύγουν από τα χωριά. Στον Προφήτη Ηλία, στο κτήμα Τούρκου Μπέη εκεί είχαν τα κονάκια οι αδελφοί *Τσαναίοι* αρβανιτόβλαχοι. Τα καλοκαίρια έβγαιναν με τα πρόβατα και με τις οικογένειές τους. Πήγα και τους λέω οι Γερμανοί θα κάμουν επιδρομή. Πρέπει να φύγετε, ως επικεφαλής ήταν ο μικρότερος αδελφός *Αλέκος Τζιάνης*. Δεν συμπαθούσαν το ΕΑΜ, οι αντάρτες τους είχαν λίγο στο μάτι. Επειδή συνδέονται στενά με τον *Μπάρδα* από το *Μαλακάσι* και *Ηρακλή Παπαθανασιάδη* δικηγόρο, οι οποίοι ήταν στα Τρίκαλα και με την οργάνωση του ΕΔΕΣ. Τους λέγω όλους τους αδελφούς, πρέπει και εσείς να το γνωρίζετε ότι οι αντάρτες δεν σας βλέπουν με καλό μάτι, εάν μείνετε ούτε από τους Γερμανούς να έχετε εμπιστοσύνη μπορεί να σας σκοτώσουν και να σας πάρουν και τα πρόβατα. Εάν πάλι μείνετε και δεν σας πειράζουν οι Γερμανοί από τους αντάρτες δεν θα την γλιτώσετε. Συγκεντρώθηκαν και οι πέντε αδελφοί να συνεννοηθούν τι να κάμουν. Μου λένε εμείς φοβόμαστε και από τους Γερμανούς και από τους αντάρτες, έρχεσαι και συ μαζί μας να μας φυλάξεις από τους αντάρτες;

Εκείνη την στιγμή έρχεται σκοπός από το φυλάκιο, μου λέγει οι Γερμανοί ξεκίνησαν από δύο σημεία. Είναι συγκεντρωμένοι στα χωριά Κορυδαλλό και Κουτσούφλιανη, είχαμε οργανωμένο δίκτυο, οι σύνδεσμοι πηγαινοέρχονταν και μας ενημέρωναν. Τις πληροφορίες για τις κινήσεις των Γερμανών μας τις δίνανε από τα χωριά. Διότι όσοι ήταν με το ΕΑΜ και ήταν εκτός των χωριών, της έδιναν εκείνοι που δήθεν τα είχαν καλά με τους Γερμανούς και τους παίρνανε τα μυστικά. Θα τονίσω ένα, ότι δεν έχουν καταδώσει αυτούς που ήταν έξω ως αντάρτες ή τις οργανώσεις. Έλεγαν στους Γερμανούς πως δεν υπάρχει ούτε αντάρτης ούτε οργανώσεις.

Ερωτώ τους *Τζαναίους* τι θα κάμετε;

-Εφόσον, μου λεν, θα έρθεις και συ μαζί μας θα φύγουμε.

Τους λέω βγάλτε τα λαλούμενα, κουδούνια και κοπριά από τα ζώα και από τα πρόβατα και προχωρείτε προς Βίγλαν να πιάσετε το δάσος Γκόλνα της περιφέρειας Πριονιών. Σε λίγη ώρα τα έβγαλαν τα λαλούμενα. Συγκεντρώσαν πρόβατα και ζώα, ξεκίνησαν. Εγώ θα σας ακολουθήσω κοντά. Φτάσαμε στο δάσος σε μία χαράδρα, τους λέγω δέστε τα σκυλιά να μη γαβγίσουν και μας πάρουν είδηση.

Οι Γερμανοί έφτασαν στα κονάκια τους τα 'βάλανε φωτιά - πυροβολισμοί ακούγονταν. Οι Γερμανοί πήραν την οροσειρά με κατεύθυνση προς Πριόνια.

Έτσι την γλίτωσαν τόσο από τους Γερμανούς όσο και από τους αντάρτες.

Δεύτερη επιδρομή των Γερμανών στα χωριά «Κακο-πλεύρι-Οξύνεια»

Κορυδαλλό, Ορβούνι προς Ξηρόκαμπο, Κακοπλεύρι, Οξύνεια, όλα τα χωριά αυτά ειδοποιήθηκαν να φύγουν οι κάτοικοι διότι έρχονται οι Γερμανοί.

Εγώ παίρνω την οικογένειά μου και την πηγαίνω στο βουνό Άγιος Ιωάννης περιφέρειας Κακοπλευρίου. Τότε ο γιος μου Αριστοτέλης ήταν ενός χρόνου. Αφού τακτοποίησα την οικογένεια μου πήγα στο Κακοπλεύρι να βοηθήσουμε τους αδυνάτους, γέρους και οικογένειες που είχαν μικρά παιδιά. Μας έμειναν μόνο 4 γέροι, ο *Δημ. Τέγος*, ο *Δημ. Κοντογιάννης*, ο ιατρός *Παπαθανασιάδης* και η γυναίκα του. Δεν θέλανε με κανένα τρόπο να φύγουν περισσότερο για να γλιτώσουν τα σπίτια τους. Η *Ανδρομάχη* κόρη του γιατρού *Παπαθανασιάδη* παρακαλούσε. Σήκω πατέρα να φύγουμε θα σε σκοτώσουν οι Γερμανοί. Ανένδοτος.

-Αν φύγω θα μου κάμουν το σπίτι, γιατί να μας σκοτώσουν; γέροι είμαστε.

Οι Γερμανοί πλησίαζαν.

Τελευταίοι φύγαμε εγώ και η *Ανδρομάχη*. Την συνόδευσα μέχρι τη θέση Λιμάνι - εκεί είχε συγκεντρωθεί όλο το χωριό. Επιλογή της θέσης αυτής δεν ήταν καλή, κλείστηκαν στο ρέμα. Αν οι Γερμανοί κά-μανε προς τα δεξιά θα τους σκότωναν όλους, διότι δεν υπήρχε διέξοδος.

Άφησα την *Ανδρομάχη* και 'γω πήγα στην οικογένειά μου. Όλοι οι άνδρες του εφεδρικού ήταν γύρω από το χωριό για να παρακολουθούν τις κινήσεις των Γερμανών. Σε περίπτωση που οι Γερμανοί έκαμαν προς το μέρος που ήταν οι οικογένειες να ειδοποιηθούν να αλλάξουν κατευθύνσεις.

Οι Γερμανοί μπήκαν ώρα 12 μεσημέρι. Τον πρώτο που συλλάβαμε ήταν ο *Δημ. Τέγος*. Η παρακολούθηση γινόταν με τα κιάλια. Διότι το Κακοπλεύρι είναι σε πλαγιά και είναι απότομη και μπορούσε κάλλιστα να το παρακολουθείς. Το γέρο *Δημ. Τέγο* δεν τον σκότωσαν αμέσως τον είχαν σα σύνδεσμο. Το γέρο *Δημ. Κοντογιάννη* όπως ήταν ξαπλωμένος και για μαξιλάρι είχε πέτρα, τον χτύπησαν με μια άλλη πέτρα και πολτοποιήσαν το κεφάλι. Αφού λεηλάτησαν ότι τους άρεσε βάλανε φωτιά στο χωριό - ούτε κοτέτσι δεν έμεινε, δεν θυμάμαι ακριβώς αν έμειναν 5-10 άκαυτα και το δικό μου μαγαζί το έβαλαν φωτιά αλλά δεν κάηκε.

Του γιατρού *Παπαθανασιάδη* του βάλανε φωτιά. Ο γιατρός με την γυναίκα του ήταν μέσα, δεν κατόρθωσαν να βγουν διότι ήταν γέροι βγήκαν στο μπαλκόνι τους τύλιξαν οι φλόγες. Όπως έπεσε το μπαλκόνι έπεσαν και αυτοί, απανθρακωμένοι, είχαν καεί τα πόδια τους και το μισό σώμα.

Κατά τις τρεις με τέσσερις η ώρα οι Γερμανοί πήραν κατεύθυνση προς Ξηρόκαμπο και συναντήθηκαν με τους άλλους Γερμανούς. Μπήκαμε στο χωριό τι να δούμε τα πάντα καμένα και όλα τα ζώα, γουρούνια, γαϊδούρια ότι υπήρχε ζωντανό. Το γιατρό καμένο με την γυναίκα του, τον *Κοντογιάννη* και το *Δημ. Τέγον*.

Η *Ανδρομάχη* μου είπε ότι τον *Τέγο Δημήτριον* τον πιάσανε πρώτα και τον είχαν σαν σύνδεσμο να τους δείξει ποιοι ήταν στο χωριό. Πήγε με τον αξιωματικό και ο διερμηνέας. Πρώτα στον *Κοντογιάννη* έπειτα στο γιατρό. Είπαν ο αξιωματικός να μην φοβηθούν δεν πρόκειται να πάθουν τίποτε. Όταν όμως διετάχθησαν να βάλουν φωτιά δεν άφησε ο αξιωματικός ένα σκοπό να εμποδίσει να βάλουν φωτιά. Αυτά μου τα είπε η *Ανδρομάχη*. Ο διερμηνέας τα είπε σε ποιόν όμως δεν γνωρίζω - πάντως στα Τρίκαλα τα είπαν.

Απόπειρα δολοφονίας Γεωργίου Αθανασούλα.

Έγραψα και παραπάνω για τον εγκληματία *Παναγιώτη Έγρυπον ή Οδοντόπουλο*. Τον είχαν τοποθετήσει εκεί με πρόγραμμα σε κάθε χωριό να εκτε-λεί ανθρώπους. Το Κακοπλεύρι δε το είχε ματώσει ακόμα, έβαλε τα αδύνατα δυνατά να το ματώσει και αυτό. Αυτός και ο *Γαλάνης* ήρθαν στο χωριό Σταγιάδες αλλά δεν εμφανίστηκαν στο χωριό. Κάλεσαν μερικούς από το Κακοπλεύρι, στη θέση Λιβάδια Σταγιάδων σε ένα ρέμα. Και εκεί συζήτησαν περί της δολοφονίας του *Αθανασούλα*. Επειδή κανείς απ' το χωριό Κακο-πλεύρι δε δεχόταν να αναλάβει τη δολοφονία του *Αθανασούλα*, εξαναγκάστηκαν να ρίξουν λαχνό. Ο *Αθανασούλας* δεν το υποπτευόταν. Είχαν ένα πριόνι ξυλείας στη θέση Σβαρνίστρα στο δάσος του Μπέη - και πήγαινε να το βλέπει. Έρχεται ο *Τσιανάκας*, κατατρομαγμένος και φοβισμένος.

Τον ερωτώ:

- Τι έπαθες Κωστάκη;
- Μου λέγει να σου πω ή να μη σου πω; Διότι είναι απόρρητο.
- Του λέγω όπως νομίζεις.
- Φοβάμαι να μη γίνει γνωστό.
- Από μένα, του λέγω, δε γίνεται, μη φοβάσαι.
- Μας κάλεσε ο *Έγρυπνος* με τον *Γαλάνη*, εδώ στο ρέμα στα Λιβάδια και το θέμα ήταν πως θα δολοφονήσουμε τον *Αθανασούλα*. Δεν αναλάμβανε θεληματικά κανείς. Τότε λέγει ο *Έγρυπνος* θα ρίξουμε

λαχνό και σε όποιον πέσει πρέπει να τον εκτελέσει ή δε, θα εκτελεσθεί αυτός. Έγινε ο λαχνός και έπεσε σε μένα. Γι' αυτό φοβάμαι μου λέει, δε θέλω να κάνω έγκλημα.

- Πήγαινε στο χωριό και να μην κάνεις καμιά ενέργεια. Αν σου συμβεί τίποτα θα ρίξεις τα βάρη σε μένα και έτσι έγινε ούτε σε αιτιολογία τον κάλεσαν ούτε το πιστόλι το ζήτησαν.

Σύλληψη Οικογένειας Γεωργίου Αθανασούλα

Μήνας Ιούλιος 1944. Στο χωριό Σταγιάδες ήταν μία διμοιρία αντάρτες με ανθυπολοχαγό του αστικού στρατού *Παπαδημητρίου Λεωνίδα* εκ Μακεδονίας, όχι φανατικός, ήταν πολύ λογικός και μετριοπαθής. Λαμβάνει δια-ταγή δήθεν από το αρχηγείο να συλλάβουν την οικογένεια *Αθανασούλα*, καθώς ομάδα, διμοιρία, στόχος κ.λ.π. γενικά είχαν και από έναν διαφωτιστή άπαντες. Οι διαφωτιστές ήταν κομμουνιστές και από αυτούς παίρνονταν και οι αποφάσεις.

Όταν πήραν το έγγραφο συλλήψεως είπε ο διαφωτιστής. Δεν πρέπει να φτάσουν στο αρχηγείο, να τους εκτελέσετε στο δρόμο, σε κανένα ρέμα.

Ο ανθυπολοχαγός ήρθε σε μένα στο σπίτι μου ώρα 12 μεσάνυχτα.

Μου λέγει:

- Πήραμε εντολή από το αρχηγείο να συλλάβουμε την οικογένεια *Αθανασούλα* τι θα γίνει, θα τους εκτελέσουν στο δρόμο.

- *Λεωνίδα*, του λέω, αυτή η διαταγή δεν είναι του αρχηγείου είναι του *Έγρυπου* και του *Γαλάνη*. Εφόσον λένε να τους εκτελέσουν στο δρόμο, είναι από αυτούς.

Μου λέγει:

-Πρέπει να έρθεις και εσύ, εγώ δεν εισακούομαι είμαι κατά τύπον, ουδεμία εξουσία έχω, μόνο εσύ, διότι εσένα σε σέβονται. Εάν δεν έρθεις οι άνθρωποι θα εκτελεστούν.

Του λέγω:

-Επειδή με τον *Αθανασούλα* δεν τα είχαμε καλά, πρώτον από επαγγελματικές διαφορές και με έχει κυνηγήσει άσχημα προπολεμικά και θα πουν πως εγώ είμαι η αιτία να συλληφθούν. Δεν έρχομαι.

Έφυγε.

Ξανά έρχεται:

- Σε παρακαλώ πολύ να έρθεις, αν φταίει ένας να σκοτωθεί ολόκληρη οικογένεια; δεν το σκέπτεσαι λιγάκι;

Μου λέγει η γυναίκα μου εάν πρόκειται να γλιτώσεις τους ανθρώπους να πας κρίμα είναι και ο θεός δεν θα σε αφήσει, να πας μου λέγει. Αυτό μου έδωσε το θάρρος.

Ο κουνιάδος ο *Παπαγιαννούλης* ήταν κατά το ΕΑΜ ΕΛΑΣ, της γυναίκας μου της έλεγε αυτός τρελάθηκε, θα σας καταστρέψει. Ετοιμαστήκαμε. Εγώ πήρα μόνον τον *Ευάγγελο Αγγέλη*.

Το χωριό *Κακοπλεύρι* εφόσον κάηκε και οι χωριανοί φοβόντουσαν νέα επιδρομή των Γερμανών, διότι τα φυλάκια ήταν τρεις ώρες από το χωριό. Γι' αυτό έμειναν έξω. Η οικογένεια *Αθανασούλα* ήταν σε ένα κτήμα δικό τους στη θέση *Αμπέλια* μεταξύ *Σταγιάδες Κακοπλεύρι*. Είπα στον *Βαγγέλη Αγγέλη* αυτό και αυτό συμβαίνει. Ο *Βαγγέλης Αγγέλης* ήταν και κουμπαριά με τους *Αθανασουλαίους*.

Του λέγω εκτός από τους αντάρτες θα τους συνόδευες εσύ για να μην τους εκτελέσουν στο δρόμο.

-Ναι, λέγει ο *Βαγγέλης* θα τους αναλάβω εγώ. Δεν μπορούν οι Αγιοφυλλίτες να μας κάμουν αυτοί όπως θέλουν.

Πήγαμε στο μέρος που ήταν η οικογένεια. Είπα στους αντάρτες εσείς και ο *Βαγγέλης* θα μείνετε εδώ, περί τα 100 μέτρα απόσταση. Θα πάω εγώ με τον ανθυπολοχαγό διότι θα μας ιδούν πολλούς μαζί, μπορεί να πάθουν συγκοπή καρδιάς.

Πειθάρχησαν, πλησιάσαμε. Ήταν όλοι μαζί αρμάδα και κοιμόντουσαν.

Φωνάζω, *Παπαγιώργη*, άκουσαν σήκωσαν τα κεφάλια.

-Έλα λίγο εδώ. Είμαι ο *Μήτσιος Ράπτης*.

Σηκώθηκε μας πλησίασε, μη φοβάσαι του λέγω έλα κοντά - κοντά, τον ακολουθούσε και ο γιος του Νίκος. Του λέγω εγώ, ότι ο ανθυπολοχαγός έλαβε μία εντολή να σας παν μέχρι το αρχηγείο.

Μόλις άκουσε αυτό σωριάστηκε κάτω. Τον πιάνει ο γιος του ο Νίκος πατέρα, πατέρα μην φοβάσαι. Εφόσον είναι ο *Μήτσιος* δε θα πάθουμε τίποτα. Πήρε θάρρος, συνήλθε.

Μου λέγει:

- Θέλω να μου κάνεις μία χάρη. Θα μου επιτρέψεις τον ανιψιό μου τον *Κωστάκη* να πηγαίνει στα Γρεβενά να ειδοποιήσει τον γαμπρό μου, *Θεόδωρο Ζαμπαρδούκα*. Ο *Ζαμπαρδούκας* ήταν στέλεχος του Κ.Κ

Του λέγω:

-Έγινε και οτιδήποτε θέλεις.

Φέρνουν τον *Κωστάκη*.

-*Κωστάκη*, του λέγω, θα σου δώσω άδεια διότι χωρίς άδεια δεν μπορείς να κουνηθείς.

Του λέγω, *Κωστάκη*, θα βάλεις τ' αδύνατα δυνατά σε τρεις ώρες πρέ-πει να φτάσεις στα Γρεβενά να του πεις του *Θεόδωρου* τα καθέκαστα και να κατέβουν αμέσως στο *Αγιοφύλλο* - διότι ο δρόμος *Μουργκάνη Γρεβενά* ήταν ελεύθερος.

Ποιος είναι ο *Κωστάκης*; είναι γιος του *Γεωργίου Παπακώστα* και της ηρωίδας μητέρας της *Ανδρομάχης*, νυν δικηγόρος.

Όλο και καθυστερήσαμε, πήρε η ημέρα, τα θυμάμαι σαν τώρα που τα γράφω. Λέγω στον *Βαγγέλη* θα τους πάρετε και θα πάτε πολύ σιγά και αν θελήσουν να τους κακοποιήσουν δεν θα το επιτρέψεις. Από εδώ και κάτω το λόγο έχει ο *Βαγγέλης Αγγέλης*.

Ο *Θεόδωρος Ζαμπαρδούκας* από τα Γρεβενά έφτασε γρηγορότερα στο *Αγιοφύλλο* από τους *Αθανασουλαίους*, οπότε ο *Γαλάνης* και ο *Έγρυπος* δεν μπορούσαν να κάμουν τίποτα. Αυτό που διγούσε ο *Έγρυπος* δεν το πέτυχε, ούτε τα εμπορεύματα πέτυχαν να παν στο *Αγιοφύλλο*.

Την επομένη ημέρα πήγα στο *Κακοπλεύρι*. Στο δρόμο μόλις έξω από το χωριό *Αγ. Γεώργιος* βλέπω ζώα φορτωμένα με αγωγάτες του χωριού, τους ερωτώ τι έχετε φορτωμένα; Που τα πάτε; Μου λεν πράγματα του *Αθανασούλα* και τα πάμε στο *Αγιοφύλλο*. Στέλνω δύο του χωριού να προλάβουν τα ζώα να τα γυρίσουν στο χωριό *Σταγιά-δες* και να τα βάλουν μέσα στο σχολείο. Εκείνη την ώρα ήρθε κάποιος από την *Οξύνεια* με ζώα να φορτώσουν πράγματα.

Τον ερωτώ, τι είναι αυτά;

-Μου στείλανε εντολή από το *Αγιοφύλλο* ο *Γαλάνης* με τον *Έγρυπο* να φορτώσουμε τα πράγματα του *Αθανασούλα*.

- Καλά βρε, του λέγω, οι άλλοι δεν καταλαβαίνουν τι κάμουν, εσύ δεν καταλαβαίνεις, μήπως δικάστηκαν οι *Αθανασουλαίοι* και πάρθηκε καμιά απόφαση δέσμευσης της περιουσίας του *Αθανασούλα*; Και να κατασχεθούν ακόμη θα πρέπει να τα πάμε στο *Αγιοφύλλο*; για πιο έξυπνοι είναι αυτοί από εμάς; Διώξε τους ανθρώπους με τα ζώα να φύγουν και αναλαμβάνω εγώ όλες τις ευθύνες.

Είχα νευριάσει τόσο πολύ όσοι είχαν πράγματα στα χέρια τους τα πήρα, τα έριξα πάλι στις κρυψώνες, τους βάζω τους ίδιους που τ' άνοιξαν να τα ξανασκεπάσουν, βάζω φύλακες να τα φυλάγουν. Ουδείς μου αντιστάθηκε. Είπα στους πρωταίτιους:

-Την πράξη που κάματε είναι εγκληματική. Εσείς ένας ή δύο που ξέ-ρατε τις κρυψώνες ποιος σας εκβίασε να τις μαρτυρήσετε; Αυτά όσα κάμουμε όχι μόνον είναι σε βάρος του αγώνα, αλλά θα είναι και σε βάρος της συνείδησης. Επειδή είμαι συγχωριανός σας δεν θα το κάμω θα σας έδενα και θα σας έστελνα στο *Αρχηγείο*. Αντί να εκτελεστεί η οικογένεια *Αθανασούλα* να εκτελεστείτε εσείς, δεν το κάμω. Τις δικές σας ανόητες πράξεις της επιφορτίζομαι εγώ. (Τις κρυψώνες τις ήξερε μόνον ο *Αθανάσιος Παπαβασιλείου*).

Γιατί αποκάλεσα την *Ανδρομάχη Γ. Παπακώστα* ηρωίδα.

Η μόνη γυναίκα που δε φοβόταν και πουθενά αλλού δεν είχε εμπιστοσύνη μόνο σε μένα.. Και εγώ της φέρθηκα με καλοσύνη και πάντα την ενημέρωνα.

Δεν θυμάμαι ακριβώς πόσες ημέρες πέρασαν από την σύλληψη οικογένειας *Αθανασούλα*. Ήρθε προς συνάντησή μου ο *Βασίλειος Δήμος* εκ Καλλίκας.

Μου λέγει:

- Μήτσο η οικογένεια *Αθανασούλα* κινδυνεύει να εκτελεσθεί, μόνο σε σένα υπάρχει μία ελπίδα να γλιτώσουν. Γι' αυτό ήρθα να σε πάρω να πάμε στον Κονισκό. Πρέπει να έρθεις. Τι φταιν οι γυναίκες και τα παιδιά.

Του λέγω:

- Βασίλη μου, θα έρθω γνωρίζω καλά πως όλα τα βάρη τα ρίχνουν σε μένα. Το πρωί ξεκινάμε.

Μου λέγει:

-Ο *Παπαχρήστος Μπαζιογιάννης* και *Ηλία Δουρούσης*, τους έχουν και αυτούς κρατούμενους και αυτοί κινδυνεύουν από την Οξύνεια.

Παραξενεύτηκα.

- Γιατί Βασίλη;

- Που ξέρω ρε Μήτσιο;

Την άλλη ημέρα πήραμε δύο ζώα και φύγαμε. Πήγαμε στο Κονισκό, φτάσαμε απόγευμα. Το γνώριζαν τόσο ο *Αθανασούλας* όσο και ο *Παπαχρήστος* πως θα πήγαινα. Δεν τους είχαν κλεισμένους, τους είχαν ελεύθερους. Βγήκαν στην άκρη του χωριού. Έρχεται ο *Αθανασούλας* να με κρατήσει το άλογο να κατέβω. Του λέγω όχι δε χρειάζεται. Αφού έγιναν εγκάρδιες χειραψίες, μου λέγει ο *Παπαχρήστος*:

- Μήτσιο, σε παρακαλούμε κάμε ότι είναι δυνατόν για μας.

- Παπά, του λέγω, λυπούμε γι' αυτά που συμβαίνουν, εγώ θα κάμω ότι μπορώ.

- Σε πιστεύω, Μήτσιο μου.

Πήγαμε στη διοίκηση. Τους λέγει ο *Βασίλειος Δήμος*, αυτός είναι ο *Ράπτης*,

- Ω! καλώς τον σύντροφο *Ράπτη*. Μου λένε πολλά λέγονται για σένα και θέλαμε να σε γνωρίσουμε.

Το βράδυ συνεδρίασε το ανταρτοδικείο με πρόεδρο τον *Δενδρινό* για την υπόθεση *Αθανασούλα* κλεισμένων των θυρών.

Ερώτηση: Είστε γνωστοί με την οικογένεια *Αθανασούλα*;

Απαντ.: Είμαστε από το ίδιο χωριό.

Ερωτ.: Τι γνωρίζεις εσύ γι' αυτούς και για ποιο λόγο συνελήφθησαν;

Απάντ.: Για τον λόγο που συνελήφθησαν έχω άγνοια.

Ερωτ.: Τι θα πει άγνοια στην περιφέρειά σου χωριανοί είναι, κατέχεις το πόστο ταγματάρχη και δεν γνωρίζεις;

Απάντ.: Δεν γνωρίζω τους λόγους που συνελήφθησαν.

Ερωτ.: Εσύ τα έχεις καλά, έχετε προηγούμενα;

Απαντ.: Ναι είχαμε προηγούμενα πριν την επανάσταση.

Ερωτ.: Και τώρα με την επανάσταση;

Απαντ.: Μπορεί οι καρδιές μας να μην είναι τόσο φιλικές.

Ερωτ.: Εάν τους σκοτώσουμε το θέλεις εσύ;

Απαντ.: Όχι, αν τους σκοτώσουμε, τι φταίει η οικογένεια, σαν άτομο τον ίδιο τον *Αθανασούλα* ναί για μένα, δεν πρέπει να σκοτωθεί όμως για προσωπικά δικά μου και του ενός ή του άλλου. Εάν όπως γίνεται να σκοτώνουμε και αν σκοτώσουμε τον *Αθανασούλα* θα ξεφυτρώσουν 50 Αθανασουλαίοι, ούτε κατά διάνοια να το σκεπτούμε, οι άνθρωποι πρέπει να αφεθούν ελεύθεροι.

Ερωτ.: Εδώ μας καταγγέλλουν ότι συνεργάζονται με τους Ραλικούς στα Τρίκαλα, είναι αληθινά;

Απαντ.: Και τότε εμείς τι κάνουμε, αν συνεργάζονται δεν θα τους ανακαλύπταμε; Οι άνθρωποι από πέρσι το '43 ρίχτηκαν με όλον τον ζήλο να ενισχύσουν τον αγώνα και οι κόρες του έγιναν νοσοκόμες. Είχαμε Νοσοκομείο στο Κακοπλεύρι. Αυτοί που κατήγγειλαν είναι σκευωροί εχθροί του αγώνα. Εάν καταλάβαινα το παραμικρό θα τους τακτοποιούσα μόνος μου. Η καταγγελία είναι ψευδή και οργανωμένη σκευωρία.

Ερωτ.: Αυτοί εδώ μας λένε ότι εσύ είσαι ο οργανωτής για να συλληφθούν, εδώ δε μας λεν για κανέναν άλλον, όλο *Ράπτης ή Τσάκαλο* σε λένε.

Απαντ.: Αν έχετε τίποτε αποδεικτικά, έχετε κανένα γραπτό, υπάρχει κανένας μάρτυρας. Αυτοί φυσικά λεν για μένα επειδή είχαμε προσωπικά και νομίζουν ότι όλα από μένα προέρχονται. Από την πλευρά τη δική μου θέλω να ζήσουν να τους απολύσουν, δεν έχουν τίποτε.

Η συνεδρίαση κράτησε μέχρι αργά το βράδυ. Την επομένη ημέρα το πρωί συνεδρίασε πάλι.

-Τώρα, μου λεν, θα φέρουμε την κόρη του Μαρία εδώ για να τα ακούσεις. Έφεραν την Μαρία. Την ερωτούν τον γνωρίζεις αυτόν;

-Πως τον γνωρίζω είναι χωριανός.

Ερωτ.: Τόσες μέρες που γίνεται η ανάκριση όλο γι' αυτόν μας λέτε, γιατί λέτε μόνον γι' αυτόν και για κανέναν άλλον; Δεν μπορούσε να απαντήσει.

Λέγω στον πρόεδρο:

-Συναγωνιστή πρόεδρε, πρέπει να γίνει γνωστό στην δεσποινίδα ποιος ή ποιοι κατήγγειλαν.

-Κάθισε εσύ μου λέγει.

Την ερωτά στο χωριό σας έχετε έναν *Αθανάσιο Παπαβασιλείου*;

Απαντ. Ναι έχουμε είναι δικός μας άνθρωπος.

Ερωτ. Εναν *Βασ.Μπακάλη*

Απαντ. Έχουμε.

Ο πρόεδρος της λέγει: από τον συναγωνιστή *Ράπτη*, ουδέν στοιχείο έχουμε σε βάρος σας. Εδώ τίποτε άλλο *Ράπτη και Τσάκαλο* ακούγαμε. Της λέει φύγε. Βγάζουν την απόφαση απαλλαγής. Από το πρωί, το με-σημέρι τελείωσε η συνεδρίαση.

Μου λέγει ο *Δενδρινός*, έλα βρε συναγωνιστή σε συγχαίρουμε μας είπες την καθαρή αλήθεια. Θα πας εκεί που μένουν και να τους πεις εσύ ότι απηλλάγησαν.

Έμειναν στο σπίτι του γιατρού *Δημ. Νταϊλιάνη*. Βγαίνοντας εγώ όλοι περίμεναν με αγωνία, *Καλαμπακιάτης* που ήταν εκεί *Παπαχρήστος, Δουρούσης*. Με πλησίασε ο *Βασ. Δήμος*, με ερωτά:

-Τι έγινε; χαμηλόφωνα.

Του λέγω, απηλλάγησαν.

Εγώ τράβηξα κατευθείαν στο σπίτι του *Νταϊλιάνη*. Τους είχαν σε ένα δωμάτιο όλους και περίμεναν την απόφαση. Ανεβαίνοντας τα σκαλιά η γυναίκα του Νίκου ήταν στην πόρτα όρθια, αφού με είδε γελαστό με αγκαλιάζει και να κλαίει. Σηκώθηκαν όλοι όρθιοι. Τους λέγω "απαλλαγήκατε". Τα ευχαριστώ όχι τόσο με ενθουσιασμό ξερό ευχαριστώ.

Το απόγευμα τους ξαναεπισκέφθηκα. Επειδή φοβόμουν τον *Έγρυπο* και *Γαλάνη* όταν θα επέστρεφαν για να μην τους σκοτώσουν τους λέγω:

-Εγώ πιθανόν αύριο να φύγω, εάν θέλετε να έρθετε μαζί μου για την ασφάλειά σας μη συμβεί τίποτα στο δρόμο.

Ναι μου είπαν. Την άλλη ημέρα το μετάνιωσαν άνθρωποι καχύποπτοι και φθονερόι δεν είχαν εμπιστοσύνη.

Συναντηθήκαμε με τον *Δενδρινό*. Πάμε στο αρχηγείο να γνωρίσεις τον στρατηγό *Φλούλη* και λοιπούς. Πήγαμε με συνέστησε ο *Δενδρινός* ο στρατηγός δια χειραψίας με χαρά. Με ρωτά το χωριό *Κουτσούφλιανη* πόσο μακριά είναι. Τους είπα 5 ώρες. Με ρωτά, μήπως γνωρίζεις τίποτε για τα χωριά αυτά και ιδιαίτερα για την *Κουτσούφλιανη*. Εγώ, τους λέγω, συγκεντρώνω μόνον πληροφορίες από τις κινήσεις των Γερμανών. Υπάρχει μια δύναμη φυλακίων από τον Κορυδαλλό έως στο χωριό *Κορασιά Μουργανή* - όχι την *Κουτσούφλιανη*.

- Σ' αυτό το χωριό *Κουτσούφλιανη* μαθαίνουμε πως πολύ οργιάζουν. Τα έχουν ένα με τους Γερμανούς και ουδεμία ενίσχυση έδωσαν στον ΕΛΑΣ. Τι να συμβαίνει;

- Δεν γνωρίζω, τους λέγω, είναι ξένη περιφέρεια.

- Άκουσε, μου λέγει, έχει παρθεί απόφαση να το κάψουμε το χωριό αυτό. Μπορείς εσύ να μας φέρεις πληροφορίες;

- Το τι συμβαίνει θα το μάθατε εάν μου δώσετε πίστωση χρόνου. Θα σας φέρω ακριβείς πληροφορίες.

- Σου δίνουμε μια εβδομάδα. Θα αναβάλλουμε την απόφαση έως ότου μας φέρεις πληροφορίες.

- Μείνετε ήσυχοι θα γίνει - είδα γέλασαν, όταν είπα θα γίνει - μετά πεποιθήσεως.

Βγήκαμε με τον *Δενδρινό* έξω, αφού πρώτα τους χαιρετήσαμε. Λέγω στον *Δενδρινό*:

- Συναγωνιστή ποια είναι η κατηγορία του παπά και *Δουρούση*;

- Άκουσε, μου λέει, μην κάμεις καμία συζήτηση γι' αυτούς αυτοί θα εκτελεστούν. Πανικοβλήθηκα. Μα σωστά το λες; ο παπάς ο πρωτοπόρος στην επανάσταση μας ευλόγησε τα όπλα και πρώτος οργανωτής.

- Ε! πόσοι πρωτοπόροι βγήκαν και μετά το στρίψανε. Ας μη συζητάμε άλλο περί παπά, εσύ θα κάμεις αυτό που σου είπαν. Άντε γεια και περιμένουμε.

Ο *Μήτσος Νταλιάνης* γιατρός μου λέγει, αν γνωρίζω τίποτα για τον παπά;

- Γιατρέ του λέγω είπα αλλά με απέκλεισαν συζήτηση. Είναι επικίνδυνο να σκοτωθούν.

Στενοχωρήθηκε. Φεύγω κατά το μεσημέρι και δε θυμάμαι πως το βράδυ έφθασα στο χωριό. Το απόγευμα είχα φθάσει στο Αγιοφύλλο. Στη θέση Αλέξι εκεί ήταν και έδρα του τάγματος εφεδρικό εκεί που είχε στήσει το σφαγείο ο *Έγρυπος*, ο κακούργος. Ο δάσκαλος *Χανιώτης* ήταν καθισμένος κάτω από ένα κλαρί. Με ρωτά πολύ σιγά τι έγιναν οι *Αθανασουλαίοι*. Εντάξει του λέγω.

Να και ο *Γαλάνης*.

- Τι έγινε Μήτσο με τους *Αθανασουλαίους*;

- Κωστάκη μου απηλλάγησαν.

Κούνησε το κεφάλι δεν είπε τίποτα. Με τρόπο ο *Αθανάσιος Παπάρος* μου λέγει, είπε ο *Έγρυπος* ότι θα τους καθαρίσει την επιστροφή, πρό-σεχε να μην σου φύγει κουβέντα. Ευχαριστώ Θανάσάκη μου. Εκείνη την στιγμή έρχεται ο παπάς του χωριού μου κάνει παράπονα ότι με τον *Γαλάνη* δεν τα πάμε καλά.

Του λέγω, τι έχετε να μοιράσετε; Φωνάζω τον *Γαλάνη*.

- Τι έχετε με τον παπά-Κώστα;

Μου λέγει, ο παπάς έκλεψε κάτι μαλλιά. Γυρίζω το βλέμμα στον παπά.

- Τι λέγει ο παπα-Κώστας.

- Έλα, μου λέγει, να πάμε στην καλύβα, έχω κάτι μαλλιά τα βρήκα από πρό-βατα που τα είχαν φάει οι λύκοι.

- Πήγαινε, λέει, ο *Γαλάνης* να δεις.

Πήγαμε στην καλύβα του παπά. Μου δείχνει κάτι πλοκάρια δεν ήταν από λύκους, κάποιος από γειτονικό χωριό τα είχε κρυμμένα και τα πήρε ο παπάς.

Λέγω του *Γαλάνη* εδώ κατεστράφησαν ολόκληρες περιουσίες, μη το συζητάτε μας κοροϊδεύει ο κόσμος. Για τον παπά που μιλώ λέγεται *Αθανάσιος Πούλιος*, ιερέυς Αγιοφύλλου. Το έχω γράψει και παρα-πάνω που πήρε μέρος στην μάχη Οξύνειας

Εμένα με έτρωγε η ιδέα να φύγω γρήγορα και με τι τρόπο να ειδοποιήσω τους *Αθανασουλαίους* να μην έρθουν προς τα χωριά μας. Θυμάμαι καλά βασίλεμα ηλίου έφτασα στο χωριό μου. Ο παπα-Νίκος έβγαινε από την εκκλησία, κανένας άλλος κάτοικος δεν ήταν. Μου λέγει ο παπάς:

-Καλώς τον Μήτσο.

-Καλησπέρα παπά.

- Παπά, βαστάν τα κότσια σου θα σου πω ένα επικίνδυνο μυστικό;

-Ξέρω βρε Μήτσο δε με αφήνεις εμένα;

Ακριβώς την ώρα εκείνη να ο γαμπρός του *Αθανασούλα Θεόδωρος Ζαμπαρδούκας*.

Με ρωτά, τι γίνεται Μήτσο, τι έγιναν οι δικοί μου;

- Θεόδωρε, του λέγω, οι δικοί σου απελάγησαν, το θέμα είναι αλλού. Πέρασα από το Αγιοφύλλο, το έμαθε ο *Έγρυπος* και είπε τώρα που θα έρθουν προς τα εδώ να τους καθαρίσουν. Πρέπει να ειδοποιηθούν γιατί αύριο θα αργά και είναι έτοιμοι να έρθουν.

- Τι να κάνουμε, Μήτσο;
 - Εκείνο που είναι να πας μόνος σου και να τους πάρεις στα Γρεβενά και να φύγετε από την τυροκουκιά όχι από το Αγιόγυλλο και να μην γυρίσουν στο χωριό δε μπορώ να τους φυλάξω.
 - Πως να πάω φοβάμαι.
 - Φοβάσαι δε φοβάσαι θα πας.
 - Αν με πιάσουν στο δρόμο;
 - Θα σε τακτοποιήσω με άδεια.
 - Αχ δε μπορώ και να περπατήσω.
 - Θα σε δώσω και ζώο, αλλά θα περάσεις κάτω από το Αγιόφυλλο. Θα πάρεις όλο την ποταμιά θα βγεις στο γεφύρι Ψείρα. Εκεί μπορεί να βρεις αντάρτες, άμα ιδούν την άδειά μου δε θα σε πειράζουν. Έτσι και έγινε. Τους πήρε και τους πήγε στα Γρεβενά έμειναν εκεί μέχρι την απελευθέρωση. Αφήνω και τον *Ζαμπαρδούκα* να τα πει τα υπόλοιπα επειδή ζει.
- Γράφω παραπάνω για την ηρωίδα *Ανδρομάχη*. Αυτή αγωνίσθηκε για όλους μέρα παρά μέρα ερχόταν να με συναντήσει για να μάθει για τον *Αθανα-σούλα*. Τα πράγματα τα πήραν χωρίς να τους αφαιρεθεί τίποτα.

«Κουτσούφλιανη»

Για το χωριό Κουτσούφλιανη. Συνάντηση με τον *Γιάννη Κουτηλέκο*.

Πήγα στο χωριό Κορυδαλλό. Απ' έξω δύο χιλιόμετρα μακριά βρίσκω το τσοπάνο από το χωριό του λέω:

-Θα πας στο χωριό να βρεις τον *Μήτρο Καραμήτρο* και να του πεις σε θέλει ο *Ράπτης*. Πήγε ήρθε ο *Καραμήτρος*.

Του λέγω το τι συμβαίνει. Πώς θα κάμεις να ειδοποιηθεί ο *Γιάννης Κουτηλέκος* και να του πείτε να έρθει προς συνάντηση, είναι μεγάλη ανάγκη. Με τον *Κουτηλέκο* υπηρετούσαμε στα ιππικά μαζί και είχαμε αδελφικές φιλίες.

Τρομερός ο *Καραμήτρος* τα κατάφερε, διότι τα χωριά ήταν γερμανοκρατούμενα έφερε τον *Κουτηλέκο*. Πλησίασε περί τα 100 μέτρα και μου λέγει αν με φας να με φας με μπέσα.

- Ντροπή σου, του λέγω, που σκέφτεσαι κατ' αυτόν τον τρόπο, πετάζοντας το πιστόλι μου. Συναντηθήκαμε φιλιά κ.λ.π. πολύ όμως φοβισμένος. Του είπα σχετικά με τα διατρέξαντα γεγονότα.

-Αγαπητέ Γιάννη έρχομαι από το αρχηγείο Χασίων να πάρω πληροφορίες το τι γίνεται στο χωριό σας. Το χωριό σου πάρθηκε απόφαση να καεί και όταν γίνει αυτό θα σκοτωθούν και πολλά γυναικόπαιδα. Όπως πληροφορούμαστε συνεργάζεστε με τους Γερμανούς. Τι έχεις να μου πεις γι' αυτό; και τι μπο-ρεί να κάνουμε να γλιτώσουμε το κακό αυτό; Οι Γερμανοί θα φύγουν ο καιρός τους πλησιάζει.

Σε απάντηση μου λέγει:

-Όλα όσα γίνονται σε βάρος του χωριού, οφείλεται σε δύο μεγάλους εχθρούς, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι του χωριού και βρίσκονται στο Αμπελοχώρι με τους αντάρτες και λέγονται *Γεώργιος Ζιώγας* και *Μουχίκας Νικ*. γαμπρός και κουνιάδος. Ο δε *Ζιώγας* συνεργάστηκε με τους Ιταλούς, πρόδωσε τα όπλα, όχι μόνον στο χωριό μας αλλά και στα γύρω χωριά Μαλακάσι και Αμπελοχώρι. Μόλις ήρθαν οι πρώτοι αντάρτες *Αδαμάντιος* με τον *Ζαράλη* ζήτησαν πρώτοι να αναλάβουν υπεύθυνα πόστα. Ο *Ζιώγας* είχε κρυμμένα μερικά όπλα τα οποία πα-ρέδωσαν στους αντάρτες και είπαν οι αντάρτες, να πατριώτες! Το ίδιο και ο *Κώστας Λίπας* και *Αθανάσιος Μησιάκας* ή *Αθανασούλας* ψευδώνυμο, ο δε *Μησιάκας* ήταν από τους πρώτους αντάρτες και ήταν συγγενείς του *Ζιώγα Μουχίκα*. Οι αντάρτες δε ρώτησαν άλλον από το χωριό. Πήραν τα πόστα στο χωριό και στην παλαιά Κουτσούφλιανη. Ο *Ζιώγος* και *Μουχίκας* βρήκαν την ευκαιρία να εξοντώσουν τους αντίπαλους, εμένα και κάτι άλλοι μας κυνηγούν, αν μας πιάσουν θα μας σκοτώσουν. Έρχονται νύχτα και συλλαμβάνουν ανθρώπους. Πριν από είκοσι μέρες μπήκαν στο χωριό να συλλάβουν τον *Γιάννη Μάστορα*, εκείνος ήταν οπλισμένος

δεν παραδινόταν και βάλανε φωτιά στο σπίτι και την οικογένεια. Ο *Μάστορας* αντιστάθηκε, έβγαλε την οικογένεια έξω και άρχισε να τους πυροβολεί, φοβούμενοι από τους Γερμανούς έφυγαν. Ο *Μάστορας* είναι στα φυλάκια τα Γερμανικά θέλει να κάμει κακό αλλά δεν τον αφήνουμε εμείς, όχι ότι είμαστε αντίθετοι στον αγώνα.

Του λέγω, εντάξει Γιάννη, πες γιατί σκότωσαν τον *Τάσιο Καταραχιά*;

- Αυτοί τον σκότωσαν. Ο *Καταραχιάς* ήταν καλό παιδί και δεν συμφωνούσε με την δική τους γνώμη και έπρεπε να τον βγάλουν από μέσα όπως και το πέτυχαν (Ο *Τάσιος Καταραχιάς* ήταν με την ομάδα *Αδαμαντίου και Ζαραλή* αντάρτης, τον γνώρισα ήταν παλικάρι παιδί και όταν μάθαμε σκότωσαν τον *Καταραχιά* πονέσαμε όσοι τον είχαμε γνωρίσει).

Λέγω τον φίλο Γιάννη:

-Από το αρχηγείο μου είπαν ότι εσείς δεν ενισχύσατε τίποτε στον αγώνα, είστε το μόνο χωριό που δεν προσφέρατε ούτε ένα αυγό. Γι' αυτό έχουν την εντύπωση ότι είστε όλοι Γερμανόφιλοι και ιδιαίτερα είστε του ΕΔΕΣ.

Μου λέγει, το να είσαι Γερμανόφιλος είσαι ένας προδότης, επειδή είμαστε κάτω από το σπαθί;

Όταν οι Γερμανοί ζητούν τίποτε, είμαστε υποχρεωμένοι να τους δώσουμε. Εμείς τώρα δεν είμαστε τίποτα, ούτε Ζερβικοί ούτε Εαμικοί, τα έχουμε χαμένα, μια από τους Γερμανούς μια από τους Ελασίτες κυνηγιόμαστε.

- Θα κάμεις αυτά που σου λέω, θα πας στο χωριό θα προσπαθήσεις και πες στους φίλους να κάμετε τα αδύνατα δυνατά να στείλετε τίποτε τρόφιμα στους αντάρτες στο Αμπελοχώρι και εγώ πάω κατευθείαν στο αρχηγείο να εκθέσω όλη την κατάσταση.

Χωρίσαμε. Την άλλη ημέρα έφυγα από το αρχηγείο, αλλά το αρχηγείο μετακινήθηκε στο Μαυρέλι. Ήμουν κουρασμένος, ένα βράδυ έμενα στην Ασπροκλησιά, το άλλο στον Κονισκό, την τρίτη ημέρα στο Μαυρέλι, όταν με είδαν χάρηκαν.

- Μας φέρνεις νέα αλλά έχουμε και εμείς νέα. Για πες μας.

Τους είπα όλα τα καθέκαστα, πως επικρατεί η κατάσταση.

- Μου λένε η Κουτσούφλιανη έστειλε 2.000 οκάδες σιτάρι, φασόλια, ρεβίθια, κρασί, τσίπουρο.

- Μα τους λέγω δεν είναι προδότες οι άνθρωποι εμείς δημιουργούμε εχθρούς. Ο κάθε ένας φαίνεται ότι βρήκε την ευκαιρία να ικανοποιήσει τα προσωπικά του. Έχουμε πολλά παραδείγματα πρόσφατα. Υπό-θεση *Αθανά-σούλα* και παπάς *Δουρούσης*, όταν οργάνωσαν την ομάδα Βλαχάβα ο παπάς και ο *Δουρούσης*, είπαν ούτε ένας θα τους ακολουθήσει αυτούς και με τον αποπλισμό την ομάδα του Ε-ΔΕΣ. *Γαλάνη* ο παπάς ενίσχυσε για τον αποπλισμό. Μου λέγει ο *Δενδρινός* χαμογελαστά ξέρεις ο παπάς είναι μερακλής για τις γυναίκες; Του λέγω όπως άκουγα πριν την επανάσταση τώρα δεν ξέρω. Οι γυναίκες μου λέει που πηγαίνουν στην εκκλησιά να τις διαβάσει της πατά στα πόδια.

Τότε κατάλαβα την σκευωρία που έστησαν στον παπά. Του λέω είναι σκευωρία δεν είναι τόσο τρελός ο παπάς.

-Τα αφήνουμε αυτά, μου λέει, μπορεί να τους διώξουμε.

Με καλούν στο γραφείο του Στρατηγού. Μου λεν εμείς αφού πρώτα σκεφτήκαμε καλά και επειδή λίγους ανθρώπους έχουμε σαν και εσένα, θα αναλάβεις όλα τα Γερμανο-κρατούμενα χωριά με έδρα την Κουτσούφλιανη. Θα σε διορίσουμε διοικητή πολιτοφυλακής. Θα πάρεις από εδώ τον διορισμό και θα πας στην Ανωτέρα Λαρίσης που βρίσκεται στην Καστανιά Καρδί-τσης να πάρεις τον διορισμό. Διότι αυτά τα γερμανοκρατούμενα χωριά άμα φύγουν οι Γερμανοί θα αλληλοσκοτωθούν και πρέπει να αναλάβουν άνθρωποι λογικοί. Λοιπόν να πας στο καλό και σε συγχαίρουμε για όλα.

- Προσέχετε τους είπα οι δολοφονίες που γίνονται είναι ζημιά και όχι για το συμφέρον του αγώνα.

Με παίρνει ο *Δενδρινός* και πήγαμε στα γραφεία να μου δώσουν τα χαρτιά. Τους είπα ότι θα μου επιτρέψετε να διαλέξω παιδιά. Ναι μου λένε, να πάρεις από το εφεδρικό αυτούς που θέλεις. Τους χαιρέτησα και έφυγα. Φεύγοντας από το Μαυρέλι περνά από τον Κονισκό, βρίσκω τον παπά *Δουρούση* τους είπα πως θα τους απολύσουν. Αλλά να φύγετε την ποταμιά το γεφύρι του Ψήρα. Εάν σας πιάσουν ο *Έγγυπος* θα σας καθαρίσει.

-Αλήθεια! Λέγει, ο Παπαχρήστος;

-Ναι του λέω το πολύ δύο ημέρες.

Τώρα πως πας στην Καστανιά Καρδίτσης; Πήγα στο σπίτι ξεκουράστηκα δυο μέρες. Ξεκίνησα πήγα από το χωριό Κερασιά Μουρκάνη για να με περάσει η οργάνωση από τα γερμανικά φυλάκια. Και παίρνω δίπλα τα βουνά δίπλα τα κορφοβούνια από χωριό σε χωριό. Φτάνω σε ένα χωριό Ξυλοπάροικο. Εκεί είχε πολλούς αντάρτες και αξιωματικούς Ρώσους. Τέλος μετά βασάνων έφτασα στην Καστανιά. Δύο ημέρες και εκεί μας κάμανε μαθήματα απάνω στα καθήκοντα της πολιτοφυλακής. μας βάλανε γράψαμε ερωτήσεις κ.λ.π.. Μου δίνουν το διορισμό ανθυπίλαρχου. Επιστροφή έφτασα στο χωριό Αγ. Παρασκευή απέναντι από την Καλ/κα, περιμέναμε να νυχτώσει να περάσουμε από τα φυλάκια.

Θέμα Μιχάηλ, Πάνο και Γιάννη Μασούλα, κάτοικοι Μα-λακασίου.

Εκεί που περιμέναμε να νυχτώσει βλέπω αντάρτες με κρατούμενους χωριάτες. Ερωτώ τους αντάρτες που τους πάτε;

-Στο αρχηγείο.

-Τι έκαμαν;

-Δεν ξέρουμε εμείς είμαστε συνοδεία.

Βλέπω τον *Ιπποκράτη Ντάφη* από την Πεύκη.

Τον ερωτώ γιατί *Ιπποκράτη*; Δεν ξέρω Μήτσο.

Εκείνη την στιγμή με τραβά ένας από το σακάκι. Γυρίζω ήταν γνωστός μου.

- Βρε Μιχάηλ κρατούμενος είσαι;

- Ναι μου λέει και θα μας σκοτώσουν.

- Τι σοβαρό παράπτωμα κάνατε και φοβάσαι τόσο πολύ;

- Μου εξηγήθηκε. Μας πήραν οι Γερμανοί με τα ζώα μας πήγαν μέχρι ένα χωριό Βλαχάβα. Εγώ με τον χωριανό μου *Μασούρο*, πήραμε απόφαση να φύγουμε κρυφά και φύγαμε. Εκεί που οι Γερμανοί καίγανε και λεηλατούσαν πήραμε και εμείς κάτι πράγματα εργαλεία της φαραγκοσυνής, κάτι μπλάνια πριόνια κ.λ.π. Μας έπιασαν οι αντάρτες έξω από το χωριό Κερασιά Μουργκανιού μας πήγαν στην Αγνατιά. Το ξύλο που φάγαμε δε λέγεται. Μας παίρνουν από εκεί να μας πάνε στο Κηπυργιό, ανάμεσα Αγνατιά Γεωργίτσα σε ένα ρέμα, συνοδεία είχαμε ένα αντάρτη παιδάριο Το ρωτάμε αν ξέρει βλάχικα δεν ξέρω λέγει. Τα είπαμε με τον *Γιάννη*. Εκεί που θα πάμε θα μας σκοτώσουν, παίρνουμε την απόφαση να αποπλίσουμε τον αντάρτη και να τον σκοτώσουμε και να φύγουμε. Το μετανιώσαμε αυτό. Είπαμε στον αντάρτη να μας αφήσει να πιούμε νερό, μας λέγει το παιδί να πείτε. Κατεβήκαμε από τα ζώα πήγαμε δήθεν για νερό και φεύγουμε. Μας πιάσανε πάλι τώρα θα μας σκοτώσουν. Ελπίδα δεν υπήρχε να γλιτώσουν.

Δεν του είπα τίποτε.

Νύχτωσε, ξεκινήσαμε φτάσαμε στα φυλάκια μεταξύ Θεόπετρας Καλ/κας. Αφού περάσαμε τον κίνδυνο μετρούν τα παιδιά έλειπε ένας, *Τάκης Κουβάτης* από το Αμπελοχώρι, παίρνω δύο παιδιά και γυρίζουμε. Περνάμε πάλι από τα φυλάκια τον βρίσκουμε κρυμμένο σε κάτι βάτα - τον παίρνουμε ήταν και κουτσός τραυματίας του Αλβανικού Πολέμου. Τα χαράματα βγήκαμε στο χωριό Κόπραϊνα. Ξεκουραστήκαμε έδωσε ημέρα. Σκεπτόμουν αυτούς τους δύο. Λέγω στην συνοδεία αυτούς τους δύο θα τους πάρω εγώ. Μου λεν δεν μπορούμε να τους δώσουμε. Έχουμε εντολή να τους παραδώσουμε στο αρχηγείο. Τους λέγω αυτοί ανήκουν στην περιφέρειά μου. Είμαι διοικητής πολιτοφυλακής. Ορίστε τον διορισμό. Εσείς θα πείτε στο αρχηγείο ότι τους πήρε ο *Ράπτης*. Θα σας δώσω και ένα σημείωμα να το δώσετε στο αρχηγείο, δεν πρόκειται να σας πουν τίποτε. Τους κατάφερα και τους κράτησα αλλά με φόβο και εγώ.

Μου λέγει ο *Ιπποκράτης*, εμένα δεν με κρατάς μαζί σου;

Του λέγω, δεν έχεις τίποτε εσύ μην φοβάσαι.

Η κατηγορία του ήταν γιατί πήγε στην Κουτσούφλιανη να δει τον αδελφό του, τον θεώρησαν ως κατάρσκοπο.

Φτάσαμε στο χωριό Σταγιάδες. Καθίσαμε το βράδυ εκεί τους περιποιήθηκα. Στο Κακοπλεύρι είχαμε ένα σπίτι του Γιαννάκη σαν φυλάκιο. Εκεί είχα αφήσει τα παιδιά του εφεδρικού ΕΛΑΣ, μετά τους έκαμαν πολιτοφύλακες. Ξεκινήσαμε από Σταγιάδες Κακοπλεύρι. Έξω από το χωριό ήταν αντάρτες ένας λόχος, όταν βλέπουν τους κρατούμενους Πάνο Μασούρα ρίχθηκαν να τους λιντσάρουν. Αυτοί γύρω από μένα, εγώ να εμποδίζω τους αντάρτες μια πάλη να τους πάρουν από τα χωριά μου, φωνάζω τον λοχαγό συναγωνιστή.

-Τι κατάσταση είναι αυτή;

Έρχεται ο λοχαγός, αφήστε να τους κάνουμε κομμάτια τα κοπρόσκυλα.

-Όχι συναγωνιστή λοχαγέ. Είμαι της πολιτοφυλακής από εδώ και πέρα έχει να κάμει η πολιτοφυλακή. Ορίστε τα χαρτιά μου.

Λέγει στους αντάρτες αφήστε τους.

Μου λέει θα σου φύγουν και αν σου φύγουν θα τα πληρώσεις εσύ. Πήγαμε στο φυλάκιο μας. Τους είπα δεν σας κλείνω μέσα θα σας έχω ελεύθερους μην κάνετε καμιά τρέλα και φύγετε τότε δεν θα μπορέσει να σας σώσει κανείς. Μαζί τρώγαμε μεσημέρια βράδια. Ότι τρώγαμε εμείς και αυτοί. Την ημέρα ελεύθεροι.

Το τηλέφωνο από Αγγαντιά χτυπούσε. Ακόμη δεν σου έφυγαν, στείλε τους προς τα δω. Αυτά τα άκουγαν σήκωναν τα δικά μας παιδιά το τηλέφωνο. Τι γίνεται βρε παιδιά; Τίποτε θέλουν να στείλουμε τους κρατούμενους εκεί. Οι κρατούμενοι φοβήθηκαν, εγώ δεν πήρα τα μέτρα να τους κλείσω, δεν το πίστευα ότι θα κάνουν τέτοιο μεγάλο λάθος. Ένα μεσημέρι περιμένουμε να έρθουν για φαγητό.

Έρχεται καθυστερημένα ο Πάνος, τον ερωτώ:

- Μιχάλη που είναι ο Γιάννης;

- Δεν ξέρω, μου λέγει.

Λέω στα παιδιά. βρε παιδιά μήπως μας έφυγε;

- Που να ξέρουμε, έτσι που τους άφησες. Γνωρίζω τον Πάνο, μαρτύρησε γιατί εσύ θα τα πληρώσεις όλα.

-Μου λέγει έφυγε, δεν μπόρεσα να τον πείσω να μην φύγει. Τώρα τι θέλεις να σου κάμω, γιατί δεν μας έλεγες ότι σκέπτεται να φύγει. Και να τον χτυπούσα τι θα έβγαινε;

Βγάζω τα παιδιά παγανά που να τον βρεις, βγαίνοντας από το χωριό κρύφτηκε. Μέχρι βασίλειμα ήλιου τίποτε.

Σ τ ο χ ω ρ ι ό «Μ α λ α κ ά σ ι»

Λέω στα παιδιά όλοι μας φταίμε και εγώ που τον άφησα έτσι και εσείς που σας είπα κάποιος να τους παρακολουθεί. Συζήτηση καμιά αν το μάθουν θα την πληρώσουμε άσχημα. Ετοιμασθείτε 10 θα πάμε στο Μαλακάσι.

Ετοιμασθήκαμε. Ξεκινήσαμε όλη την νύχτα το εμπόδιο ήταν πως θα περάσουμε τα φυλάκια. Τα χαράματα φτάσαμε στο χωριό. Μαζί είχαμε και τον Πάνο. Προτού μπούμε στο χωριό, ένας είχε αλώνι αλώνιζε το σιτάρι. Μας λέγει ο Πάνος αυτός είναι ο πατέρας του.

Του λέμε καλημέρα.

Τον ερωτώ πως λέγεσαι;

-Μασούρα έχεις ένα παιδί που το λένε Γιάννη;

- Έχω

-Που είναι;

- Τον πήραν οι αντάρτες

- Άσε που τον πήραν οι αντάρτες. Που είναι τώρα;

- Δεν ξέρω δεν έχω ιδέαν.

-Άκουσε, του λέμε, πες του να παραδοθεί ή θα μας εξαναγκάσετε να πάρουμε μέτρα σκληρά που δεν το επιθυμούμε.

Επέμενε δεν είχε ιδέα. Μπήκαμε στο χωριό. Καλούμε τους υπεύθυνους *Χατζηκυριάκιδες* και άλλους, όλοι έκαμαν πως δεν γνωρίζουν. Τους λέω προθεσμία μέχρι το βράδυ, προσέχετε καλά. Το βράδυ τίποτε. Την άλλη μέρα προθεσμία μέχρι το μεσημέρι. Τίποτε το μεσημέρι. Λέω στα παιδιά να κρατηθούν οι υπεύθυνοι να συλληφθεί η οικογένεια *Μασούρα*.

Φωτιά στο σπίτι κατάσχεση στα πρόβατα. Δύο στο σπίτι να πάρετε την οικογένεια τέσσερις για τα πρόβατα. Πάρετε όσους θέλετε από το χωριό να σας βοηθήσουν. Ετοιμάστηκαν τα πάντα προς εξόρμηση και αν με πιάσει η τρέλα θα το κάψω όλο το χωριό. Άρχισαν το τσι-τσι τα βλάχικα φοβήθηκαν. Εγώ έκαμα τον αγριεμένο και βολτάριζα. Τους άφησα για λίγο τι θα κάμουν. Έρχονται οι υπεύθυνοι μου λεν το βράδυ θα σου παραδώσουμε δεν μπορούμε μέρα διότι είναι κρυμμένος κοντά στα φυλάκια τα Γερμανικά στην πέτρα Μουκόση.

- Θα σας περιμένω, να δούμε.

Νύχτωσε περιμέναμε. Έρχονται μας λένε πάμε στο σπίτι. Πήγαμε στο σπίτι μπαίνω μέσα. Το τι έγινε θρήνος από κλάματα γυναίκα, μητέρα, παιδιά του. Η γυναίκα του και η μάνα του έπεσαν στα πόδια μου, δεν τους καταλάβαινα μισά βλάχικα μισά Ελληνικά. Εκείνο που καταλάβαινα Γιάννη μου, Γιόκα μου κ.λ.π.

-Σταματάτε που είναι; Με παν στο δωμάτιο. Αυτός ήταν στο κρεβάτι, τα μπρούμυτα.

Του φωνάζω:

-Ε! Γιάννη σήκω επάνω, έτσι έστρωσες έτσι θα πλαγιάσεις.

-Μπρος καπετάνιε θα με σκοτώσεις, γυναίκα μου, μάνα μου, πατέρας μου, παιδάκια μου.

Τότε άναψε το γλέντι, θρήνος και οδυρμός. Μου λέγει ο πατέρας του σας έψησε γίδα να φάτε. Τους λέω δεν θέλω. Λέγω στα παιδιά ξεκοκαλίστε. Έπεσαν τα παιδιά σαν τα όρνια. Εγώ πήρα ένα μεζέ. Μου λέγει ο πατέρας του αφού δεν τρωσ θα μου το σκοτώσεις το παιδί καπετάνιε. Ότι και να τους έλεγες παρηγοριά δεν είχαν. Το χωριό Μαλακάσι συγκεντρώθηκαν έξω από το σπίτι με τα δαδιά αναμμένα. Το δύσκολο ήταν πως θα τον ξεκόψουμε από την οικογένειά του. Εγώ είμαι μαλακός, δεν χρησιμοποιούσα το φόβητρο του αντάρτη. Λέγω στα παιδιά. Πιάστε τον και βγάλτε τον έξω. Τον βουτάν τον βγάζουν, τον βάζουν μπροστά. Τρομάξαμε και είδαμε να τον χωρίσουμε.

Το πρωί φτάσαμε στο Κακοπλεύρι. Είχα πάρει καταθέσεις από το χωριό καλές, έκαμα και την έκθεση ευνοϊκή, δεν ανέφερα ότι μου έφυγαν. Τη συνοδεία που έστειλα τους είπα να τους ρωτήσουν να πουν καλά λόγια.

Δεν πέρασε μία εβδομάδα να τους οι φίλοι αγκαλιές φιλιά, ευχαριστήρια και απηλλάγησαν. Και οι δύο βρίσκονται εν ζωή.

Το τμήμα μας δεν ήταν μόνιμο ήταν τότε Κακοπλεύρι και τότε Σταγιάδες ανάλογα με τις κινήσεις των Γερμανών.

Θέμα Πούλιο Πούλιου και Κων/νου Τσέτσιλα, κάτοικοι Σταγιάδων.

Δεν μπορούσες να καταλάβεις πως έγινε η σύλληψη *Πούλιου - Τσέτσιλα*. Το Αγιόφυλλο εξακολουθούσε το ίδιο βιολί. Ο Έγρυπος όλο στο κακό. Νύχτα συλλάβανε τον *Πούλιο* και *Τσέτσιλα*. Τους πήγαν στο Κηπυργιό. Το πρωί έμαθα έγινα συλλήψεις. Έρχεται ο *Παπανίκος ο Γιώργος*. Μου το είπε σαν να ήμουν εγώ υπεύθυνος.

- Μα τι έγινε ρε *Μήτσο*; γιατί πήραν τον *Πούλιο* και *Τσέτσιλα*; Αν τους σκοτώσουν εσύ θα φέρεις ευθύνη.

- Γιατί Γιώργο θα φέρω εγώ την ευθύνη; Εσείς τι κάμετε γιατί δε παίρνετε και σεις ευθύνες, όλα εγώ. Τι θέλετε να κάμω έχω ολόκληρη περιφέρεια. Εσείς ένα χωριουδάκι δεν μπορείτε; Από εσάς τους ίδιους από το χωριό. Τώρα τι θέλετε από εμένα; Να φροντίσουμε να τους σώσουμε. Πας στο Κηπυργιό;

- Μόνος μου φοβάμαι.
- Πάρε και έναν άλλον.

Βρήκε τον Δημ. Τσιάτσιον. Ο Τσιάτσιος πρόθυμος θα πάμε.

- Θα σας δώσω άδεια και ένα γράμμα κλειστό για τον ταγματάρχη Φουρκιώτη. Τα έκαμα έτοιμα και τους τα δίνω.

Τους απέλυσαν ήρθαν μαζί στο χωριό μου έφεραν ένα σημείωμα από τον Φουρκιώτη. Μου έγγραφε όλα τα βλέπεις άσπρα ενώ είναι μαύρα, πρόσεχε και λίγο. Να τους πεις να σου δίνουν παρόν κάθε μέρα.

Θέμα Δημ. Δήμου Κερασιά Μουγκανιού.

Παίρνω εντολή να πηγαίνω στην Κερασιά να εξετάσω τι κάμει ο Δήμος και να αναφέρω. Πηγαίνω στην Κερασιά. Συναντήθηκα με ορισμένους. Τους ερώτησα για το Δήμο. Μου λεν δε κάμει τίποτε, πηγαίνει στους Γερμανούς κάθε ημέρα πότε εδώ στο φυλάκιο και πότε στο Μουργκάνι και είναι οπλισμένος. Μας φέρνει τρόφιμα του Ερυθρού Σταυρού. Αν δεν ήταν και αυτός δεν θα παίρναμε τίποτε.

Τους ερωτώ πρέπει να τον πιάσουμε ή όχι; πρώτον μου λεν, είναι δύσκολο να πιαστεί, δεύτερον αφήστε τον εφόσον δεν μας κάμει τίποτε και τις οργανώσεις ξέρει, δεν έκαμε προδοσία. Συμφώνησα και εγώ με το χωριό. Φεύγω, στο δρόμο στην θέση Βουτάδες μεταξύ Κακοπλεύρι στην Κερασιά βρίσκω αντάρτες περί τους τριάντα.

Βλέπω τον Έγρυπο και Γαλάνη. Κατάλαβα. Φωνάζω τον Γαλάνη.

- Κώστα έλα εδώ.

Ήρθε.

- Που πάτε, του λέγω;

- Πάμε να πιάσουμε τον Δήμο από την Κερασιά.

-Άκουσε Κώστα, και 'γω πήρα εντολή να εξετάσω την κατάσταση. Ο Δήμος δεν πιάνεται, εκτός αυτού είναι κοντά στα φυλάκια τα Γερμα-νικά, αλλά εί-ναι οπλισμένος. Γυρίστε πίσω θα κάμετε ζημιά στο χω-ριό.

Πηγαίνει τα λέει στον Έγρυπο, ανένδοτος ο Έγρυπος. Μαζί του εγώ δεν μιλούσα. Γυρίζει ο Γαλάνης μου λέει ο Παναγιώτης επιμένει.

- Εγώ σου λέγω όχι. Αυτός είναι ξένος. Εμείς θα δώσουμε λόγο.

Έσκυψε το κεφάλι και σκεπτόταν δε μπορούσε να αντιδράσει στον Έγρυπο.

Του λέγω το κρίμα στο λαιμό σου. Γυρίστε πίσω και εγώ θα τον πιάσω με τον δικό μου τρόπο. Δεν μπόρεσα να τους πείσω.

Πήγαν περικύκλωσαν το σπίτι, ζητούν να παραδοθεί, τους πυροβολεί ο Δήμος, τους φεύγει. Σε αντίποινα συλλαμβάνουν τα δύο αδέλφια του Δήμου μαζί με τις γυναίκες τους, τους φέρουν στο Ξηροπόταμο κοντά στο Αγιοφύλλο και τους σκότωσαν και τους άνδρες και τις γυναίκες. Στην Παρα-σκευή Αγιοφύλλου όπως με διηγήθηκαν παρόντες τους εκτέλεσαν με τα ξύλα.

Εάν είναι δυνατόν υπό τας συνθήκας αυτές να προοδεύσει ένας αγώνας. Πληροφορήθηκα τα γεγονότα και πηγαίνω στην Οξύνεια. Συναντώ τον παπά. Τον ερωτώ τι έμαθες παπά;

- Εγώ Μήτσο δεν μιλάω καθόλου, γιατί ξέρεις.

Εκεί που συζητάμε με τον παπά, βλέπουμε αντάρτες με πολίτες. Ήταν από την Κερασιά, ήταν τέσσερις κρατούμενοι θυμάμαι τα ονόματα των δύο - τον Χαράλαμπον Ντίμπον και Αθανάσιο Χολέβαν. Μόλις μας είδαν άρχισαν στα κλάματα.

- Μήτσιο μας πηγαίνουν για σκότωμα.

Ο παπάς παρόν τι να κάμω; Μου λέγει ο παπάς,

- Μήτσο δεν πας και εσύ μαζί μπας και τους σώσεις; Τι ξέρουν αυτοί, γουρναραίοι είναι.

- Παπα-Χρήστο, του λέγω, θα πάω.

Πήγαμε στο Αγιόφυλλο μαζί. Φτάσαμε στο σφαγείο. Εκεί βλέπω τον *Βασίλειο Τζήμα* και *Δημ. Ζιώγαν*. Είχαν κάτι βέργες μεγάλες καθαρισμένες. Τους λέγω:

- Τι είναι αυτά;

-Είναι για σβαπ.

-Δεν ντρέπεστε; Ποιόν βρε χτυπάτε;

Καλώ το *Γαλάνη*.

- Έλα εδώ Κώστα, τι το κάματε εδώ σφαγείο, τι πράγματα είναι αυτά βρε Κώστα. Στο είπα πολλές φορές ο *Εγρυπος* θα φύγει. Εμείς θα μείνουμε εδώ. Τι τους έφερες εδώ αυτούς τους ταλαίπωρους; Μου λέγει, αυτοί συνεργάζονται με το *Δήμο*.

Του λέω, Κώστα απόλυσέ τους, τώρα, αυτήν την στιγμή και δε θα κάμω αναφορά στο αρχηγείο. Πάλι ήθελε να ρωτήσει τον *Εγρυπο*.

Γυρίζει μου λέει, να τους απολύσω;

-Βεβαίως. Σου είπα Κώστα μην πας στην Κερασιά. Δεν με άκουσες σκοτώσατε τα αδέλφια του Δήμου με τις γυναίκες τους. Τα αδέλφια του Δήμου ήταν κατά του αδελφού του και παιδιά δικά μας.

Του λέω δώσε τους χαρτί να φύγουν τώρα που είμαι εγώ εδώ.

Τους έφερε χαρτί και τους λέγει είχατε τυχερό φύγετε. Και γλίτωσαν. Αυτά τα γνωρίζουν πολλοί από το χωριό άλλοι υπάρχουν και από αυ-τούς εν ζωή και ένας που είναι γνώστης ο *Απόστολος Δουρούσης* από την Οξύνεια ήταν στην σύλληψη του *Δήμου*.

Θέμα Δημητρίου Τεγογιάννη από την Πεύκη

Ο *Δημ. Τεγογιάννης* όταν κατελήφθη το χωριό τους από τους Γερμανούς άρχισε να συνεργάζεται με τους Γερμανούς, αν θυμάμαι καλά ήταν και πρόεδρος του χωριού. Η υπόθεση είχε καταγγελθεί, έπρεπε να τον βρω πάση θυσία. Στο χωριό ήταν ο *Αριστείδης Ράχης ή Αντωνίου* ως υπεύθυνος.

Το χωριό του το φύλαξε χωρίς να ματώσει από την πλευρά της επανάστασης. Συνεννοηθήκαμε μαζί τι πρέπει να γίνει. Πήραμε εντολή να συλληφθεί ο *Τεγογιάννης*. Την εντολή δεν την πήρα εγώ, αλλά πληροφορήθηκα ότι θέλουν να συλλάβουν τον *Τεγογιάννη* διότι συνεργάζεται με τους Γερμανούς. Έλαβα και 'γω εντολή μου λέει από τον *Γαλάνη* να συλλάβουμε και να τον στείλουμε στο Αγιόφυλλο. Αν τον συλλάβουμε και τον στείλουμε στο Αγιόφυλλο θα μας τον σκοτώσουν και αν τον σκοτώσουν τι θα γίνει το χωριό, οι Γερμανοί θα μας καταστρέψουν. Γι' αυτόν το λόγο δεν συμφέρει, όπως βλέπεις ενώ γνωρίζει την οργάνωση, δεν μας πρόδωσε.

- Ε! του λέγω, *Αριστείδη* θα σου δώσω ένα σημείωμα να παρουσιαστεί σε μένα. Διότι είναι φίλος, κληρωτοί στρατιώτες μαζί, ίσως εμπιστευτεί να με συναντήσει. Με την διαφορά δεν θα τον στείλω πουθενά μόνο να του πω λίγα λόγια.

- Το σημείωμα, μου λέγει, δε θα το δώσω εγώ με τα χέρια μου. Θα το δώσω σε άλλον τον *Βαγ. Θεοδώρου*.

Ειδοποιούμε να βγει στο βουνό μεταξύ Πεύκης και Κακοπλεύρι. Ορίσαμε και την ακριβή θέση δεν θυμάμαι πως λέγεται η τοποθεσία. Εμείς βγήκαμε πρώτοι. Ήρθαν και ο *Τεγογιάννης* με δύο άλλους, τον έναν τον θυμάμαι, *Ευάγγελος Θεοδώρου*. Χαιρετηθήκαμε αυτοί φύρανε και φαγητά κ.λ.π. Ερωτώ τον *Τεγογιάννη*.

- Τι κάμεις Μήτσιο; γιατί σου κατήγγειλαν ότι συνεργάζεσαι με τους Γερμανούς. Οι Γερμανοί παιδιά μου θα φύγουν. Εμείς θα μείνουμε εδώ. Τι θα πεις αύριο;

- Συναγωνιστή Μήτσιο, λέει ο *Θεοδώρου*, θα σου τα πω εγώ. Γνωρίζεις πόσους σκότωσαν οι Γερμανοί από το χωριό μας και πόσοι είναι όμηροι στο Νταχάου της Γερμανίας, τώρα πρέπει και αναμεταξύ μας να σκοτωθούμε; Σκέψου που είμαστε κατεστραμμένοι αν δεν παίρναμε και αυτά τα τρόφιμα, πως θα ζούσαμε; Πηγαίνω και φέρνω τα τρόφιμα από τον Ερυθρό Σταυρό.

- Με τι πηγαίνεις και με τι τα φέρνεις;

- Όπως τύχει, αν υπάρχει δικό μας αυτοκίνητο ή με τα Γερμανικά.
 Τους λέγω, καταλαβαίνω τη θέση σας. Από μένα ότι μπορώ να σας βοηθήσω. Θα σας αφήσω να πάτε στο χωριό όπως ήρθατε, αλλά αν τον συλλάβουν άλλοι τι θα γίνει;
 Όπως καταλαβαίνετε, εφόσον πηγαίνει στην Καλ/κα, η καταγγελία είναι από εκεί.
 -Φοβάμαι Μήτσιο του λέω, σε κυνηγάν. Κάμε διακοπή από την Καλαμπάκα. Όσο να περάσει αυτή η μπόρα διότι οι Γερμανοί πάνω από τρεις μήνες δεν θα μείνουν θα φύγουν.
 Χωρίσαμε. Θα πέρασε πολύς καιρός. Τον συλλάβανε συνέπεσε να πέσουν επάνω μου, μεταξύ Κακοπλεύρι Σταγιάδες. Άρχισε να μου ζητά βοήθεια. Λέγω τους αντάρτες το χωριό είναι στη περιφέρειά μου. Οι αντάρτες έχουν δικαίωμα να συλλαμβάνουν. Θα τον κρατήσω εγώ. Τον κράτησα. Να πείτε πως τον κράτησα εγώ. Τον κράτησα δεν θυμάμαι ακριβώς 2-3 ημέρες του είπα πολλά. Τον έδιωξα για το χωριό του. Την τρίτη φορά, τον συνέλαβαν πάλι. Τον πέρασαν από τα χωριά μας. Έμαθα δραπέτευσε και τους έφυγε. Αυτή η περιπέτεια *Τεγογιάννη*, ο οποίος έγινε λοχαγός του ΜΑΔ. Σκοτώθηκε από μια αντάρτισσα στην Καλ/κα.
 Όταν εμένα με είχαν κλεισμένο στην Καλ/κα, δεν ήρθε να με δει. Τόσο αχάριστος.

**Θέμα Μάνθου Ευθυμίου
στο Κακοπλεύρι.**

Ενθυμούμε καλά ότι ερχόμουν από το χωριό Καταφύγη Γρεβενών. Φτάσαμε στο Κακοπλεύρι το μεσημέρι. Ήταν μέρα Κυριακή. Η πλατεία του χωριού ήταν γεμάτη από χωριανούς. Εγώ χωρίς να γνωρίζω τι συμβαίνει βλέπω να μαζεύεται κόσμος. Αυτοί νόμισαν πως ήρθα για την υπόθεση του Μάνθου.

Ο *Αθανάσιος Παπαβασιλείου*, *Βασ. Μπακάλης* με ένα χαμόγελο. Μου λεν έχουμε γεγονόςτα.

-Τι συμβαίνει τους ερωτώ.

Έλα στο σχολείο να σου τα πούμε. Μπήκαμε στην αίθουσα του σχολείου, μέσα μπήκαν και μερικοί κάτοικοι. Το είχε μάθει όλο το χωριό.

Τους ερωτώ, τι συμβαίνει;

Μου λέγει:

- Ο *Αθαν. Παπαβασιλείου* που ήταν υπεύθυνος, ότι ο *Μάνθος Ευθυμίου* επιτέθηκε στη θυγατέρα του Γεωργία με ανήθικους σκοπούς.

- Ε! όχι βρε παιδιά στην κόρη του.

- Ναι, δεν είναι καθ' αυτού κόρη του. Είναι κόρη της δεύτερης γυναί-κας.

Κατάλαβα. Λέω σε δύο παιδιά πηγαίνετε να τον φέρετε εδώ.

-Εδώ, μου λεν, τον έχουμε.

-Που τον έχετε;

-Κάτω στο υπόγειο, άλλος από μεριά μου λέει έφαγε ξύλο.

Για πάμε στο υπόγειο. Πήγαμε στο υπόγειο, τι να δω, τον είχαν δεμένο.

- Τον χτυπήσατε;

- Αν τον χτυπήσαμε!

Λέγω στα παιδιά, λύστε τον.

Ο Μάνθος φώναζε:

-Μήτσιο είμαι άδικα, σώσε με δεν έχω τίποτα με τσάκισαν στο ξύλο.

-Μάνθο του λέγω εγώ θα εξακριβώσω.

Ήταν και πολύ φίλος μου. Τον έφεραν στην αίθουσα του σχολείου. Γέμισε η αίθουσα από κόσμο. Στέλνω δύο παιδιά να φέρουν την κοπέλα, την έφεραν. Την ερωτώ:

- Τι σου έκαμε ο πατέρας σου; Να μας πεις την αλήθεια. Θα πω. Είχε ένα θάρρος χωρίς ντροπή. Για πες.

- Ήμασταν στο αλώνι λιχνίζαμε. Όταν τραβούσε ο αέρας λιχνούσαμε, όταν δεν φυσούσε ξαπλώναμε. Όπως ήμουν ξαπλωμένη με είχε πάρει ο ύπνος. Αυτός ήρθε άρχισε να πασπατεύει, έβαλε το χέρι του

στα στήθια μου, ξύπνησα τρομαγμένη. Μου λέγει μην φωνάζεις εγώ είμαι. Ου! δε ντρέπεσαι. Έρχεται και δεύτερη φορά.

Της λέγω, βρε κορίτσι μου, αφού την πρώτη φορά τον έβρισες, έτσι δεν είπες;

- Ναι λέγει,

-Πως το ξαναέκαμε; Η μάνα σου που ήταν στο σπίτι; Το αλώνι από το σπίτι είναι μακριά;

Λένε όλοι ούτε 100 μέτρα.

Ερωτ.: Γιατί δεν πήγες αμέσως να τα πεις της μάνας σου;

Απαντ.: Μήπως είναι καλύτερη αυτή

Είχα δύο ατού στα χέρια μου. Ένα γιατί την ενόχλησε δεύτερη φορά και το άλλο ότι τέτοια είναι και αυτή η μάνα της.

Εκείνη την ώρα μπαίνει η μάνα της και αρχίζει γαϊδούρα θα με φας τον άνδρα θα με πάρεις τα παιδιά στο λαιμό.

- Να μην με πείραζε.

- Πτου σου γαϊδούρα!

Διακόπτουμε. Παίρνω τα δικά μου παιδιά πηγαίνουμε στο γραφείο του σχολείου, αφήνω ένα παιδί στην πόρτα να μη μας φύγει καμιά από αυτές.

Λέω στα παιδιά, τι καταλάβατε;

Ο καθένας έφερε την γνώμη του, άλλος έλεγε δεν μπορούσε να πει η κοπέλα ψέματα, άλλος τι να πεις, ίσως να είναι και ψέματα.

Ακούτε τους λέω την αλήθεια θα τη βρούμε. Έχω δύο ατού. Τώρα θα κάνουμε το εξής. Θα πάτε στο σπίτι του Μάνθου θα κοιτάξετε εάν έχει κανένα μέρος να κρυφτείτε, γυρίστε και πείτε μου. Πήγαν τα παι-διά. Χρήστος Λιάνος από Αγναντιά, Αλέκος Στάλιος από Καλ/κα. Γύρισαν μου λεν έχει ένα χαμηλό ταβάνι, μπορούμε να μπούμε επάνω. Τους λέγω Χρήστο και Αλέκο θα πάτε και θα μπείτε στο ταβάνι. Αυτές θα τις πάρει ένα παιδί μάνα και κόρη και θα τις κλείσει στο σπίτι. Αυτές θα πιαστούν, εσείς θα ακούτε τι θα πουν. Θα στείλω εγώ πάλι να τις πάρουν και μετά να κατεβείτε εσείς. Έγινε το σχέδιο. Πέτυχε.

Της λέγει η μάνα της:

-Βρε γαϊδούρα, θα μου καταστρέψεις το σπίτι.

Λέγει η κόρη, καλά τον έβαλα στα χέρια τώρα θα τον σκοτώσουν. Τι νόμισε, μου πούλησε τα κτήματα του πατέρα μου και τα έδωσε προίκα της κόρης του και εμένα ούτε ρούχα με έκαμε. Είσαι κακούργα μάνα. Ο αρραβωνιαστικός μου λέγει, ότι δε με παίρνει αν δεν δώσω προίκα.

Όπως καταλαβαίνετε πολλά είπαν. Εγώ γράφω τα κύρια σημεία επάνω στην υπόθεση. Στέλνω τις φέρνω στο σχολείο ήρθαν και τα παιδιά. Μου είπαν ότι γράφω παραπάνω. Η αίθουσα του σχολείου παρά την περασμένη ώρα είχε την περιέργεια να δει τι θα γίνει.

Καλώ την κόρη και της λέγω, είχες κτήματα δικά σου εσύ;

-Είχα του πατέρα μου.

Ερώτ.: Και τι έγιναν τα κτήματα;

Απάντ.: Τα πούλησε και τα έδωσε της θυγατέρας του προίκα.

Ερώτ.: Καλά κορίτσι μου είχε δικαίωμα να πουλήσει τα δικά σου κτήματα;

Απάντ.: Να μαζί με αυτήν. Έδειξε την μάνα της.

Ερώτ. Ρουχισμό σου έκαμε;

Απάντ.: Ούτε ρουχισμό ούτε τίποτα. Δουλεύω τόσα χρόνια,

Ερώτ. Είσαι αρραβωνιασμένη;

Απάντ. Είμαι αλλά ο αρραβωνιαστικός μου δεν με παίρνει άμα δεν μου δώσει προίκα.

Ερώτ.: Εδώ γιατί τον έφερες για την προίκα ή γιατί σε πείραζε;

Απάντ.: Και για τα δυο.

Κατεβαίνω και τη βουτάω από τα μαλλιά, και της λέω βρε άτιμο πας να σκοτώσεις τον άνθρωπο.

-Ψεύτρα, εδώ κατήγγειλες ότι σου επετέθη. Φύγε γρήγορα από μπροστά μου.

Λέω στους χωριανούς, βλέπετε πως έχουν τα πράγματα, ο Μάνθος θα γινόταν μακαρίτης.
 -Μάνθο το ξύλο που έφαγες ας είναι στην υγεία σου.
 Μετά δακρύων, ο Μάνθος ευχαριστώ, ευχαριστώ.
 Η μάνα της ήταν από την Κερασιά Μουργκάνη. Εκεί είχε τα κτήματα.

Νέες Συλλήψεις

Από Αγνατιά, Σταγιάδες ήρθα στο χωριό να δω την οικογένειά μου. Μου λεν στο Μοναστήρι έχουν κρατούμενους και ρίχνουν ξύλο. Τρέχω. Στο προαύλιο του Μοναστηριού ήταν γεμάτο από αντάρτες και πολίτες, βλέπω τον *Γαλάνη* και *Έγρυπο*. Τον *Δημήτριο* και *Γεώργιο Αριτσέλη* τους είχαν δεμένους. Ούτε γεια σας δεν είπα. Λύνω τον *Δημήτριο* και *Γεώργιο Αριτσέλη*, δεν μου είπαν τίποτα γιατί τους λύνω. Τον δε *Πούλιο* τον είχαν δεμένο, χτυπημένο. Χτυπημένοι ήταν και *Αριτσελαίοι*, έρχεται κοντά μου ο *Γαλάνης*.

-Δεν μας είπες ούτε ένα γεια σου ρε Μήτσιο.

- Βρε Κωστάκη τόσες φορές τα είπαμε. Βαρέθηκα πια τώρα κάμε ότι κατα-λαβαίνεις.

- Σε εσένα δεν τολμά ο *Έγρυπος* αλλά κοιτάζε να σώσεις τον κου-νιαδό σου.

- Γιατί Κώστα τι έκαμε; Πες στον *Πούλιο* να στα πει.

Λέγω στον *Πούλιο*, τι είπες για τον *Παπαγιαννούλη*;

- Πήγαμε μία ημέρα να κόψουμε ξύλα, εδώ χαμηλά στο ρέμα και μου λέγει *Πούλιο*, κάμε υπομονή κάμε ότι σου λεν θα έρθουν οι Άγγλοι και θα δεις που θα παν αυτοί.

Λέγω τον *Πούλιο*, έχεις πολύ μίσος με την οικογένεια αυτήν, δεν χόρτασες αχάριστε, τον πατέρα σου τον έστειλες μέσα στους Ιταλούς, βρωμερέ.

Φωνάζει τον *Γαλάνη*. Ο *Γαλάνης* με φοβερίζει. Έρχεται ο *Γαλάνης*, τι θέλεις;

-Ο Μήτσιος με φοβερίζει επειδή λέγω για τον κουνιάδο του.

- Καλά σε κάμει, του λέγει.

- Ξέρεις τι έχει κάμει τον πατέρα του κουνιάδου μου; Το '42 με τους Ιταλούς με τον *Σορενόβα* τον έκλεισε 10 ημέρες φυλακή και κινδύνεψε να τον σκο-τώσουν. Αυτό το κάθαρμα το ξέρω.

Φέρανε και από το Κακοπλεύρι τον *Στέργιο Μάνθο* και *Βασίλειον Μπρούτσον*, απελύθησαν αμέσως. Αλλά ο *Βασ. Μπρούτσος* θέλει να παρουσιάσει πως ταλαιπωρήθηκε. Γιατί όταν με ρώτησε γιατί μας φέρανε εδώ, εγώ του λέγω δεν έχω ιδέαν και ούτε είχα ιδέαν. Εγώ ήμουν σε άλλη περιφέρεια. Ότι έκαμα το έκαμα διότι βρισκόμουν Κακοπλεύρι Σταγιάδες. Επειδή η περιφέρειά μου ήταν Γερμανοκρατούμενη. Όσον τους Αγναντιώτες τόσο και τους Κακοπλευρίτες, αφέθησαν ελεύθεροι. Κράτησαν τον *Πούλιο*.

Βγήκα στο χωριό λέω του *Παπαγιάννη* και τον πατέρα του *Πούλιου Χρήστον* θα κατορθώσετε να πείτε στον *Πούλιο* όταν ξεκινήσουν να φύγουν και τον πάρουν μαζί τους, ο *Πούλιος* να καθίσει κάτω και να πει δεν μπορώ να βαδίσω. Να κάμει τον ψόφιο. Εδώ δεν μπορούν να τον εκτελέσουν, αν τον πάρουν μαζί τους θα τον εκτελέσουν.

Το τι έκαμαν δεν γνωρίζω εγώ. Το βράδυ έφευγα για Κακοπλεύρι.

Θέμα Δημητρίου Καραμήτρου εκ Κορυδαλλού

Ο *Δημήτριος Καραμήτρος* γραμματεύς της κοινότητας Κορυδαλλού ήταν της επιτροπής τροφίμων του Ερυθρού Σταυρού. Τον κατήγγειλαν οι κάτοικοι του χωριού ότι κρατούσε τρόφιμα ζάχαρη, αλεύρι, ιματισμό κ.λ.π.. Ειδοποιούμε τους κατοίκους όσοι έχουν πα-ράπονο να βγουν στην θέση Φονικά μεταξύ Κακοπλεύρι - Κορυδαλλό. Ειδοποιήθηκε και ο *Δημ. Καραμήτρος*. Θυμάμαι μέρα Κυριακή μήνας Αύγουστος. Ήρθαν περί τα 30 άτομα.

Τους λέγω, πρώτον τον *Καραμήτρο*, εδώ σε κατηγορεί το χωριό ότι από τα τρόφιμα που διανέμεις

κρατάς από το δικαίωμά τους. Είναι αλήθεια;

- Κρατούμε μία ποσότητα από κάθε άτομο για τα έξοδα της επιτροπής και για άλλες ανάγκες.

- Για τα έξοδα που λες σου τα πληρώνουμε σε λεπτά. Ενώ τα τρόφιμα τα κρατάτε και εσύ είσαι υπεύθυνος. Άλλες οικογένειες όταν μπήκαν οι Γερμανοί δεν επέστρεψαν αλλά στην κατάσταση υπάρχουν και τα τρόφιμα τα παίρνατε χωρίς φυσικά να τα δίνετε.

Τους απαντά, ότι πρέπει να έρθετε στο χωριό να μείνετε για να παίρνετε.

Έγινε πανδαιμόνιο διαμαρτυρίας. Εμένα με κρατάς κάθε φορά τόσο ζάχαρη, τόσο αλεύρι, κονσέρβες. Πολλά, πότε τα έλεγαν ελληνικά πότε βλάχικα. Ο δε *Καραμήτρος* δε μπορούσε να τους απαντήσει. Οι άλλοι ήταν 30 και αυτός μόνος του. Εμείς τους αφήσαμε και παρακολουθούσαμε τη συζήτηση.

Το μεσημέρι το βάλανε στο φαγητό. Είχαν διάφορα φαγητά μας έδωσαν και εμάς. Με ρωτούσαν τα παιδιά τι θα τον κάνουμε; Αυτός είναι για σκότωμα.

Μην ανησυχείτε. Αν τον σκοτώσουμε, εύκολα, αλλά θα πάθει ζημιά το χωριό. Διότι αυτός κάθε μέρα βρίσκεται στα Γερμανικά φυλάκια και αν λείπει και το μάθουν οι Γερμανοί θα συλλάβουν κατοίκους και θα τους σκοτώσουν. Προσέχετε τους λέω. Οι χωριανοί δεν γνωρίζουν τι κάμουν, αλλά εμείς πρέπει να τα μετρήσουμε τα πράγματα μα μη πάρουμε το χωριό στο λαιμό μας για ένα *Καραμήτρο*. Αργότερα θα σας πω εγώ πως σκέπτομαι.

Για να φύγουν για το χωριό τους έπρεπε να νυχτώσει να μην τους πιάσουν οι Γερμανοί και τους θεωρήσουν ότι έχουν επαφή με τους αντάρτες. Ο ήλιος έπεσε στο βουνό.

Καλώ τα παιδιά πιο πέρα για να μην μας ακούν. Τους λέγω η απόφαση η δική μου είναι αυτή. Θα πάτε και θα πείτε ότι θα πάρουμε τον *Καραμήτρο* και θα τον εκτελέσουμε στο σταυροδρόμι για να περνάει ο κόσμος και να τον βλέπει. Εσείς θα τον πάρετε δήθεν για εκτέλεση. Τότε θα δείτε αυτούς να πιαστούν αναμεταξύ τους διότι δεν θέλουν να εκτελεστεί γιατί θα έχουν συνέπειες. Τελείωσα με τα παιδιά, γυρίσαμε.

Τους λέγω από την πλευρά μας βγάλαμε την απόφαση. Ο *Καραμήτρος* θα εκτελεστεί να τον χαιρετήσετε δεν τον ξαναβλέπετε. Ο δε *Καραμήτρος* έγινε κερδί. Τον βουτάν τα παιδιά στα χέρια και τους λέγω θα τον εκτελέσετε στο σταυροδρόμι. Λέγω για σας κάνω τη χάρη αφού τόσο πολύ το θέλετε. Το χατίρι σας έγινε. Είχε πια νυχτώσει. Προχώρησαν τα παιδιά. Εγώ από πίσω. Αυτοί πανικοβλήθηκαν αναμεταξύ τους να μαλώνουν. Ξεκινούν μερικοί κοντά μας. Θυμάμαι τον *Χρήστο Τσαμαγιάννη*,

- Καπετάνιε σώσε μας καταστρεφόμαστε, δεν είναι να γυρίσουμε στο χωριό, έχει μία μάνα, άμα δει πως δεν φάνηκε το παιδί της θα πηγαίνει στους Γερμανούς και θα μας σκοτώσουν τις οικογένειες.

Ένας ένας μαζεύτηκαν όλοι και παρακαλούσαν να τον απολύσω. Τους λέγω:

-Ε! μωροί, να που είμαι εγώ και σκέφτηκα τις συνέπειες που θα έχετε, εάν ήταν άλλος τι θα κάματε; Σας δοκίμασα δεν τον πήρα για σκότωμα και εσείς να το θέλατε εγώ θα τον απολούσα για το δικό σας συμφέρον και του χωριού.

Φωνάζω τα παιδιά γυρίστε τον πίσω. Του λέγω του *Καραμήτρον*, αυτό το λίγο που σου έγινε να σου γίνει μάθημα.

Θέμα ιδίου χωριού «Κορυδαλλού»

1ος *Γεώργιος Γκέου*, 2ος *Γεώργιου Ζηγολάνης*, 3ος *Τζάνης*. Μου καταγγέλλουν ότι οι παραπάνω με την επιδρομή των Γερμανών (που γράφω για την υπόθεση *Τσαναίων*) τους έχουν πάρει οι Γερμανοί με τα ζώα στα χωριά Κρανιά, Κηφυργιό, Πριόνια κ.λ.π. βρήκαν και αυτοί την ευκαιρία να πάρουν προίκες των κοριτσιών, φορτία επτά.

Πηγαίνουμε νύχτα στο χωριό τους και τους πιάνουμε. Τότε το τμήμα το είχαμε Σταγιάδες.

Τους λέγω ότι όλοι κάμουμε παραπτώματα, λάθη ίσως εσείς επειδή οι Γερμανοί καίγανε τα σπίτια να θελήσατε να σώσετε όσα μπορέσατε από προικιά κοριτσιών καλά κάνατε, αλλά δεν κάματε καλά που δεν μας τα παραδώσατε. Και εφόσον μας τα παραδώσατε δεν έχετε να πάθετε τίποτα.

Ο *Γεώργιος Γκέος* ήταν θεϊός τους *Βαγγέλη Αγγέλη*. Ο *Βαγγέλης* είχε πάει στην πολιτοφυλακή στην

Κλεινοβό Καλ/κας και δεν ήταν στο χωριό.

Αυτοί άρχισαν να διαμαρτύρονται. Ψέματα καπετάνιε, δεν έχουμε τίποτα άδικα μας κατηγορούν. Έκαμα το παν ολόκληρη την ημέρα στάθηκε αδύνατο να τους βγάλω λέξη. Το βράδυ τους δώσαμε φαγητό. Έφαγαν όχι καλά. Τους φέραμε ρούχα να σκεπαστούν.

Λέγω στα παιδιά, προσέξτε τι θα κάμουμε. Θα κοιμηθούν έξω από το σχολείο, θα βάλουμε σκοπούς. Εάν δείτε να κοιμούνται ήσυχoi μπορεί να μην έχουν τίποτε. Εάν είναι ένοχοι θα προσπαθήσουν να δραπετεύσουν. Δεν πρέπει να καταλάβουν ότι τους φυλάγουμε. Θα πιάστε τα δέντρα στη σκιά. Εάν δείτε πως θέλουν να φύγουν μην πυροβολήσετε αλλά να βηγήσετε να προλάβετε προτού το βάλουν στα πόδια.

Ώρα δύο μεσάνυχτα όπως ήταν σειρά οι τρεις ο *Γεώργιος Γκέος* ήταν στην μέση σηκώνεται καθούμενος γυρίζει το κεφάλι δεν βλέπει τίποτα. Σκουντάει και τους άλλους σηκώνονται, έτοιμοι προς άλμα. Βηχά ο πρώτος σκοπός βηχά ο δεύτερος, πέφτουν κάτω από το σκέ-πασμα. Ο δε *Γ.Γκέος* θεός του Βαγγέλη, ήταν πιο δραστήριος από τους άλλους, όλο και το κεφάλι το σήκωνε. Ξημέρωσε. Μου λεν' τα παιδιά "το και το".

-Καλά τους λέγω γιατί θέλατε να φύγετε;

Λέγει ο *Γκέος* φοβόμαστε μήπως μας σκοτώσεις.

-Πως θα σας σκοτώσει. Θα σκοτωθείτε μόνον όταν δεν παραδώσετε τα πράγματα.

-Είμαστε άδικα καπετάνιε δεν έχουμε τίποτα και άρχισαν να ψευτοκλαίνε.

Άρνηση τελεία, τους παίρνω έναν έναν τίποτε. Τους απομόνωσα χωριστά την άλλη ημέρα τα ίδια τίποτε. Το βράδυ απολάω τον *Τζάνη*. Την άλλη ημέρα τους φέρνω.

Με ερωτάν ο *Γκέος* που είναι ο *Τζάνης*;

-Τον απέλυσα διότι μαρτύρησε. Τώρα μαρτυράτε και εσείς να σας απολύσω.

Δεν το πίστεψε. Δεν έχουμε τίποτα.

Λέγω στα παιδιά πρέπει να ξαναπιάσουμε τον *Τζάνη* πάτε δυο και φέρτε τον εδώ. Πήγαν νύχτα τα παιδιά το πρωί τον φέρανε. Παρ όλα που τον είπαν τα παιδιά ότι οι άλλοι μαρτύρησαν, αυτός τίποτε.

Τα πράγματα δύσκολα. Λέγω στα παιδιά, θα πάμε να πάρουμε τις γυναίκες. Πηγαίνετε. Δέκα άλλοι να φυλάγετε και άλλοι να πάτε στα σπίτια να τις συλλάβετε.

Το πρωί τις φέρανε. Τους άνδρες τους είχα απομονωμένους. Λέγω στις γυναίκες:

-Σας έφερα εδώ γιατί δεν έχω εμπιστοσύνη στους άνδρες σας, όχι μόνον δεν μας σεβάστηκαν αλλά μας βρίζουν κιόλας. Προτιμούσαν να σκοτωθούν παρά να παραδώσουν τα πράγματα.

Οι γυναίκες με τους άνδρες δεν τους έφερα σε επαφή. Τι να κάμω δύσκολη η κατάσταση.

Λέω ένα άλλο, θα κάνουμε το τελευταίο, αν και αυτό δεν πιάσει θα τους απολύσω κουράστηκα. Θα συγκεντρώσετε 7-8 ζώα κοντά στο σπίτι του *Μανόλη* θα έχετε και τις γυναίκες, γιατί αυτοί δεν γνωρίζουν που φέραμε τις γυναίκες. Θα τους φέρω να δουν τις γυναίκες, ζώα, αγωγιάτες.

Τους φέρνω στο γραφείο του σχολείου. Τους λέγω τι πρέπει να κάμω τώρα; Τώρα δεν γλιτώνετε παλιάνθρωποι με κουράσατε πέντε ημέρες, ορίστε βλέπετε αυτές είναι οι γυναίκες σας Έπρεπε να φέρω γυναίκες να μαρτυρήσουν. Καπετάνιε μου, θα τα παραδώσουμε μην μας σκοτώνεις. Λυπήσου τα παιδιά μας, έφερα μια γυναίκα να ακούει τι λεν αυτοί. Μην μας σκοτώνεις θα τα παραδώσουμε.

- Βγες στην πόρτα και πες τις γυναίκες να τα παραδώσουν όλα.

Βγήκαν και είπαν πάτε παραδώστε τα ή δε μη όλους θα μας σκοτώσουν. Πήγαν τα φορτώσανε. Επτά φορτία τα φέρανε και αυτούς τους απέλυσα. Ειδοποίησα τα χωριά Κρανιά, Κηφυργιό, Πριόνια ήρθαν οι παθόντες άνδρες γυναίκες κοπέλες και πήραν ο καθένας τα δικά του.

Θέμα χωριό «Τρυγώνας»

Αθανάσιος Παπαγιάννης ιερέυς, *Γεώργιος Ρουστάνης* πρόεδρος, *Γρηγόριος Ρουστάνης* ή *Αμερικάνος*, το χωριό ήταν υπό Γερμανική κατοχή.

Για να τους ψαρέψουν οι Γερμανοί, εάν έχουν επαφή με τους αντάρτες καλούν τους παραπάνω. Τους λένε ότι εμείς θέλουμε να παραδοθούμε, εάν όμως μπορείτε να πέσουμε σε χέρια καλά. Το έχασαν οι μακαρίτες. Έχουμε τους λεν καλό άνθρωπο. Να τους ειδοποιήσετε να έρθουν. Αυτοί τρελάθηκαν από χαρά. Με ειδοποιούν να πάω. Συναντηθήκαμε έξω από το χωριό. Μου λεν με μεγάλη χαρά το νέο ότι οι Γερμανοί θέλουν να παραδοθούν σήμερα το βράδυ, νύχτα.

Τους ερωτώ μήπως σας κάνουν καμιά μπλόφα;

-Όχι Μήτσιο, μου λέγει ο παπάς, θα παραδοθούν.

Με ένα παιδί στέλνω ένα γράμμα μου στο Κηρυγιά στον ταγματάρχη *Φουρκιώτη*. Του γράφω τα καθεκαστα. Επειδή δεν έχω μεγάλη δύναμη παρακαλώ πάρτε άνδρες και ελάτε και εσείς. Βρίσκομαι ένα χιλιόμετρο από τα φυλάκια, οι Γερμανοί μας βλέπουν. Εμείς τους βλέπαμε τις κινήσεις. Κατεβαίνει ο πρόεδρος τους λέγει ότι όλα είναι έτοιμα. Γυρίζει. Θα παραδοθούν σε δυο τρεις ώρες, περνάν οι ώρες τίποτε. Το απόγευμα φτάνει ο *Φουρκιώτης*.

- Τι γίνεται, μου λέγει;

- Δεν βλέπω κινήσεις μήπως τους δοκιμάζουν. Τους είπαν ψέματα για να δουν αν έχουν επαφή με τους αντάρτες.

-Τέτοιο πράγμα είναι, μου λέει.

Τους καλούμε τους λέει ο *Φουρκιώτης*, πες τι ακριβώς σας είπαν.

Είπε ο παπάς έτσι κι έτσι.

Τους λέγει ο *Φουρκιώτης*:

- Εκείνο που έχω να σας πω είναι να μην ξαναγυρίζετε στο χωριό θα σας σκοτώσουν, προπαγάνδα σας έπαιξαν.

Όχι αυτοί επιμένουν μετά πεποιθήσεως, θα παραδοθούν. Έπαιρνε να βραδιάσει, μου λέει ο *Φουρκιώτης*, δεν παραδίδονται.

Έγινε φεύγω, εσύ κάθισε μέχρι που να βραδιάσει και μη τους αφήνεις να παν στο χωριό θα τους σκοτώσουν. Πήρε η νύχτα τους λέγω θα σας πάρω μαζί μου, δε θα κατεβείτε στο χωριό θα σας σκοτώσουν. Αυτοί ανένδοτοι. Εάν δεν πάμε μπορεί να μας κάμουν κακό στις οικογένειες.

Εκείνο που θα έπρεπε εγώ να κάμω ήταν να τους πω δεν σας αφήνω, είστε κρατούμενοι, να μην τους αφήσω. Τους άφησα μόλις πήγαν στο χωριό τους έπιασαν οι Γερμανοί και τους εκτέλεσαν και τους τρεις.

Θέμα ιερέα *Παπαγιάννη* - *Κουτσούφλιανη*

Έκαμα μία επίσκεψη στα χωριά *Κουτσούφλιανη* *Μαλακάσι*. Κοντά στο χωριό *Μαλακάσι* ειδοποίησα ορισμένους κατοίκους του χωριού *Κου-τσούφλιανη* στο σημείο που τους όρισα, για να πάρω ορισμένες πληροφορίες τόσο για τους Γερμανούς όσο και για δικά τους προβλήματα. Από το χωριό *Κουτσούφλιανη* βγήκαν περί τα τριάντα άτομα οι υπεύθυνοι του ΕΑΜ και οι αντίπαλοι. Ο *Χρήστος Παπαγιάννης* παιδί του παπά, υπεύθυνος του ΕΑΜ, ο *Ιωάννης Κουτηλέκος*, *Γεώργιος Μαλακασιώτης*, *Νίκος Πάλλας* γραμματέυς της κοινότητας, ο πρόεδρος *Αναστ. Παπαδημητρίου* και άλλοι. Μου κάμανε πολλά παράπονα για τους *Γεώργιο Ζιώγο*, *Μουχίκα Κων/νο*, ότι τους κυνηγάν και ότι δεν τους επιτρέπουν να βγουν έξω από το χωριό και τους ονομάζουν λεγεωνάριους κ.λ.π. Διαπίστωσα ότι είχαν προηγούμενα όσο ο *Ζιώγος* τόσο και ο *Μουχίκος*, όχι ότι ήταν άνθρωποι του αγώνα αλλά μάλλον οι εχθροί του αγώνα. Ήθελε πάση θυσία να εκδικηθεί τους αντιπάλους του, βρίσκοντας την ευκαιρία ότι όσοι από αυτούς που αναφέρω ήταν Γερμανόφιλοι, ότι αυτοί δεν άφηναν να βγουν αντάρτες ότι αυτοί δεν επέτρεπαν να δώσουν τρόφιμα κ.λ.π. Δηλαδή, κατάλαβα μόλις οι Γερμανοί φύγουν θα πέσει πελέκι.

Παρακάτω θα βεβαιωθείτε δια το ποιόν των ανθρώπων αυτών.

Τους είπα όσοι είστε εδώ, αν κανένας έχει παράπονα και οτιδήποτε θέλετε μπορείτε να μιλήσετε ελεύθερα να πείτε.

Ένας Σίτας ήθελε κάτι να πει αλλά φοβόταν, τον πίεζαν, του λεν πή-γαινε μην φοβάσαι, είναι καλός. Μου λέγει ο Κουτηλέκος, κάποιος θέλει να σου πει αλλά φοβάται. Πες του λέγω γιατί φοβάται; Ήρθε. Μου λέγει, εγώ με τον υπεύθυνο του ΕΑΜ Χρήστον Παπαγιάννην κά-ναμε μία αλλαγή τα ζώα γιατί αγόρασα ένα ζώο μουλάρι για το χωράφι και δεν πήγαινε στο χωράφι. Μου λέγει ο Παπαγιάννης να κάνουμε τράμπα δηλαδή αλλαγή, με τη συμφωνία, αν δεν πηγαίνει στο χωράφι θα πάρουμε ο καθένας το δικό του. Έγινε η αλλαγή αλλά το ζώο του δεν πηγαίνει στο χωράφι, εκτός αυτού είναι και μεγάλο στα χρόνια.

Τον ερωτώ, στην συμφωνία που κάνατε υπήρχε κανένας να τα ακούει τι λέγατε;

-Ήταν και άλλοι.

-Φέρε μου έναν.

Έφερε έναν. Μου είπε εκείνος αυτή η συμφωνία είναι. Καλώ τον Παπαγιάννη:

-Τι έχετε Χρήστο με τον πατριότη σου;

Εκείνος μου τα έλεγε αλλιώς. Τσακώθηκαν αναμεταξύ τους, παρακολουθούσα. Το συμπέρασμα που έβγαλα ήταν ότι είχε ο Σίτας δίκιο. Λέγω στον Παπαγιάννη:

- Χρήστο δώσε το ζώο του και να μην ανοίγουμε πληγές εσύ το ζώο του και αυτός το ζώο του, δεν έχεις να χάσεις τίποτε.

- Εγώ να σου δώσω το ζώο; αδύνατον ας άνοιγε τα μάτια του.

- Ε! Χρήστο, όχι ας άνοιγε τα μάτια του, και εφόσον δεν τα άνοιξε εμείς πρέπει να τον αδικήσουμε. - Το ζώο δεν το δίνω.

- Τώρα Χρήστο με εξαναγκάζεις να σου πω πως το ζώο θα το δώσεις. Εάν δεν το δώσεις εσύ θα το δώσω εγώ.

-Θα πάω μου λέει στο χωριό να στείλω τον πατέρα μου.

Ήρθε ο πατέρας του παπά. Ήρθε με ένα αγριεμένο ύφος και ρωτά ποιος είναι αυτός ο καπετάνιος; Του είπαν τα παιδιά αυτός είναι. Με ερωτά:

- Δεν μου λες καπετάνιε, τι είπες στο γιο μου;

- Ότι του είπα σου τα είπε.

- Εμείς που θυσιάσαμε τα πάντα για τον αγώνα και αυτοί δεν προσέφεραν τίποτα έχουν μούτρα να μιλάν, το ζώο δεν το δίνω.

- Άκουσε με παπά, εάν προσφέρουν στον αγώνα ή δεν προσφέρουν άλλο το ένα και άλλο το άλλο. Όχι παπά μου, επειδή αναλάβαμε πόστα για να καρπωθούμε ατομικά συμφέροντα. Το ζώο θα το δώσεις.

- Δεν το δίνω.

- Θα το δώσεις.

- Δεν το δίνω σου λέω και κάμε ότι θέλεις.

Λέγω στα παιδιά πάρτε τον και κλείστε τον σε ένα υπόγειο μέσα και θα τον πάρουμε συνοδεία και θα τον στείλω στο Αρχηγείο. Όλοι όσοι παρευρίσκονταν εκεί σταμάτησαν με έκπληξη.

Μα τον υπεύθυνο του ΕΑΜ να τον κλείσει μέσα. Αρχισαν να ψιθυρίζουν βλάχικα. Έμεινε περίπου δύο ώρες μέσα. Φωνάζει τον σκοπό πες στον Καπετάνιο να με βγάλει και θα το δώσω. Είπα βγάλτε τον και φέρτε τον. Τον έφεραν.

Μου λέγει, λοιπόν καπετάνιε δεν σεβάστηκες εμένα αλλά ούτε το ράσο δεν το σεβάστηκες.

- Εσύ πρώτα που το φοράς, για την αδικία του φτωχού ανθρώπου, να του κρατάς το ζώο; Τώρα τι θέλεις, του λέγω, θα παραδώσεις το ζώο;

- Θα το δώσω.

- Δώσε μία υπεύθυνη δήλωση, υπέγραψε τη δήλωση.

Το ζώο το παρέδωσε. Αυτήν την ενέργεια που έκαμα ανακουφίστηκε όλο το χωριό διότι διοικούσαν δικτατορικά το χωριό, ο δε Χρήστος Παπαγιάννης ήταν γαμπρός του Ζιώγου.

Είχα πάρει εντολή να έρθω σε επαφή με τα χωριά που ήταν Γερμανοκρατούμενα πως επικρατούν οι συνθήκες χωριστά στο κάθε χωριό και να αναφέρω. Από Κερασιά Μουργκάνη, Ορθοβούνι,

Τρυγώνα, Πεύκη, Κορυ-δαλλό, Κουτσούφλιανη, Μαλακάσι. Ο φόβος επικρατούσε σε δύο, στο χωριό Κερασιά, Μουργκάνι όχι και τόσο σοβαρά όσο το χωριό Κουτσούφλιανη τα δε άλλα χωριά επικρατούσε κατανόηση μεταξύ αριστερών και δεξιών. Κάναμε την αναφορά, εκθέσαμε όλη την κατάσταση, μπορεί να αναρωτηθείτε με τέτοιες γραμματικές γνώσεις που είχα πως τα έβγαλα πέρα; Είχα παιδιά του Γυμνασίου και συμβουλευόμουν από διάφορους μορφωμένους - όπως ο *Χανιώτης* Δάσκαλος, παπιάς *Μπατσιογιάννης*, Νομικούς κ.λ.π.

Κάναμε την έκθεση την στείλαμε στο Αρχηγείο. Παίρνουμε την απάντηση. Οι Γερμανοί, πλησιάζει ο καιρός, να φύγουν. Εσύ με τους άνδρες σου θα πρέπει να μπεις πρώτος στο χωριό Κουτσούφλιανη με το τελευταίο πόδι των Γερμανών θα πατήσει το δικό σου. Φυσικά επειδή δεν τους θυμάμαι όλους, πόσοι κρατούμενοι πέρασαν από τα χέρια μου τόσο από την περιφέρεια μας όσο και από την περιφέρεια των Γρεβενών, ο δε *Φουρκιώτης* για ένα διάστημα τους έστελνε σε μένα ως και από το Μαναχήτι του Ζαλώβου - ούτε κανείς κακοποιήθηκε και όλοι πήγαν στα σπίτια τους. Πολλοί το ομολογούν και αναφέρουν το όνομά μου.

Μήνας Οκτώβριος 1944 - 14 του μηνός

Οι Γερμανοί ετοιμάζονταν να φύγουν. Παίρνουμε εντολή να πιάσουμε κατά μήκος του δρόμου Καλ/κας Ιωαννίνων άπαντα τα τμήματα εφεδρικά μόνιμων και πολιτοφυλακή. Εγώ με τους άνδρες πιάσαμε το χωριό Κορυδαλλός. Οι Γερμανοί ανατίναξαν την γέφυρα μεταξύ Κορυδαλλού - Κουτσούφλιανης όσο από την Καλ/κα τόσο και στον κάμπο πιάστηκαν από τους αντάρτες του ΕΛΑΣ. Τα φυλάκια από Καλ/κα μέχρι τον κάμπο του Δεσπότη έβαναν πυρά συχνά. Ήταν οι τελευταίες σφαίρες των Γερμανών. Μας χαιρετούσαν με τον τελευταίο και ο τελευταίος τους τον θάνατον.

Προτού φέξει δύο ώρες περνούσε και η τελευταία μπότα γερμανική έφευγε για πάντα. Μπήκαμε πρώτοι στο χωριό Κουτσούφλιανη ενώ όλα τα χωριά γλεντούσαν, το χωριό αυτό μέσα ταμπουρωμένοι στα σπίτια περισσότερο φόβο από εμάς παρά από τους Γερμανούς.

Χτυπάμε την καμπάνα στέλνω τα παιδιά να τους βγάλουν από τα σπίτια.

Ένας ένας συγκεντρώθηκαν στο κέντρο του χωριού. Πρώτοι ήρθαν ο πρόεδρος ο *Κουτηλέκος Μαλακασιώτης*, ο *Πάλλος* χαιρετηθήκαμε. Αυτούς τους είχα γνωρίσει όπως γράφω παραπάνω. Τους μίλησα. Ήταν πολύ φοβισμένοι.

Είπα την στιγμή που πάτησε η πολιτοφυλακή στο χωριό και με έδρα το χωριό σας δεν πρόκειται να σας θίξει κανένας. Εάν κανείς έχει τίποτε επιβαρυντικά τώρα έγινε κράτος θα περάσει και από τη δικαιοσύνη. Ακόμη και *Ιωάννης Μάστορας* αν παρουσιασθεί και αυτός να μη φοβηθεί, εφόσον εξακριβώσουμε ποιοι λόγοι τον εξανάγκασαν να πάει στους Γερμανούς.

Μου λεν αν τον βρούμε θα του πούμε.

Εν πάση περιπτώσει ο Μάστορας έφυγε με τους Γερμανούς και εκεί που θα πηγαίνει δεν σας το λέγω τώρα θα σας το πω αργότερα (δηλαδή στον Ζέρβα). Τελειώνοντας το λόγο τους είπα ας ζητωκραυγάσουμε, Ζήτω η Ελευθερία, Ζήτω το ΕΑΜ, Ζήτω το ΕΛΑΣ. Οι φωνές φτάνουν μεσουρανίς.

-Πάτε, φάτε, πιείτε, γλεντάτε.

Πήραν λίγο θάρρος. Κατά της 10 η ώρα ήρθαν και οι υπεύθυνοι οι οποίοι βρίσκονταν στο Αμπελοχώρι με τους αντάρτες. Εκεί είχαν το στέκι τους ο *Γεώργιος Ζιώγος* επικεφαλής υπεύθυνος τους ΕΑΜ, ο *Ν. Μουχίκας*, ο *Κώστας Πάπας*. Χαιρετηθήκαμε, συστηθήκαμε. Τα ονόματά τους τα γνώριζα, στην φάτσα δεν τους γνώριζα.

Ο *Ζιώγος* μου λέγει πρέπει να συζητήσουμε μεταξύ μας, να πάμε στο γραφείο. Που το έχω το γραφείο, εμείς είμαστε νηστικοί δύο μέρες. Οι κάτοικοι όλου του χωριού πάγωσαν. Είπαν θα ψάλει αυτός τώρα.

-Έχω εγώ, λέει, ένα δωμάτιο μοναχό να πάμε.

Πήγαμε. Βγάζει από το σακάκι του περί της 15-20 κόλλες αναφοράς και είχε ονόματα. Τι έκαμε ο καθένας, κατηγορητήριο.

Του λέω, δεν μπορώ να τα διαβάσω τώρα, άφησέ τα να τα διαβάσουμε με τα παιδιά και τα ξαναλέμε. Τα πήρε και τα έβαλε στο ζυπάνι του.

Μου λέγει, πρέπει να συλληφθούν επτά άτομα και να εκτελεστούν, διότι συνεργάστηκαν με τους Ιταλούς και Γερμανούς.

Μόλις άκουσα να εκτελεστούν αμέσως, για μια στιγμή έμεινα χωρίς να απαντήσω.

-Δε μου λες, του λέω, πως από σήμερα έγινε κράτος. Εάν έχεις επιβαρυντικά στοιχεία να υποβάλλεις μήνυση και αν προκύψουν αληθινές οι καταγγελίες θα τους συλλάβω και θα τους στείλω στα Τρίκαλα να περάσουν από δικαστήριο. Όχι, να πιάσουμε τον κόσμο να τον εκτελούμε γιατί το θέλω εγώ και εσύ.

-Προσέχετε του λέγω μην τολμήσετε και συλλάβετε κανέναν, θα έχετε να κάνετε με εμένα.

- Καλά λέγει και φεύγει.

Οι χωριανοί περίμεναν με τι βλέμμα θα με δουν. Δεν τους έδειξα καμία ιδέαν αμφιβολίας.

Λέω τους χωριανούς, πρέπει να γίνει γλέντι. Να χαρούμε πρώτον την λευτεριά και δεύτερον να γίνει μία συμφιλίωση όλων των κατοίκων. Θα πρέπει να πάρει μέρος όλο το χωριό και να αφήσουμε τα προσωπικά. Φωνές το χωριό ναι, ναι. Στέλνω να φέρουν τον Ζιώγο. Ήρθε και ειρωνικά μου λέει,

- Τι με θέλεις καπετάνιε;

- Άκουσε του λέγω αύριο θα αφιερώσουμε την ημέρα χαράς και αγάπης πρέπει να μην λείψουμε κανέναν.

- Ναι, μου λέγει, δεν θα κάνουμε και τραπέζι; Εμείς δεν μπορούμε να πούμε τέτοιο πράγμα αυτό είναι δουλειά δική σας.

Μου λέει έχω μίαν προβατίνα θα την στείλω να την κόψουν. Θέλουν ψητό θέλουν βραστό το κάμουν.

- Εντάξει, του λέγω, έγινε.

Ξημέρωσε η άλλη ημέρα. Πήγαμε στην εκκλησία, κάναμε δοξολογία, μιλήσαμε όπως ο δάσκαλος, Δ. Πούλιος του χωριού. Συγκεντρώθηκαν στο κατά-στημα Γεωρ. Παπανίκα. Ο Ζιώγος με την κλίκα του δε φάνηκε, ούτε στην εκκλησία ούτε στην πλατεία, ούτε την προβατίνα την έφερε. Ήρθα αντιμέτωπος με τους αριστερούς Ζιώγο, Μουχίκο, Παππά κ.λ.π., εδώ που έπεσα λέγω εδώ πως θα τα βγάλω πέρα.

Το γλέντι άρχισε χορούς κ.λ.π.. Ο Κουτηλέκος του ήρθε μια βλακεία, μου τραβά το πιστόλι από την θήκη και πυροβολά.

-Τώρα του λέγω τα έκαμες μούσκεμα.

Ο Ζιώγος θα το αναφέρει αυτό, έπρεπε να πάρω όλα τα μέτρα πως θα φυλαχτούμε εμείς. Βάζω τον Γεώργιον Κυρίτση λοχία στην ομάδα Ζιώγα ότι πήρε το μέρος με αυτούς και κατά εμού.

Όταν έφευγαν οι Γερμανοί έπαθαν και ορισμένες ζημιές σε αυτοκίνητα και στρατιώτες από τον ΕΛΑΣ άλλα από νάρκες και άλλα από όλμους. Στο χωριό αυτό έμενε ένα αυτοκίνητο μεγάλο. Τους δε νεκρούς τους παίρνανε. Τι κάμουν οι χωριάτες πηγαίνουν και βγάζουν τα λάστιχα. Εμείς δεν το πήραμε είδηση. Παίρνω μία αυστηρή εντολή από τον ίδιο τον Άρη, να βρεθούν τα λάστιχα ή δε μη θα καεί αυτό το χωριό.

Συγκεντρώνω το χωριό τους λέγω πρέπει να παραδώσετε τα λάστιχα και δεν θέλω να δω ποιος τα έχει, αρκεί να παραδοθούν σε 2-3 ημέρες στην εκκλησιά τους είπα. Κάνουμε έρευνα σπίτια, πηγάδια τίποτε. Δεύτερη εντολή τα λάστιχα τι έγιναν και το δύσκολο που ήταν ότι εμείς δεν αντιληφθήκαμε που μας τα έβγαλαν. Λέω στα παιδιά.

- Ακούστε τι θα κάνουμε. Θα περικυκλώσουμε το πρωί τον μαχαλά, τα λάστιχα τα βγάλανε από εκείνη την μεριά.

Όρα 5 πρωί, όλοι οι άνδρες στο πόδι. Προτού φύγουν για δουλειά άνδρες, γυναίκες, παιδιά θα τους φέρετε στο τμήμα. Έγινε αυτό. Δύο δωμάτια μεγάλα μία σάλα, μόνο όρθιοι στριμωγμένοι ένας απάνω στον άλλον. Λέγω στα παιδιά Χρήστον Λιάνον, Αλέκο Στάλια, θα κατεβείτε στο υπόγειο, έχουμε στρωματιές από ζώα (σαμάρια). Θα σας πω εγώ ποιόν θα πάρετε, έξω που θα βγείτε δώστε

τον σε ένα παιδί να τον κλείσει σε κανένα στάβλο ή ότι άλλο. Και εσείς θα πάτε στο υπόγειο, ο ένας να χτυπά τα σαμάρια και ο άλλος θα ουρλιάζει. Αυτοί ήταν οι κωμικότεροι. Άρχισε το ξύλο το κατάφεραν στην πραγματικότητα, το πίστεψα και εγώ που είχα βάλει το σχέδιο. Μια γυναίκα ήταν κοντά μου τ' άφησε από το φόβο της.

Τους λέγω, όλοι ένας ένας, από αυτόν θα περάσετε τις δύο μέρες τρεις μια εβδομάδα έως ότου βρεθούν τα λάστιχα. Άλλον τον κλείνουμε αλλού, το ίδιο.

Άρχισαν μετά, καπετάνιε τα λάστιχα θα βρεθούν μη μας χτυπάς. Εγώ έκαμα πως δεν ακούω τίποτα. Κοιτούσα δήθεν ποιόν θα πάρω. Τους κρατούσα όλη την ημέρα νηστικούς και όρθιους.

Άρχισαν οι γυναίκες τα κλάματα.

Τους λέγω, πονάει η καρδιά μου, αλλά είστε αφιλότιμοι. Σας παρακάλεσα 2-3 ημέρες εσείς το άγνωστο. Πείτε μου θα τα παραδώσετε ναι ή όχι.

Θα τα βρούμε έλεγαν αυτοί.

-Θα σας απολύσω. Εάν αύριο δεν πεταχτούν στο δρόμο θα σας ξαναφέρω εδώ, έστω και κομμένα να τα έχετε πετάξετε τα και δεν θέλω να μάθω ποιοι τα κλέψατε γιατί θα σκοτωθείτε.

Το πρωί την άλλη ημέρα γέμισαν τους δρόμους. Τα είχαν κομμένα. Τους έβαλα τα έμασαν και τα έστειλα στα Τρίκαλα.

Ρώτησαν αυτούς τους δύο, αν φάγατε πολύ ξύλο;

Λεν εκείνοι δεν μας χτυπήσανε. Κατάλαβαν το κόλπο.

Έρχεται μια επιτροπή να με συγχαρεί ο ονόματι *Ιωάννης Σάρρος*, ηλικιωμένος και καλός άνθρωπος. Είπε πολλοί αστυνόμοι πέρασαν αλλά σαν τούτον τον Αστυνόμο δεν ξαναπέρασε.

Δεν πέρασαν 15 ημέρες που είχαμε εγκατασταθεί. Ο *Ζιώγος* έπρεπε να κάμει αυτό που ποθούσε. Στο τμήμα δεν πάτησε καθόλου, οργάνωσε ομάδα να συλλάβουν τους ανθρώπους που αναφέρω πιο επάνω, να τους εκτελέσουν εν αγνοία δική μας.

Μου λέγει ο λοχίας *Κυρίτσης Γεώργιος* ότι απόψε θα γίνουν συλλήψεις. Του μαρτύρησε ο *Ζιώγος* τους σκοπούς του, όπως γράφω τον είχα βάλει στην ομάδα *Ζιώγα*.

- Γιώργο, του λέγω, τα ονόματα τα ξέρεις πάρε παιδιά και φέρτε τους εδώ.

- Όχι μου λέει άλλοι να πάνε, εγώ θα πάω εκεί να μην καταλάβουν ότι σου είπα το μυστικό.

- Έχεις δίκιο του λέω.

Ήταν μια βραδιά ομίχλη και βροχή. Στέλνω άλλα παιδιά τους συλλαμβάνουν και τους φέρουν. Μου λεν μας έφαγες με μπέσα. Δεν μπορούσα να τους πω το μυστικό. Πήγαν αυτοί να τους συλλάβουν. Τι να βρουν, οι γυναίκες με αναμμένες τις λάμπες κλαίγανε,

- Που είναι ο άνδρας σου;

- Τους πήρε ο αστυνόμος (ή το κατάλαβαν ή δεν το κατάλαβαν).

Δεν το πέτυχε ο αιμοχαρής *Ζιώγος*.

Το πρωί ήρθε μία επιτροπή με επικεφαλής το *Γιάννη Σάρρον* να διαμαρτυρηθεί, γιατί τους πιάσαμε. Εστράφησαν εναντίον μου ότι τους έφαγα μπαμπέσικα, ενώ αυτός είχε πει πως τέτοιος αστυνόμος δεν ξαναπέρασε. Όλο το χωριό εναντίον μου. Δεν μπορούσα να τους πω το μυστικό. Μετά που πληροφορήθηκαν που πήγαν άλλοι αντάρτες να τους πιάσουν, ενώ δεν ήταν αντάρτες αλλά η συμμορία του *Ζιώγα* μεταμφιεσμένοι. Πέρασαν 3-4 ημέρες. Τους είπα το μυστικό ότι τώρα θα ήσασταν μακαρίτες σας έπιασα για να σας γλιτώσω. Επειδή δεν μπορώ να σας φυλάξω θα σας δώσω άδεια να φύγετε για τα Τρίκαλα. Ο καιρός είναι βροχερός και ομίχλη, θα φύγετε την ποταμιά όχι από τον δημόσιο δρόμο. Τους έδωσα άδειες και φύγανε.

«Στέφανος Πλακιάς» εκ Μαλακασίου.

Φυγοδικούσε κρυφά ερχόταν στο χωριό Κουτσούφλιανη σε κανένα φιλικό σπίτι. Τον έπεισαν να έρθει να παρουσιασθεί. Ήρθε με έναν άλλον νύχτα. Ξεσκισμένος, ταλαιπωρημένος. Μου λέγει λέγουμε *Στέφανος Πλακιάς*.

-Εσύ είσαι ο Στέφανος, γιατί σε κατηγορούν; Τι έκαμες τέλος τα δικά του. Του λέγω ούτε εσένα μπορώ να σε κρατήσω εγώ, θα σου δώσω μία άδεια να φύγεις. Όπως εσύ νομίζεις μου λέει. Του δίνω και έφυγε.

«Αθανάσιος Τόλης» εκ Μαλακασίου

Φυγόδικος και αυτός τον πείσανε να παρουσιασθεί. Πήρε την απόφαση παρουσιάστηκε. Φυσικά σε τέτοιες καταστάσεις όταν κινδυνεύει η ζωή, υπάρχει και ο φόβος.

Τον ερωτώ, τι θέλεις; τι σου συμβαίνει;

Μου λέγει είμαι ο *Αθανάσιος Τόλης* από το Μαλακάσι, είμαι αθώος. Με κυνηγούν από προσωπικά, όλα όσα κατήγγειλαν είναι ψέματα.

- Άκουσε φίλε Τόλη σου έχουν κατηγορία για συνεργασία με τους κατακτητές, σε έχουν καταδικασμένο σε θάνατο. Αν σε πιάσουν θα σε σκοτώσουν. Επειδή γνωρίζω πολλά τέτοια, πολλοί άνθρωποι πήγαν άδικα, ούτε μπορώ να σε κρατήσω. Θα παραμείνεις λίγες ημέρες να βρω την ευκαιρία να σε διώξω.

Τον βάλαμε να τρώει και να κοιμάται μαζί μας.

Ένα βράδυ τον καλώ, του λέγω, Θανάση θα σου δώσω άδεια να φύγεις. Εγώ δεν μπορώ να σε φυλάξω, διότι δρουν μερικές ομάδες παράνομα, από τους αντάρτες μην φοβάσαι και από εμάς. Θα φύγεις τώρα την νύχτα και πήγαινε στα Τρίκαλα και όπου αλλού θέλεις. Έφυγε και γλίτωσε και βρίσκεται σήμερα εν ζωή.

Ήρθε συνεργείο για να φτιάσουν γέφυρα. Πρώτος ήρθε ο εργολάβος *Βασ. Παδιώτης*. Είχε έγγραφο να παρουσιασθεί σε μας για να τον ενισχύσουμε από εργάτες. Μετά ήρθε ο μηχανικός *Βασίλειος Κλειδωνάς*. Εκείνος φοβόταν πολύ.

Του είπαν ο *Παδιώτης* μην φοβάσαι έχουμε έναν καλό διοικητή. Θα πάμε στο τμήμα και θα τον γνωρίσεις.

Ήρθαν, μου τον σύστησε ο *Παδιώτης*, *Βασ. Κλειδωνάς* Μηχανικός ελέγχου του κράτους. Αλλά για πρώτη φορά βγαίνει και φοβάται τους αντάρτες διότι αυτοί ήταν του Ζέρβα άνθρωποι.

Τους λέγω, δεν έχει να φοβηθεί τίποτε.

Μου λέγει ο *Παδιώτης*, πρέπει να βρούμε κανένα καλό σπίτι για ασφάλεια.

Για ασφάλεια θα τον κρατήσω εγώ εδώ μαζί μου, σε τούτο το χωριό δεν έχω εμπιστοσύνη. Θα τον βάλω στο δικό μου κρεβάτι, εδώ θα τρώμε και την ημέρα θα έχει δικά μου παιδιά. Πέρασαν λίγες ημέρες πήρε θάρρος.

Μου λέγει όταν πήρα την εντολή να βγω εδώ πολλοί με φόβισαν, ότι θα σε καθαρίσουν οι κομμουνιστές. Εδώ τα βλέπω πολύ ευχάριστα. Ο *Κλειδωνάς* πέθανε, ο *Παδιώτης* ζει.

Ανταρτοδικείο εις Τρίκαλα

Οι άνθρωποι του κακού, τα αιμοβόρα εγκληματόμουτρα, δεν ικανοποιήθηκαν και έπρεπε πάση θυσία να με βγάλουν από τη μέση. Να βρουν τους ανθρώπους τους για να κάμουν αυτό που δεν μπόρεσαν να το κάμουν με μένα. Λαμβάνω ένα έγγραφο να πάω στα Τρίκαλα προς απολογία. Κατάλαβα. Συγκεντρωνόμαστε όλοι σαν ο Χριστός με τους μαθητές του,

- Παιδιά ακούστε. Εμένα με έστησαν κατηγορία και την κατηγορία την γνωρίζω. Δεν γνωρίζω όμως ποια τα αποτελέσματα. Εσείς θα μείνετε εδώ, προσέχετε μην σας παρασύρουν σε κανένα έγκλημα. Ο *Ζιώγος* είναι κακούργος είναι εγκληματόμουτρο. Μας σκάβει τον λάκκο μας ιδίως εμένα. Εάν όμως την γλιτώσω θα τον τακτοποιήσω. Εάν με σκοτώσουν τότε αυτοί εδώ θα κάμουν όργια. Σας αφήνω την αγάπη μου, σας αφήνω και την εντολή, εάν εμένα με σκοτώσουν σας ζητώ την εκδίκηση, εάν πάλι έρθουν να σας ανακρίνουν θέλω να πείτε την αλήθεια. Θα πείτε πως ήρθαμε, τι συνθήκες βρήκαμε και τι άνθρωποι είναι αυτοί που τους έχουν σε υπεύθυνα πόστα.

Όλα τα παιδιά με μια φωνή:

-Εάν πάθεις τίποτε εσύ, εμείς θα σβήσουμε σαν χωριό.

Την άλλη ημέρα έφυγα για τα Τρίκαλα. Τέλος Νοεμβρίου 1944 έφτασα στα Τρίκαλα. Είχα από το '42 καλοκαίρι να δω τα Τρίκαλα. Πηγαίνω στο καφενείο του Γκούμα να πιω καφέ. Έρχεται ένας με αγκαλιάζει να μου φιλά Μήτσο μου κ.λ.π., κάθισε κοντά μου ήταν στα πολιτικά. Τον γνώριζα από την ομιλία ήταν Ιταλός. Δεν μπορώ να θυμηθώ το όνομα. Αυτός όταν έγινε η συνθηκολόγηση με τους Ιταλούς έπεσε σε μας και τον είχαμε στο μοναστήρι στην διμοιρία του Φιλοσόφου. Έμεινε όσο φύγανε οι Γερμανοί, τα ελληνικά τα γνώριζε καλά. Δεν γνώριζα όμως τι θέση κατείχε στον Ιταλικό στρατό. Με ρωτά για νέα και πως κατέβηκα εδώ.

Του λέγω, πάω για κρεμάλα. Είμαι στο χωριό Κουτσούφλιανη. Εκεί υπάρχουν κάτι ρουφιάνοι οι οποίοι είναι και υπεύθυνοι δεν τα πήγαμε καλά.

Με ρωτά, μήπως μπορείς να μου πεις κανένα όνομα;

- Πρώτος, του λέγω, είναι ο Γεώργιος Ζιώγος η κινητήρια δύναμη και η κλίκα του.

Μου λέει, αυτός ο Ζιώγος μήπως είναι γκαβός από το ένα μάτι;

- Ναι του λέγω.

- Μη φοβάσαι μου λέγει θα έρθω και εγώ να σε υποστηρίξω.

- Και πως μπορείς εσύ;

-Τον Ζιώγο τον ξέρω καλά. Εγώ ήμουν στο Α2 της Μεραρχίας Τρικάλων ως διερμηνέας και ότι γινόταν τα γνωρίζω όλα.

Μου εξιστορεί. Ο Ζιώγος ήταν φυλακή στις φυλακές Τρικάλων, παίρνουμε ένα γράμμα και ζητούσε αν μπορεί να μας επισκεφτεί ή να πάμε εμείς στην φυλακή. Μου λέγει ο ταγματάρχης να πάμε εμείς στην φυλακή να δούμε τι θέλει αυτός; Πήγαμε στην φυλακή τον βγάζουμε στο διάδρομο τον ρωτούμε τι θέλεις. Μας λέγει τι μπορώ να σας εξυπηρετήσω για να μου βγάλεις. Στην φυλακή ήταν από θέματα κοινοτικά μια κατάχρηση στο δάσος. Του λέγει ο ταγματάρχης μέσω εμού. Εμείς θέλουμε να μας βοηθήσεις, να μας πεις ποιοι έχουν όπλα στο χωριό, θα μας κάμεις μία κατάσταση ονομαστική και τι κατέχει ο καθένας από ράδια κ.λ.π. Με μεγάλη προθυμία μας λέγει έγινε. Μπορώ να σας βοηθήσω και στα χωριά Μαλακάσι, Αμπελοχώρι. Του λέμε θα μας κάμεις μία κατάσταση και θα μας ειδοποιήσεις να έρθουμε να την πάρουμε. Έκαμε την κατάσταση με πολλά ονόματα για ότι δήθεν κατείχε ο καθένας. Η απόφαση από το γραφείο Α2 πάρθηκε να τον αποφυλακίσουμε. Κανονίσαμε με τον Διευθυντή της φυλακής. Εφόσον ετοιμαστήκαμε εμείς πήραμε ένα αυτοκίνητο βάλαμε λάδια δοχεία, ντυθήκαμε πολιτικά παλιά ως μαυραγορίτες. Τον ειδοποιούμε να πιάσει έξω από τα Τρίκαλα στο νεκροταφείο. Θα περάσουμε εμείς από εκεί να τον πάρουμε και έτσι έγινε. Όταν πλησιάσαμε στο χωριό του τον κατεβάσαμε χιλιόμετρα έξω. Μας είπαν θα πάτε στο σπίτι του Λαμπρίδη να μείνετε. Πήγαμε πρώτα στο φυλάκιο και μετά κατεβήκαμε στο σπίτι. Αυτός είπε στον σπιτονοικοκύρη, πήγαμε βρήκαμε φωτιά ζεσταθήκαμε. Μόλις νύχτωσε έρχεται μας φέρνει ψητά κοτόπουλα, ψωμί ζεστό, τσίπουρο κρασί και έφυγε. Εμείς γυρίσαμε τα χωριά ως μαυραγορίτες. Λοιπόν πάμε μαζί και θα τα πω εγώ όλα. Το ΕΛΑΣ τον είχαν βάλει στα γραφεία. Ήτο τότε ο Άρης και Σαράφης και τους γνώριζε όλους.

Πήγαμε σε ένα γραφείο στις Στρατώνες. Αφού τους καλημερίσαμε τους είπα Ράπτης Δημήτριος από την πολιτοφυλακή Κουτσούφλιανης.

- Α! καλώς τον, ψυχρά.

Λέγει ο ένας στον άλλον για φέρε την αναφορά του Ράπτη.

-Δεν μου λες τι κάμεις εκεί απάνω συμμάχησες με τους λεγεωνάριους και παρεγκόνισες τους δικούς μας αγωνιστές και κάμεις παρέα με τους άλλους και γλεντάς; Μέχρι σημείο να σου πάρουν και το πιστόλι, επειδή είναι πολλοί και δεν γράφονται, λίγα απ' όλα.

Μου λεν τι έχεις να μας πεις για όλα αυτά που σου καταγγέλλουν.

-Πρώτον λέγω, εμένα με ανέθεσε το Αρχηγείο Χασίων να αναλάβω την περιφέρεια αυτήν ως προς την πιο επικίνδυνη. Με έστειλαν στην Καστανιά Καρδίτσας να πάρω τον διορισμό ως Διευθυντής

πολιτοφυλακής. Έχω από μήνα Ιούλιο βρίσκομαι σε συχνή επαφή. Ενημερώθηκα σε όλα, έκαμα έκθεση πως επικρατεί η κατάσταση. Ο υπεύθυνος του ΕΑΜ Γεώργιος Ζιώγος όχι άνθρωπος του αγώνα δεν είναι αλλά ο μεγαλύτερος εχθρός από τους εχθρούς. Με το τελευταίο πόδι του Γερμανού πρώτο πάτησε το δικό μου, αυτήν την εντολή είχα για να προλάβω το κακό. Εάν ο Ζιώγος έμπαινε πρώτος θα θρηνούσαμε θύματα, αυτός ήρθε πέντε ώρες αργότερα. Και η πρώτη μας συνάντηση δεν ήταν τίποτε άλλο παρά να συλλάβουμε επτά άτομα να τα εκτελέσουμε. Αυτό το χατίρι του Ζιώγου δεν έγινε έκτοτε έκοψε επαφή μαζί μου. Του είπα τώρα έγινε κράτος, όπως τις καταγγελίες δώσε μου και βάσει των καταγγελιών σου θα τους συλλάβω και θα τους στείλω στα Τρίκαλα να δικαστούν. Ως αναφορά για το πιστόλι ας το πούμε λάθος, αλλά σαν ημέρα χαράς για μια πολυπόθητη λευτεριά. Ο Ζιώγος ούτε στην εκκλησία ήρθε που κάναμε δοξολογία ούτε σε καμία συγκέντρωση. Αυτός σκεπτόταν πως θα καθαρίσει τους ανθρώπους. Αυτό το χατίρι δεν του έγινε, την ζωή μου δεν την λογαριάζω, κρίνετε όπως εσείς νομίζετε.

Ο Ιταλός ήταν εκεί. Ζήτησε τον λόγο να πει περί Ζιώγα. Όπως τα γράφω έτσι ακριβώς τα είπε. Τα πράγματα άλλαξαν. Πήγαινε μου λεν έπειτα από μία ώρα να γυρίσεις. (Παρέλειψα, είπαν τον Ιταλό από που τον γνωρίζεις. Είπε ο Ιταλός από το χωριό Σταγιάδες 3 μήνες μαζί και τον γνώρισα καλά και καλός αγωνιστής). Βγήκαμε μαζί με τον Ιταλό πήγαμε για καφέ. Πάλι μαζί με τον Ιταλό γυρίσαμε στο γραφείο. Η απόφαση που βγάλανε ήταν εφόσον δημιουργήθηκαν αυτά θα σε μεταθέσουμε και θα πας στην Καστα-νιά Καλ/κας.

-Σας ευχαριστώ τους λέγω που με απαλλάξατε από αυτό το βρώμικο χωριό. Αλλά θα γίνουν θύματα.

Ο Ζιώγος διατηρούσε μυστική ομάδα. Φύγαμε πάλι με τον Ιταλό μαζί. Ήταν όλο χαρά. Μου λέγει κατάλαβες ποιοι σε ανέκριναν;

-Όχι, του λέγω.

Αυτός που σε ρωτούσε είναι διευθυντής πολιτοφυλακής Τρικάλων. Γι' αυτό σου έκαμε μετάθεση. Για κοίτα την σφραγίδα. Κοιτάμε Δ/ση Πολ. Τρικάλων. Εγώ από την ζάλη δεν κοιτάξα τίποτε. Ο Ιταλός με πήγε μέχρι το αυτοκίνητο εκτός που μου έκαμε το τραπέζι.

Έφτασα στη βάση τα παιδιά ανησυχούσαν. Όταν έφτασα αγκαλιές, φιλία χαρά όχι μόνο τα παιδιά αλλά όλο το χωριό ανησυχούσε. Όταν ανακοίνωσα στα παιδιά την μετάθεσή μου στενοχωρήθηκαν πολύ. Ετοιμαζόμουν προς αναχώρηση. Θα έφευγα ημέρα Δευτέρα Νοέμβρη αρχάς του μηνός. Θυμάμαι έμεινα 45 ημέρες μετά την φυγή των Γερμανών.

Μετά τις 20 Νοέμβρη γινόταν ένα γάμος μας καλούν.

Λέω στα παιδιά δεν πρέπει να πάμε στον γάμο, εγώ όχι εάν εσείς θέλετε πάτε.

-Εφόσον δεν θα είσαι και εσύ εμείς δεν πάμε.

Όταν άρχισαν τα όργανα άρχισαν να χορεύουν παιδιά νιάτα, όσοι θέ-λετε πάτε. Πήγαιναν διαδοχικά. Την Κυριακή το βράδυ, ήταν σχεδόν όλο το χωριό να δουν την νύφη στο χωριό. Βγήκα στο μπαλκόνι του γαμπρού το σπίτι, τελείωσε το χορό η νύφη.

Τους λέγω, θα σας παρακαλέσω μια μικρή διακοπή τα όργανα. Πλησιάστε μαζεύτηκαν.

-Εγώ δεν ξέρω αν το μάθατε και αν δεν το μάθατε θα σας το πω εγώ. Εγώ σας αφήνω φεύγω, με την ευκαιρία του γάμου να σας αποχαιρετήσω. Εγώ αν και τόσα πέρασα στο χωριό σας με ταλαιπωρήσατε πολύ όχι όλο το χωριό αλλά μια μερίδα και στην μερίδα αυτήν απευθύνομαι. Φοβάμαι, πολύ το φοβάμαι θα θρηνήσετε θύματα. Καλόν θα είναι να αναβάλουν τις σκέψεις αυτές. Εγώ σας αφήνω όλους εν ζωή όπως σας βρήκα. Θα επιθυμούσα να μείνετε όλοι όπως σας αφήνω. Γεια σας.

Χειροκροτήματα, σφυρίγματα αλλά λυπήθηκαν πάρα πολύ όσοι ήταν μυαλωμένοι.

Στη νέα μου θέση Τ.Π. Καστανιάς Καλ/κας

Εκεί που πήγα βρήκα καλά παιδιά. Τον Γιάννη Μπάτζιο από Αγνατιά, τον λοχία Νίκο Φωλήνα από Καλ/κα και άλλα γνωστά. Εκεί βρήκα καλούς ανθρώπους τον Γεώργιο Τζήμα υπεύθυνος του Ε-ΑΜ. Ήταν χωριό αγαπημένο είχα τους Παταβαλαίους, τον δικηγόρο Κώσταν Αλεξίου και πολλούς

άλλους. Ως περιφέρεια είχε και τα προβλήματά της.

Δεν χαρήκαμε, την 3η Δεκέμβρη έγιναν τα Δεκεμβριανά τα χιόνια πολλά. Τμήματα του ΕΛΑΣ πήγαιναν προς Μέτσοβο για να χτυπήσουν τον Ζέρβα.

Εντολή να στείλουμε ανθρώπους να καθαρίσουν τα χιόνια στον δρόμο Κατάρα. Κάθε δυο παιδιά στο κάθε χωριό να στέλνουν για υπηρεσία. Εμείς την λέγαμε υπηρεσία όχι αγγαρεία, τη δε διαταγή εντολή.

Οι αρχηγοί *Άρης*, *Σαράφης* πέρασαν για το Μέτσοβο. Ήταν και ο δικός μας πατριώτης αξιωματικός *Αριστείδης Μπλούτσος*. Η αντίσταση του *Ζέρβα* δεν κράτησε ούτε δύο ημέρες. Οι Ζερβικοί επικράτησαν στην περιφέρεια με ησυχία. Ο πόλεμος συνεχιζόταν μόνο στην Αθήνα. Ότι μαθαίναμε από τα δελτία του ΕΛΑΣ. Τον πρώτο και τον πρώτο που λέρωσα τα χέρια μου ήταν ένας νεαρός κάτοικος Κα-στανιάς, για την εντολή του *Άρη* όσοι δεν υπακούσουν να εκτελούνται επί τόπου.

Αυτός ο νεαρός περί τα 20 χρόνια ξεκίνησε με τους άλλους για τα χιόνια, αυτός ξέφυγε και γύρισε πίσω. Τον πιάσανε τα παιδιά τον φέρανε στο τμήμα. Εγώ απουσίαζα ήμουν σε ένα καφενείο. Έρχεται ένα παιδί μου λέγει γρήγορα στο τμήμα. Πηγαίνω τι να δω. Ο νεαρός ξαπλωμένος κάτω σαν νεκρός.

-Τι κάματε βρε παιδιά γιατί τον χτυπήσατε;

Του κάναμε διάφορες αναπνευστικές κινήσεις, τίποτε. Εγώ έβαλα την ιδέα ότι τον χτύπησαν. Στενοχώρια κακό. Που με πήγε η ιδέα παίρνω ένα κάρβουνο αναμμένο του το βάζω στη μασχάλη. Δεν μπόρεσε να κρατήσει πετάχτηκε. Ε! τότε μαγάρισα τα χέρια μου. Το χτύπησα. Το έμαθαν οι χωριανοί του και ήρθαν. Αυτός μου λεν είναι τρελούτσικος. Τρελός δεν ήταν, αλλά και γραμματισμένος ήταν στην οργάνωση του ΕΔΕΣ.

Εκείνος που δεν ήθελε να μας βλέπει ένας *Κουβάτης* επάγγελμα σαμαράς. Αλλά το χωριό δεν ήθελε να ανοίξει πληγές δεν τον πειράζαμε.

Στον «Αμάραντο»

Μας καλούν νύχτα, είχε κρύο και χιόνι πολύ. Πήγαμε. Μας πήγαν σε ένα χαμηλό σπιτάκι, καλύβα διότι το χωριό το έκαψαν οι Γερμανοί. Ήταν περί τα 10 άτομα συγκεντρωμένοι έξω από το σπίτι. Ήταν και δύο της οργάνωσης *Αθαν. Μυλωνάς* και *Αλέκος Παϊδής*.

Τους ερωτώ τι συμβαίνει;

-Μου λεν έχουμε έναν αντάρτη κλεισμένο με μία κοπέλα του χωριού μας.

Ένας θείος της κοπέλας δάσκαλος *Λιάος* και αντίθετος με την πλευρά μας μου λέγει, τα βλέπετε τα έργα σας;

Τις πόρτες τις είχαν κλειδωμένες απ' έξω.

Τους λέγω, ανοίξτε την πόρτα, άνοιξαν την πόρτα. Μπήκα μέσα. Βλέπω τον αντάρτη μαζεμένος στην άκρη στο τζάκι με λίγο φωτιά, η δε κοπέλα όρθια και έκλαιγε. Τους λέγω ότι θα τους πάρω στην Κα-στανιά, ο δε δάσκαλος και δυο άλλοι συγγενείς της κοπέλας λένουν, δεν θα τους πάρεις θα τον πηγαίνουμε στον λόχο του. Εάν τον αφήνα και τον πήγαιναν στους αντάρτες θα τον σκότωναν το παιδί. Και εγώ παράβαση έκαμα, τους λέγω να τους ησυχάσω, και 'γω στους αντάρτες θα τον στείλω αύριο πρωί συνοδεία. Αυτός δεν πρόκειται να γλιτώσει.

Τον αντάρτη τον απομόνωσα. Ανάκρινα την κοπέλα, ήταν περί τα είκοσι χρόνια, ορφανή από μάνα και πατέρα.

Το ερωτούμε, πως γνωριστήκατε;

-Ήτο καλοκαίρι εδώ αντάρτης, γνωριστήκαμε.

Ερώτ.: Και πως έδωσες εμπιστοσύνη και που ξέρεις τι άνθρωπος είναι;

Απάντ.: Ξέρω εγώ.

Ερ.: Τον αγαπάς; Πότε έλεγε δεν τον αγαπώ και πότε τον αγαπώ.

Ερωτ.: Θέλεις κοπέλα μου να σκοτωθεί;

-Όχι, όχι και άρχιζε τα κλάματα.

Αυτό διήρηκε μέχρι το πρωί. Το τελευταίο ερώτημα τον αγαπάς ή δεν τον αγαπάς;

-Τον αγαπάω.

Φέρουμε κι αυτόν.

Του λέμε, την αγαπάς;

- Την αγαπώ.

- Θα σας στεφανώσουμε τώρα όπως είστε.

Τον πηγαίνουν τα παιδιά. Τους στεφάνωσαν. Κάμαμε μια αναφορά στο λόγο το στείλαμε. Όπως τα πράγματα εξελίσσονταν ποιος έδωσε σημασία.

Έμαθα έκαμαν οικογένεια και ζουν ευτυχισμένοι στον Αλμυρό Βόλου.

Στο χωριό «Καλομοίρα»

Ήρθε μία γυναίκα και μας παραπονέθηκε ότι ο κουνιάδος της τη βγάζει έξω από το σπίτι, διότι ο άνδρας σκοτώθηκε στην Αλβανία. Δεν είχε κληρονομιά. Δεν είχε κάμει κανένα παιδί. Πήγαμε επί τόπου. Μας είπαν το χωριό ότι κρίμα η γυναίκα που να πηγαίνει. Πήγαμε στο σπίτι του λέμε:

- Γιατί διώχνεις την γυναίκα;

Μας λέγει, με μια απάθεια, όταν το βόδι ψοφά η σημπριά χαλάει. Δεν έχει δικαίωμα να πάρει τίποτε. Του λέμε, εάν ξαναενοχλήσεις την γυναίκα θα υποστείς τις συνέπειες. Λέγει η γυναίκα του άνδρα βλάχικα, να βγάλουμε τα παλούκια να τους κοπανήσουμε στα κεφάλια.

Βλέπω τον λοχία *Νίκο Φωλίνα* να κατεβάζει την γκλίτσα στην γυναίκα με μανία, αγριεμένος.

- Τι κάμεις αυτού Νίκο, τι την χτυπάς;

Εσύ δεν κατάλαβες τίποτε, είπαν βλάχικα να βγάλουν τα παλούκια να μας χτυπήσουν.

-Δώστην άλλες δύο τρεις από μένα.

Της λέω τι σου κάμαμε βρε κακούργα και θέλεις να μας χτυπήσεις. Είπαμε στην γυναίκα εάν σε ενοχλήσουν ειδοποίησε μας και τότε τα λέμε.

Στο χωριό «Ματονέρι»

Μου καταγγέλλουν ότι εκλάπησαν μελίτσια. Πηγαίνουμε. Τα μελίτσια ήταν του *Λευτέρη Παράσχη* υπεύθυνος του ΕΑΜ. Το βάρος το ρίχνανε στον *Γιάννη Ρούστα* γραμματέα της κοινότητας. Δύο ημέρες δεν αποσπάσαμε τίποτε. Άρνηση.

Τι να γίνει την 2η ημέρα το βράδυ καλώ τους υπεύθυνους και τον *Παράσχη*.

Τους λέγω δεν βγάλαμε τίποτε. Επειδή το χωριό σας δεν μάτωσε μην το ματώνετε. Εσύ *Παράσχη* για δύο μελίτσια, παραιτήσου. Να τον χτυπήσουμε μήπως δεν έχει τίποτε τι λέτε; είπαν να μην γίνει τίποτε και ο *Παράσχος* είπε παραιτούμαι.

Την άλλη μέρα ετοιμαζόμασταν να φύγουμε. Έρχεται ένας και μας λέγει, εδώ έχουμε μία γυναίκα μας ρήμαξε τους αχυρώνες, μας κλέβει χορτάρι, κλαδί κ.λ.π.

-Ποια είναι αυτή;

-Είναι η *Ντιβούλινα*.

-Πηγαίνετε παιδιά να την φέρετε εδώ.

Την έφεραν, Πήγαμε στο σχολείο την ερωτούμε, ότι κάμεις αυτό και αυτό;

-Όχι. Άρνηση.

Της βγάζω κάλυκες ανάμεσα στα δάκτυλα της σφίγγουμε το χέρι. Φώναζε από τον πόνο, μαρτύρησε ότι τα έκλεψε.

Της είπαμε άμα ξανακάνεις θα σε γδάρουμε ζωντανή.

Στο χωριό «Αμπελοχώρι»

Μας ειδοποίησαν να πάμε. Πήγαμε. Μας κατήγγειλαν ότι κάποιος, δε θυμάμαι το όνομά του, ότι κατέχει όπλο και παρότι που έφαγε ξύλο από τους αντάρτες δύο φορές δεν το παραδίνει. Τους λέγω για να φάγει τόσο ξύλο και να μην το παραδώσει μήπως δεν έχει;

-Όχι μου λεν έχει.

-Εάν τους λέγω έχει, εγώ θα το βγάλω, μόνον να μην είναι άδικα.

Πήγα στο σπίτι μόνος μου. Μόλις με είδε:

-Ωχ! πάλι ξύλο.

Του λέγω, κάθισε κάτω μην φοβάσαι, δε σε χτυπώ.

Του λέγω, έχεις κανένα τσίπουρο να πιούμε μαζί;

- Έχω, αλλά άμα πεις τσίπουρο θα με χτυπήσεις περισσότερο.

- Γιατί του λέω φοβάσαι τόσο πολύ;

- Έχω φάει δύο φορές με έσπασαν τα κόκαλα.

Φέρνει το τσίπουρο πίνουμε από ένα, και σκεφτόμουν πως θα χειριστώ το θέμα. Τέλος.

- Άκου παιδί μου, το ξύλο το έφαγες και το όπλο δεν το παρέδωσες, φοβόσουν να μην σε σκοτώσουν. Εγώ δεν πρόκειται να σε χτυπήσω ούτε πρόκειται να σε στείλω πουθενά. Μου λεν πως είσαι καλός. Φυσικά από τα πολλά που του είπα μου λέγει:

-Θα σου το δώσω και κάνε με ότι θέλεις. Πηγαίνει, φέρνει ένα μακρύκανο μαλιχέρι.

- Μπράβο του λέγω, έχεις τον λόγο ότι δε θα σε πειράξει κανένας.

Κατεβαίνω στην πλατεία με το όπλο στο χέρι. Απόρησαν.

-Στο παρέδωσε; Έφαγε ξύλο;

-Ούτε μία μπάτσα. Με το ξύλο δεν βγαίνει τίποτε μόνον με τον καλό τον τρόπον.

Δεύτερη καταγγελία ότι ο *Γιάννης Πατραμάνης* έχει αποθήκη τρόφιμα και άλλα διάφορα, ίσως και οπλισμό.

Πηγαίνουμε στο σπίτι του *Πατραμάνη*. Του λέμε ότι κατέχεις αποθήκη τροφίμων και άλλα.

Μας λέγει, είστε ελεύθεροι να ερευνήσετε τα πάντα.

Φαινόταν ότι δεν είχε τίποτε. Το διαπίστωσα ήταν όμως Ζερβικότατος αλλά και καλός νοικοκύρης.

Κάναμε μία πρόχειρη έρευνα. Λέω στα παιδιά πάμε δεν έχει τίποτε είναι προσωπικά.

Λέμε στους υπεύθυνους ότι δεν υπάρχει στο σπίτι τίποτε.

Ήρθε στην Καστανιά μια γυναίκα μια κοντούλα περί τα 40 χρόνια. Εγώ βρισκόμουν στο καφε-νείο. Ήρθε ένα παιδί μου λέγει έλα στο τμήμα. Πήγα, βρεγμένη παγωμένη έτρεμε. Το όνομά της το θυμάμαι *Κούλα*. Την βάζουμε στην φωτιά να ζεσταθεί.

Την ερωτώ, από που είσαι;

-Από το Αμπελοχώρι.

-Τι θέλεις;

Άρχισε τα κλάματα.

-Τα κλάματα εδώ δεν περνάν πες μας τι σου συμβαίνει, μην φοβάσαι το μόνον που θέλουμε είναι η αλήθεια.

-Εμένα με εκμεταλλεύτηκε δύο φορές ένας παλιάνθρωπος ο *Βαγγέλης Κάπαρης*. Ήμουν κοπέλα και αυτός παιδί τα φτιάξαμε τρία ολόκληρα χρόνια, κί-νησα δύο φορές έγκυος με πήγε στην Αθήνα και έκαμα εκτρώσεις. Με εγκαταλείπει μένα και παίρνει άλλη. Με αυτήν έκαμα δύο παιδιά, ένα αγόρι και ένα κορίτσι. Το 1942 πεθαίνει η γυναίκα του. Μου λέγει τώρα πια θα είσαι πραγματική γυναίκα μου. Πήγα στο σπίτι ήμασταν σαν ανδρόγυνο του κοιτούσα τα παιδιά και ότι κάμει μια γυναίκα στο σπίτι. Και τώρα αρραβωνιάστηκε άλλη από το Μαλακάσι και εμένα με έδιωξε.

Το πήρα σοβαρά, πρώτη φορά, δεύτερη φορά. Στέλνω δύο παιδιά να παν να τον φέρουν. Τη δε γυναίκα την κράτησα για να τους φέρω σε αντιπαράσταση. Γύρισαν τα παιδιά άπρακτα.

-Γιατί παιδιά δεν τον φέρατε;

-Δεν μας άφησε η οργάνωση ο *Μαλάμος* κ.λ.π. Είπαν να έρθει επί τόπου ο *Ράπτης* να ενεργήσει τις ανακρίσεις εδώ.

Πηγαίνω στο σπίτι του δικηγόρου *Κώστα Αλεξίου*.

-Κώστα του λέγω αύριο θα πάμε στο Αμπελοχώρι, πρόκειται για μια σοβαρή υπόθεση. Φοβάμαι μην πέσω σε κανένα σφάλμα.

Ο δικηγόρος μου λέει, μα βρε Μήτσιο με αυτόν τον καιρό χιόνι έχει πολύ πως θα πάμε;

-Θα πάμε του λέω, θα πάρω 10 παιδιά και σιγά σιγά θα φτάσουμε.

Δεν μπορούσε να φέρει αντιρρήσεις. Την άλλη ημέρα ξεκινήσαμε. Φτάσαμε το βραδάκι. Πήγαμε σε ένα μαγαζί του *Γεώργιου Κοντονίκου*. Το μαγαζί ήταν γεμάτο από χωριανούς. Τον Κώστα και εμένα με γνώριζαν. Όπως συνήθως τα χωριά με το παλαιό σύστημα σηκώθηκαν όρθιοι, ένας-ένας δια χειραψίας.

Λέγω, ποιος είναι αυτός ο *Κάπαρης*, που μας παιδεύει με αυτόν τον καιρό. Αυτός ήταν κοντά μου.

-Εγώ μου λέει.

-Ε! μαζί σου θα έχουμε ιστορίες.

Ο δικηγόρος βλάχος άρχισαν βλάχικα. Όλοι εμείς δεν γνωρίζαμε τι λεν. Τον *Φωλίνα* τον άφησα στο τμήμα. Καθίσαμε σε ένα τραπέζι, εγώ, ο δικηγόρος και οι υπεύθυνοι. Τι μου κάνουν, παίρνουν τα παιδιά και με τα κάμουν καταλύματα χωρίς να πάρω είδηση. Είπαμε να το διαλύσουμε. Φωνάζω τα παιδιά.

Μου λεν, τα παιδιά τα πήγαμε καταλύματα. και ποιος σας είπε;

-Μα ήταν κουρασμένα βρεγμένα.

Μου λέγει ένας, πάμε και εμείς.

-Εγώ, τους λέγω, θέλω μαζί μου ένα παιδί.

Ο δικηγόρος, πήγαινε Μήτσιο τα έχω κανονίσει εγώ. Με γέλασαν. Εγώ δεν επέμενα άλλο. Μπροστά ο φίλος κοντά εγώ, το χιόνι ένα μέτρο. Μπήκαμε σε ένα σπίτι ήταν μία γυναίκα με δύο μικρά. Καθόμαστε με τον φίλο ζεσταίνει τσίπουρο πίνουμε από ένα. Εγώ είπα πως είναι σπίτι δικό του. Λέγει εγώ θα πάω και θα γυρίσω. Βλέπω την γυναίκα ετοιμάζει φαγητό την ερωτώ που είναι ο *Γεώργιος*; Πήγε στο σπίτι του.

-Μα δεν είναι δικό του το σπίτι αυτό;

-Όχι μου λέγει.

Τα βρήκαμε τα λεπτά. Φοβήθηκα εκτός που είχε πολλούς Ζερβικούς, αλλά δεν είχα εμπιστοσύνη και στους υπεύθυνους. Φαγητά, κοτόπουλο κρασί διάφορα, παρόλο που ήμουν νηστικός κόπηκε το φαγητό μου. Κρεβάτι με σεντόνια, φλοkiάρα καθαρά. Τι ρόλο παίζει αυτή η περιποίηση. Έπεσα για ύπνο. Έβαλα πολλά στο νου μου. Ο *Ζιώγος* είχε και συγγενείς και φίλους, ο ύπνος δεν με έπαιρνε. Δεκέμβρης μήνας νύχτα μεγάλη τότε θα φέξει, αγωνία όλη την νύχτα. Έδωσε ο θεός την ημέρα, σηκώθηκα, πλύθηκα. Αυτή είχε έτοιμο το γάλα. Την ερωτώ:

- Ποιανού γυναίκα είσαι;

- Είμαι του *Χειρόπουλου*.

- Τον *Μήτσιο Χειρόπουλο*;

- Ναι, μου λέγει. Είναι αυτός που έχει κομμένο το χεΐλι; Αυτός είναι.

-Αυτός της λέγω έπεσε στα χέρια μου τον κυνηγούσαν.

-Γιατί τον κυνηγούσαν;

Εγώ ήξερα γιατί τον κυνηγούσαν. Είχε μπλεχτεί με τους Ιταλούς. Όταν παρουσιάστηκε σε εμένα στο *Κακοπλεύρι* του λέγω φύγε, μην ξαναγυρίσεις, θα σε σκοτώσουν, πρόσεχε αν σε πιάσουν δεν γλιτώνεις.

Ήρθε ο φίλος *Γιώργος*, με ρώτησε αν πέρασα καλά. Μετά μου είπαν πως ο *Βαγγέλης Κάπαρης* ο κατηγορούμενος ήταν αδελφός τους και παρακάλεσαν να μην του κάμω τίποτε και πολλά άλλα.

Βγήκαμε στην πλατεία. Μου λέγει ο δικηγόρος ότι αποφασίσαμε να γίνει λαϊκό Δικαστήριο και ως δικηγόρος θα παραβρεθώ εγώ. Πολύ καλά του λέγω, να ξεφύγω εγώ. Έγινε το Δικαστήριο ψευδο-

μάρτυρες και τα έκαμαν πλακάκια και απηλλάγη ο *Βαγγέλης Κάπαρης*.

Μέχρι εδώ επικράτησε σιγή. Όλα έσβησαν σαν μια γόπα τσιγάρα. Το ΕΑΜ ΕΛΑΣ ηττήθηκε. Η Αθήνα έπεσε στα χέρια των. Έγινε η βρώμικη συμφωνία της Βάρκιζας να αποπλιστεί το ΕΛΑΣ. Είπα στα παιδιά, παιδιά παν όλα χαμένα. Γι' αυτό ήμουν αντίθετος σε κάθε εκτέλεση όλοι αυτοί που έπαθαν θα μας εκδικηθούν. Τα όπλα τα δικά μας που θα παραδώσουμε με αυτά τα ίδια τα όπλα θα μας σκοτώσουν.

15 Φλεβάρη 1945

Ξεκινήσαμε από Καστανιά προς Τρίκαλα για την παράδοση όπλων. Επικρατούσε ένας μαρασμός μια απογοήτευση. Η ερώτηση ήταν τι θα γίνουμε, ούτε στα χωριά μας είναι να μένουμε. Από Καστανιά Τρίκαλα πεζοί παραδώσαμε, εμείς καταφρονημένοι και οι αντίπαλοι γλεντούσαν. Αφού η παράδοση τελείωσε χωρίσαμε με τα παιδιά με τα δάκρυα στα μάτια.

Βγήκα στην κεντρική πλατεία των Τρικάλων. Βλέπω το *Γεώργιο Αθανασούλα*. Από τον Ιούλιο '44 που έγινε το δικαστήριο στον Κονισκό, ούτε ξαναειδωθήκαμε. Εγώ μόλις τον είδα σκεπτόμενος ότι όσα έκαμα γι' αυτούς θα αναγνωρίσουν. Αφού πλησίασα πήγαινα προς την παρέα τους που κάμανε βόλτα στην πλατεία, περίπου 15 μέτρα απόσταση. Σηκώνει το χέρι και λέγει:

- Έλα καπετάνιε, εσύ στρίβεις το μαχαίρι στην καρδιά.

Τότε το αίμα έφτασε στην καρδιά. Με φωνή αγανάκτησης:

- Πτου σου άτιμε, πτου εγκληματία, φύγε άτιμε, πρόστυχε ου! να μου χαθείς.

Όπως ερχόμασταν κατά μέτωπο γυρίζουν και φεύγουν από την πλατεία. Η πλατεία γεμάτη σταμάτησαν όλοι και κοιτούσαν. Εγώ περίμενα να μου πει ευχαριστώ. Ποτέ δεν περίμενα να έχει το μίσος αυτό.

Κατηγόρησα τον εαυτόν μου. Είμαι εγώ εγκληματίας που τους άφησα για να μη σε σκοτώσουν. Και δεν υπήρχε καμία αμφιβολία ότι θα με κυνηγήσουν και αν τους δοθεί η ευκαιρία θα με καθαρίσουν, τόσο αυτός όσο και ο ανιψιός του δικηγόρος *Ηρακλής Παπαθανασιάδης*.

Συνάντησα τον *Κώστα Παπαδόπουλο* Δασονόμο και του είπα, αυτό κι αυτό με τον *Αθανασούλα*. Μου λέγει ανταμώσαμε μαζί του και είπαμε για σένα. Η κακία είναι μεγάλη θα σε αδικήσουν. Βρήκα τον *Ηρακλή Παπαθανασιάδη*. Του είπα για σένα και αυτός εναντίον σου. Του είπα πολλά τίποτε ανένδοτος. Εχω τον Δ/ντή χωροφυλακής του. Θα το πω αλλά τον έχει (όχι τον *Κούρτη* άλλο όνομα δεν το θυμάμαι πάντως πολύ σκληρός τον έχουν αυτοί στα χέρια). Το βράδυ με πήρε ο *Παπαδόπουλος* στο σπίτι του, χαρά η γυναίκα του τα παιδιά του, ο άνθρωπος που τα αναγνώρισε όλα.

Την άλλη ημέρα έφυγα για το χωριό. Πέρασα από την Καλ/κα. Μας είπαν θα πάρετε από 40 οκάδες καλαμπόκι και 40 κριθάρι. Επιμελητές ήταν ο *Νί-κος Μηγδάνης* και *Γιάννης Καμπίσσιος* από Λάρισα. Αυτοί τα σκότωσαν όλα και μας λένε δεν υπάρχει άλλο.

Καθίσαμε στα σπίτια μας μέχρι τον Απρίλη. Αρχές Απρίλη μαθαίνουμε ότι βγήκαν μπουραντάδες. Συλλαμβάνουν χτυπάν και πολλά άλλα. Αρχίσαμε να μη μένουμε στο χωριό. Φυλαγόμασταν, είχαν μείνει μερικοί που δε παραδόθηκαν, όπως ο *Ζαραλής*, *Γαλάνης* κ.λ.π. είχαν και λίγο το φόβο οι μπουραντάδες.

Για τον Άρη Βελουχιώτη

Στις 15 Μαΐου 1945 ο Άρης ήρθε στο χωριό μου Σταγιάδες. Με ειδοποιούν ότι ήρθαν αντάρτες και σε ζητούν. Εγώ αμφέβαλα μήπως καμιά πλεκτάνη. Από φράχτη σε φράχτη επιφυλακτικά πλησίασα. Ήταν στην πλατεία. Έδειχναν για αντάρτες. Τους πλησίασα κοντά, με είδαν μου λεν:

-Έλα μην φοβάσαι.

Συναντηθήκαμε, με πιάνει ο Άρης από το χέρι δεν τον γνώρισα.

- Καλά μου λέει, δεν με γνωρίζεις;

Του λέω δεν σας γνωρίζω.

- Ο Άρης είμαι.

- Αρχηγέ μου, με συγχωρείς είστε ξυρισμένος γι' αυτό δεν σας γνωρίζω.

Είχε 30 παλικάρια διαλεγμένα ένα, ένα. Μου λέει:

- Θα μπορέσουμε να δώσουμε τα παιδιά να φάνε τίποτε; Είμαστε νηστικοί.

Βγήκαν χωριανοί, συγκέντρωσαν ψωμί, τυρί ότι μπόρεσαν. Συναγωνιστή Μήτσιο θα βρούμε έναν άνθρωπο να ειδοποιήσουμε το Ζαραλή να έρθει εδώ.

Του λέγω:

- Αρχηγέ μου είναι δύσκολα να βρούμε, γιατί έπειτα από αυτά που ακούν άρχισαν να μην μας πλησιάζουν και εμάς.

- Τον ειδοποίησα εγώ αλλά δεν ξέρω αν του το πουν.

Εκεί που τα λέγαμε να και ο Ζαραλής.

Του λέγει σου είπαν;

- Ναι, λέγει ο Ζαραλής.

Μας παίρνει και καθόμαστε στα σκαλιά του σχολείου. Μας είπε ότι ο αγώνας προδόθηκε από την ηγεσία, Σιάντος κ.λ.π. Ο λαός και οι αγωνιστές θα χτυπηθούν άσχημα. Πολλούς θα μας σκοτώσουν. Θα γεμίσουν φυλακές και θα ατιμάσουν τις γυναίκες μας, τα κορίτσια μας.

Η Ελλάδα έπεσε στο δυτικό μπλοκ. Ο χειρισμός κακός και προδοτικός. Πρώτον συμφωνία του Λιβάνου για κυβέρνηση εθνικής ενότητας. Εθνική προδοσία, παρά τις αντιρρήσεις μου να μην πηγαίνουμε στο Λίβανο, να έρθουν αυτοί εδώ. Εμείς είμαστε στην Ελλάδα πολεμάμε και σκοτωνόμαστε. Δεν εισακούστηκα, το έκαμαν. Εφόσον τους τύλιξαν υπέγραψαν την καταδίκη του Ελληνικού λαού. Υπογράψαμε να είναι προστάτες τα συμμαχικά στρατεύματα, δηλαδή όποιο εκ των δύο αντιμαχόμενων παρατάξεων δηλαδή ΕΑΜ ΕΛΑΣ - Ζέρβα ΕΔΕΣ ή ταξιαρχία Ρίμινι έρθουν σε ρήξη θα επέμβουν τα συμμαχικά στρατεύματα. Δώσαμε το δικαίωμα στους Άγγλους να ρυθμίσουν τα δικά μας προβλήματα και ερωτώ ποιόν θα βοηθούσαν οι Άγγλοι; προφανώς τον Γλίξμπουργκ και τα τάγματα ασφαλείας του Ζέρβα κ.λ.π.

Έγιναν τα Δεκεμβριανά εμένα με τον Σαράφη μας έστειλαν στο Μέτσοβο να χτυπήσουμε το Ζέρβα. Δεν μας κράτησαν στην Αθήνα. Εάν ήμουν εγώ και ο Σαράφης στην Αθήνα για τρεις μέρες θα την καταλαμβάναμε την Αθήνα.

Τρίτο, έγινε η άλλη προδοσία στη «Βάρκιζα» για την παράδοση των όπλων. Συμφώνησαν, οι μεν ηθικοί αυτουργοί αμνηστεύονται, θα δικάζονται οι φυσικοί αυτουργοί. Βγάλανε τον εαυτό τους ως υπεύθυνοι και τα ρίξαν στους εκτελούντες εντολές ή διαταγές. Επειδή όλα αυτά που έγιναν εγώ σαν Άρης δεν τα δέχτηκα και ούτε παρέδωσα τα όπλα μου, για τον λόγο αυτόν πρέπει τώρα προτού οργανωθούν και μας επιστρατεύσουν τα παιδιά μας, να οργανωθούμε τώρα που έχουμε οπλισμό προτού μας τον πάρουν. Αυτοί που γνωρίζουν που τα έχουμε θα τα παραδώσουν έπειτα από βασανιστήρια ή να φανούν πως είναι με αυτούς. Λοιπόν σας τα εξήγησα όλα ένα, ένα. Περιμένω το Ζαχαριάδη αν και αυτός δε νομίζω πως θα συμφωνήσει με αυτούς. Ήρθα από εδώ αν θέλετε να με ακολουθήσετε να οργανώσουμε το νέο αντάρτικο τώρα που είναι ακόμη ανοργάνωτοι. Πείτε μου τι θα αποφασίσετε, ώστε να καθορίσουμε τους τομείς για να αναλάβετε την οργάνωση. Αν έρθετε θα φύγουμε μαζί. Να οργανώσουμε το δίκτυο, το αρχηγείο και μετά θα πάρει ο καθένας τον τομέα του.

Ο Ζαραλής κοιτούσε εμένα κι εγώ τον Ζαραλή. Η απόφαση πάρθηκε να εξακολουθήσουμε. Ξεκινήσαμε με κατεύθυνση προς τα βουνά της Πίνδου. Βαδίσαμε περί τις τρεις ώρες. Φτάσαμε στο βουνό Βίγλα σύ-νορα Πριόνια - Καταφύγιο Γρεβενών και Κακοπλευρίου. Καθίσαμε να ξεκουραστούμε όταν ακούμε μία φωνή, Ράπτη, Ράπτη! Έκαμε έναν μορφασμό ο Άρης, δεν μπορώ να τον περιγράψω.

- Έφτασαν τα καθάρματα.

Αυτοί συνέχιζαν να φωνάζουν το δικό μου όνομα όχι του Ζαραλή.

• Πήγαινε να δούμε τι θα σου πουν.

Αυτοί δεν πλησίασαν τον Άρη να του πουν. Έμειναν περί τα 150 μέτρα μακριά. Πήγα βλέπω τον δάσκαλο Μπλούτσο από το Καστράκι, τον άλλον δεν τον γνώρισα, μάλλον ήταν ξένος. Μου λέγει ο Μπλούτσο:

- Που πάτε;

Του είπα πως πέρασε ο Άρης κ.λ.π.

- Καλά δεν το γνωρίζεις πως ο Άρης δεν πειθάρχησε στην απόφαση του κόμματος και κάμει του κεφαλιού του; Γυρίστε πίσω πάρε τον Ζαραλή διότι θα πάτε χαμένοι. Ο Άρης είναι αποκηρυγμένος. Μην το λες ότι αποκηρύχτηκε μπορεί αυτήν την στιγμή να αυτοκτονήσει. Εσύ θα τους πεις μόνον ότι θα αγωνιστούμε ειρηνικά πολιτικά όχι με ένοπλο αγώνα.

Γύρισα στον Άρη.

- Τι σου είπαν;

- Αρχηγέ, μου είπαν πως δε θα κάνουμε ένοπλο αγώνα, αλλά αγώνα ειρηνικό.

- Καλά φύγετε είπε, καταστενοχωρημένος.

Μου είχε πει ο Μπλούτσο, πες του άμα θέλει να πάει στο Μπούλκης στην Σερβία εκεί που είναι και άλλοι πολλοί δικοί μας. Του λέγω κι εγώ με το πολύ μυαλό,

- Αρχηγέ μου δεν πάμε και 'μείς στο Μπούλκης που είναι κι άλλοι;

Τι ήταν αυτό που του είπα αγρίεψε και μου λέγει.

- Στο Μπούλκης πηγαίνουν οι προδότες, ο Άρης θα πεθάνει στην Ε Λ Λ Α Δ Α..... Φύγετε, φύγετε ...

Σηκωνόμαστε με τον Ζαραλή να φύγουμε. Ο Μπλούτσο με τον άλλον εξαφανίστηκαν, δεν μας περίμεναν. Εμείς όπως καταλάβαμε φοβήθηκαν από τις φωνές του Άρη.

Αυτή είναι η πραγματικότητα του Άρη και όχι αυτή που γράφουν πως ο Άρης πέρασε τα Τρίκαλα και κατευθύνθηκε προς το Κόζιακα.

Ο Άρης σκοτώθηκε ή αυτοκτόνησε, δε γνωρίζω. Γνωρίζω πως το πρώτο παλικάρι της ΕΛΛΑΔΟΣ δολοφονήθηκε, αλλά από ποιους, βγάλτε μόνον σας το συμπέρασμα.

Ο Δάσκαλος Χρ. Μπλούτσο ήταν γραμματεύς του Κομμουνιστικού Κόμματος επαρχία Καλ/κας.

Όλο το καλοκαίρι του '45 το περάσαμε ως επί το πλείστον στο δάσος. Είχαμε πριόνια, βγάξαμε χρήσιμη ξυλεία. Τον Σεπτέμβρη '45 ήρθαν δύο Αθηναίοι. Τα μικρά του ονόματα θυμάμαι, Θέμης και Γιώργος. Ήρθαν στο χωριό μου Σταγιάδες συστημένοι. Με ζήτησαν. Μου λεν είμαστε από την Αθήνα, ερχόμαστε συστημένοι για σένα. Εμείς θέλουμε να αγοράσουμε περί τα είκοσι κυβικά ξυλεία πριστή. Που μπορούμε να βρούμε;

Τώρα τι διάβολο να είναι αυτοί.

Μου λεν μην φοβάσαι είμαστε και εμείς από το ίδιο σόι.

Τέλος τι θα έκαμα, τους λέγω.

- Ξυλεία μόνο στο χωριό Καταφύγι Γρεβενών.

- Είναι μακριά;

- Περίπου τρεις ώρες.

- Θα έρθεις μαζί μας και θα πληρωθείς.

- Η ώρα είναι αργά πια, αύριο πολύ πρωί πηγαίνουμε.

- Εντάξει.

- Αλλά δεν θα μείνουμε στο χωριό, θα βγούμε έξω να μείνουμε έχουμε και φαγητό.

Ήμουν σε ιδέα. Από τα πολλά πήρα απόφαση να βγούμε έξω. Βγήκαμε από πάνω από το χωριό θέση Σκιαδάρη, ανάψαμε φωτιά φάγαμε, αλλά εγώ δεν κοιμήθηκα. Αυτοί ήταν κουρασμένοι, κοιμήθηκαν.

Ξημέρωσε η μέρα. Παίρνουμε το δρόμο. Φτάσαμε στο χωριό. Ξυλεία είχε ο Δημητράκης Σακοράφας.

Τον βρήκαμε και συμφωνήσαμε. Χρειάζονταν αυτοκίνητα για φόρτωμα. Ειδοποίησαν στην Καλ/κα ήρθαν τέσσερα αυτοκίνητα. Ο Νικηφόρος Γίδας, ο Σωτήριος Γίδας και ο Νικ. Χειράκης. Φορτώσαμε φτάνουμε στην Καλ/κα. Δεν προλάβαμε το Δασαρχείο να θεωρήσουμε τα πρωτόκολλα.

- Εμείς θα πάμε στα Τρίκαλα και θα σε περιμένουμε εκεί, θα πάμε στην Αθήνα μαζί.

Το βράδυ πήγαμε στο εστιατόριο του *Κώστα Γίδα* να φάμε μαζί με τους οδηγούς. Έρχεται ένας υπονοματάρχης στην παρέα μας, του προσφέρουν κρασί τα παιδιά, δεν τον γνώριζα προσωπικώς, όταν άκουσα *Στάθης* μάθαινα πως ήταν βασανιστής. Με ρωτά:

- Πού θα μείνεις, καπετάνιε;

Γι' αυτό χρειάζεται στροφή το μυαλό. Έπρεπε να πω αλλού και να πηγαίνω αλλού.

Του είπα, στο *Γιάννη Μπαντέκα*.

Σηκώνεται φεύγει.

Λέω στους φίλους την παρέα, δεν πάμε μαζί μέχρι το σπίτι μην τυχόν μου κάμουν τίποτε;

-Όχι, μου λεν. μην φοβάσαι, ήρθε να πει κανένα κρασί..

Κατεβήκαμε μέχρι το Σφήκα μαζί. Χωρίσαμε προτού φτάσω στο σπίτι. Στο κτίριο του *Βούζα*, ο *Στάθης* με δύο χωροφύλακες με συλλαμβάνουν.

Με παίρνουν από εκεί και με πηγαίνουν έξω από το μαγαζί του *Αθα-νασούλα*. Τότε η οικογένεια *Αθανασούλα* έμειναν στο μαγαζί. Η κυκλοφορία από τις 10 το βράδυ απαγορευόταν. Λέγει ο *Στάθης* τους χωροφύλακες, φύγετε εσείς και θα τον τακτοποιήσω εγώ. Έφυγαν οι χωροφύλακες.

-Εδώ θα τα πληρώσεις όλα, πόσους σκότωσες μαρτύρησε, δεν του απαντούσα.

-Πες βρε πούσταρε, θα πεθάνεις απόψε, μίλα πόσους;

- Ρώτησε αυτούς από μέσα να σου πουν, αυτοί που σε βάλανε.

Με βουτά με το αριστερό του χέρι από το λαιμό με σφίγγει για πνίξιμο, με το δεξί του χτυπούσε με την γκλίτσα,.

- Πες πόσους σκότωσες και χτυπούσε, δεν είπα ούτε ένα ωχ! για να μην γίνει η καρδιά των εχθρών μου *Αθανασουλαίων*.

Εφόσον είδα ότι κινδύνευα τον βουτάω από την γραβάτα με το δεξί χέρι βουτάω και την γκλίτσα τον σέρνω προς τα κάτω. Τον έσφιξε η γραβάτα ήταν και μεθυσμένος. Περδικλωνόμαστε από κάτι τούβλα, πέφτουμε κάτω σηκωνόμαστε στα ίδια. Όπως ήμασταν πιασμένοι κατάλαβα πως τα είχε χάσει. Τον σέρνω ξαναπέφτουμε σηκωνόμαστε στα ίδια τον πλησίασα στο μαγαζί του *Βούζα*, εκεί ήταν ένας τοίχος 2 μέτρα ύψος, δηλαδή να το καταλάβετε ήταν στήριγμα από πάνω ίσιο από κάτω 2 μέτρα, θα τον τραβήξω εκεί. Τον τραβώ πέφτουμε και οι δύο κάτω. Εγώ προς τα αριστερά, αυτός προς τα δεξιά, ελεύθεροι. Η γκλίτσα έμεινε στα δικά μου χέρια. Εφόσον ελευθερώθηκα το δίνω στα πόδια ώσπου να σηκωθεί να βρει σφυρίχτρα έπιασα στο άλλο του *Βούζα* το σπίτι, άκουγα σφύριξε.

Έπιασα τους πρόποδες του *Αγ. Στεφάνου*. Τα αίματα έτρεχαν από την αριστερή μεριά του προσώπου μου. Κρύο, άρχισα να πονώ, παίρνω απόφαση να πάω απάνω από την *Καλ/κα* ήξερα πως είχε αχυρώνες. Την πρώτη που βρίσκω κοιτώ από τις χαραμάδες της πόρτας ήταν λίγο φωτιά, χτυπώ την πόρτα ήταν ο *Θωμάς Στάλιας* πατέρας του *Αλέκου Στάλια* που τον είχα στην πολιτοφυλακή και αυτός με γνώρισε γιατί πολλές φορές πηγαίναμε στο σπίτι του.

- Μήτσιο τι έπαθες τι χάλια είσαι;

- Βάλε Θωμά φωτιά κρύωσα.

Έβαλε φωτιά ζεστάθηκα. Ήθελε να μου καθαρίσει τα αίματα. Όχι, του λέγω, αύριο στην πόλη να δουν τα έργα, είχε δοθεί διαταγή να μη κάμουν συλλήψεις (παρέλειψα, πρώτα με έγδυσε μου έβγαλε το παλτό, το σακάκι. Εκεί είχα και τα πρωτόκολλα, κάτι λεπτά, έμεινα με ένα πουλόβερ).

Έγινε μέρα, κατέβηκα στην πόλη, όπως ήμουν με τα αίματα και γυμνός. Οι *Καλαμπακιώτες* το είχαν μάθει και ήταν συγκεντρωμένοι στην πλατεία έξω από το καφενείο το *Φάλλα*. Με είδαν. Οι ανεξάρτητοι από φρονήματα, διαμαρτύρονταν.

- Γιατί να γίνονται αυτά τα πράγματα να φύγει ο *Στάθης* από την υποδιοίκηση.

Ήρθαν χωροφύλακες να διαλύσουν τον κόσμο, τους διέλυαν κι αυτοί πάλι μαζεύονταν. Ήρθε ο *Δ/ντής*. Φωνές, φύγετε. Με ρωτά:

- Γιατί σε χτύπησε ο *Στάθης*;

- Ρωτήστε αυτόν να σας πει γιατί με χτύπησε.

- Τι σου έχει πάρει;

- Το παλτό, σακάκι, λεπτά, χαρτιά.

Έστειλαν έναν χωροφύλακα και μου τα έφερε, τα λεπτά έλειπαν. Μου λες ψέματα, λες λεπτά δεν είχες.

- Καλώς.

Έρχεται πάλι ο Δ/ντής.

- Σου τα φέρανε τα ρούχα;

- Ναι.

- Τώρα που θα έρθει ο *Ανιπάτης* θα τον διώξω τον *Στάθη*.

Οι οδηγοί ήταν απέναντί μου. Περίμεναν τα χαρτιά. Ξανάρχεται ο Δ/ντής.

- Δεν ήξερα ποιος είσαι, εγκληματία θα σε πάρω στο τμήμα και θα σε κάμω 100 φορές περισσότερες από ότι σου έκαμε ο *Στάθης*. Λοιπόν δώσε τα χαρτιά.

Τα έδωσα στους σωφέρηδες, ερωτών εντάξει;

-Εντάξει λέγουν φύγετε.

Άκουσε μου λέγει από εδώ και κάτω, δεν θα κάμεις βήμα από εδώ και επάνω. Λέγει τους χωροφύλακες θα τον βγάλετε μέχρι τον Προφήτη Ηλία και τώρα γρήγορα να ξεβρομίσει από εδώ μέσα.

Με βγάλανε στην Προφήτη Ηλία. Σκέφτηκα να κατέβω την ποταμιά. Λεπτά δεν είχα και δεν ήξερα αν θα τους έβρισκα τους Αθηναίους. Στον κάμπο δρουν ομάδες *Τσανούληδες* κ.λ.π.. Εξαναγκάστηκα να βγω στο χωριό. Μας οδηγούσαν στα βουνά για να σωθούμε. Δούλευαν για τον εμφύλιο.

Αυτά είναι επίσης τα έργα των *Αθανασουλαίων* και *Παπαθανασιάδη*. Δεν με άφησαν να φύγω στην Αθήνα ήθελαν να με σκοτώσουν.

2ο Συλλήψεις

Το 1946 τον Μάρτιο πήγαμε με χωριανούς μου στο Δασαρχείο Κρανιάς να εργαστούμε σε λατομεία, κόβαμε πεύκα διότι το δάσος το κάψανε οι Γερμανοί. Ήταν εργάτες από πολλά χωριά τόσο των Γρεβενών όσο και από Καλ/κα. Εργαστήκαμε μια εβδομάδα. Το Σάββατο βράδυ πήγαμε στο χωριό να πάρουμε ψωμί και την Κυριακή το βράδυ πήγαμε πάλι στο δάσος. Την Πέμπτη, Τετάρτη βράδυ παρουσιάστηκαν αντάρτες σε εργάτες. Το πρωί βλέπουμε χωροφύλακες, καλούσαν εργάτες για ανάκριση. Ψιθυριζόταν ότι παρουσιάστηκαν αντάρτες. Το απόγευμα καλούν το όνομά μου. Πηγαίνω.

- Εσύ είσαι ο *Ράπτης*;

Ναι.

-Καπετάνιος - είχαν και τρεις τέσσερις και άλλους- πάρε τα πράγματά σου.

Πήρα τα πράγματα. Λέω στον *Βασίλη Μανώλη*.

- Βασίλη γεια σου, με παίρνουν συνοδεία.

Μας πηγαίνουν στο Κηπυργιό. Μας κλείνουν σε ένα υπόγειο. Έπαιρ-ναν έναν έναν ανάκριση. Οι συγκατηγορούμενοι ήταν από την περιφέρεια Γρεβενών, ούτε τους γνώριζα, ούτε με γνώριζαν. Εγώ ήμουν μόνο Θεσσαλός. Όπως τους έπαιρναν ανακρίσεις τους απολούσαν.

Έμεινα τελευταίος με ρωτούν τα στοιχεία. Μου είπαν αν είδα τους αντάρτες.

-Δεν είδα τίποτε, είμαστε ομάδα ολόκληρη από το χωριό μαζί και ύπνο και δουλειά.

Εσύ θα παραμείνεις έως ότου πάρουμε πληροφορίες από την Αστυνομία Οξύνειας.

Νομίζω πως αστυνόμος ήταν *Απόστ. Κατσόγιαννος*, είχαμε πολλές φιλίες. Με κράτησαν τρεις ημέρες φαγητό μου έδιναν. Ούτε με κακοποίησαν. Όπως δείχνουν τα πράγματα θα ήταν και ο αστυνόμος ανθρωπιστής. Το Σάββατο με κάλεσαν να πάρω τα πράγματά μου και είμαι ελεύθερος.

Επιδρομή των «Μπουραντάδων»

Το 1946 Ιούλιος επιδρομή των ομάδων αυτών. Πόσο επεδίωξαν ο *Αθανασούλας* και ο *Παπαθανασιάδης* να με εξοντώσουν. Επικεφαλής της ομάδας αυτής ήταν ο *Αθανασούλας* και *Κων/νος Ράπτης* από Καλ/κα λεγεω-νάριος. Πάντως είχαμε πληροφορίες ότι ομάδες «Μπουραντάδων» κάμουν επιδρομές στα χωριά. Τα βράδια μέναμε έξω, την ημέρα πηγαίναμε στα σπίτια.

Μεσημέρι ήμουν στο κάτω σπίτι στα δέντρα και κοιμόμουν. Ήρθε ο *Θύμιος Σταμούλης* από το Κακοπλεύρι. Με ξυπνά:

-Φύγε μου λέγει. «Μπουραντάδες» έφτασαν από πάνω από το Κακοπλεύρι.

Ενώ αυτοί είχαν φτάσει και μπλοκάρισαν το χωριό, είχαν βάλει σκοπούς γύρω από κάτω από την εκκλησία και στο σπίτι του *Ζαχαρή Πούλιου*.

Τους είδα τους σκοπούς. Τους ξεφεύγω. Φτάνω στο ρέμα Λεπτοκαρυές πιο πέρα από τα παλιάμπελα πιασμένος εγώ, το ρέμα κάτω. Βρίσκω έναν πλάτανο είχε στις ρίζες ένα μέρος μια σαν σπηλιά, όσο που χωρούσε έναν άνθρωπο, μπαίνω μέσα. Η γυναίκα του *Ζαχαρή Πούλιου* με είδε που πέρασα προς το ρέμα και τους έλεγε εδώ από κάτω στο ρέμα πήγε. Οι σκοποί με είδαν δεν με είδαν δεν ξέρω. όλη την ημέρα έφαγαν τα ρούχα τους πάνω κάτω στο ρέμα. Εκεί που σκαρφάλωσα εγώ ήταν δύσκολο να περάσει διότι από κάτω ήταν περί τα δύο μέτρα γκρεμός. Βράδιασε, έφυγαν άπρακτοι.

Αύγουστος '46, 2^η επιδρομή

Οι ίδιοι επικεφαλείς. Ήταν Κυριακή ήμασταν στην εκκλησία. Βγήκαμε από την εκκλησία. Εγώ δεν αντιλήφθηκα τίποτε, ενώ το χωριό ήταν περικυκλωμένο. Το είχαν πιάσει γύρω από την εκκλησία, πίσω από το σπίτι το κάτω. Ο *Ζαχαρή Πούλιος* και ο *Νικόλαος Ζήσης* μου κάμουν με το μάτι, φύγε. Περνώ κάτω από το σχολείο πηδώ το φράχτη. Τα βούζια και τσουκνίδα ήταν μεγάλα. Σύρθηκα, τα τσου-κνίδια με χτυπούσαν στα μούτρα, χέρια. Πηγαίνω στο σπίτι του πεθερού μου, δεν ήταν κανείς, ήταν στην εκκλησία. Μπαίνω μέσα, που να κρυφτώ, στο κάτω δωμάτιο. Είχε πάτωμα ύψος περί τους 25-30 πό-ντους, σύρομαι μέσα. Το τι τράβηξα. Τα χέρια μου και το πρόσωπο έκαιγαν από τα τσουκνίδια, να γυρίσω λίγο δεν μπορούσα διότι ήταν ίσια ίσια και σφηνωτά. Αυτοί «Μπουραντάδες» πάνω κάτω τις σκάλες. Όλο το χωριό έλεγε ότι τώρα εδώ ήταν, έμεινε η απορία πως τους έφυγα. Εγώ είχα κοκαλιάσει.

Το βράδυ ξεκίνησαν να φύγουν. Ο *Γιώργιος Παπανίκος* και ο πεθερός μου παπάς, συζητούσαν στο δωμάτιο από πάνω μου και έλεγαν που να πήγε, πως έφυγε από μπροστά στα μάτια. Εγώ άρχισα να φωνάζω, είμαι εδώ από κάτω στο πάτωμα. Τη φωνή την άκουγα αλλά δεν μπορούσαν να καταλάβουν πούθε έρχεται βγαίνουν στη σάλα, φωνάζω, βγάλτε με πεθαίνω. Τότε ο *Παπανίκος* λέγει είναι κάτω από το πάτωμα. Παίρνουν ένα κερύκοιτούν, βλέπουν τα πόδια. Φωνάζω, τραβάτε, με τράβηξαν. Βγήκα κοκαλωμένος.

Αυτοί πήγαν μέχρι το κόνισμα ή παρακάτω και γυρίζουν πίσω. Γύρισαν πίσω ανέβα στο ταβάνι, αντί στο ταβάνι μπαίνω στο μπαούλο. Αλλά δεν ήρθαν. Πήγαν στο σπίτι σκότωσαν τις κότες τις πήραν και έφυγαν. Σας αφήνω να κρίνετε τα έργα μου και τα έργα τους.

Οκτώβρης '46 – Γενάρης '47

Τον Σεπτέμβριο-Οκτώβριο δεν ενθυμούμαι καλά, στην Οξύ-νεια βγήκε ένας λόχος με λοχαγό τον *Βούρδα*. Έδωσε διαταγή στα χωριά όσοι φυγοδικούν να έρθουν να παρουσιαστούν και δεν έχει να τους πειράξει κανένας. Που να δώσεις εμπιστοσύνη.

Για να μην κατηγορούν όλο εμένα, πήρα την απόφαση να παρουσιαστώ. Πήγα στην Οξύνεια παρουσιάστηκα στο λοχαγό. Τα είπαμε.

Μου λέγει κάθισε ήσυχα και δεν πρόκειται να σε πειράξει κανένας. Του είπα δεν έχω καμία όρεξη

για νέες περιπέτειες, αλλά εγώ έχω δύο μεγάλους εχθρούς, το Γεώργιο Αθανασούλα και τον Ηρακλή Παπαθανασιάδη δικηγόρο. Εάν πέσω στα χέρια τους θα με εξοντώσουν.

Το βεβαίωσαν και οι Οξυνιώτες, ο παπάς, ο Αγγελος Μπλούτσος, ο Γιάννης Γραμματικός, ο Κων/νος Μάνος, ότι τον κυνηγούν πραγματικά.

Στην Οξύνεια γίνονταν ένας γάμος του Γεωργίου Λάμπρου. Μας προσκάλεσαν πήγαμε με την γυναίκα μου, ήταν και ο Βούρδας. Συζητήσαμε. Μου είπε:

-Να στείλω δύο στρατιώτες να σε συλλάβουν και να σε στείλουν συνοδεία μέχρι τα Τρίκαλα και από εκεί να φύγεις. Πήγαινε στην Αθήνα.

-Αν με πάρουν είδηση ο Αθανασούλας με τον Παπαθανασιάδη, την τιμωρία που θα μου κάμουν μόνον.

-Τότε έλα να σε οπλίσω στην ομάδα, λέγει ο Γιάννης Γραμματικός. Α! να ερχόταν ο Μήτσιος.

Πρώτον το να έπαιρνα όπλο το θεώρησα προδοσία ποιόν να πολεμήσω; και δεύτερον όπως και να είχαν τα πράγματα αυτοί θα με συλλάμβαναν. Είχαν όλη την εξουσία στα χέρια τους. Τους είπα θα το σκεφτώ. Δεν αποφάσισα ούτε το ένα ούτε το άλλο.

Παρά την παράκληση του παπά Μπατζογιάννη, Ηλία Δουρούση που κάμανε στον Αθανασούλα - Παπαθανασιάδη, ότι αυτός σας έσωσε και μας μαζί, όχι δεν πρέπει να τον κυνηγούμε, αλλά να τον λατρεύουμε, δεν δέχονταν καμιά συζήτηση και ιδιαίτερα η γυναίκα του Παπαθανασιάδη, Νίτσα.

Οι αντάρτες άρχισαν τα χτυπήματα. Σταθμούς Χωροφυλακής, Στρατό. Στο Αγιόφυλλο ήρθε μία δύναμη ανταρτών, ο λόχος από την Οξύνεια πήγε προς καταδίωξη των ανταρτών πήραν και ανθρώπους με τα ζώα από Σταγιάδες, Αγναντιά. Το δικό μου ζώο πήραν, το παιδί μου Νίκο ήταν 12 ετών. Οι αντάρτες είχαν καταλάβει τα υψώματα Αγιοφύλλου. Ήρθαν σε επαφή στρατός αντάρτες, άρχισε η μάχη τα ακούγαμε. Όλμοι, πυροβολισμοί, οι αντάρτες υποχώρησαν προς το χωριό άνοιξη Γρεβενών. Τμήμα ανταρτών γύρισε από τα πλάγια προς παγίδευση.

Ήρθαν το άλλο βράδυ στην Αγναντιά. Εκεί σκότωσαν το παιδί του Κώστα Παπαδόπουλου. Το παιδάκι αυτό είχε απολυθεί από στρατιώ-της και ήρθε στην Οξύνεια. Ο δε πατέρας Κώστας είχε πάρει όπλο και ήταν στο λόχο. Το παιδί του δεν το πήρε κοντά του, αλλά του είπε να πάει στο χωριό. Την επομένη το απόγευμα πήγαινε για το χωριό του, Αγναντιά. Ο παπάς Μέμτσος Αθαν., δεν γνωρίζω από που το έμαθε ότι αντάρτες έρχονται προς το χωριό τους. Με το παιδί του Παπαδόπουλου συναντήθηκαν στον δρόμο, τον Νίκο, δεν του μαρτύρησε να γυρίσει πίσω. Οι αντάρτες είχαν στολές στρατιωτικές. Έμοιαζαν σαν στρατός και στην Αγναντιά έκαμαν ότι ήταν στρατός και μιλούσαν κατά των ανταρτών. Το πως πιάστηκε το παιδί, κατά μία πληροφορία, επειδή άκουσε στρατό βγήκε μόνο του και έλεγε κατά των ανταρτών, κατά άλλη πληροφορία ότι το πήραν από το σπίτι και το εκτέλεσαν με απάν-θρωπο τρόπο. Εγώ και κάτι άλλοι από το χωριό βγήκαμε την νύχτα απάνω από το χωριό. Ακούγαμε τους πυροβολισμούς στο χωριό Αγναντιά. Το πρωί κατεβήκαμε στο χωριό. Μαθαίνουμε, μου το είπε ο Βαγγέλης Αγγέλης, ότι απόψε στο χωριό Αγναντιά οι αντάρτες σκότωσαν το παιδί του Παπαδόπουλου. Γιατί δεν γνωρίζαμε αν ήταν στρατός στην Αγναντιά ή αντάρτες.

- Τώρα Βαγγελάκο θα σφαγούμε αναμεταξύ μας.

Εγώ ανησυχούσα για το παιδί. Ο Στρατός γύρισε προς την Οξύνεια. Μάθανε για το παιδί του Παπαδόπουλου και δεν είπαν τίποτε. Όταν έφτασε στην Οξύνεια, γιατί η οικογένεια του Παπαδόπουλου το πρωί εκείνη την ημέρα κατέβηκαν στην Οξύνεια, βλέπει γυναίκα και κόρη να κλαιν, του είπαν μας σκότωσαν το παιδί το Γιώργο. Ο Παπαδόπουλος έγινε έξω φρενών, ο λόχος καταλίσθηκε απάνω από το χωριό Οξύνεια. Βγήκε ο Παπαδόπουλος, το παιδί το δικό μου και ένα από την Αγναντιά, του Καλλίνικου καθόντουσαν μαζί κάτω από ένα κλαρί διότι έβρεχε. Γυρίζει το όπλο κατά των παιδιών. Τον εμποδίζει κάποιος βρε είναι του Ράπτη το παιδί, γυρίζει στο άλλο παιδί του Καλλίνικου και το σκοτώνει. Τρόμαζε το παιδί μου. Τον έπιασαν και τον αφέπλισαν, εάν του άφηναν το όπλο πόσους θα σκότωνε; Διότι βρισκόταν εκτός εαυτού. Κόψαμε επαφή με το στρατό -περισσότερο από φόβο του Κώστα Παπαδόπουλου-.

Ο στρατός ο Λόχος από την Οξύνεια έφυγε κατά τον μήνα Γενάρη 1947. Το αντάρτικο όσο έπαιρνε και δυνάμωνε.

Στο χωριό Αχλαδιές Καλ/κας έγινε ένα συνέδριο με κάλεσαν να παραβρεθώ και εγώ. Βρισκόμουν μεταξύ δύο πυρών. Πήγα. Τα θέματα ήταν να αντιμετωπίσουμε τις ξένες και ντόπιες δυνάμεις, πως θα ξεσηκώσουμε το λαό. Αν και στρατολόγοι είναι αυτοί οι ίδιοι. Μπαίνουν οι λεγεωνάροι αυτοί που συνεργάστηκαν με τον κατακτητή δέρ-νουν και ατιμάζουν και πολλά άλλα.

Ιωάννης Αγγέλης Κακοπλεύρι

Μετά την εγκατάλειψη του στρατού από την Οξύνεια τον Γενάρη '47, μαζί με τον στρατό έφυγαν προς Καλ/κα διάφοροι που είχαν φόβο από τους αντάρτες. Ενθυμούμαι ο ιερέυς του χωριού *παπαΘωμάς* και ο *Δάσκαλος Πούλιος*. Σε όλα τα χωριά είχαν γίνει αυτοάμυνες. Οι υπεύθυνοι χωρίς να σκεφτούν καλά τον πήραν ψηλά τον αμανέ. Θεώρησαν πως ελευθερώθηκε η περιφέρεια και άρχισαν τα ίδια. Ο *παπα-Θωμάς* αν και δεν γνωρίζω αν είχε επιβαρυντικά, όταν έφυγε είχε βγάλει τα πράγματα από το σπίτι του, επειδή τον *Γιάννη Αγγέλη* τον είχαν γαμπρό από αδελφή. Έπεισαν τον άνθρωπο και τον φοβέρισαν να παραδώσει τα πράγματα του παπά. Είχε έρθει μια ομάδα αντάρτες με επικεφαλής τον *Γαλάνη*. Ήταν συγκεντρωμένοι στο σχολείο. Πήγα και εγώ. Άρχισε ο Γιάννης να με παρακαλεί,

- Μήτσιο είμαι άδικα δεν έχω εγώ τα πράγματα. Λέγω στην αυτοάμυνα και στο *Γαλάνη*.

- Μα τόσο ανόητοι είμαστε; Εφόσον τον έχει γαμπρό ο παπάς είναι δυνατόν να τα πήγε σε αυτόν; Και εφόσον κάνατε έρευνα και δεν τα βρήκατε στο Γιάννη τι τον βασανίζετε τον άνθρωπο; Αλλά και ακόμη να τα έχει τι βγαίνει με αυτό; Ας πούμε ότι τα βρήκατε, τι θα τα κάνετε;

Αφήστε τον άνθρωπο μην τον βασανίζετε. Τι φταίει αυτός ο ταλαίπωρος;

Στέργιος Μάνθος εκ Κακοπλευρίου

Μήνας Μάρτης 1947. Ανταμώνσαμε στο Κακοπλεύρι στο χαγιάτι της εκκλησίας Αγ. Νικολάου. Μου έκαμε παράπονο ότι η οργάνωση του χωριού, δεν τον βλέπει με καλό μάτι.. Μου λέγει ότι έχω μία σάλπιγγα και είναι του αδελφού μου Νίκου και μου λεν να την παραδώσω. Ο αδελφός του Νίκος ήταν στρατιώτης, τον είχαν επιστρατεύσει.

- Στέργιο του λέγω, μια σάλπιγγα δεν έχει αξία να την δώσεις. Αλλά η σάλπιγγα δεν είναι η αιτία, σου συνιστώ σαν αδελφικοί φίλοι να σηκωθείς και να φύγεις, να πας στην Καλ/κα. Εγώ βρίσκομαι σε δυσμένεια, δεν μπορώ να σε φυλάξω, να φύγεις.

Μου λέγει, καλά λες να φύγω. Τα πρόβατα τι να τα κάμω; Θα μου τα πάρουν.

Του λέγω, πρόβατα θα κάμεις, Στέργιος δεν γίνεται άλλος.

Μου λέγει, ότι θα την δώσω την σάλπιγγα.

Του λέγω πάλι, η σάλπιγγα δεν είναι αιτία, να φύγεις.

Μου λέγει, που θα πας εσύ τώρα;

-Θα πάω στο χωριό Σταγιάδες.

-Θα πάμε μαζί, μου λέγει. Θα πάω να πάρω τα ζώα και θα ανταμώνουμε στον Άγιο Γιώργη.

Ανταμώνσαμε στον Αγ. Γιώργη. Μου λέγει θα πάμε από το μύλο να φορτώσουμε έχω κάτι καρπό για πρόβατα και θα τον πάω στον *Βασ. Γάζον*. Πήγαμε στον μύλο τον βακούχκο. Φορτώσαμε από εκεί Στα-γιάδες. Στο δρόμο λέγαμε τα ίδια. Του επέμενα να φύγεις. Μου έδωσε τον λόγο πως θα φύγει. Από τότε δεν τον ξαναείδα.

Αυτά κάναμε και αυτά βρήκαμε. Ποιος τον κατέδωσε και ποιοι σκοτώθηκαν; Οι έξη που σκοτώθηκαν έφταιγαν όλοι; Ασφαλώς όχι. Ενώ το Κακοπλεύρι δεν είχε ματώσει με την πρώτη επανάσταση. Το φυλάξαμε. Αυτό έπρεπε να γίνει με την δεύτερη επανάσταση.

Όταν εγώ ήμουν στην Οξύνεια κρατούμενος και ήλθε ο αδελφός του Νίκος και μου λέγει που είναι ο

αδελφός μου Μήτσιο; Τι να του απαντήσω; Τον πόνεσα. Τι περισσότερο έπρεπε να κάμω; Αυτό που έπρεπε να κάμω το έκαμα.

Από Φεβρουάριο μέχρι Μάιου 1947

Βρισκόμασταν σε μία αγωνία. Ο στρατός οργανωνόταν, το αντάρτικο άρχισε και αυτό να δυναμώνει, ο λαός διστακτικός, ούτε γνώριζε τι να κάμει. Οι ομάδες που ονομάστηκαν ΜΑΔ δρούσαν στα χωριά και συλλαμβάναμε από τις πολιτικές οργανώσεις, τους υπεύθυνους, όσοι ήταν αντάρτες του ΕΛΑΣ, πολλούς επικεφαλείς ήταν σαν οι *Σούρληδες*, *Τσαντούληδες* κ.λ.π. Συνεργάτες του κατακτητή, άνθρωποι των Ες Ες. Κακοποιούσαν, ατίμαζαν, λεηλατούσαν και πολλά άλλα. Δεν υπήρχε διάθεση για να ξαναβγεί στο βουνό, δεν το επιθυμούσε για να εμπλακεί σε έναν εμφύλιο πόλεμο. Και τι μπορούσες να κάμεις; Και αν το ήθελες να καθίσεις ήσυχος να μην αναμιχτείς, οι άσπονδοι εχθροί ζητούσαν την κεφαλή επί πινάκι. Κοιτάζαμε να αποφύγουμε, φυλαχτήκαμε όσο μπορούσαμε μήπως καμιά διαταγή, όσοι καθίσουν ήσυχτοι δεν έχουν να φοβηθούν τίποτε. Ακούγαμε στο τάδε χωριό πιάσανε τους τάδε εκτελέσανε τους τάδε, ο *Παπακόφος* τους δένει στο άλογο αυτά και τους σέρνει μέχρι θανάτου.

Στις 12 Μαΐου, στέλνουν δύο αντάρτες με ένα έγγραφο να πηγαίνω στο χωριό παλαιά Κουτσούφλιανη, να εξακριβώσω για έναν φόνο που έγινε στο χωριό ονόματι *Καραγκούνης*. Ήταν χωροφύλακας. Είχε έρθει στο χωριό με άδεια.

Πήγα. Βρίσκω τον υπεύθυνο του χωριού *Γιάννη Παπαγιάννη*. Τον ρωτώ, γιατί έγινε φόνος.

Μου λέγει ούτε ιδέαν έχω, ήρθαν τη νύχτα τον πήραν από το σπίτι του και τον σκότωσαν.

Ήταν η μάνα του και η γυναίκα του μαυροφορεμένες. Τις ερώτησα πως έγινε. Πως τον πήραν και αν γνώριζαν κανένα.

Μου λεν ήρθαν τα μεσάνυχτα χτύπησαν την πόρτα δυνατά, τους ανοίξαμε μπήκαν δύο αντάρτες και τον πήραν. Βάλαμε τις φωνές μας λεν μην φωνάζετε θα σας σκοτώσουμε όλους και θα σας κάψουμε μέσα.

Τι μπορούσα να κάμω; Τίποτε. Φεύγω από το χωριό για το άλλο χωριό Νέα Κουτσούφλιανη. Ανάμεσα στα δύο χωριά ήταν ένα νεροπρίοιο και περί τους 20 εργάτες του χωριού.

Νέα Κουτσούφλιανη

Μόλις με είδαν με γνώρισαν, όλοι μου λεν, θα σε έχουμε εδώ πάλι;

- Δε το φαντάζουμε, αλλά ένα έχω να σας πω. Τώρα είναι χειρότερα από το προηγούμενο αντάρτικο. Προσέχετε να είστε αγαπημένοι και να αφήσετε τα προσωπικά πάθη, Βλέπετε τι έγινε στο άλλο χωριό;

Οι άνθρωποι φυσικά ευχαριστήθηκαν με αυτά που τους είπα. Έφτασα στο άλλο χωριό. Ερημιά, άλλοι είχαν φύγει για την Καλαμπάκα και άλλοι ήταν στις δουλειές τους. Δε βρήκα κανένα από τους φίλους μου. Το βράδυ πήγα στο σπίτι του *Χρήστου Κοντομήτρου* που είχα πριν στο τμήμα. Με υποδέθηκε με μεγάλη χαρά. Ξημέρωσε.

Έρχονται δυο αντάρτες, μου λεν εσύ ο *Ράπτης*, να έρθεις στο σχολείο σε θέλει ο καπετάνιος.

Πήγα στο σχολείο. Ήταν περί τους 15. Ο αρχηγός ένα σιχαμερό υποκείμενο και μου μίλησε με αγένεια.

- Εσύ είσαι ο *Ράπτης*;

- Ναι, του λέω, δε σε γεμίζω το μάτι;

- Δε μου λες, τι είπες χθες το βράδυ στους εργάτες στο πριόνι;

- Είπα αυτά που σου είπαν.

Κατάλαβα πως ο *Ζιώγος* και *Μουχίκας* βρήκαν την ευκαιρία για εκδίκηση.

-Είσαι κρατούμενος, μου λέει.

Συνοδεία από κει στον Κορυδαλλό. Στο κάθε χωριό με αποκαλούσαν προδότη και κατάσκοπο. Όλοι οι γνωστοί μου και φίλοι παραξενεύτηκαν. Ο *Ράπτης* προδότης: Περάσαμε από την Πεύκη, τα ίδια, από κει Κακοπλεύρι και Σταγιάδες. Το βράδυ μείναμε στην Αγναντιά και την άλλη μέρα στο Αγιοφυλλο. Στο Αγιοφυλλο ήταν αντάρτες και η περιφερειακή του κόμματος Καλαμπάκας. Ο Γραμματέας *Χρήστος Μπλούτσος*, δάσκαλος μου αναγγέλλει την απόφαση του δικαστηρίου:

- Άκουσε *Ράπτη*... για σένα υπάρχουν δυο δρόμοι, ένας προς Καλαμπάκα και ο άλλος προς τα βουνά.

Του λέγω, δάσκαλε όπως φαίνονται τα πράγματα θα φαγωθούμε αναμεταξύ μας. Εν πάση περιπτώσει, του λέω, αν θα μπορούσα να πάω προς τα κάτω θα το έκανα σ' αυτά τα δυο χρόνια. Άκουσε, του λέω, θα πάω να δω τη γυναίκα μου και τα παιδιά μου για τελευταία φορά.

- Να πας μου λέει.

Έφυγα από το Αγιοφυλλο και έφτασα στην Αγναντιά. Οι αντάρτες έκαναν επιστράτευση στο χωριό. Ο στρατός είχε ξεκινήσει από όλα τα σημεία για εκκαθαριστικές επιχειρήσεις, από Καλαμπάκα προς Γρεβενά και από Μέτσοβο προς Γιάννενα. Οι επιστρατευμένοι ήταν περίπου 30. Ο στρατός είχε ήδη βγει έξω από την Οξύνεια στη θέση Τσούμα του Καλόγερου και πυροβολούσαν. Δεν ήταν δυνατόν να πηγαίνω στην οικογένειά μου και έφυγα με τους Αγναντιώτες. Αργότερα στο δικαστήριο με κατηγορήσαν πως εγώ έκανα την επιστράτευση στην Αγναντιά.

Φεύγουμε όλη την νύχτα από Κηπυργιό.

Μαζί μας ξεκινούσαν και οικογένειες οι οποίες φοβόταν να μείνουν. Ξημερώσαμε στο Τσιοτύλη στο βουνό Ορλιάκα. Ήμασταν καταβεβλημένοι μέσα στο δάσος. Κατά τις 10 η ώρα π.μ. φτάσανε τα αεροπλάνα από πάνω από τα κεφάλια, βομβάρδιζαν. Εκεί έγραψα το ημερολόγιό μου. Μόλις νύχτωσε ξεκινήσαμε προς Πεντάλοφο. Μας πήρε η μέρα πολύ μακριά από το Πεντάλοφο. Πέσαμε σε φυλάκια στρατού. Δεν μας χτύπησαν για λόγους που ήταν γυναικόπαιδα ή δεν είχαν διαταγή. Το απόγευμα στο Πεντάλοφο. Μείναμε το βράδυ εκεί. Την άλλη ημέρα στο Επταχώρι, από εκεί στα σύνορα Ελλάδος Σερβίας. Εκεί μείναμε σε ένα χωριό Κυψέλη.

Το αντάρτικο είχε σχεδόν διαλυθεί. Εκεί έγινε ανασυγκρότηση, διμοιρίες, λόχοι, τάγματα κ.λ.π. Εκεί στην Κυψέλη παρ' ολίγο να έχουμε θύμα τον *Γιάννη Κοντογιάννη* από Αγνατιά. Για μια αφελή λέξη. Από τα χωριά αυτά τα γύρω παίρναμε τρόφιμα, ζώα κ.λ.π.

Ο Γιάννης είπε ότι όταν σφάζανε ένα ωραίο δαμάλι, ποιος κακομοίρης θα το κλαίει τέτοιο περήφανο ζώο;

Τον άκουσαν οι αντάρτες, τα είπαν πως αυτός μας κατηγορήσε πως παίρνουμε ζώα και τα σφάζουμε από τους ιδιοκτήτες, είναι αντιδραστικός σκότωμα. Εδώ σκοτώνεται ο λαός και το δαμάλι λυπήθηκε;

Το παίρνω είδηση. Λέγω, μην τον παρεξηγήτε αυτός δεν κατάλαβε τι είπαν, και επειδή είναι κτηνοτρόφος το είπε χαζομάρα του. (Δηλαδή πως να το πω, με λίγα λόγια κινδύνεψε).

Οπλιστήκαμε με όπλα διότι ήμασταν πολλοί άοπλοι. Πήγαμε νύχτα στο Σερβικό έδαφος σε μία πεδιάδα. Εκεί ήταν σωρός όπλα από όλμους μέχρι ραβίδες και όλα καινούργια και εγγλέζικα. Εφόσον οπλιστήκαμε και έγιναν όλα λόχοι, τάγματα κ.λ.π. έγινε ο καταμερισμός τους τομείς στο κάθε τάγμα. Εμείς Αγναντιώτες και γω πέσαμε στο τάγμα με ταγματάρχη *Μάγκου* και κα-πετάνιο τον *Γιωτόπουλο*.

Ο *Μάγκος* από τα Σέρβια Κοζάνης ο δε *Γιωτόπουλος* από τα Γιάννενα ήταν του Αρχηγείου Ιωαννίνων, του καπετάν *Πετρίτη*. Το τάγμα το δικό μας το απέσπασαν στο Αρχηγείο Ιωαννίνων.

Στο χωριό «Επταχώρι Πυρσόγιαννης»

Από το χωριό Κυψέλη φύγαμε προς τους τομείς. Ξεκινήσαμε φτάσαμε στο Επταχώρι με βροχή. Εκεί ήταν άλλοι αντάρτες. Μας συγκέντρωσαν όλους γύρω από το σχολείο του χωριού. Εκεί γίνονταν ανταρτοδικείο, κατη-γορούνταν δύο αντάρτες για λιποταξία, οι *Ευάγγελος Μπαλάφας* εκ Κριττινιάς Τρικάλων και *Βασ. Κοκόνης*, πατριώτες. Τους δίκασαν σε θάνατο. Ο δε *Μπαλάφας* σε θάνατον με ανα-στολή, ο δε *Κοκόνης* να εκτελεστεί άμεσα.

Βρισκόμουν έξω δεξιά από την αυλόπορτα του σχολείου. Ένας αντάρτης καθόταν όρθιος στην πόρτα, και όπως έβγαναν τον *Κοκόνη*, αυτός είχε το μαχαίρι κάτω από την κάπα του, τον κοπανά από πίσω με το μαχαίρι. Ωχ! μια φωνή και δεύτερη τρίτη. Στα είκοσι μέτρα τον εκτέλεσαν στα μάτια όλων των ανταρτών.

Τρομοκρατικό και τρομακτικό.

Προς Ζαγόρια Ιωαννίνων

Σε όσα χωριά περνούσαμε ήταν έρημα. Τα συγκέντρωσε ο στρατός στις πόλεις Γρεβενά, Γιάννενα. Μόνο τα σκυλιά και τα γατιά έμεναν. Για μας δύσκολο, δεν βρίσκαμε τίποτε για φαγητό. Μόνο στο χωριό Φλαμπουράρι βρήκαμε κάτι τρόφιμα. Τη μέρα στο δάσος παρακολουθιόμασταν, τα αεροπλάνα, βομβαρδισμός όλη την ημέρα. Είχαμε θύματα, εκεί σκοτώθηκε ο *Νίκος Τσίτσαρης* από το Κακοπλεύρι. Κινούμασταν πάντα νύχτα. Το βράδυ ξεκινήσαμε. Ξημερώνουμε στο χωριό Διποτάμο. Το μέρος που πιάσαμε ήταν σαν νησάκι, ανάμεσα σε δύο ποτάμια. Ο στρατός μας είχε κατά πόδι. Στις 10 η ώρα ήμασταν περικυκλωμένοι.

Άρχισε η μάχη, μάχη φοβερή αεροπλάνα, όλμοι, πυροβολικό. Η μάχη κράτησε μέχρι στις 8-9 το βράδυ. Ο Στρατός έπαθε ζημιά. Εμείς ταμπουρωμένοι τις σφαίρες δεν τις ρίχναμε στον αέρα, όταν ο στρατός πλησίαζε στα 50 μέτρα τότε γινόταν ομοβροντία. Έγιναν πολλές επιθέσεις αλλά αποκρούστηκαν.

Συγκεντρωθήκαμε να φύγουμε. Αντί να κάνουμε προς βορρά πηγαίναμε προς νότο στο βουνό Μισκέλι. Τα πράγματα δεν πήγαιναν καλά, φέρναμε γύρω στο ίδιο μέρος, πλησίαζε η μέρα.

-Βρε τι κάμουν, λέγω έναν διμοιρίτη. Τι καταλαβαίνεις; Εδώ όπως δείχνουν τα πράγματα ή θα μας σκοτώσουν όλους ή θα μας παραδώσουν.

Τους δε τραυματίες τους αφήσαμε. Φώναζαν αδέρφια μη μας αφήσετε. Ποιος κοιτούσε τον άλλον.

-Πάψε μου λέγει, μην μιλάς.

-Εγώ θα πάω μπροστά να τους πω. Τους λέγω, συναγωνιστές τι γίνετε; κινδυνεύουμε να πιαστούμε φέρουμε γύρω.

Ούτε λέξη έβγαλαν να μου απαντήσουν. Είχαν και τα άλογά τους, στο ένα ζώο τον *Γιωτόπουλο* είχαν, ένα δισάκι πέτσινο όπως κατάλαβα είχαν λίρες, προχώρησαν οι δυο τους.

Εγώ γύρισα στη Διμοιρία. Μας πήρε ημέρα, εκεί ήταν ένα πυκνό δασύλλιο. Περί της 7-8 το πρωί άρχισαν πυροβολισμοί γύρω μας. Λέγω στον *Γιάννη Τσοκάνη*, λίγο σαν πιο έμπιστο.

-Γιάννη, θα μας παραδώσουν, καλόν είναι να δραπετεύσουμε.

Αυτός φοβήθηκε μην τους δοκιμάζω. Όλη τη μέρα συνεχίζονταν οι πυροβολισμοί αλλά όχι επιθέσεις. Το απόγευμα σταμάτησαν. Κατά βασιλευμα του ήλιου πήραμε εντολή να προχωρήσουμε.

Κατεβαίνουμε στον Αώο ποταμό, περνάμε απέναντι. Μένουμε σε μία ρεματιά. Εκεί μας αντιλαμβάνονται, ούτε ένας δεν θα γλίτωνε. Πιάνουμε το βουνό Μισκέλι, απότομη ανηφοριά μονοπάτι. Έως τα μισά του βουνού είχε δάσος, από τα μισά και πάνω γυμνό, απότομους γκρεμούς. Νηστικοί παιδιά με όλμους φορτωμένα, τα παπούτσια μας δεν μας βοηθούσαν. Περάσαμε στον Αώο, γέμισαν νερό τα ρούχα μας βρεγμένα, βγήκαμε στην κορυφή του βουνού, εκεί ήταν ένα μεγάλο οροπέδιο.

Εγώ βρισκόμουν στην οπισθοφυλακή, όπως βγαίναμε στο οροπέδιο, ήταν σαν μια πόρτα από την μια μεριά και από την άλλη βράχοι. Μόλις τελευταίος. Μας περίμεναν, βάζουν τα πυρά γύρω μας, τη δε

πόρτα την έβαζαν σταυρωτά δύο πυροβόλα. Δε θα είχα προχωρήσει περί τα 15 μέτρα στο οροπέδιο βλέπω φωτοβολίδες πράσινες, δηλαδή παραδόσεως. Σταμάτησαν τα πυρά, ενώ το στόμιο την πόρτα έβαζαν τα πυροβόλα. Δεν χάνω την ψυχραιμία μου, μέσα από τα πυρά γυρίζω περνώντας την πόρτα, με ακολούθησαν κι άλλοι, μόνο έναν θυμάμαι το *Γιάννη Μπάτζιο* από Αγναντιά, αλλά χαθήκαμε.

Που να πας νύχτα, γκρεμοί, όπως αγωνιούσα να βρω τίποτε να κρυφτώ. Είχα μια παλιομαντία και μου πέφτει. Έπεσε και έφυγε κάτω ήταν γκρεμός χαράδρα. Σταμάτησα επί τόπου. Έπαιρναν τα χαράματα, βλέπω βρισκόμουν στο χείλος του γκρεμού. Έκαμα τον σταυρό μου. Εκεί κοντά ήταν ένα έλατο μεγάλο και από κάτω στις ρίζες ήταν κούφιος όπως το λέμε. Μπαίνω από κάτω από το έλατο. Έδωσε μέρα. Αρχισαν να ερευνούν να βρουν κρυμμένους. Εκεί που παραδόθηκαν ένας γνώριζε τον άλλον. Έλεγαν ο τάδε έφυγε δεν είναι. Το μεσημέρι προκηρύξεις *Μάγκος, Γιωτόπουλος* έγραφαν παιδιά παρουσιασθείτε στον Ελληνικό Στρατό, στην πατρίδα. Αυτός ο αγώνας είναι ξενοκίνητος. Φωνές μέχρι το απόγευμα παρουσιασθείτε μη φοβάστε. Οι φωνές ήταν γύρω μου. Το απόγευμα κράτησε η-συχία. Όλη τη μέρα παρακολουθούσα πως θα προσανατολισθώ. Το δύσκολο πως θα κατέβω από το βουνό και πως θα περάσω τον Αώο. Τίποτε δεν χρειάζεται τόλμη, θάρρος κάμω τον σταυρό μου, ξεκινάω. Από το μονοπάτι που κατέβηκα από αυτό ανεβήκαμε. Έφτασα στον ποταμό νύχτα, βούιζε, φόβος ούτε την άλλη άκρη του ποταμού έβλεπα. Κάμω γιούρια, μπαίνω, μόλις πλησιάζω να φτάσω στην άλλη άκρη με σήκωσε το νερό. Με την μια βόλτα με ρίχνει στην όχθη, πιάνομαι από κάποιο αντικείμενο δεν θυμάμαι μάλλον πέτρα, θα ήμουν βρεγμένος ολόκληρος. Η πορεία μου ήταν όλο νύχτα, προσανατολιζόμουν με τον πολικό αστέρα όλο προς βορρά, αλλά έπεσα πιο δεξιά. Έως ότου βγω από τα Ζαγόρια όλο δυσκολίες συναντούσα, διότι όλα τα χωριά τα είχαν οπλίσει ήταν και περιφέρεια του Ζέρβα. Οι δικοί μας είχαν φύγει. Πέρασα βουνά και ρεματιές, σε ένα δάσος συναντώ ένα πριόνι, πρώτου φτάσω εκεί άκουγα κουβέντα και λαλούμενα από ζώα. Πλησίασα τα ζώα με τους ανθρώπους είχαν φύγει, όπου ήταν πυκνό το δάσος βάδιζα και τη μέρα. Βλέπω έναν κάμπο γεμάτος από άλογα, γελάδια και πρόβατα.

Ποιος κάμπος άραγε να είναι; Του Μετσόβου ή του Περιβολιού; Άλλο γιούρι. Την απόφαση την είχα πάρει. Εάν πέσω και δεν μπορέσω να τους ξεφύγω θα αυτοκτονούσα. Δεν έπεφτα στα χέρια τους διότι γνώριζα και να πιανόμουν θα έφτανε ο *Αθανασούλας* και θα με κόψει φιλί, φιλί.

Κατεβαίνω στον κάμπο, ο κάμπος είναι ανώμαλος έχει πολλούς λοφίσκους διότι πριν το '40 πήγα σε φίλο μου τσέλιγκα *Ν. Σιούτα* και κάθισα μια βδομάδα. Τον πρώτο που συναντώ ήταν *Βαλμάς*, άλογα βόσκατε, μόλις βλέπω τα τσαρούχια του κατάλαβα. Το αυτόματο στο χέρι στην σκανδάλη. Το πήρα απόφαση πως εδώ δεν γλιτώνω να αυτοκτονήσω.

Τον ερωτώ, από που είσαι;

- Από το Μέτσοβο.

- Έχει στρατό;

- Να απάνω στα υψώματα, τότε είδα το στρατό άλλα δύο χιλιόμετρα μακριά.

Του λέγω έχεις ψωμί;

- Λίγο έχω, δεν μας αφήνουνε να παίρνουμε.

-Φέρτο λίγο.

Μου το δίνει, το καταπίνω. Να κι ένας άλλος βλάχος είχε τομάρι με γάλα.

- Γάλα έχεις; Βάλε να πίνω δυο οκάδες.

Μέρες νηστικός με τίποτε στάχια ξεγελούσα το στομάχι.

Τι έπρεπε τώρα να κάμω; με πήραν μυρωδιά. Το σοφίστηκα όπως βάδιζα στα δάση. Νύχτα βλέπω κάτι άσπριζε, βάζω το χέρι μαλακό το σηκώνω. Ένα μαντήλι μεγάλο γυναικείο. Ήταν μες στα αίματα, άσπρο. Το βάζω στην τσέπη. Λέγω τους βλάχους μην κουνηθείτε κανένας. Παίρνω μια βέργα ψιλή, δένω το μαντήλι ψηλά και αρχίζω προχωρείτε, προχωρείτε. Το έχασαν, εγώ έτρεχα και φώναζα. Πήρα χαμηλά το δάσος και κάμπος περνώντας ένα ρεματάκι, εκεί δύσκολα το δάσος, ήταν πολλά πρόβατα και σκυλιά. Ούτε ένας σκύλος γάβγισε. Καμένο, γυμνό το μέρος, έπρεπε να περάσω αυτά τα 200-300 μέτρα. Τώρα έβλεπα τον κάμπο. Τι να δω θρήνος και οδυρμός ήταν πολλά κονάκια βλάχοι με

πρόβατα. Τι να πρωτομαζέψουν τα πρόβατα, τις οικογένειες. Τα είχαν χάσει.

Τα φυλάκια όλα έβαζαν εκεί που πέρασα. Χτυπούσαν οι όλμοι, τα πυροβόλα. Με το κόλπο αυτό θεώρησαν ότι αντάρτες πηγαίνουν να χτυπήσουν τα φυλάκια. Με βλέπουν αρχίζουν κατά εμού σφαίρες να χτυπάν γύρω μου, να σκάνε οι πέτρες. Μόνο δύο τρύπες στην φτερούγα του σακακιού.

Έπαιρνε να σκοτεινιάσει στο τέλος ώσπου να γυρίσω από πίσω το βουνό. Εκεί έπεσα κάτω η καρδιά μου φουρτουρούσε αδιάκοπα από φόβο, από κούραση. Έπεσα νεκρός κάτω. Ξύπνησα την ώρα που μόλις έδωσε χαραυγή.

Ήμουν πολύ ζαλισμένος δεν μπορούσα να καταλάβω που βρίσκομαι. Τα φυλάκια από τον κάμπο Δεσπότη μέχρι Μέτσοβο ακόμη βάζανε. Κόβω αριστερά. Βγαίνω σε ένα σταυροδρόμι. Ήταν πυκνωμένο από οξιές. Πάνω μια οξιά και κάτω. Έδωσε ο ήλιος. Τα πόδια δεν ήθελαν να δουλέψουν. Κατά ώρα περίπου 10, ακούω κουβέντα. Έρχονται προς τα πάνω. Βλέπω δύο κοπέλες και έναν νεαρό, μόλις πλησίασαν τα σταματώ. Τα ερωτώ:

- Που πάτε;
- Στο Μέτσοβο.
- Από που είστε;
- Από την Μηλιά.

Τότε κατάλαβα που βρίσκομαι. Έχετε ψωμί; Τα κορίτσια πρόθυμα ο νεαρός όχι. Του παίρνω και το δικό του.

Με ρωτούν τα κορίτσια αν γνωρίζω τα αδέρφια τους είναι αντάρτες. Τα λέγω, πώς ονομάζονται; Τάδε. Εδώ είναι μαζί μας είμαστε αλλά αυτοί στο πίσω μέρος το ίδιο και την άλλη είχαν αδελφούς και οι δυο αντάρτες (ψέ-ματα).

Εγώ έφαγα καλά, τα πόδια συνήλθαν, έμαθα και που βρίσκομαι. Και πάρε δίπλα τα βουνά. Βγαίνω στο βουνό της Κρανιας Γρεβενών. Μένω το βράδυ στο βουνό, ούτε κρύο ούτε ζέστα καταλάβαινα. Τώρα πια άρχισα μέρα να βαδίζω. Περνώ πάνω από Κρανια. Κατεβαίνω σε ένα χωριό Λαβανίτσα. Έρημο, σκυλιά νηστικά ξαπλωμένα στον ήλιο, ούτε ένα δε γάβγισε. Στενοχωρημένα και αυτά. Προχωρώ προς το χωριό Μοναχή.

Στο ρέμα βλέπω τρεις άνδρες, θα τους πλησιάσω. Μόλις τους πλησίασα, ο ένας εξ αυτών άρχισε να με βρίζει. Γυρίζω το αυτόματο να του ρίξω. Όχι θα τους έριχνα, αλλά να τους φοβίσω. Οι άλλοι δύο άρχισαν να κατηγορούν αυτόν. Εκεί ήταν ένας αλευρόμυλος. Τους ρωτώ:

- Από που είστε;
- Από το Μοναχήτι.
- Πόσο μακριά είναι;
- Μια ώρα.

Τίποτε άλλο με αυτούς. Προχωρώ προς Μοναχήτι. Στο δρόμο συνάντησα γυναίκες οι οποίες ήταν φορτωμένες με ξύλα στην πλάτη, τις ρώτησα από που είστε; Μοναχήτι.

Μου λεν, που πας παιδί μου θα σε σκοτώσουν.

Ρώτησα αν στο χωριό είναι στρατός. Ήταν.

Τρεις ημέρες μας είχαν κλεισμένους όλο το χωριό και σκότωσαν επτά παιδιά. Τώρα μετά το μεσημέρι φύγανε γι' αυτό βγήκαμε να πάρουμε κανένα ξύλο να μαγειρέψουμε.

Τις άφησα προχώρησαν, πήγαινα κοντά σε απόσταση. Στο ύψωμα τις έχασα. Βγήκα και 'γω στο ύψωμα βασίλειμα ήλιου. Είδα το χωριό. Κάθισα να νυχτώσει καλά.

Κατέβηκα στο χωριό. Ψυχή άνθρωπος έξω, ούτε και φως υπήρχε αναμμένο. Μόνον είδα μια λάμπα χαμηλωμένη. Κτυπά την πόρτα δεν άνοιγε. Μετά από πίεση, άνοιξε μια γυναίκα, της λέγω ψωμί θέλω. Δεν έχουμε μου λέγει.

-Όσο έχεις, μου έδωσε ένα κομμάτι.

Προχωρώ στο τέλος του χωριού, έξω από την πόρτα του σπιτιού, καθόταν ένας γέρος με την γυναίκα του.

Του λέω καλησπέρα, μου λεν που πας βρε παιδί μου θα σε σκοτώσουν. Σήμερα σκότωσαν επτά.

Έχουμε κι εμείς το παιδί μας έξω δεν γνωρίζουμε τίποτε ζει δεν ζει.

Του λέω έχεις την καλοσύνη να μου δώσεις λίγο ψωμί. Σηκώθηκε η γριά μου φέρνει ψωμί και τυρί. Βγαίνω έξω από το χωριό, συναντώ μια βρυσούλα, κάθομαι και το τρώγω όλο. Φτάνω στο Κηπυργιό. Εκεί είχε στρατό, περνώ δεξιά. Πέφτω σε ενέδρα. Ήταν μια πλαγιά όχι πολύ απότομη, βάζω το όπλο στην αγκαλιά μου, κυλώντας όπως κυλάν τα κούτσουρα, ξύλα. Πιάνω το ρεματάκι, δασωμένο τους έφυγα. Φτάνω στο δάσος χωριό Γεωργίτσα, κρύβομαι εκεί όλη την ημέρα. Νύχτωσε καλά, ξεκινώ. Πλησίασα το χωριό. Στο προτελευταίο σπίτι ήταν ένας με τα γίδια του έξω από το σπίτι. Τον φωνάζω έρχεται με γνώρισε, βρε Μήτσιο που πας θα σε σκοτώσουν.

Του λέω, που έχει στρατό;

-Απέναντι στο εξωκλήσι.

Αυτός ήταν συγγενής, *Κώστας Σγούρος*.

-Φέρε μου ψωμί.

Μου έφερε ψωμί, τυρί. Περνώ μέσα στο χωριό, κατευθείαν για το χωριό μου. Περνώ πρώτα από το χωράφι αμπάζι διότι πριν φύγω το έσπειρα το καλαμπόκι. Να δω αν είναι σκαλισμένο. Βλέπω ασκάλιστο. Πάει η οικογένειά μου. Φτάνω έξω από το χωριό στο ρέμα Λεπτοκαρυές. Εκεί έκρυψα το αυτόματο. Πηγαίνω στο δικό μου σπίτι καμένο. Πηγαίνω στου πεθερού μου, η γυναίκα μου είχε μια προαίσθηση σαν να με περίμενε. Στην πόρτα:

- Φύγε μου λέει θα σε σκοτώσουν.

- Δώσε μου λίγο ψωμί και παπούτσια.

- Δεν μπορώ παπούτσια.

Πήρα ψωμί, φεύγω. Με φτάνει η γυναίκα, αυτά από το σπίτι πενήντα μέτρα. Με σταματά μου λέγει, να παρουσιασθείς. Θα πάω αύριο με τον πατέρα στην Οξύνεια να πούμε τον *Βαγγέλη Μπλούτσο* και το *Δουρούση*.

Της λέγω, χάρη της οικογενείας μου θα παρουσιασθώ. Εγώ θα κατέβω στο Λάκο Τρανό στα όρια Σταγιάδες Οξύνειας. Εκεί θα ανταμώσουμε. Ενώ το φύλαγαν το σπίτι μην τυχόν και γυρίσω παρ' όλα αυτά δεν με κατάλαβαν.

Περί ώρα 12-1 ακούω να φωνάζει η γυναίκα μου. Το είχα μετανιώσω να μη παρουσιασθώ. Λυπήθηκα την γυναίκα μου χωρίς εγώ να βγάλω φωνή. Από κλαρί σε κλαρί εκεί που άκουγα να φωνάζει. Μήτσιο, ούτε δέκα μέτρα δεν με πήραν είδηση. Ξαφνιάστηκαν όταν με είδαν. Ένα μήνα αζύριστος, μαλλιά. Ήταν πλέον από είκοσι άτομα.

Ο λοχαγός *Μάγκος*, ο *Βαγγέλης Μπλούτσος*, *Δουρούσης Ι.* Γραμμα-τεύς, *Βασ. Μυλωνάς* και πολλοί άλλοι. Μου φέρθηκαν καλά. Μου είπαν για το αν έχω όπλο.

-Έχω, τους είπα.

-Που το έχεις;

-Το έχω κρύψει έξω από το χωριό.

-Πάμε να μας το παραδώσεις.

Ξεκινήσαμε για το χωριό. Στο κόνισμα ήταν οι Μάηδες του χωριού, ο *Γεώργιος Πούλιος* γυρίζει το όπλο να με σκοτώσει. Τον βουτούν και τον αφοπλίζουν. Πηγαίνουμε στο μέρος που είχα το όπλο. Το παραδίνω. Γυρίσαμε στο σχολείο

. Του είπα να πάω στο σπίτι να δω τα παιδιά μου για τελευταία φορά. Με άφησαν. Ξυρίστηκα.

Στην Αγναντιά.

Δεν κατεβήκαμε στην Οξύνεια. Ο *Κωστάκης Τριαχάνος* πήγε στην Αγναντιά για να ετοιμάσει την υποδοχή μου. Να πει τους παθόντες για να με κακοποιήσουν. Όταν είπαν θα πάμε από την Αγναντιά κατάλαβα με παν για σκότωμα, πάντως από τον *Κώστα Παπαδόπουλο*.

Φτάσαμε στο χωριό, ο κόσμος είχε βγει όλος στο δρόμο, από την άκρη του χωριού μέχρι την πλατεία και περισσότερο γυναίκες. Ουδένας ή ουδεμία είπαν μία κουβέντα σε βάρος μου. Όταν φτάσαμε στην πλατεία στην εκκλησία κάθισα στο πεζούλι μαζί μου και η γυναίκα μου. Βάζουν δύο γυναίκες

και με πετροβόλησαν στο κεφάλι. Ήταν η *Χριστίνα Τσίτου*, τον άνδρα της τον σκότωσαν *Χρήστον Τσίτα*, όπως γράφω παραπάνω και η *Ζήσηνα Λιόβα*. Αυτής ο άνδρας ήταν αντάρτης και φώναζε που τον πήγες τον άνδρα μου κ.λ.π.

Ο Ασύρματος δούλευε με το τάγμα Αγιοφύλλου και με την ταξιαρχία Καλ/κας όπως μου τα είπαν. Το τάγμα ζητούσε να με παν εκεί. Η ταξιαρχία να με παν εκεί ζωντανό. Έγινε της ταξιαρχίας, ο ταξιαρχος *Μπλούμης*.

Ο *Αθανάσιος Τζίκας* είδε τις γυναίκες να πετροβολούν. Τις λέγει φύγετε βρωμιάρες. Αυτός που μας φύλαξε, αν δεν ήταν και αυτός θα είχαμε σκοτωθεί όλοι.

Στην Οξύνεια

Το βράδυ φτάσαμε στην Οξύνεια. Με κράτησε στο σπίτι του ο *Άγγελος Μπλούτσος*. Ξημέρωσε η άλλη μέρα. Γέμισε από Μάηδες από τα γύρω χωριά. Δεν έκαμαν καμιά χειρονομία. Το μόνο που επέμεναν να με βγάλουν έξω. Μόνον δύο μου είπαν, ο *Νίκος Μάνθος* που σκότωσαν τον αδελφό του Στέργιου. Μου είπαν που είναι ο αδελφός μου. Του λέγω μην έχεις κανένα παράπονο από μένα.

Εν τω μεταξύ είχαν σκοτώσει έξη Κακοπλευρίτες, *Αθανάσιο Ζήση*, *Γεώργιο Πούλιο*, *Μάνθο Νούλα*, *Βασίλειο Μπακάλη*, *Νικόλαο Μπακάλη* και *Γιαννούλα Γιαννούλα*. Όλοι νέα παιδιά.

Το απόγευμα ήρθε ο *Αθανασούλας* με μια ομάδα Μάηδες, όχι πατριώτες, ήταν από Βανακούλια και Κερασιά Μουργκάνι.

Λέγει στον *Άγγελο Μπλούτσο*, θέλουμε να δούμε τον καπετάνιο.

Μου λέγει ο *Άγγελος*, σε θέλει ο *Αθανασούλας*. Του λέγω δεν έχω κα-μιά δουλειά εγώ με αυτόν.

Του είπε πως δεν θέλει να έρθει.

Τότε επέμενε. Ο *Άγγελος* είχε μαγαζί. Πηγαίνουμε στο μαγαζί. Μόλις με βλέπει ο *Αθανασούλας*:

- Έλα καπετάνιε εσύ που στρίβεις το μαχαίρι στην καρδιά.

-Πες ότι θέλεις τώρα εκείνο που δεν έκαμα εγώ κάμε το εσύ.

Λέγει στον *Άγγελο*:

-Δώτον ένα τσίπουρο.

Απαράδεκτο το τσίπουρό σας, το φέρανε δεν το έπιασα στα χέρια μου ούτε ήπια.

Τώρα λέγει τον *Άγγελο* θέλουμε να μας τον παραδώσεις, να τον πάμε στο Αγιοφύλλο για ανάκριση.

Λέγει ο *Άγγελος*, δεν είναι δουλειά δική μου. Ας έρθει ο λοχαγός.

Ο *Σωτήριος Παζαίτης* από την Κερασιά, κατάλαβε ότι τους έφερε για μένα. Σηκώνεται απάνω και λέγει:

-Δεν μου λες *Αθανασούλα* γι' αυτό μας έφερες εδώ για να σκοτώσουμε τον *Ράπτη*; Όποιος τολμήσει και βάλει χέρι στον *Ράπτη* θα γίνει Τέξας.

Σηκώνεται ο *Ευάγγελος Ταμπούρας* χωριανός του *Παζαίτη* παλιός ληστής, εκείνος προτείνει και το όπλο μην τολμήσει κανένας θα γίνει Τέξας, μας έφερε εδώ εμάς ο *Αθανασούλας* να σκοτώσουμε τον *Ρά-πτη*. Γιατί δεν έπαιρνε από τα χωριά του και έφερε εμάς.

-Εξω όλοι γρήγορα.

Πρώτος ο *Αθανασούλας* έξω. Έφυγε άπρακτος ο *Αθανασούλας*. Ο τύπος έγραφε συνέχεια. Συνελήφθη ο καπετάν *Ράπτης* ή *Τσάκαλος*. Στον τύπο τα έδινε ο *Παπαθανασιάδης*. Με έκαμαν μεγάλο όπου δεν ήμουν.

Δεν κατόρθωσε ο *Αθανασούλας* να παρασύρει από τα δικά μας χωριά, όπως μου τα έλεγε ο *Άγγελος*. Θα σε στείλουμε στην Καλαμπάκα, διότι η ταξιαρχία ζητά να σε πάμε ζωντανό και θα πας συνοδεία με τον *Ηλία Δουρούση*.

Προς Καλαμπάκα

Με παραλαμβάνει ο Ηλίας με ένα τζιπ. Ο οδηγός, εγώ και ο Ηλίας. Φεύγουμε από Οξύνεια. Φτάνουμε στο Μουργκάνι, υποδοχή να σταματήσουν το αυτοκίνητο. Λέγει ο Ηλίας στον οδηγό μη σταματάς φύγε, πυροβολάν το αυτοκίνητο.

Ο Ηλίας ίσως φοβήθηκε, σταμάτησαν. Ήταν ένας μαύρος από το χωριό Ελάφι, *Καστανιάς Αθαν.* Εκείνος προσπαθούσε να ανοίξει την πόρτα να με βγάλει έξω. Ο Ηλίας αντιδρούσε, έχω διαταγή να τον παραδώσω στο Ταξιαρχείο. Τέλος παραιτήθηκε.

Ήταν πολλοί δικοί μας παρακολουθούσαν περνώντας. Γνώρισα τον παπά από το Αγιόφυλλο, αρματωμένος γκραντ, όσο κοίταζαν ήταν και άλλοι πα-πάδες δεν θέλω να τους ονομάσω.

Δεύτερη υποδοχή

Φτάσαμε στον Αηλιά. Εκεί πολλοί συγκεντρωμένοι. Ήταν και ο χωρια-νός *Χρήστος Αγγελής* από το Κακοπλεύρι χωροφύλακας. Έλα καπετάνιε, ανοίγουν την πόρτα του αυτοκινήτου, αυτός και ένας ενωμοτάρχης με τραβούσαν να με βγάλουν έξω. Ο κόσμος στριμωχνόταν να δουν τον “Μεγάλο Καπετάνιο”.

Ο Ηλίας διαμαρτυρόταν. Λέγει ο Ενωμοτάρχης άστον να τον κάνουμε κομμάτια, όπου να πας δεν θα γλιτώσεις. Από τον Αηλιά μέχρι την Ταξιαρχία, από την μια μεριά και από την άλλη του δρόμου σαν να γινόταν παρέλαση, να δουν το “βασιλιά”. Πολλοί από τα χωριά ως επί τον πλείστον γυναικόπαιδα έσκυβαν τα κεφάλια να δουν τι να δουν. Αυτά όλα οργανωμένα από τον *Αθανασούλα*.

Στην Ταξιαρχία

Κατεβήκαμε, ο Ηλίας πήγε στο Α2 να παραδώσει τα χαρτιά. Εγώ έμεινα όρθιος, έρχεται ένας φαντάρος, εσύ βρε σκοτώνεις τα Κρητικόπουλα; Μου δίνει μια σφαλιάρα, τον πιάνουν άλλοι στρατιώτες τον διώχνουν. Διέταξε ο ταξίαρχης την φρουρά και να μην τον πειράζει κανένας. Το *Δουρούση* τον έχασα.

Με καλούν στο Α2 λοχαγός *Γκινήσης*, όπως έμπαινα στην πόρτα ήταν γραφιάδες. Πρώτος ήταν ο *Νικόλαος Αθανασούλας*.

- Τώρα θα τα πληρώσεις όλα, μου λέγει.

- Το έχω πάρει απόφαση, του λέω.

Με πήγαν στο γραφείο του *Γκινήση*. Άρχισε και εκείνος απειλές και βρισιές.

Μου πήραν τα στοιχεία. Το βραδάκι με καλεί ο ταξίαρχης *Δημ. Μπλούμης*. Με δέχθηκε με ένα γελαστό ύφος. Μου λέγει κάθισε.

-Άκουσε κύριε *Ράπτη*, θα τα πούμε καθαρά και ζάστερα. Τέτοιοι άνθρωποι σαν και εσένα δεν πρέπει να χάνονται, η κοινωνία έχει ανάγκη από ανθρώπους σαν και εσένα. Θέλω όμως να μου πεις την αλήθεια. Εάν γνωρίζεις τίποτε αποθήκες με όπλα και τι άλλο γνωρίζεις. Αυτό θα σε ελαφρύνει πολύ.

-Αγαπητέ μου Ταξίαρχε, θα σας μιλήσω όλη την αλήθεια. Στο διάστημα μετά τις παραδόσεις των όπλων απέφευγα να αναμιχθώ σε δεύτερη περιπέτεια. Και αν ο μεγάλος και άσπονδος εχθρός μου *Αθανασούλας* που έκαμε επιδρομές να με συλλάβει, δεν θα καθόμουν στο χωριό. Και βρίσκομαι μεταξύ δύο πυρών. Τώρα τελευταία συνελήφθηκα από τους αντάρτες και πέρασα και ανταρτοδικείο στο Αγιό-φυλλο. Και η απόφαση ήταν, για σένα δύο δρόμοι υπάρχουν ή απάνω ή κάτω. Τι έπρεπε να κάμω; Εάν έλεγα για κάτω θα με εκτελούσαν. Θέλοντας και μη ακολούθησα, κατόπιν βίας.

Έφυγα 17 Μαΐου σήμερα 20 Ιουνίου ένα μήνα. Δεν μου άρεσε ο αδελφοκτόνος πόλεμος. Έφυγα από τα σύνορα της Αλβανίας, για να φτάσω εδώ στο χωριό μου, δώδεκα ημέρες ταλαιπωρία. Να μην πέσω στους Μάηδες, να μην πέσω στους αντάρτες.

Έφερα το παράδειγμα του *Βαγγέλη Μπαλάφα, Κοκόνη*. Αν θέλετε να ρωτή-σετε κε Ταξίαρχε όλη την

περιφέρεια, ρωτείστε τα χωριά Κουτσούφλιανη, Μαλακάσι με Καστανιά ή και την δική μου περιφέρεια πλην τους μεγάλους μου εχθρούς και προπολεμικούς, που έβαλαν να με δολοφονήσουν.

- Έχω μάθει πολλά καλά για σένα, γι' αυτό θέλω να σε σώσω.

Ωστε από όπλα δεν γνωρίζεις;

- Δεν γνωρίζω, όταν φύγαμε για το βουνό ήμασταν άοπλοι, μας όπλισαν στα σύνορα της Σερβίας. Στο χωριό Κυψέλη ένα βράδυ πήγαμε στο Σερβικό έδαφος. Ήταν μια πεδιάδα γύρω δάσος εκεί ήταν σωρός από όπλα όλων των τύπων. Όλα προέλευσης Αγγλίας καινούργη.

Φωνάζει έναν λοχαγό. Δεν θα τον πάτε στο στρατόπεδο θα τον κλείσετε στο τάδε μέρος. Δε θα επιτρέπετε σε κανέναν να τον επισκεφτεί, εκτός δικής μου αδείας. Συσσίτιο θα του δίνετε από την λέσχη αξιωματικών.

- Φρουρούς να βάλεις καλά παιδιά. Πήγαινε μου λέγει και θα δούμε τι θα γίνει.

Με έκλεισαν σε ένα ημιυπόγειο. Εκεί ήταν και κοτόπουλα. Εάν με πήγαιναν στο Στρατόπεδο όπως έμαθα αργότερα από άλλους κρατούμενους είχαν βάλει στην πόρτα δύο δήμιους να αρχίσουν να με εκτελέσουν. Με τα πιο φρικτά βασανιστήρια να ικανοποιηθούν οι πόθοι των εχθρών. Το υπόγειο ήταν υγρό και διέταξε ο ταξίαρχος να με βγάλουν έξω στον ήλιο.

Περνά ένας ταγματάρχης, εγώ μου λέγει έχω τόσα χρόνια να γίνω ταγματάρχης και συ που τα βρήκες τα γαλόνια ταγματάρχη; ποιος στα έδωσε ο Λαϊκός Στρατός;

Με αρχίζει στις κλωτσιές, λέγει στους σκοπούς κλείστε τον μέσα. Μα έχουμε διαταγή από τον ταξίαρχο. Με βουτά αυτός από τα μανίκια με σπρώχνει μέσα. Πήγαν τα παιδιά τα ανέφεραν στον Ταξίαρχο. Διατάζει να τον βγάλετε έξω και να μην αφήνετε να πλησιάσει κανένας.

Ένα βράδυ διατάζει να με παν στο γραφείο του. Μου λέγει κάνω ότι είναι δυνατόν να σε σώσω, αλλά πρέπει να με βοηθήσεις. Αύριο το απόγευμα θα πάμε στο Καστράκι και θα μιλήσεις. Μετά από εκεί θα έρθουμε εδώ και θα μιλήσεις στην Καλ/κα (βγάλτε συμπέρασμα σε ποια κατάσταση βρισκόμουν και γράφτε στο βιβλίο καλώς ή κακώς). Με πήγαν στο Καστράκι. Ήταν και ο ταξίαρχος στο ίδιο αυτοκίνητο. Τον κόσμο τον είχαν συγκεντρωμένο.

Μίλησα.

Εκτός αυτού με χειροκρότησαν.

Στην Καλαμπάκα

Μαζί με τον Ταξίαρχο εκεί ήταν πάρα πολύς λαός. Μίλησα πέρα από εκεί χειροκροτήματα.

Ασφαλώς έχετε την απορία να μάθετε τι είπα, έγινα προδότης. Δεν έγινα προδότης.

Αυτοί που διοικούσαν αυτοί ήταν προδότες. Αυτοί πρόδωσαν τον Ελληνικό λαό, όταν στα χέρια μας είχαμε 80.000 ελασίτες και 120.000 εφεδρο-ελασίτες και μας παρέδωσαν στα ντόπια στα Ραλικά Τάγματα στους συνεργάτες του κατακτητή και στα Αγγλικά στρατεύματα του Σκόμπη. Αυτοί εξό-ντωσαν τον μέγα Έλληνα πατριώτη *Άρη*.

Εάν πήραμε το όπλο το πήραμε από εθνικό σκοπό και μας παρέδωσαν σαν αιχμαλώτους.

Μετά την παράδοση άρχισε το κυνηγητό και οι δολοφονίες. Όταν ο *Άρης* είπε ή τώρα ή ποτέ. Εάν στον λόγο είπα ότι ο αγώνας δεν είναι ελληνικός, είναι ξενοκίνητος, από απελευθερωτικός έγινε κατοχικός. Στο διάστημα το μικρό που παρέμενα και αντάρτης συμμορίτης όπως τον ονόμασα, είδα κατάλαβα που υπήρχε αναρχία κατά στελεχών.

Όταν ο *Μάγκος* Ταγματάρχης, ο *Γιωτόπουλος* μέλος του Αρχηγείου Ιωαννίνων παραδίδουν ολόκληρο τάγμα και να καλούν δια προκηρύξεων να παραδοθούν διότι αυτός ο αγώνας είναι αγών ξενοκίνητος, γυρίστε παιδιά στις αγκαλιές της πατρίδας. Εάν δεν εγράφησαν θα γραφτούν και θα διαπιστώσετε την πραγματική αλήθεια.

Τα ικανά στελέχη τα παραμέριζαν ή τα δολοφονούσαν όπως τον *Άρη* και άλλους πολλούς. (Εφόσον στην συμφωνία της Βάρκιζας ούτε αμνηστία δεν ζήτησαν και υπέγραψαν την καταδίκη

όλων των αγωνιστών). Ο *Αδαμάντιος Καφαντάρης* διαφώνησε γρήγορα ο δε αδελφός του *Νικηταράς Καφαντάρης* πιστός, έβριζε τον αδελφό του Αδαμάντιο και αυτός δολοφονήθηκε.

Ο παπάς *Πούλιος Αθαν.* από Αγιόφυλλο. Ο πρώτος καπετάνιος και πρώτος στην μάχη της Οξύ- νειας. Ήρθε στο κρατητήριο στην Καλ/κα. Έρχεται στο παράθυρο οπλισμένος με ερωτά ειρωνικά, μήπως είστε ο συναγωνιστής *Ράπτης*;

-Ευχαριστώ παπά εσύ τι λες εγώ είμαι;

Έφυγε χωρίς άλλη απάντηση.

Μεταγωγή μου εις Τρίκαλα

Με καλεί ο Ταξίαρχος. Μου λέγει τα χαρτιά που έκαμα είναι απαλλαχτικά ούτε στρατοδικείο θα περάσεις.

Φτάσαμε στα Τρίκαλα, στο ξενοδοχείο Πανελλήνιο ήταν η Μεραρχία. Ανεβαίνουμε στο δεύτερο πά- τωμα. Στον διάδρομο συναντούμε τον *Ηρακλή Παπαθανασιάδη*.

Μόλις με είδε, ακόμη στα πόδια σε έχουν;

Του απαντώ εγώ φταίω επειδή δε σας καθάρισα.

Στο γραφείο του Α2 ήταν ο Στρατηγός *Στραβόλυμπος*. Παραδίδουν τα χαρτιά ο συνοδός μου Ανθυ- πολογαγός. Αυτός χαιρέτησε και έφυγε. Τα πήρε ο στρατηγός τα διάβασε, σηκώνει το κεφάλι και με κοιτά. Μου λέγει εσύ πρέπει να είσαι καλός άνθρωπος, τα όσα βλέπω τα γραπτά από την ταξιαρχία.

Πότε και πόσα χρόνια είσαι κομμουνιστής;

- Ούτε ήμουν ούτε και τώρα είμαι. Τον είδα χάρηκε.

Μη φοβάσαι στρατοδικείο δεν περνάς, αλλά θα καθίσεις περίπου δυο τρεις μήνες και θα σε τακτο- ποιήσω στον λόχο Στρατηγείου. Θα είσαι ελεύθερος την ημέρα, το βράδυ θα πας για ύπνο.

Με έστειλε στους στρατώνες ήταν και άλλοι κρατούμενοι ιδίως νεαρά παιδιά. Έβγαίνα έξω στα Τρί- καλα πήγαινα κάπου κάπου στον κουνιάδο μου στο γραφείο.

Με βλέπει ο *Αντώνης Δερβέναγας Δ/ντής* ήταν τότε δεν ξέρω. Μου λέγει δεν σε κρέμασαν εσένα α- κόμη και σε έχουν και ελεύθερον.

Μου λέγει ένας αξιωματικός,

- Βρε εσύ ταγματάρχα τι βαθμό είχες στον στρατό;

- Κληρωτός λοχίας στον Αλβανικό πόλεμο, χρέη ίλαρχου.

- Εσύ πρέπει να ξέρεις να εκπαιδεύεις τους νεοσύλλεκτους, επειδή δεν έχουμε προσωπικό.

- Ξέρω.

- Από αύριο το πρωί θα βγάζεις τους άνδρες στο γήπεδο 3/4 της ώρας.

Την άλλη ημέρα βάζω στην γραμμή. Τους βάζω έξω τους έκαμα γυμναστική.

-Α! είσαι ωραίος, δεν μου λες απάνω στο βουνό εσύ τους έκαμες.

-Ε! δεν χρειάζεται ειρωνεία.

-Ε! αστεία στα λέμε.

Με καλούν στο γραφείο του λοχαγού. Μου λέγει ο λοχαγός, είσαι θαυμάσιος, κάθε μέρα θα κάμεις άλλα και θα τρως συσσίτιο από την λέσχη αξιωματικών. Πέρασαν τρεις μήνες ζωή καλή.

Έφυγε η Μεραρχία. Το τραγούδι ήταν τι ζητούν οι Βούλγαροι στην Μακεδονία.

Ο *Παπαθανασιάδης* εργαζόταν εντατικά. Φεύγοντας η Μεραρχία, αντικαταστάθηκε από άλλη. Κατά- φεραν να εξαφανίσουν όλα τα χαρτιά μου και έκαμαν άλλα χαρτιά ότι συνελήφθην, μήνυση κ.λ.π.

Φωνάζουν το όνομά μου, τα ρούχα και στο στρατόπεδο. Στο στρατό-πεδο πήγα πρώτα στο γραφείο.

Δ/ντής στρατοπέδου ήταν ένας λοχαγός ονομαζόμενος *Ιωαννίδης*.

Τα είχαν όλα τακτοποιημένα. Μου λέγει φίλε ταγματάρχα εδώ που ήρθες εάν κάμεις πως κουνήσεις θα πεθάνεις. Ταγματάρχης Ε' στον 3ο Θάλαμο.

Το μάτι το είχαν πάντα άγριο για μένα, διότι στο στρατόπεδο ήταν το προσωπικό όλο ταγματασφαλί- τες βασανιστές, μαυροσκούφηδες.

Βράδια μέρα ξυλοδαρμοί, από το πολύ ξύλο πέθαιναν. Κάθε ημέρα στην δουλειά στο γήπεδο. Εκεί ήμασταν όλοι πατριώτες από το χωριό μου, Βαγγέλης, Χρήστος, Σπύρος, Ανδρέας, Γιάννης. Καθώς από Αγναντιά, Κακο-πλεύρι, Οξύνεια κ.λ.π.

Μια μέρα Κυριακή, έβγαζαν κρατούμενους για τα νταμάρια για να φορτώσουν πέτρα στα αυτοκίνητα. Τα νταμάρια ήταν έξω από τα Τρίκαλα, χωριό Ράζα. Από εκεί δραπέτευσαν δύο κρατούμενοι ο *Νούλης Μπέλος* και ο *Ευθύμιος Σακοράφας* από το χωριό Καταφύγι Γρεβενών. Τρομοκρατία στο Στρατόπεδο. Αυτοί που ήταν στο νταμάρι τους βάλανε και βάδιζαν με τα γόνατα στα χαλίκια, όλοι οι άλλοι μέσα στους θαλάμους, όλοι κάτω. Στον κάθε θάλαμο είχαν βάλει από 3-4 δήμιους, είπαν όπως πέσατε δεν θα κοιμηθείτε μέχρι πρωί όποιος κουνιόταν τους βουτούσαν έξω και ξύλο. Ξημέρωσε η ημέρα, μας βγάζουν έξω τους ίδιους πάλι με τα γόνατα στα χαλίκια. Εγώ κάτι προνοούσα θέλεις και με μπλέξουν τίποτε;

Μας έβγαλαν στην δουλειά στο γήπεδο. Το μεσημέρι γυρίσαμε για φαγητό.

Στο στρατόπεδο δεν άκουγες τσιμουδιά. Ρώτησα με τρόπο τον Δάσκαλο *Τζίμα*, τι γίνεται;

-Τίποτε μου λέει.

Το απόγευμα πάλι στην δουλειά. Δεν πέρασε μισή ώρα ακούω να φωνάζουν το όνομά μου. Κατάλαβα πως κάτι σε βάρος μου θα συμβεί. Ήταν δύο μαυροσκούφηδες, επιστάτης ήταν ο κρατούμενος *Ευθύμιος*. Αυτός φώναζε το όνομά μου. Πηγαίνω. Μου λένε οι μαυροσκούφηδες:

- Ότι τώρα δεν γλιτώνεις πια.

Με παίρνουν στο στρατόπεδο. Στο γραφείο του *Ιωαννίδη* ήταν αυτός και ένας δήμιος μαυροσκούφης με γένια, μαλλιά.

Τα βασανιστήρια

Μου λέγει ο *Ιωαννίδης*, δεν σου έφτανε ότι έκαμες έξω τώρα το κάμεις και εδώ, θα πεθάνεις άτιμε.

-Τι λέγατε χθες πίσω από την παράγκα με τον *Μπέλλο* και *Σακοράφα*.

- Τίποτε, ούτε τους είδα καθόλου.

- Μαρτύρησε τι είπατε;

-Τίποτα.

Αρχίζει ο δήμιος με το γκλοπ στο κεφάλι, ζαλίστηκα έπεσα κάτω. Άρχισαν πατούσαν, χτυπούσαν. Χτυπούσαν δεν καταλάβαινα. Δεν ξέρω πόση ώρα χτυπούσαν, ήμουν σε αναισθησία. Με παίρνουν στα χέρια και με πέταξαν σε ένα κελί τσιμέντο. Αυτοί πίστεψαν πως εγώ δεν θα ζήσω πλέον. Το πρωί συνήλθα αλλά τα αίματα σώμα με το τσιμέντο είχαν γίνει ένα. Ανοίγουν την πόρτα μπαίνουν δύο, με κλωτσάν. Ανοίγω τα μάτια λίγο. Ζει λεν είναι ζωντανός. Φεύγουν έρχονται ξανά με παίρνουν από τα πόδια χέρια και με κατεβάζουν. Εκείνη την ημέρα είχε ήλιο. Με βάζουν στον ήλιο άρχισα να συνέρχομαι.

Μου λέγει ο *Ιωαννίδης*, πίστεψα πως άδικα έφαγες το ξύλο αλλά και ο καταδότης τον περιποιήθηκα καλά. Ο καταδότης ήταν ένας από το χωριό Κορυδαλλό παιδί του *Στεργίου*.

-Τι θα πεις τώρα στο στρατόπεδο. Θα σε ρωτήσουν γιατί σε χτύπησαν;

-Που ξέρω τι να πω.

-Θα πεις τα μπέρδεψα στην ανάκριση.

- Έτσι θα πω.

Μετά άρχισα να πονάω. Με πήγαν στον θάλαμο. Ο *Βασίλειος Τζίμας* και ο *Βασίλης Καραδήμος* από το το Κακοπλεύρι αυτοί μου έδωσαν φαγητό στο στόμα, αυτοί με πήγαν στο μέρος περίπου 15 ημερες.

Ο καταδότης είχε δικηγόρο τον *Παπαθανασιάδη*.

Στο στρατοδικείο

Περνούσαν οι χωριανοί μου άτομα και λουipoί, δικηγόρο είχαν τον *Παπαθανασιάδη*. Τους είπε να τα ρίξουν όλα σε βάρους μου για να σωθούν. Στην απολογία τους έλεγαν ο Ράπτης αυτός μας οργάνωσε αυτός, αυτός.

Στέλνει ο Βασιλικός επίτροπος *Λαγάνης* δύο στρατιώτες να μου φέρουν σε αντιπαράσταση με τους χωριανούς μου.

Μου λέγει ο *Λαγάνης*, τι έχεις να πεις. Εδώ εσένα κατηγορούν για όλα.

-Σηκωθείτε απάνω πέστε τα για να τα ακούσει.

Σηκώνονται αυτός και οι δικαστές. Εάν δεν υπήρχε αυτός δεν θα ήταν κανένας οργανωμένος.

Ο Γιάννης Τσέτσιλας, αυτός κε Πρόεδρε μας

Μεταφορά στο νησί Τρίκερ Βόλου

Στο νησί Τρίκερ ήμασταν περί τους χίλιους κρατούμενους. Τη Δ/ση την ανέλαβαν οι κρατούμενοι, κάναμε λόχους διμοιρίες. Τρεις λόχοι, 1ος-2ος-3ος.

1ος λόχος *Λοχαγός Βασ. Δήμος*. Διανομέα σε γράμματα και επιταγές βάλανε εμένα. Η ζωή ήταν καλή και το συσσίτιο επίσης. Το μόνο ότι οι σκηνές ήταν μικρές, κάθε δύο άτομα. Σκάβαμε στη γη και από επάνω τη σκηνή. Με τις βροχές πότιζε η γη υγρασία, ρούχα για σκέπασμα δεν είχαμε, μόνον από μία κουβέρτα. Χειμώνας.

Από τα Τρίκαλα φύγαμε τον Δεκέμβρη του '47. Εκεί δεν είχαμε κακοποιήσεις περάσαμε καλά.

Τον Μάρτη 1948 δραπέτευσαν τρεις κρατούμενοι, τον έναν τον θυμάμαι, ήταν ο *Αθανάσιος Μυλωνάς* από τον Αμάραντο Καλ/κας, ο οποίος και πιάστηκε. Οι άλλοι δύο έφυγαν. Τον φέρανε στο νησί. Το τι υπέστη αυτός ο άνθρωπος δε λέγεται. Με το να ακούς μόνον τρομάζεις.

Ένα όνειρο

Ξημερώνοντας 16η Μάρτη 1948. Στις 15 το βράδυ βλέπω ένα όνειρο.

«Βρέθηκα στο χωριό, φοβούμενος έφυγα προς το βουνό. Απάνω από το χωριό θέση Βαρκά συναντώ τον *Κώστα Γκούτσια*, είχε πρόβατα.

Του λέγω, βρε Κώστα, μη με φάνε τα σκυλιά και ερχόντουσαν απάνω. Είχα πάρει ένα ξύλο στα χέρια. Το ένα ήταν μεγάλο άσπρο το άλλο ήταν μακρύ και λεπτό. Όπως βιάδιζα και αυτά ερχόντουσαν κατ' επάνω μου να γαβγίζουν. Βρέθηκα σε μία γέφυρα ξύλινη. Το ισχνό έφτασε απάνω μου να με αρπάξει από πίσω. Γυρίζω να το χτυπήσω με το ξύλο. Μου βουτά το αριστερό πόδι από τα δάκτυλα εγώ το κτυπούσα με το ξύλο στο κεφάλι. Όπως το κτυπούσα πετάχτηκαν έξω. Τα θυμάμαι κόκκινα. Η γέφυρα κόπηκε στα μισά, πέφτει το σκυλί κρεμασμένο από το πόδι μου. Εγώ συνέχιζα να το κτυπώ οπότε ξεκόλλησε από το πόδι μου και έπεσε κάτω. Το δε λευκό όσο γάβγιζε μόνο.»

Ξύπνησα τρομαγμένος. Το πρωί παίρνω την κλήση. Το ίδιο ακριβώς όνειρο το βλέπω στις φυλακές Τρικάλων την Παρασκευή το βράδυ ξημερώνοντας Σάββατο 14-15 του μήνα. Ούτε την παραμικρή παράλειψη. Είχε ακριβώς όπως το πρώτο και το δεύτερο. Τα ίδια σκυλιά το ίδιο μέρος, ο ίδιος ο *Γκούτσιας*, η ίδια η γέφυρα.

Μεταγωγή στα Τρίκαλα

Στις 15 Μαρτίου 1948 παίρνω την κλήση. Ημέρα δικάσιμος 17 Μάρτη δύο ημέρες.

Στις 15 το βράδυ στο μεταγωγό Βόλου. Το μεταγωγό ήταν φούσκα γεμάτο από κρατούμενους, όλη την νύχτα όρθιοι στα πόδια ξημερώσαμε.

Στις 16 στα Τρίκαλα στις φυλακές. Εκεί βρήκα και τον καπετάν *Αδαμάντιο Καφαντάρη*.

Στις 17 του μηνός ήμουν για το στρατοδικείο. Το πρωί φωνάζει όσοι είναι για δικαστήριο να περάσουν έξω. Βγήκαμε έξω. Φωνάζουν τα ονόματα. Εμένα δε με φωνάζουν.

Μου λέγει ο Δ/ντής ότι η δική σου δίκη αναβάλλεται.

Γιατί αναβλήθηκε. Αυτό μου το είπε ο Δικηγόρος *Αλέξανδρος Μάντζαρης*. Από της 17 Μάρτη ορίστηκε στις 17 του Μάη επικοινωνία με κανέναν.

Στις 16 του Μάη παίρνω την κλήση για την επομένη το δικαστήριο. Στις 16 το βράδυ ήρθε ο *Αλέκος Μάντζαρης*, με φωνάζανε στο επισκεπτήριο.

Μου λέγει, εσύ είσαι ο Ράπτης;

- Ναι εγώ.

- Είμαι ο δικηγόρος σου. Αύριο περνάς στο στρατοδικείο. Μου ανέθεσαν οι δικοί σου, πρέπει όμως να σου πω την αλήθεια. Η δική σου η δίκη είναι μία από τις 100 στην Ελλάδα, δεν θέλω να σου πω ψέματα. Διάβασα την δικογραφία σου. Ελπίδα ζωής για σένα δεν υπάρχει, ούτε μία στις χίλιες. Εάν περνούσες στις 17 του Μάρτη η σύνδεση του δικαστηρίου ήταν καλή. Ο *Παπαθανασιάδης* ανέβαλε την υπόθεσή σου. Το αυριανό δικαστήριο είναι από αυτά που αναλαμβάνουν τις πιο σοβαρές υποθέσεις. Εφόσον σου τα είπα αν θέλεις να αναλάβω χωρίς να σε πλανέσω, δε ζεις.

Του λέω, να αναλάβεις.

Σκεφτείτε την αγωνία μου όλη την νύχτα. Οραματιζόμουν διάφορα πράγματα, ας ήταν ανοιχτά τα μάτια μου, δεν έκλεισαν σκεπτόμουν το θάνατο, όχι ότι φοβάμαι το πως θα με σκοτώσουν αλλά την τιμωρία.

Κάθε μέρα γίνονταν εκτελέσεις. Τα χαράματα έβγαζαν τους μελλοθάνατους και τους άρχιζαν με τα μαχαίρια να τους χτυπάν στις πλάτες έως ότου φτάσουν στο μέρος εκτελέσεως σχεδόν εκτελεσμένοι.

Το προαύλιο της φυλακής το πρωί ήταν με αίματα.

Ημέρα Δευτέρα 17 Μάη 1948

Κατηγορούμενοι στη δικάσιμο ήμασταν τρεις. Ώρα 9 π.μ. στο εδώλιο του κατηγορουμένου. Το ακροατήριο γέμισε από λαό. Προτού αρχίσει το δικαστήριο έρχεται ο *Κλεόβουλος Γιαννούσης*, δικηγόρος τότε.

Φωνάζει το όνομά μου, μου λέγει.

- Με βάλανε για την υπεράσπισή σου αλλά παραιτούμαι.

- Του λέγω γιατί δεν το λέγατε από χθες.

Δεν μου απαντά. Γύρισε να φύγει, του λέγει ο *Μάντζαρης*,

- Κε Κλεόβουλε, σας παρακαλώ καθίστε, ο άνθρωπος κινδυνεύει.

- Δεν μπορώ λέγει και έφυγε.

Πρώτος κατηγορούμενος ήταν ένα παιδί γύρω στα 18 χρόνια. Η υπόθεση του παιδιού δεν κράτησε ούτε ένα τέταρτο, απηλλάγη.

Δεύτερος κατηγορούμενος ένας από τα Βανακούλια. Οι μάρτυρες του χωριού του, μαυροφόρες γυναίκες, δριμύ κατηγορώ, τον ενοχοποιούσαν για φόνους. Στην απολογία του δεν μπόρεσε ούτε λέξη να πει, ζήτημα να κράτησε μία ώρα. Δικάστηκε πεντάκις σε θάνατο. Ώρα 10:30 π.μ. άρχισε η δική μου δίκη.

Μάρτυρες κατηγορίας 17 από Σταγιάδες, Κακοπλεύρι, Αγναντιά. Πρώτος μάρτυρας κατηγορίας κλήθηκε ο *Γεώργιος Αθανασούλας*, ο οποίος άρχισε να με κατηγορεί.

-Αυτός κ. Στρατοδίκες ήταν καπετάνιος της περιφέρειας, έλυνε και έδενε. Εμένα μαζί με την οικογένειά μου μας συνέλαβε και μας έστειλε προς εκτέλεση. Εννέα άτομα μου πήρε, όλα μου τα πράγματα κ.λ.π.

Τον ρωτά ο Πρόεδρος,

- Κε Μάρτυς θέλω να μας πεις συγκεκριμένα πράγματα, το ότι ήταν καπετάνιος το ξέρουμε. Τι ακρι-

βώς έκαμε, ποιόν εκτέλεσε ποιόν λεηλάτησε, ποιόν εμπρησμό έκαμε.

Απαντά:

-Κοι Στρατοδίκες αυτός δεν παρουσιαζόταν αλλά διέταξε, έλεγε ο τάδε θέλει εκτέλεση. Τον έπαιρναν και τον εκτελούσαν.

- Πες ποιόν έναν.

- Μάρτυς: Δεν δείχνονταν.

- Πρόεδρος: κ. Μάρτυς δεν μας τα λες καλά, έναν ποιόν...

- Μάρτυς: Μα σας είπα δεν πήγαινε έστελνε.

- Πρ: Άλλο τι έκαμε λεηλασίες ποιες και ποιόν;

- Μάρτυς: Δεν πήγαινε αυτός.

- Πρ.: Σε ποιόν εμπρησμό;

- Μάρτυς: Μα σας είπα κε Πρόεδρε δεν πήγαινε διέταξε.

- Πρ.: Τι έχεις άλλο;

- Μάρτυς: Στρατολογούσε τα παιδιά και τα έβγαζε έξω.

-Πρ.: Το λόγο ο κύριος συνήγορος.

Εκείνη την ώρα έρχεται ο *Αθανάσιος Παπαιωάννου*. Ο δικηγόρος μπαίνει στην έδρα. Δήλωσε ότι αναλαμβάνει την υπεράσπιση του κατηγορουμένου. Ήρθε αυθόρμητα μόνος του. Παίρνει τον λόγο ο *Μάντζαρης*. Έκαμε ερωτήσεις στον *Αθανασούλα*. Τον έφερε σε αμηχανία.

- Πρόεδρος: Το λόγο ο άλλος συνήγορος.

Παπαιωάννου: Εάν κ. Δικαστές ήταν όλοι σαν τον κατηγορούμενο δε θα είχαμε καθόλου θύματα. Γνωρίζω το μάρτυρα και τον κατηγορούμενο. Γνωρίζω και προπολεμικώς το μίσος του μάρτυρα εναντίον του κατηγορούμενου. Είμαι από το Καστράκι και ανήκα στον ΕΔΕΣ και μας διέλυσε ο ΕΛΑΣ, κατέπεσα στα χέρια τα δικά του. Όχι μόνον εγώ αλλά και άλλοι όπως ο *Δασονόμος Παπαδόπουλος*, τα αδέρφια μου, οι γονείς μου. Μείναμε τρεις μήνες μαζί του, όχι μόνον δεν κακοποίησε αλλά φύλαξε την περιφέρειά μας. Μέσα στο διάστημα τριών μηνών δεν θα βλέπαμε τίποτε γι' αυτόν, ενώ παντού άκουγες σκοτωμούς, εμπρησμούς κ.λ.π.

Τότε ο *Επίτροπος Λαγάνης* του λέγει:

-Εσύ δεν είσαι για συνήγορος είσαι μάρτυρας υπερασπίσεως. Κατέβα και έλα σαν μάρτυρας.

Κατέβηκε από την έδρα για μάρτυρας. Μόλις τελείωσε την κατάθεσή του, διέκοψε το δικαστήριο. Βγήκε και ο *Θανάσης* στην αίθουσα. Τον καλεί ο *Κώστας Παπαδόπουλος* δήθεν να του πει κάτι. Βγήκαν έξω από την πόρτα, του δίνει δύο χαστούκια του *Θανάση*.

Όταν συνεδρίασε το δικαστήριο που *Θανάσης*, δεν ξαναγύρισε. Αυτό εκμεταλλεύτηκε ο *Μάντζαρης*. Και μέσα στο δικαστήριο τρομοκρατούν και τους δικηγόρους και, εάν κε Δικαστά θέλουμε να φέρουμε και εμείς μάρτυρες απ' έξω, έχουν σκοπιά μην τυχόν και μπει κανείς να υποστηρίξει τον κατηγορούμενο. Μόλις τώρα χτύπησαν το δικηγόρο *Παπαιωάννου*, πώς είναι δυνατόν να δικάσουμε μια σο-βαρή υπόθεση, πώς θα βρούμε την αλήθεια;

Ο *Κώστας Παπαδόπουλος* έγινε όργανο του *Αθανασούλα* και *Παπαθανασιάδη*.

Δεύτερος Μάρτυς Κατηγορίας, *Αθανάσιος Παπαβασιλείου, Κακοπλεύρι*.

Αυτός παρουσιάστηκε με παλιόρουχα ξεσκισμένα να δείξει ότι του πήρα τα ρούχα, του έκαψα το σπίτι κ.λ.π.

Του λέγει ο Πρόεδρος,

- Πες μας Μάρτυς τι έκαμε ο κατηγορούμενος.

- Μάρτυς: βλέπετε κε Πρόεδρε δεν μας άφησαν τίποτε, μας άφησαν γυμνούς ούτε ρούχα να φορέσουμε δεν έχουμε μου έκαψαν το σπίτι κ.λ.π.

Πρόεδρος: Αυτός σου έκαψε το σπίτι; Τον είδες και ποιος τον είδε ότι σου έκαψε το σπίτι;

Μάρτυς: Δεν πήγαινε αυτός κ. Πρόεδρε, αυτός διέταξε.

Πρ.: Δικάζουμε, θέλουμε συγκεκριμένα πράγματα, αυτός έκαψε το σπίτι; Αυτός σου πήρε τα ρούχα;

Μάρτυς: Κε Πρόεδρε δεν πήγαινε ο ίδιος αλλά αυτός διέταζε.

Πρ.: Θέλω να μου πείτε αυτός τι έκαμε ο ίδιος.

Μάρτυς: Αυτός κε Πρόεδρε έλυνε και έδενε. Ήταν ένας από τους μεγάλους καπεταναραίους, όταν ήταν να κάψουν να λεηλατήσουν να σκοτώσουν διέταζε άλλους, αυτός δεν φαίνονταν.

Πρ.: Το λόγο ο συνήγορος.

Τον βουτά ο Μάντζαρης,

-Κε Μάρτυς, μας ήρθες με τα παλιόρουχα ξεσκισμένα και λερωμένα. Ξεσκισμένα ναι, αλλά και λερωμένα; Μήπως και αυτού ο κατηγορούμενος σας έκοψε και το νερό να τα πλύνεις;

Κε Δικαστά, όλα φτιαχτά. Μας παρουσιάζεται με τα κουρέλια, ενώ σήμερα βάζουν κουστούμια όλοι. Η «σούντρα» γέμισε τουλάχιστον από ρουχισμό όλη την Ελλάδα.

Του έκαμε ερωτήσεις στα θέματα της κατηγορίας και απαντήσεις ήταν ότι μόνος δεν πήγαινε διέταζε.

Πρ.: Μας φάγατε με το διέταζε, απάντησε στον συνήγορο αυτά που σε ερωτά.

Τα έχασε, ο φουκαράς δεν μπορούσε να απαντήσει.

Τρίτος Μάρτυς, Δημ. Προύτσος Κακοπλεύρι

Πρ.: Πες μας μάρτυς τι γνωρίζεις;

Μάρτυς: Ήταν καπετάνιος.

Πρ.: Καλά το γνωρίζουμε Καπετάνιος, τι έκαμε;

Μάρτυς: Πάντως κακά δεν έκαμε, στο χωριό μας καλά φέρθηκε, σε άλλα χωριά δεν ξέρω.

Πρ.: Σκότωσε κανένα;

Μάρτυς: Δεν ξέρω.

Πρ.: Δεν έμαθες; Εμπρησμό έκαμε;

Μάρτυς: Δεν καταλαβαίνω.

Πρ.: Έκαψε, έβαλε φωτιά σε κανένα σπίτι;

Μάρτυς: Δεν ξέρω, δε το άκουσα.

Πρ.: Έπαιρνε πράγματα από σπίτια;

Μάρτυς: Δεν ακούστηκε τέτοιο πράγμα.

Πρ.: Ο συνήγορος.

-Κοι Δικαστές, απόδειξη καθαρή, ούτε προηγούμενοι μάρτυρες μας είπαν κάτι το συγκεκριμένο, ούτε ο παρών μάρτυρας μας λέγει, ήταν καπετάνιος, καλά ωραία ήταν καπετάνιος. Η κατηγορία του κατηγορουμένου είναι μόνο ότι ήταν καπετάνιος. Αυτός διέταζε δεν πήγαινε, τα ίδια ακούμε.

Μάρτυρας Χρήστος Τσίτσαρης από Κακοπλεύρι

Πρ.: Πες μας μάρτυς τι γνωρίζεις για τον κατηγορούμενο;

Μάρτυς: Τι να ξέρω κε Πρόεδρε, εγώ το παιδί μου σκοτώθηκε.

Πρ.: Ποιος το σκότωσε, αυτός;

Μάρτυς: Όχι αυτός, αλλά το επιστράτευσαν και σκοτώθηκε σε μάχη.

Πρ.: Αυτός το επιστράτευσε;

Μάρτυς: Έτσι λεν.

Πρ.: Ήρθε από το σπίτι και το πήρε με τη βία;

Μάρτυς: Δεν ήρθε, δεν το είδα.

Πρ.: Πόσα χρόνια είχε το παιδί σου;

Μάρτυς: Είκοσι τρία.

Πρ.: Και γιατί δεν πήγε στρατιώτης;

Μάρτυς: Δεν πήγαν και άλλα παιδιά στην ηλικία του.

Πρ.: Θα του άρεσε φαίνεται του γιου σου. Μήπως έμαθες εάν τον σκότωσε ο κατηγορούμενος εκεί πάνω που ήταν;

Μάρτυς: Όπως έμαθα σκοτώθηκε από αεροπλάνο.

Πρ.: Μήπως γνωρίζεις εάν ο κατηγορούμενος σκότωσε κανέναν από το χωριό σου;

Μάρτυς: Δεν έμαθα ούτε άκουσα.

Πρ.: Φωτιά έβαλε σε σπίτια;

Μάρτυς: Δεν έμαθα ούτε είδα.

Πρ.: Πράγματα έπαιρνε από σπίτια;

Μαρ.: Όχι δεν έκαμε τέτοια πράγματα, πάντως στο χωριό μου καλά φέρθηκε.

Πρ.: Το λόγο ο συνήγορος Μάντζιαρης.

Μάντζιαρης.: Για πες μας μάρτυς είπες ότι το παιδί σου σκοτώθηκε σε μάχη. Είπες ότι το επιστράτευσε, είσαι βέβαιος ότι ο κατηγορούμενος το επιστράτευσε;

Μάρτυς: Έτσι λένε. -

Μάντζιαρης.: Εσύ τι ξέρεις, τι έμαθες; Η μήπως το παιδί σου πήγε μόνο του.

Μάρτυς: Είχαν τρελαθεί κι αυτά.

Όρα μία μεσάνυχτα. Το δικαστήριο διέκοψε για την επομένη ημέρα Τρίτη 18 Μάρτη. Η αίθουσα του ακροατηρίου ακόμη γεμάτη από κόσμο. Κι αυτό το βράδυ με αγωνία χωρίς να κλείσω μάτι.

Την άλλη μέρα ώρα 9:30 στην κλούβα μόνος μου και στο Δικαστήριο.

Πέμπτος Μάρτυς Κατηγορίας, *Κων/ος Παπαδόπουλος Αγναντιά*

Πρ.: Για λέγε μας μάρτυς τι γνωρίζεις εσύ για τον κατηγορούμενο;

Μάρτυς: Εγώ κε Πρόεδρε δεν έτυχε να είμαι στο χωριό όταν πιάστηκε. Εάν ήμουν δε θα καθόμασταν δυο ημέρες εδώ ορθοστασία. Θα τον σκότωνα εκεί. Ήταν όμως ένας μεγάλος αρχηγός. Ότι έκαμε τα έκαμε τόσο μυστικά που να μην μπορείς να τον καταλάβεις, έβαζε άλλους χωρίς αυτός να φαίνεται.

Πρ.: Λέγε μάρτυς τι άλλο γνωρίζεις;

Μαρ.: Σας είπα κε Πρόεδρε δεν έπρεπε να φτάσει εδώ, εφόσον έφτασε εδώ τυραννιόμαστε τόσο άνθρωποι για έναν εγκληματία.

Πρ.: Εσείς φταίτε γιατί να τον φέρετε εδώ και εσείς κουραζόσαστε και εμείς με αυτόν δύο μέρες. Το λόγο ο συνήγορος.

Μάντζ.: κε Μάρτυς, μας είπες ότι αν τον συναντούσες εσύ θα τον σκότωνες. Δεν μας είπες τι έκαμε, ποια τα επιβαρυντικά.

Μάρτυς: Εσείς πρέπει να ντρέπεστε, εσείς πάρτε τα λεπτά, εμείς πολεμάμε στα βουνά τους πιάνουμε και σεις τους υποστηρίζετε.

Πρ.: Ε! όχι κι έτσι, είναι νόμος.

Μάρτυς: Δεν έχουμε να κάνουμε καμιά ερώτηση.

Το δικαστήριο τον κατάλαβε που είχε αγριέψει και τον έδιωξε, χωρίς να δώ-σει καμιά απάντηση στον συνήγορο.

Έκτος Μάρτυρας Κατηγορίας, Γεώργιος Πούλιος Σταγιάδες *

Πρ.: Λέγε μάρτυς και σύντομα, θα φάμε όλη την ημέρα.

Μάρτυς: Κε Πρόεδρε, ήταν ένας δερβέναγας, άμα τολμούσε να του πει κανένας τίποτε σε έστελνε στο εκτελεστικό απόσπασμα, όπως τον αδελφό μου. Τον έστειλε στο Αγιόφυλλο και τον σκότωσαν.

Πρ.: Αυτός τον συνέλαβε και τον έστειλε στο Αγιόφυλλο;

Μάρτυς: Έβαζε άλλους, έφερε το Γαλάνη και άλλους και πήραν τον αδελφό μου και τον σκότωσαν.

Πρ.: Αυτός με τα χέρια του σκότωσε κανέναν;

Μάρτυς: Ήταν πολύ πονηρός με τα χέρια του δεν σκότωνε, έβαζε άλλους.

Β.Επ.: Για λέγε μου μάρτυς πού τον πιάσατε και πώς τον πιάσατε;

Μάρτυς: Ήταν κρυμμένος σε ένα ρέμα μεταξύ Σταγιάδες και Οξύνεια, ήταν μέσα στα κέδρα. Σηκώ-
νεται όρθιος, αμάν μη με σκοτώνετε και έτσι τον πιάσαμε.

Β.Επ.: Εφόσον τον πιάσατε γιατί δεν τον εκτελούσατε εκεί και μας τον φέρατε εδώ να βασανιζόμα-
στε δύο ημέρες;

Μάρτυς: Αν τον έπιανα θα τον μακέλευα εκεί εγώ.

Όλο το ακροατήριο γέλασε. Και το δικαστήριο χαμογέλασε.

Πρ.: Το λόγο ο συνήγορος.

-Κ. Δικαστές, ολοφάνερα ο μάρτυς μας είπε ότι πρώτα τον έπιασαν και δεύτερον αν τον έπιανε θα τον μακέλευε εκεί. Τι άλλη απόδειξη χρειάζεται; Αυτό μας δείχνει καθαρά ότι ο κατηγορούμενος πα-
ρουσιάστηκε αυθορμήτως.

Β.Επ.: Δεν έχουμε κανένα χαρτί να δείχνει ότι παρουσιάστηκε.

-Κύριοι Δικαστές, δεν μας επιτρέψατε να φέρουμε έναν και εμείς μάρτυρα. Εάν μας επιτρέπατε θα είχαμε περισσότερους από τους μάρτυρες κατηγορίας.

Μετά διαβάσανε τις καταθέσεις των άλλων μαρτύρων κατηγορίας.

Ιος Σωτήριος Πούλιος από Κακοπλεύρι, γαμπρός μου από ανιψιά. Είχε τέτοια κατάθεση που κανένας άλλος δεν είπε αυτά που είπε αυτός, όλα ψέματα. Επειδή ήταν και αυτός αντάρτης και με δράση πολ-
λύ περισσότερο από μένα. Παρουσιάστηκε και για να μην τον κλείσουν μέσα, του είπαν εάν καταθέ-
σεις για τον Ράπτη θα σε αφήσουμε ελεύθερο και θα σου δώσουμε και όπλο.

Η ενέργεια αυτή ήταν του Αθανασούλα. Έκαμαν την κατάθεση αυτοί όπως ήθελαν και υπέγραψε ότι έγινε στην περιφέρεια σκοτωμοί, εμπρησμούς, λεηλασίες, όλα επάνω μου.

2η κατάθεση Ζήσης Ζήσης από Σταγιάδες και αυτός. Θυμάμαι λίγα ότι το χωριό μας ήταν στρατο-
κρατούμενο από αυτόν. Ήταν ο φόβος και ο τρόμος του χωριού. Δεν τολμούσαμε να πούμε τίποτε,
σου έστελνε σε εκτελεστικό απόσπασμα και πολλά άλλα. Τις άλλες εννέα καταθέσεις δεν τις θυμά-

* Σημείωση Αριστοτέλη Ράπτη: Ο Γεώργιος Πούλιος ή Σαλατσόρας ήταν από τους πιο φανατικούς εχθρούς του. Έλεγε μάλιστα ότι αν το συλλάβει τον πατέρα μου θα του έκανε χίλια κομμάτια. Όταν ο πατέρας μου γυρνούσε στο σπίτι για να παραδοθεί γλύτωσε εκ θαύματος να συλληφθεί από τον Πούλιο. Όταν ήταν σε δυο μέτρα απόσταση ο Πούλιος έβηξε και ο πατέρας μου σώθηκε από βέβαιο θάνατο. Θυμάμαι όταν ήμουν μικρός που έβαλε φωτιά στο σπίτι μας μπροστά στα μάτια μας. Ήρθε όμως η δεκαετία του 50 ο πατέρας μου αποφυλακίστηκε και δραστήριος όπως ήταν έφτιαξε ένα εμπορικό κατάστημα τροφίμων στην Καλαμπάκα. Εκείνη την περίοδο ο Πούλιος μαχαίρωσε έναν ανιψιό του για κτηματικές διαφορές και οδηγήθηκε στο δικαστήριο όπου καταδικάστηκε χωρίς να θυμάμαι πόσα χρόνια φυλακή. Το συγκλονιστικό είναι ότι ο Πατέρας μου πήγε και έδωσε 5.000 περίπου δρχ. και τον αποφυλάκισε, ποσό υπέρογκο για την εποχή εκείνη. Θυμάμαι τη στιχομυθία της συζήτησης που είχαν με τη μητέρα μου.

- Τρελός είσαι πήγες και έδωσες αυτό το υπέρογκο ποσό με το οποίο θα μπορούσαμε να αγοράσουμε αυτό το μεγάλο οικόπεδο που πωλείται για τα παιδιά μας που δεν έχουν. Να τα έδινες σε κάποιον που να τα είχε ανάγκη αλλά όχι σ' αυτόν που μας έκαψε το σπίτι μας που μας κυνηγούσε να μας σκοτώσει. Τρελός είσαι γιατί το έκανες.
- Η απάντηση ήταν λιτή: Για να τον εκδικηθώ

μαι τα ονόματα γιατί είχα ζαλιστεί.

Η ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΜΟΥ

Πρ.: Σήκω επάνω κατηγορούμενε, τι έχεις να μας πεις;

Κε Πρόεδρε, κ. Δικαστές, κ. Β. Επίτροπε, εκ των προτέρων γνωρίζω τη θανατική μου καταδίκη, επειδή όμως όσα σε βάρος μου κατέθεσαν οι μάρτυρες κατηγορίας είναι ψευδέστατα και οργανωμένα και έχω το θάρρος να σας πω την αλήθεια. Τα όσα άκουσα σε βάρος μου δεν με κλόνισαν, διότι έχω την συνείδηση αναπαυμένη. Εάν σήμερα είμαι κατηγορούμενος και πήρα μέρος στον εμφύλιο πόλεμο, αυτοί είναι υπεύθυνοι, όπως αυτοί τα είπαν σε βάρος μου που κανένα από αυτά δεν ήταν αληθινό. Θα τα πω και εγώ να τα ακούσουν και αυτοί εφόσον είναι παρόντες.

Είναι ο *Γεώργιος Αθανασούλας* και ο *Ηρακλής Παπαθανασιάδης*, που παρακολουθούν τη δίκη. Από το 1945 μετά την παράδοση των όπλων άρχισε το κυνηγητό. Με συλλάβανε στην Καλ/κα και με δέρονανε έξω από το σπίτι τους την νύχτα. Δύο επιδρομές να με συλλάβουν και επικεφαλής ο *Γεώργιος Αθανασούλας*. Με κατηγορούν ότι εγώ έκαμα την επιστράτευση. Στις 15 του μηνός Μαΐου περνούσα Ανταρτοδικείο, από κατάθεση αριστερών και με συνέλαβαν. Η απόφαση του Ανταρτοδικείου ήταν δύο δρόμοι. Ένας προς τα κάτω και ένας προς τα πάνω. Εάν έκαμα προς τα κάτω θα με σκότωναν αν πάλι δεν με σκότωναν οι αντάρτες θα με σκότωνε ο *Αθανασούλας*.

Και ακολούθησα και εγώ με άλλους επιστρατευμένους. Φύγαμε 17 του Μάη, έμεινα στο βουνό ένα ακριβώς μήνα, 17 Ιούνη παρουσιάστηκα και όχι πως με πιάσανε, ο στρατός με δέχθηκε, με καλή μεταχείριση. Η μεραρχία με άφησε ελεύθερο τρεις μήνες στο Λόχο Στρατηγείο.

Κάτι ψιθυρίστηκε μάλλον από τον *Παπαθανασιάδη* κάτι φαίνεται είτε και λέγει ο Πρόεδρος θα πει ότι θέλει και όση ώρα θέλει.

-Συνέχισε μου λέγει.

Που βρίσκονται τα χαρτιά της Ταξιαρχίας και Μεραρχίας όταν μετατέθηκε η Μεραρχία, έπειτα έγιναν όλα αυτά και με κλείσανε στο στρατόπεδο και με φέρανε σε δίκη. Σας ευχαριστώ.

Πρ.: Από ότι μας είπες κατηγορούμενε, πώς θα τα πιστέψουμε, έπρεπε να φέρεις και εσύ μάρτυρες να τα βεβαιώσουν.

Άφησαν κανέναν να έρθει, όχι όσοι είναι αυτοί αλλά 50-100 θα έρχονταν για μένα. Στην απολογία μισή ώρα όπως το είπαν.

Υπεράσπιση: Λαμβάνει τον λόγο ο *Μάντζιαρης* επί μιάμιση ώρα, έβγαλε αφρούς στο στόμα του.

Το τι δεν είπε, που να τα θυμηθώ; Έφερε παραδείγματα σε άλλες δίκες που έγιναν στην Ελλάδα εξ ίσου σοβαρές και σε πρόσωπα με κύρος. Την επανάσταση της Γαλλίας. Καταφέρθηκε εναντίον του *Αθα-νασούλα*, *Παπαβασιλείου*, *Παπαδόπουλου* και *Πούλιου*, τους δε άλλους τους θεώρησε στρατολογημένους.

Αγόρευση Β. Επιτρόπου *Λαγάνη*

Η αγόρευσή του κράτησε πάνω από μία ώρα. Ο *Μάντζιαρης* έκαμε ένα τέχνασμα. Να φέρετε τίποτε μικρά παιδιά να τα κάνουμε δικά του. Έφεραν του *Γεωργίου Παπανίκου Ηλία*, *Χρυσούλα*. Ο *Γεώργιος Παπανίκος* έμενε στα Τρίκαλα με τα μικρά ήταν και η *Βαίτσα*.

Ο Β. Επίτροπος άρχισε το βαρύ κατηγορώ. Με ανέβασε στα ύψη ορισμένων της Γαλλικής Επανάστασεως. Με κατέταξε με τους παλιούς καπεταναίους. Τα μικρά άρχισαν να κλαιν.

Λέγει ο Β. Επίτροπος., βγάλτε τα έξω.

Μάντζιαρης: κ. Β. Επίτροπε. κλαιν για τον πατέρα τους.

Β. Επίτροπος.: Δεν είμαι εγώ υπεύθυνος, είναι αυτός που εγκατέλειψε την οικογένειά του. Εγκατέλειψε τα νήπια και πήρε το όπλο να βγει στο βουνό να πολεμήσει την πατρίδα, την Ελλάδα και τον Ελληνικό λαό. Είπαν για πολλούς καπεταναίους, ανέφερε ονόματα που άλλοι είχαν σκοτωθεί και άλλοι

ήταν στο βουνό. Μετά άρχισε να χαμηλώνει την φωνή του.

-Κοι Στρατοδίκες αυτή η δίκη και για πρώτη φορά όσο είμαι Β. Επίτροπος, από αρχάς της ιδρύσεως το Στρατοδικείο, μας κράτησε δύο ημέρες στην έδρα. Για να εξετάσουμε το βάθος και το ύψος. Κοι Στρατοδίκες, ο συμμορίτης *Ράπτης ή Τσάκαλος*, προσέχετε η εξωτερική του εμφάνιση μας δείχνει τη μορφή του προβάτου αλλά μέσα εί-ναι λύκος. Δεν μας δείχνει για εγκληματικότητα. Πρέπει ως Στρατοδίκες να εξετάσουμε το εσωτερικό του για να μην πέσουμε σε πλάνη. Το σεβαστό δικαστήριο, δεν θέλω να ασπαστεί την δική μου απόφαση, εγώ προτείνω την ποινή “Δις εις Θάνατον”.

Το είπε τόσο χαμηλόφωνα που κι εγώ δεν το κατάλαβα τι είπε.

Το δικαστήριο αποσύρθηκε να βγάλει την απόφαση. Με πλησιάζει ο δικηγόρος *Στέφανος Διβάνης* και μου λέγει στο αυτί.

-Το κεφάλι το σώσαμε μη φοβάσαι.

Αυτή τη δίκη την παρακολουθούσαν όλοι οι δικηγόροι των Τρικάλων. Το δικαστήριο άργησε να βγάλει την απόφαση περί της μισής ώρας, ίσως να ήπιαν και καφέ.

Χτύπησε το κουδούνι, μαζεύτηκε ο κόσμος να ακούσουν την απόφαση. Όταν χτύπησε το κουδούνι εμένα με πήγαν στο διάδρομο για να μην ακούσω την απόφαση. Το μόνο που άκουσα, παρουσιάστε κραπ-κραπ τα όπλα. Μόλις το κοινό άκουσε την απόφαση άρχισε να φεύγει. Βλέπω τον αδελφικό μου φίλο *Γεώργιο Αθανασόπουλο* μαζί με την γυναίκα μου γελαστό και πολλοί άλλοι την έπιαναν από το χέρι. Εγώ έλεγα θάρρος της δίνουν ή τα συλλυπητήρια; Μόλις άδειασε η αίθουσα και οι Στρατοδίκες έφυγαν με πήγαν πάλι στο θρανίο.

Ένας ενωμοτάρχης με πιάνει από τον ώμο με γυρίζει για να με δει, εσύ να γλιτώσεις όλοι περιμέναμε, εικοσάκις μπράβο.

Του λέγω τι έγινε κε Ενωμοτάρχα;

-Αθώς.

Δεν τον πίστεψα. Το δικαστήριο άδειασε, ούτε ο δικηγόρος μου ήταν να μου πει, είχε φύγει. Ο κλητήρας ήταν μόνον. Τον ερώτησε ένας χωροφύλακας από την συνοδεία μου πόσο δικάστηκε; Λέγει κλητήρας μην ρωτάς σώθηκε, ισόβια. Τότε συνήλθα.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΗΤΤΑ ΤΩΝ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΠΑΘΑΝΑ-ΣΙΑΔΗ

Αυτοί με έφτασαν εκεί που έφτασα. Τους είδα όταν έβγαιναν έξω *Αθανασούλας, Παπαβασιλείου, Παπαδόπουλος, Πούλιος* τα κεφάλια κρεμασμένα. Τους νίκησα. Με το πρώτο επισκεπτήριο στις φυλακές μου είπαν ο *Αθανασούλας* κλείσθηκε μέσα δε βγαίνει έξω. Ντρεπόταν από όλη την Καλ/κα.

Στις 3 η ώρα το απόγευμα, φύγαμε από το δικαστήριο για τις φυλακές. Οι κρατούμενοι όλοι στο πόδι, όλοι στα παράθυρα να μάθουν. Ο δε *Αδαμάντιος ή Καφαντάρης* είχε ανέβει στο παράθυρο. Μόλις μπήκα στο προαύλιο της φυλακής βγάζει φωνή.

-Μήτσιο τι έγινε;

-Ισόβια του λέω.

Το άκουσαν σχεδόν όλοι. Η απόφαση του δικαστηρίου 3-2 για να ζήσω, 3 ισόβια 2 σε θάνατον.

Το απόγευμα άνοιξε η φυλακή. Βγήκαμε στο προαύλιο πρώτος ο καπετάν *Αδαμάντιος* με αγκάλιασε με φίλησε μετά δακρύνων. Και όλοι οι κρατούμενοι αισθάνονταν μια μεγάλη χαρά, όσοι δεν είχαν περάσει στρατοδικείο ανακουφίστηκαν.

Άλλοι έλεγαν εφόσον ο *Ράπτης* δικάστηκε ισόβια, εμάς θα μας σκοτώσουν.

Μεταγωγή στη Γιάρο ή Γιούρα

Τον Ιούλιο 1948 ήμασταν περί τους 200 καταδικασμένους με διάφορες ποινές. Μας βάλανε στις κλούβες δεμένους δύο δύο, με τα ωραία βραχιόλια. Μας πήγαν στον σταθμό του τραίνου. Από την

πόρτα της κλούβας στα βαγόνια, όπως βάδιζαν τα ζώα, στα φορτικά. Μας κλείδωσαν, ήμασταν ο ένας απάνω στον άλλον όρθιοι και σκότος ούτε ένα παραθυράκι ανοιχτό για λίγο αέρα.

Φτάσαμε στον Βόλο. Μας πήγαν στην παραλία, πάλι από τις κλούβες, στο βαπόρι δεμένοι. Την άλλη μέρα χαράματα ξεκίνησε. Φτάσαμε στα Γιούρα περί τις 6 το απόγευμα. Μας κατεβάσανε. Όταν κατεβήκαμε από το καράβι τότε μας έλυσαν. Τα χέρια μας είχαν πρηστεί. Μας πηγαίνουν σε μια πλαγιά πίσω από το Στρατόπεδο. Εκεί ήταν δήμιοι, χωροφύλακες περί τους 30, με τα ρόπαλα, βούρδουλα κ.λπ. Μας λεν αφήστε τα πράγματά σας κάτω ανοίξτε τις βαλίτσες. Εκεί που σκύβαμε να λύσουμε τα πράγματα με τα κορδόνια χτυπούσαν αδιάκριτα και όπου θα σε πάρει.

Άλλοι έκαμαν το άλλο, ερωτούσαν είσαι παντρεμένος. Έλεγες ναι. Που την άφησες την οικογένειά σου και δώστου ξύλο. Όποιος έλεγε δεν είμαι, δεν σε άφηνε ο αγώνας να παντρευτείς και δώστου ξύλο.

Εξαναγκαστήκαμε να σκορπίσουμε στην πλαγιά, κυνηγητό εμείς, ήμασταν 200 γέμισε η πλαγιά.

Τους λέγαμε πάρτε τα μυδράλια και σκοτώστε μας. Άρχισαν με το καλό ελάτε δε σας χτυπάμε. Εμείς δεν πηγαίναμε. Ήρθε και άλλη δύναμη με αξιωματικό. Ο αξιωματικός ελάτε δε θα χτυπηθεί κανένας. Ένας, ένας μαζευτήκαμε. Μάστε τα πράγματα. Αν κανένας είχε κανένα πράγμα καλό και τους άρεσε το παίρνανε.

Έγινε κατανομή κατά όρμους. Όρμοι ήταν τέσσερις. Εγώ με άλλους στον πρώτο όρμο. Στον τρίτο όρμο ήταν οι διανοούμενοι. Ο τέταρτος όρμος των βασανιστηρίων. Στον όρμο αυτόν ήταν οι πιο νέοι, δουλειά, ξύλο και πείνα. Κρατούμενοι σε τέσσερις όρμους ήταν περί τις 15.000. Στους όρμους μας πήγαν νύχτα. Μας κατένεμαν στις σκηνές.

Ξημέρωσε η άλλη μέρα. Χτυπά η σάλπιγγα για το πρωινό τσάι. Το τσάι ήταν με νερό αλμυρό και λίγο ζάχαρη. Εμείς για πρώτη φορά το πετάξαμε. Βλέπουμε τους φύλακες σε ομάδες να ορμούν μέσα στις σκηνές με τα ξύλα στα χέρια να βγάζουν τους κρατούμενους για δουλειά. Οι παλαιοί κρατούμενοι δίνανε πάλι με τους φύλακες. Οι πιο ψύχραιμοι (τύπο *Βαγγέλη Αγγέλη*) δίνανε σκληρή μάχη, από σκηνή σε σκηνή, έως ότου έκαμαν τους φύλακες να λαχανιάζουν.

Από τις 5.000 κρατούμενους που είχε ο όρμος έβγαιναν για δουλειά περί τις 3.000. Έμεναν γέροντες ανάπηροι και κοπανατζήδες. Αυτό το βιολί ήταν καθημερινό.

Τα χρόνια που ιδρύθηκε η Γιούρα από το 1946. Μας πήγαν στον 4ο όρμο να κουβαλήσουμε πέτρα για το κτίσιμο των φυλακών. Εκεί ανταμώσαμε με τον *Σπύρο, Χρήστο Κωτσούλα*, τους ερώτησα για τον Βαγγέλη.

Μου λεν αυτός δεν βγαίνει για δουλειά. Δίνει μάχη με τους φύλακες, κρύβεται. Που κρύβεται; σαν να χώνεται μέσα στη γη.

Λέγει ο Σπύρος κάποτε θα τον πιάσουν, τι έχει να τραβήξει.

Λέγει ο Χρήστος αν τον πιάσουν θα τον παν στη συκιά.

Εβλεπες κτίστες, άλλοι χαρμάνια άλλοι ντενεκέδες να κουβαλάνε. Ο 4ος όρμος βασανιστηρίων είχαν όλους τους νέους από 17-40 χρονών. Τα παιδάκια γιατί ήταν στην ΕΠΟΝ ή είχαν βγει στο βουνό όλα τα κατάντησαν άχρηστα. Δουλειά.

Το φαγητό ήταν 100 δράμια ψωμί την ημέρα. Ρεβίθια άβραστα με ζουμί σκέτο νερό. Κουκιά βρώμικα, μακαρόνια μουχλιασμένα. Όλοι οι κρατούμενοι και ιδίως του 4ου όρμου έμοιαζαν σαν φαντάσματα. Για να πλυθείς το νερό αλμυρό. Τα πηγάδια που βγάλαμε το νερό ήταν γλυκό σαν καθάρσιο. Ο ιδρώτας και η σκόνη κολλούσε στο σώμα, τα μάτια έγιναν μικρά, αυτιά μαλλιά άλλαζαν το χρώμα του ανθρώπου και δεν γνωριζόμασταν. Είναι πολύ δύσκολα να γράψεις και να περιγράψεις την ζωή των κρατουμένων της Γιούρας.

Άλλοι πώς τα κατάφεραν, έσωσαν τα ημερολόγιά τους και έχουν ακριβή ημερομηνία στο κάθε τι που γινόταν την κάθε μέρα. Όταν βρείτε από αυτά τα βιβλία θα ενημερωθείτε καλύτερα. Εγώ εν περιλήψει γράφω, εκεί θα δείτε τα ονόματα των βασανιστών και τα ονόματα των βασανιζόμενων και δολοφονημένων.

Κάθε μέρα αυτό το παιγνίδι γινόταν. Η πύλη ήταν στενή. Μας βάζανε δύο δύο στην γραμμή με τα χέρια πιασμένοι. Δύο φύλακες ένας εκ δεξιών και ένας εξ αριστερών με τα ρόπαλα στα χέρια. Και όπως περνούσαμε την πόρτα δύο δύο, διότι τα ρόπαλα τα είχαν σηκωμένα να μην τις πάρεις ή πίσω σταματούσε ο ένας και ξαναπιανόμασταν, εκείνος που έμενε πίσω τον γύριζαν φυλάχτηκε για την μία και έφαγε περισσότερες.

Τα έργα της Γιούρας τα είχε αναλάβει ένας ονόματι ΣΙΜΑΣΙΣ, λυσσασμένο σκυλί. Δεν ήθελε να δει κρατούμενο μέσα σε σκηνή. Εάν ήταν δυνατόν να δουλεύουν και την νύχτα. Οι κρατούμενοι που είχαν από το 1946 είχαν ατσαλωθεί πάλευαν με τα θηρία, Μεταξάδες, Γλάστριδες και άλλους.

Με τη σκληρή μάχη των κρατουμένων σιγά σιγά περνώμε ορισμένα δικαιώματα, παρ' όλα τα βασανιστήρια δεν λύγιζαν. Κάθε 8 μέρες φέρνανε βαποριές κρατουμένων από διάφορα μέρη της Ελλάδας.

48-49 φέρανε πολλούς νησιώτες Κρήτες, Μυτιληναίους, Χιώτες δηλαδή από όλα τα νησιά του Αιγαίου. Όπως γράφω παραπάνω, τους νέους που φέρνανε τους πήγαιναν στο μέρος εκείνο που πήγαν εμάς για την έρευνα. Το μέρος αυτό το ονόμασαν οι κρατούμενοι ο ΓΟΛ-ΓΟΘΑΣ.

Ένας Δημοσιογράφος *Γεώργιος Χριστόπουλος* είχε έναν στυλό αξίας τον πήρε ένας φύλακας. Την άλλη ημέρα ζήτησε ακρόαση στο Αρχηγφυλακείο. Διαμαρτυρήθηκε γιατί του πήραν το στυλό. Εξαναγκάστηκαν να τον επιστρέψουν.

Από τους ίδιους κρατούμενους, από λιγοψυχιά ή τους φέρανε ως κρατούμενους πληρωμένοι και έπαιρναν θέσεις σε διάφορα γραφεία. Είχαν γίνει όργανα του *Γλάστρα*. Αυτοί έκαμαν μεγάλη ζημιά. Πρόδιδαν πως ο τάδε είπε αυτό. Βρήκαν μια μέθοδο, έγραφαν στις σκηνές συνθήματα Κ.Κ.Ε. κονκάρδες στα δέματα. Για τις κονκάρδες εφόσον ήταν στα δέματα τους ήξεραν, ενώ για τα συνθήματα έπιαναν από την σκηνή 2-3-5 όσους αυτοί είχαν στο μάτι. Τους πιάνανε.

Στην βίλα του *Γλάστρα* έξω από το στρατόπεδο ήταν ένα ρεματάκι, εκεί ήταν ένα δέντρο συκιά. Στη θέση αυτήν κτίσανε ένα κρατητήριο χωρίς παράθυρο 3Χ3. Βάζανε άτομα 30-40 όπως καταλαβαίνετε. Εάν ήταν δυνατόν να χωρέσει τόσους ανθρώπους. Τις λεπτομέρειες σε αυτό θα αφήσω τους *Ευάγ. Αγγέλη, Β. Τζίμαν* και τον ανιψιό μου *Ν. Τσιανάκαν* να σας πουν πως κοιμόνταν.

Όλη την νύχτα ακούγαμε τα βογκητά από τα βασανιστήρια. Στην συκιά κρεμούσαν τους κρατούμενους από τα χέρια και τα πόδια και τους κάπνιζαν.

Περί ιατρικής περιθάλψεως

Υπήρχαν λίγοι γιατροί τους οποίους τους είχαν για το προσωπικό της διοικήσεως.

Κρατούμενος γιατρός δεν έβλεπε. Μόνο όταν πέθαινε κανένας, έκαμαν την έκθεση, απεβίωσε από την τάδε αρρώστια ή και από βασανιστήριο. Το έριχναν σε παθολογική αρρώστια, πολύ σπάνια αν έστελναν κανένα στην Σύρο.

Το συσσίτιό μας

Κάθε Κυριακή μας δίνανε κρέας. Το κρέας αυτό ήταν σάπιο και με σκουλήκια. Παθαίναμε δηλητηρίαση. Το τι γινόταν, τα αποχωρητήρια ήταν κοντά στην παραλία. Απόσταση από 50 μέτρα έως 300 οι μακρινές σκηνές.

Έστω και το ψιλό σου έπρεπε τη νύχτα να πας εκεί, 5.000 άτομα όλη την νύχτα άλλοι γύριζαν άλλοι πήγαιναν σαν τα μερμήγκια.

Όταν παθαίναμε δηλητηρίαση, ποιος προλάβαινε να πηγαίνει. Και αν προλάβαινε τα αποχωρητήρια γεμάτα, άλλοι γίνονταν απάνω στους εμετούς βρωμούσε ξινίλες. Εφόσον λερωνόσουν με τι να αλλάζεις; Με τι νερό να πλυθείς; Ουρά χίλια άτομα και πλέον ξαπλωμένοι στο έδαφος να βογκάνε αχ! πεθαίνω.

Εκτός αυτού είχαμε και απώλειες. Όλα γίνονταν σκόπιμα και οργανωμένα πως και με τι μέθοδο να εξοντώσουν αυτά τα νιάτα, αυτά τα Ελληνόπουλα. Επειδή πολέμησαν στην Αλβανία. Επειδή πήραν μέρος στην Εθνική Αντίσταση κατά του κατακτητή ή ότι ήταν στην ΕΠΟΝ παιδάκια ή ήταν όλοι κομμουνιστές; Τι φταίγανε οι γερόντοι από 60-70 και άνω χρόνων. Τι φταίγανε τα παιδάκια από 16-20 χρονών.

Για την αλληλογραφία

Δεν είχαμε χρήματα ούτε για ένα γράμμα ούτε δύο δραχμές. Κάναμε ότι μπορούσαμε να οικονομίσουμε δύο δραχμές να στείλουμε ένα γράμμα στα σπίτια μας. Έκαναν διαλογή για την κάθε περιφέρεια όπου αυτοί ήθελαν να παν τα γράμματα. Άφηναν τα γραμματόσημα. Τα 2/3 τα βγάζανε και τα γράμματα πετάγονταν στον κάλαθο των αγρήστων.

Όταν οι αντάρτες σημειώνανε καμιά επιτυχία, όπως η κατάληψη της Καστοριάς, Φλώρινα, Γρεβενά, Καλ/κα, Καρδίτσα, καταλαβαίναμε από αυτούς. Άρχιζε η τρομοκρατία βρισιές, ξύλο αναστατωμένοι. Λέ-γαμε κάτι έγινε. Το στρατόπεδο είχε μεγάλη κατασκοπεία. Τα μαθαίναμε όλα ότι γινόταν με τις επιχειρήσεις. Και ότι γινόταν στο στρατόπεδο μαθαίνονταν στην Αθήνα. Έγραφε ο τύπος. Η απαγόρευση ήταν τόσο αυστηρά για να μη μαθευτεί το τι όργια γινόταν στα στρατόπεδα.

Και όμως ότι γινόταν σήμερα την άλλη ημέρα δημοσιευόταν στον τύπο. Πως έβγαιναν οι πληροφορίες και γίνονταν γνωστό δεν το γνωρίζω. Γνωρίζω μόνον και εφημερίδες έμπαιναν στο στρατόπεδο, με πολύ μυστικότητα.

Ο άνθρωπος θηρίο

Παρ' όλα τα δεινά πείνα, ξύλο, νερό αλμυρό, ξυπόλυτοι, παπούτσια δεν υπήρχαν κάναμε τσόκαρα ξύλινα, όσο περισσότερη κακοποίηση τόσο θηρία γινόμασταν. Αλύγιστοι, άκαμπτοι δίναμε τη μεγαλύτερη μάχη αφηφώντας τη ζωή μας.

Οι δεσμοφύλακες βασανιστές κουράστηκαν και ζητούσαν μετάθεση. Άρχισαν οι μεταθέσεις. Οι νέοι που ερχόντουσαν ώσπου να προσαρμοστούν περνούσε λίγος καιρός. Η χωροφυλακή περιορίστηκε μόνο στη σκοπιά, δεν έπαιρνε μέρος έμειναν μόνον οι φύλακες των φυλακών.

Μια μέρα Κυριακή είναι μέρα αξέχαστη

Διαταγή του *Γλάστρα* όλοι οι κρατούμενοι στο θυρωρείο. Εκείνοι που ήταν κοπανατζήδες δεν ήταν δυνατόν να τους βγάλουν για δουλειά. Γινόταν κυνηγητό από σκηνή σε σκηνή.

Ήταν ο *Γλάστρας* μόνος του με το βούρδουλα, έκαμε διαλογή. Άφηνε μόνο γερόντους, αναπήρους.

Ερωτά ποιος είναι άρρωστος να βγει έξω από την γραμμή.

Βγαίνει ένας.

-Τι έχεις βρε πούστη;

-Έχω κατεβασιά (δηλαδή ορχίτιδα) πρησμένος.

Του λέγει κατέβασε τα βρακιά σου βρε.

Κατεβάζει τα βρακιά του.

-Α! να είχα και γω τέτοια. Μια κλωτσιά με το πόδι του απάνω στο πρήσμα.

-Ωχ! πέφτει κάτω, βγαίνει και ένας άλλος βλάκας.

-Τι έχεις βρε;

-Έχω αμοιβάδες.

-Κάτω τα βρακιά σου, βρε. Κατέβασε τα βρακιά. Σκύψε βρε. Σκύβει. Παίρνει ένα καλάμι από έναν φύλακα. Να δω βρε, σκύψε πούστη, τον κοπανά τον καλάμι στον πισινό.

-Ωχ! κάτω κι αυτός φωνές, κλάματα.

Αυτά τα είδα με τα ίδια μου τα μάτια.

Μας πήγαν στον όρμο. 1ος όρμος, 2ος και 4ος, το πόσοι ήμασταν δεν μπορώ να αριθμήσω, μερμήγκια. Περί τα 500-600 μέτρα στο βουνό είχαν συγκεντρώσει πέτρες για να της μεταφέρουμε στο μέρος που κτίζανε τις φυλακές. Η ανηφοριά ήταν με κλήση 70%. Κάθε εκατό μέτρα είχαν δύο δήμευς ένας εξ αριστερών και ένας εκ δεξιών, έπρεπε να περνάς ανάμεσά τους. Από την μια μεριά προς τα πάνω, το ίδιο είχαν και προς τα κάτω. Το βάδισμα έπρεπε να είναι γρήγορο. Εάν δεν έφτανες τον μπροστινό σου, τα καδρόνια λειτουργούσαν. Και όταν έφτανες στο μέρος που ήταν η πέτρα, να αρπάξεις ότι σου τύχαινε μπροστά σου, όχι να διαλέξεις. Μπορούσες ή δε μπορούσες να την σηκώσεις; Έπεφτε το ξύλο και όταν κατεβαίναμε τροχάδην. Από το ένα μέρος ανεβαίναμε και από το άλλο κατεβαίναμε τροχάδην. Τα τσόκαρα τα χάσαμε κόπηκαν τα λουριά. Ξυπόλητοι. Τα θυμάρια, αγκάθια, πέτρες κοφτερές μάτωσαν τα πόδια, ο ιδρώτας βγήκε από τα ρούχα.

Δεν υπήρχε άλλη λύση. Δεν μπορούσαμε. Ξάπλα όλοι κάτω, άλλοι παν να πέσουν στην θάλασσα.

Όλα τα είχαν πιασμένα τα πόστα. Είχαν ανθρώπους που γνώριζαν κολύμπι και όσοι πήγαν να αυτοκτονήσουν τους έβγαζαν. Το τι βασανιστήρια τους έκαμαν δεν μπορεί νους να το χωρέσει. Σαν φέραμε τρεις δρόμους πέτρα χτύπησαν εκείνη την ημέρα λίγους. Μέχρι ώρα 12 το μεσημέρι πήγαμε στις σκηνές ράκη πτώματα, ούτε φαγητό φάγαμε.

Εάν σας φανούν παράξενα, σας λέγω ότι τα μισά γράφω από όσα έγιναν.

Αντικατάσταση Γλάστρα με Μπουζάκη

Δεν ενθυμούμε ακριβώς ποιο μήνα τέλος '48 αρχάς '49 δεν το θυμούμαι. Εκείνο που θυμούμαι τη χαρά του στρατοπέδου, φεύγει ο τύραννος. Ο Μπουζάκης ήταν λίγο καλύτερος. Δεν έβγαίνει να χτυπά όπως ο Γλάστρας, αν δε χτυπούσε πενήντα την ημέρα δεν ησύχαζε. Σε όλους τους όρμους είχαν βάλει μεγάφωνα.

Πρώτος μας ήρθε ένας ιεροκήρυκας Προκόπιος και δεύτερος ένας Στυλιανός. Κάθε βράδυ μας συγκέντρωναν στην πλατεία να ακούμε το λόγο. Μας έλεγε παρακαλάτε τον Θεό να σας βγάλει από εδώ μέσα.

Η απάντηση των κρατουμένων ήταν ποιος Θεός θα μας βγάλει, εσείς είστε ο Θεός. Εσείς μας κλείσατε στα συρματοπλέγματα και στο καταραμένο αυτό νησί.

Μας κρατούσαν πάνω από μία ώρα όρθιους. Κι αυτό σιγά σιγά έσπασε δεν πηγαίναμε στην πλατεία. Ο λόγος του στρεφόταν περί υλισμού.

Ο Σεβασμιώτατος Σύρου

Ήρθε ο Δεσπότης της Σύρου να κάμει λειτουργία στον πρώτο όρμο. Είχαμε κάμει ένα εικονοστάσιο με προεξοχή στην πλατεία. Μας συγκέντρωσαν όλο το στρατόπεδο από όλους τους όρμους. Ντύθηκε ο Δεσπότης είχε και άλλους παπάδες που τον έντυναν. Έβαλε τα χρυσά άμφια τη Μήτρα, τη χρυσή Ράβδο.

Άρχισε η λειτουργία. Ψαλτάδες είχαμε μουσικάνους βυζαντινής. Εμείς παρά το μίσος που είχαμε όχι στους ιερείς αλλά από την σκληρότητα που είχαν, το μίσος που έτρεφαν για μας, επειδή από μικροί συνηθισμένοι στην εκκλησία μας άρεσε να ακούμε λειτουργία. Έπειτα από χρόνια, όταν έφτασε στο Πολυχρόνιο, ο Δεσπότης φωνάζει Πολυχρόνιο... τίποτε οι ψαλτάδες. Ξαναφωνάζει.

Του λεν οι ψαλτάδες ότι εμείς δεν πρεσβεύουμε ανθρώπους μόνο τον Θεό.

Βάζει τις φωνές ο Δεσπότης. Καλεί την φρουρά, ρίξτε στο κρέας, σκοτώστε τους κομμουνιστές.

-Διατάζω πυρ.

Η φρουρά τίποτε, ορμά να πάρει αυτός όπλο. Φώναζε σαν λυσσασμένος. Ρίξτε αυτούς και επτά μέτρα μέσα στη γη πάλι θα βγουν.

Έγινε πανδαιμόνιο. Όλοι οι κρατούμενοι σε πέντε λεπτά εξαφανίστηκαν μπήκαν στις σκηνές, έμειναν

μόνο ο Δεσπότης με την ακολουθία του, όλοι οι φύλακες. Εξαναγκάστηκε να γδυθεί και κατ' ευθείαν στο καΐκι.

Μάρτυρες του Ιεχωβά

Μας φέρανε περί τους 100 περίπου μάρτυρες του Ιεχωβά. Τους έβαλαν στην 2η πτέρυγα του πρώτου όρμου το έτος 1949. Αυτούς δεν τους ενοχλούσαν ούτε για δουλειά. Στο στρατόπεδο είπαν να μην τους πλησιάζουμε να τους αποφεύγουμε.

Αυτοί περνούσαν πλούσια ζωή. Με τα κρεβάτια τους, τα πλούσια φαγητά, καλοντυμένοι κ.λ.π. Δεν τους απαγόρευε να έρθουν σε επαφή με κρατουμένους. Εμείς δεν τους πλησιάζαμε. Μερικοί μόνο αφελείς, πραγματάκια πήγαιναν να τους δώσουν, κανένα πιάτο φαγητό. Άρχισαν την προπαγάνδα, έδιναν ρούχα. Με μυστικό τρόπο διοχέτευαν τα περιοδικά τους, "Ξύπνα" & "Σκοπιά". Άρχισαν να κάμουν προσηλυτισμό.

Έγιναν μερικοί Ιεχωβάδες, όσοι έγιναν έτρωγαν από εκεί.

Λέγαμε μα πλούσιοι είναι; Πως κάθε ημέρα το καΐκι να έρχεται. Δεν γνωρίζαμε τι οργάνωση είναι. Το μάθαμε.

Αυτοί οι δήθεν Έλληνες προτιμούσαν καλύτερα να γίνεις Ιεχωβάς, παρά κομμουνιστής.

29 Αυγούστου 1949, έπεσε το Γράμμο Βίτσι.

Τέλος ο εμφύλιος πόλεμος. Σήκωσαν το κεφάλι. Συνέχιζαν οι κακοποιήσεις, βρισιές. Μιλώ ειλικρινά ενώπιον των μαρτύρων Β. Σαρμά από το Κατάφυτο Καλ/κας, αδελφούς Μπακόλα Τάσιο και Χριστόφορο και άλλους. Είπα τη λέξη "τετέλεσται". Δεν υπάρχει για μας ελπίδα για να βγούμε χάθηκαν τα πάντα.

Πιστεύαμε πως θα έρθουν σε καμιά συμφωνία με διαπραγματεύσεις, για καμιά αμνηστία. Αυτές οι ελπίδες χάθηκαν. Πολλοί με πλησίασαν και με ρωτούσαν. Αναφέρω και τα ονόματα Μηλιτιάδης Σακοράφας, Αθανάσιος Κοντογιάννης, Νικόλαος Γκιοζέλης από Κρασιά Γρεβενών και πολλοί άλλοι.

Τους είπα. Είπα τη λέξη "τετέλεσται". Δεν υπάρχει καμιά ελπίδα ούτε για αμνηστία ούτε συμβιβασμούς, πως θα τα καταφέρει ο καθένας να βγει.

Το στρατόπεδο είχε απογοητευθεί. Η οργάνωση του στρατοπέδου έπαιρνε μέτρα μην παρασυρθούν σε δηλώσεις και τον αγώνα θα τον συνεχίσουμε εμείς οι κρατούμενοι. Δεν περιαιτολογώ, ούτε θέλω να εξυψώσω τον εαυτόν μου, λόγου του πόστου που είχα στον ΕΛΑΣ και ήμουν γνωστός και με θεωρούσαν ότι κάτι ξέρω, όσοι με ρωτούσαν. Τους έλεγα υπομονή θα δούμε και θα σας πω πως εξελίσσονται τα πράγματα.

Κυβέρνηση Πλαστήρα

Το 1950 έγινε κυβέρνηση Πλαστήρα. Τα πρώτα επεικικά μέτρα ήταν:

- σταμάτημα τη δουλειά,
- δεύτερον, να πάψουν οι κακοποιήσεις,
- τρίτον, αναθεώρηση της δίκης, όσοι είναι δικασμένοι μέχρι 20 χρόνια,
- τέταρτον, για τους ισοβίτες έχουν το δικαίωμα αναθεώρησης όσοι προσκομίσουν βεβαίωση αυθορμητού παρουσιάσεως.

Όσοι είχαν το δικαίωμα για αναθεώρηση η οργάνωση του στρατοπέδου έλεγε ότι κανένας δεν πρέπει να κάνει αναθεώρηση. Δεν παραδεχόμαστε και δε δεχόμαστε τα ελλιπή μέτρα του «Μαύρου Γάτου», τον Πλαστήρα.

Θα αγωνιστούμε για γενική αμνηστία και όχι δηλώσεις. Αναθεώρηση έκαμαν μόνο εκείνοι που είχαν ταχθεί με τη διοίκηση των φυλακών, που είχαν κάμει και δηλώσεις.

Παρ' όλα τα μέτρα της κυβέρνησης ήθελαν οι εργολάβοι να πάμε για δουλειά, μας βγάζανε. Το βάδισμα ήταν τόσο που για να πάμε στον τέταρτο όρμο κάναμε δύο ώρες. Λυσομανούσαν οι φύλακες, αλλά δεν τολμούσαν να χτυπήσουν. Ήταν αυστηρή διαταγή. Οι φύλακες που μας συνόδευαν δάγκωναν τα χέρια τους από την μανία τους. Δεν άργησαν, έπειτα από μία εβδομάδα σταμάτησαν τα έργα. Μόνον επί πληρωμή όσοι ήθελαν.

Το Στρατόπεδο ανέλαβε τα μαγειρεία, έλεγχος το δικαίωμα το κατ' άτομο. Νερό μας φέρανε με το βυτίο. Τότε αρχίσαμε να ζωντανεύουμε. Φαγητό χορταίναμε. Το νερό το πλύσιμο των ρούχων, ξεκούραση είχαμε, κουρεία, συνεργεία ραπτάδων, τσαγκαρού.

Το '50 περάσαμε καλά και όποιος ήθελε να μάθει τίποτε μάθαινε γράμματα, τέχνη. Πολλοί τεμπέληδες, όπως μπήκαν έτσι βγήκαν.

Ας γράψουμε και λίγα για τον πατριώτη μας *Χρήστο Ράπτη* από το Κλεινοβό Καλ/κας. Ο *Χρήστος Ράπτης* είχε πάρει σε δημοπρασία την τροφοδοσία των φυλακών. Είχε ανοίξει παράγκες σε όλους τους όρμους. Όσα λεπτά ερχόταν επιταγές όλα εκεί. Εκείνο που βρίσκαμε τα είχε όλα. Κονσέρβες δηλαδή μπακάλικο. Έγινε ένας πλουσιότερος από τους πλούσιους. Ζει και βασιλεύει στην Αθήνα.

Μήνας Σεπτέμβριος 1950

Ακούω το όνομά μου *Δημ. Ράπτης* το πρωί στο θυρωρείο, τον ζητεί η γραμματεία.

Με ρωτούσαν τι σε θέλουν. Δεν γνωρίζω τίποτε, εκτός από καμία ρουφιανιά, τι άλλο;

Το πρωί ώρα 10 π.μ. στο θυρωρείο. Με παίρνει ένας φύλακας στην Δ/ση *Μπουζάκη*. Πήγα στο γραφείο του γελαστός με ρωτά:

- Ο Ράπτης;

- Μάλιστα.

- Για πες μου ποιόν μεγάλο γνωρίζεις στην Αθήνα;

- Του λέγω γνωρίζω πολλούς, ποιόν να πρωτοθυμηθώ.

- Τον Στρατηγό *Κατσιώτα* και βουλευτής τώρα τον γνωρίζεις;

- Τον γνωρίζω, είναι από το Καρπενήσι.

-Έχω γράμμα δικό του και με παρακαλεί να σας βοηθήσω να βγείτε από την φυλακή. Εγώ θα σας βοηθήσω, θα σου κάμω τα χαρτιά, ότι έδειξες καλή διαγωγή, αλλά πρέπει να με βοηθήσεις και εσύ.

Κατάλαβα, δήλωση θα θέλει.

Του λέω σε τι να σας βοηθήσω;

-Θα κάμεις δήλωση μετανοίας.

-Του λέω θα το σκεφτώ και θα σας πω.

Δεν ήταν τόσο εύκολο να κάνεις δήλωση εκτός από την συνείδηση που σε βαρύνει, αλλά και από το στρατόπεδο. Πως θα αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση.

Μου λέγει, εάν δεν κάμεις δήλωση δεν μπορώ να σε βοηθήσω. Έφυγα.

Με ερωτούσαν τι σε ήθελαν. Δεν τους είπα την αλήθεια. Είπα κάποιον γράμμα συστημένο και ήθελαν να μάθουν τι τον έχω. Αυτός έγραψε ότι δεν θέλει να κάμει δήλωση.

Έπειτα από 15-20 μέρες παίρνω γράμμα, *Απ. Πανσανίας Κατσιώτας* βουλευτής. Το ανοίγω. Μόλις είδα τα γράμματα κατάλαβα από ποιόν ερχόταν. Ήταν του φίλου μου Δασονόμο *Κων/νο Παπαδόπουλο*, που αναφέρω παραπάνω. Αυτός έγινε ιδιαίτερος του *Κατσιώτα*. Μου έγραφε:

«Αγαπητέ Μήτσιο έγραψα γράμμα στον διευθυντή των φυλακών για να σου παράσχει κάθε ευκολία και βοήθεια για να αποφυλακιστείς και μας γράφει ότι αρνείσαι να κάμεις δήλωση, τι περιμένεις; Ο κομμουνισμός κατέρρευσε, μην χάνεις τον καιρό σου και την ευκαιρία. Περιμένω απάντηση το γρηγορότερο».

Ο Παπαδόπουλος εφόσον πήρε την απάντηση από τον Δ/ντή ότι αρνούμαι να κάνω δήλωση, έγραψε στην γυναίκα μου, στον κουνιάδο μου *Παπαγιαννούλη*.

Παίρνω γράμμα από τη γυναίκα μου η οποία μου έγραφε:

«Πήρα γράμμα από τη Αθήνα του φίλου σου *Παπαδόπουλου* και μας γράφει θέλει να σε βοηθήσει να βγεις από την φυλακή. Γιατί δεν κάμεις δήλωση. Τα παιδιά μεγάλωσαν. Ο Τέλης αρρώστησε βαριά, κόντευα να τον χάσω».

Αυτό το γράμμα με συγκίνησε πολύ και περισσότερο για την αρρώστια του παιδιού μου.

Ο Παπαδόπουλος ξαναγράφει στο Δ/ντή. Με καλούν ξανά. Πηγαίνω. Μου λέγει και άλλο γράμμα πήρα. Τι απόφαση πήρες;

-Του λέγω όπως γνωρίζεις τις συνθήκες του στρατοπέδου θα ήθελα πρώτον να με διώξεις γρήγορα και δεύτερον μην την ανακοινώσεις τη δήλωση.

- Έγινε μου λέγει και θα σε διώξω γρήγορα και την δήλωση δεν την ανακοινώνω.

Έφυγα από το γραφείο. Θάμπωσε ο ήλιος από την στενοχώρια. Μπήκα στο στρατόπεδο περίμεναν να μάθουν τι συμβαίνει.

Το είπα στους στενούς μου φίλους. Στον δάσκαλό μου Δ/ντή Τραπεζίτη από τις Σέρρες. Μου μάθαινε λογιστικά. Του μαρτύρησα. Μου λέγει έκαμες θαυμάσια, το ίδιο θα έκαμα και εγώ. Το παραμύθι έληξε.

Το βράδυ στο μεγάφωνο. Ο *Δημ.Ράπτης* επανήλθε στην οικογένεια της Ελλάδος. Αποκήρυξε τον κομμουνισμό και θα τύχει κάθε βοήθεια να πηγαίνει στο σπίτι του. Η Δ/ση σας καλεί να ακολουθήσετε το παράδειγμα *Ράπτη*.

Ομολογώ πως έκαμα προδοσία, αλλά και αν δεν έκαμα τι θα ωφελούσε, τίποτε. Ήταν μια ψυχολογική βία. Υπογραφή πήραν, καρδιά δεν πήραν.

Μόλις ανακοινώθηκε το όνομά μου, αναστάτωση στο στρατόπεδο. Ο *Ράπτης* πρόδωσε το λαό και τον αγώνα του, χρειάζεται περιφρόνηση και απομόνωση. Από την περιφέρειά μου, αν όχι όλοι, ορισμένα στελέχη και η οργάνωση στην απομόνωση. Δεν μου μιλούσαν.

Ένα βράδυ έρχεται μια επιτροπή με επικεφαλής τον *Χρήστο Τσακαγιάννη* από το χωριό Κορυδαλλό στην σκηνή.

Μου λέγει ο Χρήστος, τα συλλυπητήριά μου. Εάν εσύ ο *Ράπτης* αγαπητέ Μήτσιο, αυτό που έκαμες, πρώτον προδοσία και δεύτερον το όνομά σου έσβησε. Όσα έκαμες και τις θυσίες τα κλώτσησες. Η περιφέρειά μας έχασε έναν αγωνιστή και λυπούμαστε που κόβουμε την καλημέρα από όλους τους πατριώτες.

Εκεί τα άκουγαν οι κρατούμενοι της σκηνής. Του απαντώ.

- Φίλε Χρήστο, ευχαριστώ για τα συλλυπητήριά σας και σας εύχομαι να μείνετε πιστοί. Αλλά σημείωσε ότι θα ντραπείς να με δεις και σου λέγω τούτο, πολύ σύντομα θα μου ζητήσεις συγνώμη και τα πόδια θα μου φιλήσεις. Σας το είπα όλους σας ότι "τετέλεσται". Δεν τον πρόδωσα εγώ τον αγώνα. Τον πρόδωσαν αυτοί που τον ξεκίνησαν. Εγώ τα μελέτησα καλά και πήρα την απόφαση να πάω κοντά στα παιδιά μου. Ο νεκρός δεν ανασταίνεται. Ο αγώνας του λαού προδόθηκε.

Παρ' όλα που έβαλαν τα δυνατά τους για την απομόνωση τα 3/4 του στρατοπέδου πήραν το μέρος μου. Ο Χρήστος από το χωριό του ήταν επτά κρατούμενοι και οι έξη ήρθαν με το μέρος μου. Όσοι σκέπτονταν να βγουν εκμεταλλεύονταν το όνομά μου.

Εφόσον ο *Ράπτης* έκαμε εμείς τι να κάναμε; Αυτός ήταν και στέλεχος. Τους έξη ο Χρήστος τους έχασε, ήρθαν με το μέρος μου.

Μου λεν δεν ακούμε κανέναν ούτε Χρήστο ούτε οργάνωση. Εμείς ακλουθούμε εσένα.

Φυσικά η παραμονή μου στη Γιούρα μετά από την δήλωση ήταν για μένα δυσάρεστη. Δεν με έδιωξε όπως μου είχε εντός οκτώ ημερών. Πέρασαν περισσότερο από 15 ημέρες. Δεν με στενοχωρούσε τίποτε άλλα όσο από τους πατριώτες τους δικούς δε μου μιλούσαν.

Στο μεταξύ άρχισαν οι δηλώσεις. Πρώτος ο *Μηλιτιάδης Σακοράφας* από Κρασιά Γρεβενών. Κάθε ημέρα πήγαιναν στο Αρχηγυλάκειο και κάμανε δηλώσεις και αναθεωρήσεις της δίκης. Τα ονόματα τα ανακοίνωναν δια των μεγαφώνων. Ο ένας κοντά στον άλλον. Έσπασε ο πάγος. Πήραν θάρρος, όχι ότι είμαι ο πρώτος που έκαμα την δήλωση, είχαν κάμει και άλλοι πριν ακόμη πέσει το Γράμμα Βίτσι.

Οι περισσότεροι έγιναν χαφιέδες, έπιασαν θέσεις σε γραφεία, επιστάτες, υποκόμοι κ.λ.π.

Εγώ την έκαμα με τα μέτρα επιείκειας για αναθεώρηση της δίκης, δεν έγινα χαφιές.

Μεταγωγή μου εις Τρίκαλα

Σχεδόν συμπληρώθηκε ένα καράβι περί τα 200 άτομα. Το βράδυ τα ονόματα στα μεγάφωνα, να ετοιμασθούμε. Το πρωί στο θυρωρείο με τα πράγματά μας. Βγήκαμε στην παραλία. Όταν χωρίζαμε με τους κρατούμενους όλοι με χαιρέτησαν πλην από τους πατριώτες μου. Τα σύρματα είχαν γεμίσει σαν τα κοράκια. Ήταν και η πρώτη αποστολή. Το πρώτο καράβι που έφευγαν κρατούμενοι. Ακουγες φωνές «καλή λευτεριά» κ.λ.π.

Στο καράβι

Μας διάλεξαν καράβι για την θάλασσα. Όπως ανεβαίναμε στο καράβι μας δένανε με τα “χρυσά βραχιόλια” δυο δυο. Στον όρμο που μπήκαμε είχε ελαφρό κυματάκι. Ξεκίνησε, όσο βγαίναμε στα ανοιχτά τόσο το κύμα μεγάλωνε. Άρχισε να μας κουνά άσχημα. Άρχισαν οι εμετοί. Όσο προχωρούσαμε τόσο δυνάμωνε. Μας κτυπούσε από την μια μεριά στην άλλη, να είμαστε δεμένοι.

Τι να πρωτοκλάψουμε, τα χέρια που πονούσαν; Από την μεγάλη θαλασσοταραχή και το παλιοκάραβο άρχισαν τα βραχιόλια να κόβονται, άλλα έβγαιναν από τα χέρια και άλλα να κόβουνε τα χέρια μας και πρήστηκα. Η φρουρά πεθαμένοι κάτω. Ένα παράξενο, οι εμετοί έβγαιναν με τέτοια πίεση 50 εκατοστά έφταναν. Το αμπάρι είχε γεμίσει, όλοι οι κρατούμενοι και φρουρά αναίσθητοι. Βρωμιά από ξινίλα, παντελόνια, σακάκια, κεφάλια γεμάτα με τους εμετούς. Φτάσαμε στον Καβοντόρο εκεί ότι έγινε απόγινε. Το καράβι βούλιαζε μέσα στην θά-λασσα, έπεφτε και νερό από επάνω. Το διάστημα αυτό ήταν μισή ώρα. Ακούσαμε το σήμα κινδύνου να χτυπά, άρχισαν φωνές... πνιγόμεστε.... ,τέλος γλιτώσαμε.

Αργά το βράδυ φτάσαμε στο Πόρτο - Ράφτη. Νύχτα εκεί έγινε η αποβίβαση. Μας άφησαν να συνέλθουμε να πλυθούμε αλλά βρεγμένοι μέχρι το κόκαλο. Ξανά μας δέσανε.

Εκεί μας περίμεναν οι κλούβες με νέους χωροφυλάκους. Μας βάζουν στις κλούβες και στο μεταγωγό Αθηνών. Στο μεταγωγό ξενυχτήσαμε όρθιοι διότι ήμασταν πολλοί. Το μόνον που μας έλυσαν. Φαγητό καθόλου νηστικοί.

Το πρωί που ξημέρωσε μας φωνάζανε τα ονόματα. Για τα Τρίκαλα ήμουν μόνο εγώ. Ούτε Λάρισα ούτε Καρδίτσα. Με παίρνανε δύο χωροφύλακες με ένα τζιπ. Ένας οδηγός και ο άλλος συνοδός. Καθόμασταν στο πίσω κάθισμα.

Μόλις βγήκαμε από την Αθήνα, λέγει ο χωροφύλακας συνοδός, τι λες να τον λύσουμε;

- Όπως νομίζετε. Ξεκλειδώνει τα βραχιόλια από τα χέρια.

Μου είπαν αυτό που κάνουμε είναι παράνομο. Στην Λάρισα προτού φτάσουμε θα σε ξαναδέσουμε και όταν βγούμε έξω θα σε ξαναλύσουμε και όταν φτάσουμε στα Τρίκαλα θα σε δέσουμε.

- Όπως θέλετε.

Μου λέγει ο φύλακας συνοδός, βρε Μήτσιο εσύ ήσουν καλός άνθρωπος γιατί τα κατάφερες έτσι;

Του λέγω με γνωρίζετε ή από τα χαρτιά πήρατε το όνομα.

Γέλασε, εάν δεν σε γνώριζα θα σε έλυνα;

-Εγώ δεν σας γνωρίζω, είμαι κουρασμένος, ζαλισμένος.

-Με ξέρεις αλλά δεν με θυμάσαι, πάντως μη ζητάς περισσότερα. Δεν σου φανερώνω το όνομά μου. Ήσουν τυχερός θα πήγαινες μέχρι τα Τρίκαλα δεμένος.

Πέρασα καλά πολύ καλά, τσιγάρα. Στη Λαμία κατέβηκε μου έφερε ψωμί, τυρί. Ήμουν δύο ημέρες νηστικός.

Στα Τρίκαλα με παρέδωσαν στην Δ/νση. Από εκεί δεμένο με περνάν από την πλατεία. Γνωστοί πολλοί, κανένας τσιμουδιά να μου μιλήσει. Εγώ ντροπή, με τις χειροπέδες στα χέρια. Με πήγαν στην Δ/νση. Όλοι με κοιτούσαν με άγριο μάτι. Από εκεί στην φυλακή.

Στο διάστημα που έμεινα στην φυλακή καλά τα πέρασα. Πρώτη επίσκεψη ήταν του κουινιάδου μου

Νίκου Παπαγιαννούλη. Δεύτερη ήταν της κόρης μου *Βαγγελής* με τον *Βαγγέλη Χαρίση*. Με φώναζαν στο επισκεπτήριο, κοιτούσα ποιος είναι. Αυτοί με γνώρισαν, εγώ δεν τους γνώρισα, τους ρωτούσα ποιανού είστε; Λέγει ο Βαγγέλης, η κόρη σου είναι η Βαγγελή δεν την γνωρίζεις; Εγώ είμαι ο Βαγγέλης του Παναγιώτη. Ξαφνιαστήκα, τόσο μεγάλωσε η κόρη μου. Συγκινήθηκα και δεν μπορούσα να τους πω τίποτε.

Ο φίλος μου *Χρήστος Τσιαγκαγιάννης*

Ο Χρήστος ο οποίος με συλλυπήθηκε στην Γιούρα, ήταν και οι επτά από το χωριό του. Μόλις πάτησε το πόδι του στο προαύλιο της φυλακής λέγει του αρχιφύλακα *Τόλια*, θέλω τον *Δημ. Ράπη*. Με φωνάζει ο Αρχιφύλακας. Πηγαίνω, αυτός μπροστά εγώ κοντά. Με πηγαίνει στον Χρήστο με την παρέα του. Μόλις με είδε και 'γω τους είδα.

-Μήτσιο μου, μου λέγει, ζητώ συγγνώμη συγχώρεσέ με που σε πικράναμε. Θα βγούμε και εμείς από την φυλακή. Θα ακολουθήσουμε τον δρόμο τον δικό σου.

-Είσαι συχωρεμένος Χρηστάκη μου. Δεν λαμβάνω υπόψη μου τίποτε. Πάτε στα σπίτια σας. Τα παιδιά μας μεγάλωσαν.

Κι αυτοί βγήκαν γρηγορότερα από μένα. Γι' αυτό χρειάζεται σκέψη όχι να παρασύρεσαι από τους άλλους.

Η δική μου υπόθεση άργησε λιγάκι. Ενώ άλλοι έφυγαν κοντότερα από μένα από τη Γιούρα και βγήκαν. Εγώ χρειαζόταν μάρτυρες να καταθέσουν ότι παρουσιάστηκα μόνος μου. Βρέθηκε ένας καλός άνθρωπος, τολμηρός και είπε θα πάω εγώ. Δεν άκουσε κανέναν, ούτε *Αθανασούλα* ούτε *Παπαθανασιάδη*. Έδωσε ένορκη κατάθεση. Και αυτός είναι ο *Κωνσταντίνος Μάνος* από Οξύνεια.

Αποφυλακίσθηκα τέλος Οκτώβρη 1950

Έπειτα από 3 χρόνια και 8 μήνες είχα να δω τον γιο μου Αριστοτέλη. Ήρθαν στα Τρίκαλα με την μανούλα του. Ο γιος μου πήγαινε σχολείο στην πρώτη τάξη. Τον άφησα 3 χρόνια και 7 μήνες. Έμενα στα Τρίκαλα. Φρόντισαν και βρήκαν ένα δωμάτιο να μείνω. Με έβαλαν σε μια παράγκα της κοινωνικής πρόνοιας. Δουλειά δεν είχα, λεπτά καθόλου.

Μια μέρα καθόμουν στα παγκάκια στην πλατεία. Περνούσαν ο κόσμος βόλτες, περνά και ένας φίλος μου *Βασ. Κουβάτης* από την Καστανιά Καλ/κας. Με γνώρισε, βρε Μήτσιο, ζεις βρε παιδί μου. Με ρώτησε ορισμένα πράγματα. Βγάζει 100 δραχμές μου δίνει. Το επάγγελμα του ήταν εμποροράφτης. Μου λέγει, θα έρθεις στο μαγαζί μου να σου δώσω ένα κουστούμι. Πήγα στο μαγαζί του μου έδωσε ένα κουστούμι.

Όσοι ήταν και είχαν πάρει μέρος στον αγώνα, εκεί πέρασαν στρατοδικείο ή πέρασαν και αθώωθηκαν. Δεν με πλησίαζε κανείς και γνωστοί της περιφέρειάς μου.

Η δουλειά μου στα Τρίκαλα

Ήταν φίλοι μου που έκαναν αυγά και τραχανά. Κάθε Δευτέρα ημέρα παζαριού. Μου δίνανε λεπτά. Έκαμα αγορά ανάλογα με το ποσόν που έκαμα. Το βράδυ τον έστελνα στην Αθήνα. Αυτοί η δουλειά γινόταν χειμώνα τρεις μήνες.

Ενέδρα στο χωριό στο Μοναστήρι

Το Φλεβάρη τις απόκριες, μου επιμένει ο κουνιάδος μου να πάμε στο χωριό. Εγώ δίσταζα παρ' όλο που ήθελα να πάω να δω την οικογένειά μου, αλλά φοβόμουν μήπως συμβεί τίποτε. Πήρα την

απόφαση. Βγήκαμε στην Καλαμπάκα για πρώτη φορά από το έτος 1945. Με είδαν φίλοι και εχθροί. Ο κουνιάδος μου γνώριζε τον αστυνόμο της περιφέρειά μας,

Του λέγει έχω τον γαμπρό μου Ράπη και θέλουμε να βγούμε στο χωριό. Μήπως υπάρχει κανένας φόβος; Εάν δεν τα βλέπεις καλά να τον γυρίσω πίσω.

Λέγει ο αστυνόμος ονόματι *Κων/νος Βαβυλόπουλος* ενωμοτάρχης, αυτός είναι;

-Ναι.

Με χαιρέτησε. Δεν υπάρχει κανένας φόβος να πηγαίνετε.

Στο αυτοκίνητο ταξιδέψαμε μαζί μέχρι την γέφυρα Μηκάνη. Εκεί μας περίμενε ο μεγάλος μου γιος με τα ζώα Νίκος. Φτάσαμε στην Οξύνεια μαζί με τον αστυνόμο. Εμείς προχωρήσαμε για το χωριό μας Σταγιά-δες. Μας πήρε η νύχτα. Σχεδόν μία ώρα έξω από το χωριό. Εγώ βούλωσα τα λαλούμενα από τα ζώα.

- Γιατί φοβάσαι; Δεν είναι τίποτε. Εφόσον ο αστυνόμος φίλος μου, αν ήταν τίποτε, δεν μας άφηνε. Του λέγω δε γνωρίζεις πως εργάζεται ο εχθρός. Ο *Αθανασούλας* το έμαθε και αν δεν με είδε με είδαν οι φίλοι του.

Τέλος φτάσαμε στο σπίτι χωρίς να συναντήσουμε κανέναν. Ξημέρωσε, το πρωί χτύπησαν οι καμπάνες. Ο πεθερός μου ήταν εφημέριος του χωριού. Άφησε εντολή να πηγαίνω στην εκκλησία, τόσο η γυναίκα μου όσο και ο κουνιάδος μου επέμεναν να πηγαίνω. Εγώ τους αρνιόμουν μην επιμένετε. Αυτοί επέμεναν. Υποχώρησα.

Η λειτουργία γινόταν στο Μοναστήρι 10 λεπτά έξω από το χωριό. Πλησίαζε να τελειώσει η λειτουργία. Κάποιος κάνει νόημα στον κουνιάδο μου να βγει έξω. Όταν γύρισε τον βλέπω ταραγμένο και χλωμό. Κατάλαβα κάτι συμβαίνει. Ο κόσμος πήγαιναν και έρχονταν μέσα στην εκκλησία και ταραγμένοι. Το διαπίστωσα ότι ενέδρα μου έστησαν.

Τελείωσε η λειτουργία. Στην πόρτα της εκκλησίας φίλοι μου ο *Δημήτριος Τσιάτσιος*, ο *Μιχάλης Κώτσιας* δεν τους θυμάμαι όλους, με κράτησαν. Με πιάσανε από τα χέρια από δεξιά και αριστερά. Στην αυλόπορτα του Μοναστηριού γινόταν φασαρία. Ο *Γεώργιος Πούλιος* του *Πούλιου* ήταν οπλισμένος με ένα παλτά τσεκούρι και το είχε κάτω από την ταλαγάννα, καθόταν στην πόρτα. Δεν τον υποπτεύθηκαν. Μόνον ο *Κώστας Τσέκλημας* τον κατάλαβε και αυτός ανακοίνωσε στους χωριανούς. Τον απόπλισαν. Όπως με είχαν από τα χέρια περάσαμε. Αυτός να φωνάζει να βρίζει. Προχωρήσαμε προς το χωριό. Συνοδευόμενος από τους φίλους μου.

Μεταξύ στο ενδιάμεσο Μοναστήρι χωριό, έρχονταν ένα κύμα γυναίκες με πέτρες στα χέρια και άρχισαν να με λιθοβολούν. Οι φίλοι με εγκατέλειψαν. Άλλη διέξοδος δεν υπήρχε. Εάν προλάβαινα να μπω στο πρώτο σπίτι, εφόσον με εγκατέλειψαν οι πάντες. Αψηφώντας τα πάντα οι πέτρες έπεφταν βροχή και συνέχεια ερχόντουσαν και άλλοι από το χωριό, όλοι εναντίον μου και άλλοι από περιέργεια. Φτάνω στο πρώτο σπίτι. Ήταν της κουμπάρας μου *Περιστεράς Θ. Κώτσια*. Την πόρτα την είχαν ανοιχτή.

Οι κουμπάρες μου Γεωργία και Ευανθία πήραν τα τσεκούρια στα χέρια να εμποδίσουν τους επιτιθέμενους. Μόλις πρόλαβα να μπω μέσα.

Άλλη ομάδα περικύκλωσαν το σπίτι τα παιδιά του *Ζαχαρή Πούλιου* και ξαδέλφια με τα ρόπαλα στα χέρια. Τα κορίτσια σταθήκανε βράχοι με τα τσεκούρια στην πόρτα. Ειδοποιήθηκε η αστυνομία. Πήγε ο *Βαγγέλης Χαρίσης*.

Ήρθε ο αστυνόμος *Βαβυλόπουλος* με έναν χωροφύλακα *Σωκράτη Τούλα*. Ήρθαν στο σπίτι που ήμουν κλεισμένος. Μου έκαμε ερωτή-σεις πώς έγινε. Του τα είπαν τα κορίτσια χύμα. Με παίρνουν από εκεί πηγαίνουμε στην πλατεία, εκεί χόρευαν. Κατηγορίες δήθεν αλλά χωρίς να συλλάβει κανέναν. Του έδωσαν τον λόγο να παραμείνει στο σπίτι του, δεν τον πειράζουμε. Μου λέγει ο αστυνόμος να παραμείνεις στο σπίτι σου, δεν θα σε πειράξει κανείς. Δεν την ξαναπατάω. Θα με πάρετε μαζί σας μέχρι την Οξύνεια. Είστε υποχρεωμένοι ζητώ προστασία. Με πήραν και το βράδυ έμεινα στην Οξύνεια από εκεί στα Τρίκαλα.

Και στα Τρίκαλα ούτε και εκεί είχα ησυχία. Είχα τα άλλα θηρία τον *Ηρακλή Παπαθανασιάδη* με την

γυναίκα του Νίτσα, όσο με τον Δ/ντή της Αστυνομίας *Κούρτη* και με την ασφάλεια τα είχαν ένα. Δυσκολευόμουν για δουλειά. Βρίσκω τον *Βασίλειο Παιδιώτη*, εργολάβο φίλο μου. Του λέγω για δουλειά.

-Πτου! έχω δουλειά αλλά εσένα δεν μπορώ να σε πάρω. Γιατί θα χάσω το ψωμί μου. Εδώ Παπαθανασιάδηδες, Αστυνομία, Ασφάλεια σε κυνηγούν. Θα πας στον Μηχανικό *Βασ. Κλειδωνά*, εκτός που είναι υποχρεωμένος σε εσένα αλλά κατέχει θέση μεγάλη, μηχανικός έλεγχου του κράτους. Πήγαινε στο σπίτι.

Πήγα στο σπίτι του χτύπησα το κουδούνι. Βγήκε η γυναίκα του, ποιόν ζητάτε;

-Τον Μηχανικό.

Με ρωτά πως λέγεστε να του πω;

-Δημήτριος Ράπτης.

Βγαίνει και αυτός στην πόρτα με γνώρισε με αγκαλιάζει, βρε Μήτσιο ζεις;

Με παίρνει μέσα. Ήταν νεόπαντρος. Φάγαμε το μεσημέρι μαζί τα είπαμε.

Του λέγω Βασίλη θέλω δουλειά, πεινάω.

Δουλειά από αύριο θα πας στην πόρτα και θα γράφεις τα αυτοκίνητα πόσους δρόμους κάνει το καθένα. Μου είπε που θα πάω το πρωί να με πάρουν με το αυτοκίνητο.

Δεν πέρασε μία εβδομάδα το έμαθαν. Τον καλούν στην ασφάλεια. Του είπαν πως έχεις τον τάδε εργάτη. Θα τον διώξεις αμέσως. Έρχεται με το αυτοκίνητο στη δουλειά μου λέγει, Μήτσιο πρέπει να φύγεις από την δουλειά. Με κάλεσε η ασφάλεια και μου είπαν να σε σταματήσω. Αλλά κάθισε λίγες ημέρες έως ότου δω που μπορώ να φύγεις από την περιφέρεια Τρικάλων.

Με ειδοποίησε με τον σοφέρ που είχε. Μου λέγει να πάρεις τα σκεπάσματά σου και να βγεις έξω από τα Τρίκαλα προς Καρδίτσα. Θα περάσουμε με τον μηχανικό να σε πάρουμε.

Το πρωί πήρα τα ρούχα μου. Βγήκα έξω από τα Τρίκαλα. Πέρασαν και με πήραν. Πήγαμε μεταξύ Καρδίτσα Σοφάδες. Κάμανε μια γέφυρα. Μηχανικός ήταν ο *Νίκος Παπαιωάννου*. Είπε στον *Παπαιωάννου* θα μείνει μαζί σου και θα είναι ως αποθηκάριος.

Όταν έφυγε μην ανησυχείς, από εδώ να μάθουν αλλού θα σε στείλω. Τελείωσε η γέφυρα. Από εκεί στο Κλοκοτό, στα αναχώματα του Πηγιού. Βγήκε ο χειμώνας μέχρι τον Μάιο 1952.

Τα πράγματα άρχισαν κάπως να ηρεμούν. Κυκλοφορούσα πιο άνετα. Ήρθε ο φίλος μου από την Αθήνα *Κων/νος Παπαδόπουλος*. Ερώτησε τους γνωστούς μου που βρίσκομαι. Του είπαν εδώ είναι. Τους παρα-κάλεσε να με βρουν και να μου πουν. Στο τάδε καφενείο σε ζητά ένας. Πήγα στο καφενείο. Μπαίνοντας στην πόρτα με φωνάζει Μήτσο. Με γνώρισε. Βλέπω τον Παπαδόπουλο. Είχαμε να συναντηθούμε από το 1945. Χαρές μαζί και δάκρυα. Είπαμε πολλά. Μου είπε πως ενήργησε για να βγω και πολλά είπαμε.

Μου λέγει σου συνιστώ να καθίσεις ήσυχος, διότι βρήκα τον *Ηρακλή Παπαθανασιάδη*. Μου λέγει ο φίλος ο καπετάνιος είναι εδώ. Του είπα πρέπει να τα αφήσουμε αυτά και αφήστε τον άνθρωπο. Μου λέγει δεν παραιτήθηκαν και πρόσεξε.

Τώρα θα πάμε να σου συστήσω και συ να τον γνωρίσεις. Έκαμα γαμπρό. Πάντρεψα την μεγάλη μου κόρη *Τασία*. Πήγαμε. Είχε μαγαζί με τον *Αθανάσιο Μούτσο*. Μου σύστησε. Ο γαμπρός του λέγεται *Δημήτριος Παπουτσής*.

Τους είπε ο *Παπαδόπουλος* θα σας παρακαλέσω να φροντίσετε για καμία δουλειά. Μου έδωσαν δουλειά. Αγοράζα ξηρούς καρπούς, κα-ρύδια, αμύ-γδαλα σε μεγάλες ποσότητες επί δύο χρόνια στα χωριά *Καλ/κας Γρεβενών*.

Η κυρία *Νίτσα Παπαθανασιάδη*

Λέγει στον *Μιχάλη Χριστοδούλου* από την Οξύνεια να μου πει ότι θέλει η Νίτσα, μου λέει ο *Χριστοδούλου*.

Του λέγω τι δουλειά έχω εγώ με αυτούς; Αυτή συνέχεια επέμενε. Τέλος πήγα στο σπίτι της. Με δέ-

χθηκε.

Ήθελε να με κάνει δικό της διότι ο *Παπαθανασιάδης* θα πολιτευόταν με τον *Παπανδρέου* και να υποστηρίξω στις εκλογές αυτόν.

Μου λέγει σε έφερα εδώ, ο άνδρας μου θα βάλει υποψηφιότητα και θέλω να τον υποστηρίξεις.

Της λέγω, ναι κυρία Νίτσα να τον υποστηρίξω. Αλλά τα πολιτικά μου δικαιώματά μου τα κόψατε ισοβίως πως μπορώ να τον βοηθήσω;

-Αυτό, μου λέγει, θα το τακτοποιήσουμε. Να πάρεις τα δικαιώματα αλλά θα μας δώσεις το λόγο.

Της λέγω δε θα αναμιχθώ στην πολιτική. Αρκετά τα πλήρωσα.

- Καλά μου λέγει. Θα το μετανιώσεις.

Εγώ δεν υπέκυψα, τότε που με κρεμούσατε. Τώρα περιμένετε να υποκύψω σε εκβιασμούς;

Νευρίασε. Μαζί μου είχα και τον *Χριστοδούλου*. Φύγαμε στο τέλος μου λέγει.

-Μην τυχόν καμία φορά ζητήσεις τίποτε από τον Ηρακλή. Θα τα πούμε μαζί της.

-Απαντώ, ούτε κατά διάνοια να το σκεφτείς πως εγώ θα ζητήσω χάρη. Όπως προτίμησα το θάνατο και δεν σας ζήτησα, άλλη μια φορά τον θάνατο θα προτιμήσω.

Κατηγόρησα τον *Χριστοδούλου*.

-Γι' αυτό Μιχάλη με έφερες;

Ήταν και αυτός οργανωμένος στην επανάσταση και τα δύο του παιδιά τα σκότωσαν οι Μάηδες. Το αίμα των παιδιών σου, δεν τα θυμάσαι και πήγες με αυτούς;

- Μα τι να κάμουμε έτσι ήρθαν τα πράγματα. Να για μένα ενδιαφέρθηκε μου έδωσε παράγκα, με έβαλε σε δουλειά και άλλα.

Με τις εκλογές δεν βγήκε βουλευτής και ο Παπανδρέου τον διόρισε Νομάρχη στην Λάρισα.

Το 1958 έγιναν εκλογές. Τότε παρουσιάστηκαν στα χωριά Κακοπλεύρι, Οξύνεια, Αγγαντιά πολλοί ΕΔΑ. Τη δευτέρα των εκλογών κατέβηκα στην Καλαμπάκα. Στο μαγαζί του *Αθανασούλα* γινόταν λόγος για μένα. Έρχονται μου λένε στο μαγαζί του *Αθανασούλα* γινόταν λόγος για σένα, ότι όσα ψηφοδέλτια έπεσαν ΕΔΑ τα ρίχνουν σε εσένα. Είναι πολλοί συγκεντρωμένοι και Καλαμπακιώτες και όλοι με σένα ασχολούνται, ότι αυτός βγήκε στα χωριά και έδωσε το σύνθημα.

Βουλευτής στα Τρίκαλα της ΕΔΑ βγήκε ο *Αλέκος Τσιπόρης*. Κατέβηκα στα Τρίκαλα. Το βράδυ πήγαμε στον *Τσιπόρη* να τον συγχαρούμε. Ήμασταν πολλοί. Μας περικυκλώνει η ασφάλεια πολλοί πήδησαμε από την μάντρα. Άλλοι πιάστηκαν.

Δεν θυμάμαι ακριβώς τις μέρες πόσες πέρασαν μετά τις εκλογές. Πήγαινα προς την πλατεία. Βλέπω την κα Νίτσα με μία άλλη με τα φτερά στα καπέλα της. Μόλις τις είδα έκοψα αριστερά να τις αποφύγω. Αυτή άρχισε να με φωνάζει:

- Δημήτρη, Δημήτρη. Εγώ έκαμα πως δεν την ακούω.

Έρχεται ένας και με πιάνει από το σακάκι. Σε φωνάζουν δεν ακούς. Γύρισα ποιος του λέγω. Αυτή πλησίαζε προς εμένα.

-Α! εσύ είσαι Νίτσα;

-Κάνεις πως δεν ακούς. Δεν μου λες ώστε φούντωσε η ΕΔΑ; Θα σε στείλω όχι εκεί που σε είχαν αλλά εκεί που ψήνει ο ήλιος το ψωμί.

Της λέγω, εγώ δεν σας φοβήθηκα τότε, δεν υπέκυψα σε σας, όταν με σκοτώνατε δεν σας φοβήθηκα, τώρα θα σας φοβηθώ; Κάμετε ότι καταλαβαίνετε, ούτε σας λογαριάζω.

Καλεί την αστυνομία. Ήταν στην πλατεία δύο χωροφύλακες, ένας ενωμοτάρχης και ένας χωροφύλακας. Τους λέγει πάρτε τον να τον πάτε στον Δ/ντή τον φίλο της *Κούρτη*.

Με παίρνουν οι χωροφύλακες για την Δ/νση. Έξω από το καφενείο του Νίτσα ήταν πολύς κόσμος και διαμαρτύρονταν, πάλι τα ίδια έχουμε. Τι έφται-ξαν αυτές τον προκάλεσαν.

Με πήγαν σχεδόν κοντά στο τμήμα. Λέγει ο Ενωμοτάρχης στον χωροφύλακα. Δεν τον απολάμε γιατί να τον πάμε; Όπως νομίζεις λέγει ο χωροφύλακας. Φύγε μου λεν. Για να την ικανοποιήσουν το έκαμαν.

Τ Ε Λ Ο Σ

Ευχαριστώ πρώτα τους παθόντες που δεν ήρθαν να με κατηγορήσουν, τον *Νικόλαο Μάνθο* παρόλο που του σκότωσαν τον αδελφό *Στέργιο*, δεύτερον τον *Ιωάννη Καρανίκα* που τον συνέλαβαν και δραπέτευσε, τρίτον τους αδελφούς *Νούλα Θανάση* και *Δημοσθένη* που σκότωσαν τον αδελφό τους μικρό παιδάκι, τέταρτον τον *Νίκο Παπαιωάννου* που έχει συλληφθεί με τους παραπάνω, αλλά τον απέλυσαν, πέμπτον την οικογένεια *Αθ. Κοντού*.

Επίσης τον *Δημήτριο Δριτσέλη*, την οικογένεια *Βλησάρη Δριτσέλη*, την οικογένεια δασκάλου *Δριτσέλη*. Τον *Βλησάρη Δριτσέλη* και *Κων/νο Δριτσέλη* δάσκαλος τους εκτέλεσαν. Τον *Ιωάννη Γκιορσάνη* από *Κακοπλεύρι* παρά τις πιέσεις από τους *Αθανασουλαίους* να έρθει μάρτυρας κατηγορίας δεν εδέχθη. Τους είπε σκοτώστε εμένα παρά να πάω μάρτυρας κατηγορίας στον *Ράπτη*. Διότι κακό δεν έκαμε σε κανέναν.

Τον *Άγγελο Μπλούτσο* και *Ηλία Δουρούση*. Ο Άγγελος, σαν παιδί που ήταν, έκαμε περισσότερα καλά από όλους τους άλλους. Εάν αυτός ήθελε να με σκοτώσει θα με σκότωναν διότι ήμουν στα χέρια του.

Τους ευχαριστώ διότι και 'γω έζησα και αυτοί έχουν την συνείδηση αναπαυμένη.

Παρακάτω παρατίθεται δειγματικά μία από τις επιστολές του όταν ήταν εξορία στη Γιάρο. Οι επιστολές λογοκρίνονταν και πολλές από αυτές δεν έφτασαν ποτέ στον προορισμό τους.

Γιούρα 16-2-49
 Πολυαγαπημένη μου Βαίτσα Σε Χερστ
 Έλαβα το γράμμα σου και εσύ έγραψα ένα μαζί
 με τον Νίκο. Βαίτσα εσύ όσα μου έστειλες εσύ
 και ο Νίκος. Όλλα τ'ά έλαβα εσύ είχασε στ'ω
 πολύ. Έτσιγο που με στενοχωρείς πολύ είναι
 που είδα έστραλες την ράβδα από το παλτό σου
 τα βάλεις στο διά μου δεν είναις αλλά
 κοιτάς αν εσύ δεν ζεις, ούτε εγώ διόλωνα ζήσω
 για μία γά μήν στενοχωρείσαι καθόλου. Μονον
 τότε δεν δά είμαι αλλά όταν εσύ δει μου
 γεφυς ταυτιοί. Πες έσοτρεα δεν έχω χείρες
 τ'ακού του γονιού και παιδάκια μου Νίκο
 ζήσαν και του αγαπητού Τελίου το φίλο
 Σε Χερστ με' αγαπών
 Δημήτριος

Κατάθεση στεφανιού στο άγαλμα του Άρη Βελουχιώτη στη Λαμία

Ράπτης Δ. 4^{ος} από δεξιά,
2^{ος} από δεξιά είναι ο Ευάγγελος Αγγέλης ένας εκ των
μαχητών της μάχης της Μερίτσας που με τον ηρωϊσμό
και την αυταπάρνηση τερμάτισε τη μάχη εξουδετερώνο-
ντας το οπλοπυροβολείο που θέριζε τον πανικό στους
έλληνες αγωνιστές.